

<u>Teatis nr</u>	Sisukord	Lehekülg
	I Teave	
	
	II Ettevalmistavad aktid	
	Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee	
	26.–27. oktoobril 2005 toimunud 421. täiskogu istungil	
2006/C 28/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Pärimisõiguse ja testamentide roheline raamat” KOM(2005) 65 lõplik	1
2006/C 28/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Klassikaliste” energiakandjate söe, nafta ja maagaasi praegune olukord ja tulevikuväljavaated energiakandjate kombinatsioonis	5
2006/C 28/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Meresõiduohutuse Ameti laevareostuse vastase tegevuse mitmeaastase rahastamise ja määruse (EÜ) nr 1406/2002 muutmise kohta” KOM(2005) 210 lõplik — 2005/0098 (COD)	16
2006/C 28/04	Arvamus teemal “Komisjoni teatis nõukogule riski- ja kriisiohjamise kohta põllumajanduses” KOM(2005) 74 lõplik	18
2006/C 28/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Nõukogu direktiiv, millega sätestatakse lihakanade kaitse miinimumeeskirjad” KOM(2005) 221 lõplik — 2005/0099 CNS	25
2006/C 28/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2007-2013 programm “Kodanikud Euroopale”, et edendada aktiivset Euroopa kodakondsust KOM(2005) 116 lõplik — 2005/0100 COD	29

2006/C 28/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Euroopa Komisjoni teatis nõukogule Euroopa noorsoopoliitika küsimuses: Euroopa noorte probleemide lahendamine — Euroopa noortepakti rakendamine ja aktiivse kodanikutunde kujundamine” KOM(2005) 206 lõplik	35
2006/C 28/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse eelnõu teemal “Järelemõtlemisaeg: struktuur, teemad ja raamistik hindamaks väitlust Euroopa Liidu üle”	42
2006/C 28/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Isikute liikumine laienenud Euroopa Liidus ja selle mõju transpordivahenditele”	47
2006/C 28/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel — “Ettepanek: nõukogu määrus, mis käsitleb ühist turukorraldust suhkrusektoris” — “Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1782/2003, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks” — “Ettepanek: nõukogu määrus, millega luuakse ajutine kava suhkrutööstuse ümberkorraldamiseks Euroopa Ühenduses ning muudetakse määrust (EÜ) nr 258/1999 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise kohta” KOM(2005) 263 lõplik — 2005/0118-0119-0120 CNS	52
2006/C 28/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile — Aruanne ELi metsastrateegia rakendamise kohta” KOM(2005) 84 lõplik	57
2006/C 28/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: nõukogu määrus seemneturu ühise korralduse kohta” KOM(2005) 384 (lõplik) — 2005/0164 (CNS)	66
2006/C 28/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1493/1999 veinitoru ühise korralduse kohta” KOM(2005) 395 lõplik — 2005/0160 (CNS)	68
2006/C 28/14	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa solidaarsusfondi loomise kohta” KOM(2005) 108 lõplik –2005/0033 (COD)	69
2006/C 28/15	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Eetiline kaubandus ja tarbijagarantii kavad”	72
2006/C 28/16	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus “Ettepanek: nõukogu määrus humalaturu ühise korralduse kohta” KOM (2005) 386 lõplik — 2005/0162 (CNS)	82
2006/C 28/17	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ, Euratom) nr 1605/2002, mis käsitleb Euroopa Ühenduste üldelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust” KOM(2005) 181 lõplik — 2005/0090 (CNS)	83
2006/C 28/18	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Nõukogu direktiiv, milles sätestatakse üksikasjalikud eeskirjad käibemaksu tagastamiseks vastavalt direktiivile 77/388/EMÜ maksukohustuslastele, kelle registrijärgne asukoht ei ole riigi territooriumil, vaid teises liikmesriigis” KOM(2004) 728 lõplik — 2005/0807 (CNS)	86

2006/C 28/19	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal: "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 90/544/EMÜ sagedusribade kohta, mis on eraldatud üleeuroopalise üldkasutatava maismaa kaugotsingu teenuse kooskõlastatud kasutuselevõtmiseks ühenduses" KOM(2005) 361 lõplik — 2005/0147 (COD)	88
2006/C 28/20	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse otsust nr 2256/2003/EÜ seoses heade tavade levitamise ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia tulemuslikkuse järelevalve programmi pikendamisega 2006. aastaks" KOM(2005) 347 lõplik — 2005/0144 (COD)	89
2006/C 28/21	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal "WTO kuuenda ministrite konverentsi ettevalmistamine — Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee seisukoht"	90
2006/C 28/22	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: kodanikuühiskonna dialoog ELi ja kandidaatriikide vahel KOM(2005) 290 lõplik	97
2006/C 28/23	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2000/14/EÜ välitingimustes kasutatavate seadmete müra kohta käivate liikmesriikide seaduste ühtlustamise kohta" KOM(2005) 370 lõplik — 2005/0149(COD)	104

II

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

26.–27. OKTOOBRIIL 2005 TOIMUNUD 421. TÄISKOGU ISTUNGIL

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Pärimisõiguse ja testamentide roheline raamat”

KOM(2005) 65 lõplik

(2006/C 28/01)

1. märtsil 2005 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: “Pärimisõiguse ja testamentide roheline raamat”

Ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektioon, kellele tehti ülesandeks komitee vastavateemalise töö ettevalmistamine, võttis oma arvamuse vastu 21. septembril 2005. Raportöör oli hr RETUREAU.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 26.–27. oktoobril 2005 toimunud 421. täiskogu istungil (26. oktoobri istung) vastu järgmise arvamuse 118 poolthäälega, erapooletuks jäi 2 liiget.

1. Komisjoni ettepanekud

1.1 Kooskõlas Haagi programmiga (2001) esitas komisjon nõuandva roheline raamatu testamentide ja pärimisõiguse kohta, milles käsitletakse järgmiste teemade rahvusvahelisi aspekte:

- kohaldatav õigus,
- kohtualluvus ning õigusaktide ja kohtuotsuste vastastikune tunnustamine,
- haldusnormid, notariaal- või haldusdokumendid ning nende vastastikune tunnustamine,
- lihtsustamise meetmed Euroopa tasandil: pärimistunnistused ja testamentide registreerimine.

1.2 Piiriülese pärimisasja puhul kerkib pärija ette mitmeid probleeme, kuna piiriülised pärimisasjad lähevad vastuollu eri liikmesriikides kehtiva materiaal- ja menetlusõiguse ning kollisiooninormidega.

1.3 Rohelises raamatus tehakse ettepanek kehtestada Euroopa Liidus materiaalõiguse normid ja reeglid, mis puudutavad kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning lisaks kohtuotsuste tunnustamisele ka testamente ja pärimisõigust käsitlevate haldusdokumentide ja -otsuste tunnustamist, kui piiriülene pärimisasi puudutab mõnda kolmandat riiki.

2. Komitee üldised tähelepanekud

2.1 Rahvusvahelisel tasandil käsitleb kõnealust teemat kolm Haagi konventsiooni pärimisõiguse ja testamentide kohta ning konventsioon varahaldusühingute kohta:

— Konventsioon testamantarsete korralduste vormi kohta (allkirjastati 5. oktoobril 1961, jõustus 5. jaanuaril 1964). Konventsiooni osalised: Saksamaa, Austria, Belgia, Taani, Hispaania, Eesti, Soome, Prantsusmaa, Kreeka, Luksemburg. Konventsioon on jõustunud ka teistes liikmesriikides, nt Hollandis, Ühendkuningriigis, ja Rootsis (ratifitseeritud); Iiriimaal ja Poolas (on konventsiooniga ühinenud) ning Sloveenias (endise Jugoslaavia õigusjärglane).

— Pärimise rahvusvahelise korraldamise konventsioon (allkirjastati 2. oktoobril 1973, jõustus 1. juulil 1993) on jõustunud mõnedes liikmesriikides: Portugalis (ratifitseeritud), Slovakkias ja Tšehhi Vabariigis (endise Tšehhoslovakkia õigusjärglased).

— Surma korral kohaldatava pärimisõiguse konventsioon (allkirjastati 1. augustil 1989), mis on veel jõustumata, kuid mille on juba ratifitseerinud üks liikmesriik — Holland.

— Varahaldusühingute kohta kohaldatava õiguse ja selle tunnustamise konventsioon (allkirjastati 1. juulil 1985, jõustus 1. jaanuaril 1992). Konventsiooni osalised: Itaalia, Luksemburg. Konventsioon on jõustunud ka teistes liikmesriikides: Hollandis ja Ühendkuningriigis (ratifitseeritud) ning Maltal (on konventsiooniga ühinenud).

2.2 Üks rahvusvaheliste testamentide vormi käsitleva ühtse seaduse konventsioon (UNIDROIT — Rahvusvaheline Eraõiguse Ühtlustamise Instituut) allkirjastati 26. oktoobril 1973 (jõustus 9. veebruaril 1978) Washingtonis. Konventsiooni osalised on liikmesriikidest Belgia, Küpros, (Tšehhoslovakkia), Prantsusmaa, (Püha Tool), Itaalia, Ühendkuningriik ja Sloveenia ning mitmed kolmandad riigid, sealhulgas Ameerika Ühendriigid ja Venemaa Föderatsioon. Konventsioonis nähakse ette rahvusvaheline registreerimine ja selleks kasutatav ühtne vorm.

2.2.1 1972. aastal sõlmiti Euroopa Nõukogu egiidi all Baseli konventsioon, mis käsitleb testamentide registreerimise süsteemi loomist; selle osalised on Belgia, Küpros, Hispaania, Eesti, Prantsusmaa, Itaalia, Leedu, Luksemburg, Holland ja Portugal. Kõnealune konventsioon on allkirjastamiseks avatud ka kolmandatele riikidele.

2.3 Haagi konventsioonid käsitlevad kohtualluvust ja kohaldatavat õigust, UNIDROIT konventsioonid käsitlevad materiaaõiguse teemat piiriülest pärimist puudutavates küsimustes. Üksnes rahvusvahelisi norme testamentide vormi kohta ja testamentide registreerimise kohta rahvusvahelises registris on praeguseks ratifitseerinud ja nendega liitunud piisav arv riike.

2.4 Teemaatika puudutab omandiõiguse — inimese ühe põhiõiguse — surma korral ülemineku ühte eripärast vormi. Piiriülese pärimisõiguse osas pädevuse, kohaldatava õiguse ja vastastikuse tunnustamise reguleerimiseks Euroopa Liidus tuleks koostada määrus.

2.5 Teemaatika keerulisust arvestades on komisjoni eesmärgid ja ettepanekud ambitsioonikad, kuid neis esitatu on siseturu vaatepunktist asjakohane ja väga vajalik ning puudutab paljusid isikuid. Et tõhustada reguleerimist ning vältida vasturääkivusi õiguslike vahendite või riikide otsuste ebakõlade vahel, tuleks hõlmata võimalikult suur osa küsimustest seaduste kollisiooninormidesse ning allutada need alati — funktsionaalselt ja sisuliselt — pärimisküsimusele (vältida näiteks selliste küsimuste lisamist, mis kuuluvad asjaõiguse valdkonda).

2.6 Euroopa Liidu poolse reguleerimise majanduslikus tähtsuses pole kahtlust — eriti Euroopa väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete üleminekul, tagamaks pärast ettevõtja surma järjepidevus, mis on Euroopa tööhõive ja konkurentsivõime seisukohast samuti oluline.

2.7 Teatavates riikides kehtivad sätted, mis keelavad lepingute sõlmimise tulevase pärimise osas või pärandvara mõne osa määramise mingiks konkreetseks otstarbeks. Tuleks kaaluda kõnealuste sätete muutmist asjaomastes riikides ning selle edendamist liidu tasandil, et paremini ühtlustada materiaaõigust ning tagada nende ettevõtete või põllumajandusettevõtete tegevuse jätkumine, mida võiks mitmete pärijate vahel jagamisel ähvardada likvideerimise oht.

2.8 Võttes arvesse suuri erinevusi liikmesriikides kehtivates õigusaktides ja teatavaid viimaseid arenguid ning vaatamata sellele, et asjakohased rahvusvahelised konventsioonid on ratifitseerinud vaid vähesed riigid, jagab komitee Euroopa Komisjoni seisukohta, et on võimatu töötada välja ühetaolist materiaaõigust piiriülese pärimise kohta ning testamendivorme, mida saaks kasutada kogu Euroopa Liidus. Käsitletavaid teemasid ja seatud prioriteete peab komitee asjakohaseks, kuna edusammud kõnealustes valdkondades lahendaksid juba mitmed praktilised pärijate ning asjaomaste notarite, haldustöötajate, kohtunike ja juristide probleemid.

2.8.1 Lisaks võib kutsuda liikmesriike üles uurima rahvusvahelist õigust arvestades ka muid võimalusi teatavate konventsioonide ratifitseerimisel või nendega ühinemisel (testamentide vorm, kohaldatav õigus, rahvusvaheline testament, riiklik ja rahvusvaheline registreerimine).

2.8.2 Pärimisõigusele ja testamendiküsimustele on germaani-romaani õiguses kaua omane olnud mitmes mõttes väga aegunud suhtumine pärandvarasse. *De cujus'e* (⁽¹⁾)pärandvara käsitleti kui surnu olemasolu jätkumist pärijate kaudu. Üha enam on pärimisõigus aga arenenud lepingulise reguleerimise poole. Järgides Saksamaa ja Šveitsi eeskujul, on praegu Prantsusmaal pooleli pärimisõiguse reform, millega antakse surnule ja tema pärijatele suurem otsustusõigus pärimisküsimuste lahendamisel, mille eesmärk on muu hulgas paremini tagada ka ettevõtete tegevuse jätkumine.

2.8.3 Samas on suurenenud vastuseis äärmiselt liberaalsele korrale, mille kohaselt võib testamentaator oma pärijad ilma põhjendamata pärandist ilma jätta, nagu on näha selleteemaliste kohtuasjade arvu märkimisväärse kasvu põhjal.

2.8.4 Ka ilma õigussüsteemide ajaloolisi ja ühiskondlikke eripärasid hülgamata on võimalik, et pikemas perspektiivis toimub suur harmoniseerimine või vähemalt mitmed väiksemad ühtlustamised eesmärgiga lihtsustada testamentide täitmist ja piiriülese pärimise küsimuste lahendamist. Sellele võib hoogu juurde anda Euroopa testamendi ja kohaldatava seaduse kohta käiva piisavalt avatud ja liberaalsema instrumendi loomine. Samuti võiks uurida liidu alussätete loomise hüpoteesi kui alternatiivi ühele või mitmete riikide õigusele, kui kavandada *professio juris'e* (⁽²⁾) aktsepteerimist.

(¹) Isik, keda silmas peetakse (surnu)

(²) Pärimisel kohaldatava õiguse valimine testaatori poolt.

2.9 Komitee märgib, et ideid on saadud nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrusest (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000. Samuti on eriti kasulikud allikad olnud määruse (EÜ) nr 2201/2003 artikli 21 lõige 3 ja artikkel 46, millega on perekonnaõiguses loodud pretsedendid, mis aitavad kindlaks määrata kavandatavate õigusnormide sisu (³).

2.10 Komitee tervitab rohelist raamatut ning leiab, et selles tõstatatud küsimused on olulised ja pakilised. Komitee teeb jõupingutusi, et leida tõstatatud küsimustele vastused, lähtudes seejuures Euroopa kodanike huvidest ja vajadustest ning võttes arvesse inimeste ühe suuremat liikuvust ja juba toimunud suuremaid rändeid.

2.11 Alustada tuleks küsimustega, mis puudutavad testamentide vormi, rahvusvahelist kohtualluvust, kohaldatavas õiguses tekkivate vastuolude lahendamist, testamentide registreerimist, kohtuorganite ja teiste pädevate organite otsuste vastastikust tunnustamist ja apostilli ning juhtumeid, mille kohta on Euroopa ja rahvusvahelises õiguses olemas pretsedendid.

2.12 Komitee hinnangul tuleks pärimisõiguse hajutatud reguleerimisele eelistada ühtset süsteemi (üks pärimisõigus ja pärandamise ühtne reguleerimine). Siiski tuleb praktilistel põhjustel mõnedel juhtudel teha erandeid, näiteks teatava välisriigis asuva kinnis- või vallasvara puhul (laevad, õhusõidukid, äriettevõtted jne).

2.13 Teatavad küsimused, nagu näiteks pärimislepingud või varahaldusühingud, jäävad riikide pädevusse (⁴). Neid küsimusi aga, mis puudutavad kohtus või kohtuta arutatavate pärimisküsimuste alaste otsuste tunnustamist ilma välisriigi kohtuotsuseta, kohtualluvust muudel juhtudel, kohtuväliste riiklike või eraasutuste otsuste ja dokumentide tunnustamist või riiklikesse kinnistusraamatutesse sissekandmist, tuleb reguleerida kavandatavate Euroopa õigusaktidega.

3. Tähelepanekud rohelises raamatus käsitletud konkreetsete küsimuste kohta

3.1 Nõukogu määruse nr 2201/2003 sarnasest määrusest, mis käsitleks pärimisõiguse küsimusi, ei piisa piiriülese pärimise küsimuste lahendamiseks. Tegelikult lahendatakse suurem osa pärimisküsimusi ilma kohtu sekkumiseta, seega tuleb leida lahendused ka sedalaadi menetluses tekkivatele probleemidele. Siiski on mõnikord teatavates riikides või mingite küsimuste aspektide osas vajalik ka kohtuniku sekkumine.

⁽³⁾ ELT L 338, 23.12.2003.

⁽⁴⁾ Paljudes mandri-Euroopa riikides ei tunnistata varahaldusühinguid. Lisaks peetakse mitmes riigis pärandvara sundosa või annetuste tagastamist pärandi jagamisel avaliku õiguse alla kuuluvaks. See julgustab pärimisõigusest kõrvalehiilimist, eriti neis riikides asuvate hoonete puhul.

3.2 Mõistagi peab ühenduse instrument reguleerima pädeva(te) foorumi(te) määramise eel üleskerkivaid teemasid ja kohtuotsuste tunnustamist, kuid lisaks peab selle jaoks kavandama ka võimaluse reguleerida järgmisi küsimusi:

- testamendijärgne pärimine: testamendi kehtivuse tingimused (vorm ja sisu, pärimisvõime, otsustusõiguse piirangud), pärandvara sundosa, eritingimustega pärandamine, pärimislepingud (lubatud või keelatud, pärandvara sundosa, varahaldusühingud, pärija staatus).
- seadusjärgne ja testamendijärgne pärimine: pärija staatus, pärandvara osa ning reeglid, mis puudutavad pärandvara jagamatust, likvideerimist ja jagamist jms;
- lisaks veel kohtuotsuste (ja avaliku korra reeglite võimalike erandite) tunnustamine, väljaspool kohut lahendatavaid pärimisküsimusi reguleerivate kohtuväliste dokumentide tunnustamine: testament, tõestatud ja muud haldusaktid või kõnealuse õigusega seotud ametivõimude ja juristide rahvusvaheline pädevus;
- kohtualluvuse määramisel arvestatavate kohaldamiskriteeriumide osas läheb ilmselt vaja teatavat paindlikkust, tagamaks, et kriteeriumid vastaks õigusele, mille kohaldamist testator eeldas või mille kohaldamist pärijad võiksid vastavalt seadustele eeldada (testatori kodakondsus, tema alaline elukoht, surm, testamendi koostamine ja hoidmine, peamise vara asukoht jne).

3.3 Komitee toetab ühenduse Haagi programmi selles osas, mis puudutab Euroopa pärimistunnistuse kehtestamist ning testamentide registreerimise süsteemi sisseviimist. Liikmesriigid peaksid määrama nimetatud tunnistuste väljaandmiseks pädeva asutuse ning looma riikliku keskregistri, kui seda veel ei ole. Samuti tuleks luua liidu keskregister (või Euroopa keskregister — Euroopa Nõukogu tähenduses, kui riike, kes pole veel Baseli konventsiooni ratifitseerinud, kutsutakse üles seda tegema) ning võimaldada kohtutele, notaritele ja teistele kehtiva õiguse järgi määratud pädevatele ametnikele juurdepääs kõnealusele registrile (vähemalt sel määral, et saaks surnu nime ja sünniaja järgi teada, millises liikmesriigis või millises kolmandas riigis, millal ja vastavalt millisele õigusele testament koostati, et oleks võimalik taotleda koopiat eelnimetatud riiklikust keskregistrist).

3.3.1 Testamentide registreerimise Euroopa süsteem peaks igal juhul olema kooskõlas Baseli ja Washingtoni konventsiooniga, kuna paljud liikmesriigid on juba kõnealuste konventsioonide osalised ning kavandatav ühenduse õigusakt puudutaks ka võimalikku kolmandate riikidega seotud pärimisõigust.

3.4 Pärast pärija staatuse kindlaksmääramist ning pärandvara likvideerimist ja jagamist peaksid haldusformaalsused olema võimalikult lihtsad. Komitee toetab riiklikus õiguses tunnustatud ametnike vastuvõetud õigusaktide ja dokumentide vastastikutunnustamist ning otsest kinnistusraamatusse sissekannete tegemist (või pädeva ametivõimu kaudu kinnisvara registreerimist) omandiõiguse kohta või servituudi, hüpoteegi või võimaliku jagamise kohta, mis võivad kõnealust kinnisasja kohaldatava riikliku õiguse järgi koormata.

3.5 Komitee soovib juhtida komisjoni tähelepanu maksuprobleemidele, mis võivad pärijatel tekkida seoses mitmes riigis paikneva pärandvaraga. Tuleb vältida pärandi või pärandiosa mitmekordse maksustamise probleeme, mis võib viia pärandi konfiskeerimiseni või tekitada ebavõrdsust pärijate vahel sõltuvalt neile määratud pärandvaraosast. Tuleks luua ülevaade liikmesriikides piiriüleste pärimisküsimuse kohta kehtivatest maksueeskirjadest, et saada teada, millistes riikides on kehtestatud maksud väljaspool riigi territooriumi asuvale kaubale ja varale, võrrelda maksumäärasid ning teha ettepanekuid asjaomastes riikides õiglase korra loomiseks. Komisjon võiks ehk isegi kaaluda liikmesriikidevahelise pärimisasjades topeltmaksustamise vältimise näidiskonventsiooni ettepaneku tegemist.

3.6 Kas Euroopa testament peaks põhinema Washingtoni konventsiooni rahvusvahelise testamendi mudelil ning kas seda tuleks lisaks Baseli konventsioonis ettenähtud Euroopa tasandil registreerimisele registreerida ka rahvusvaheliselt? See võiks innustada riike ratifitseerima Washingtoni ja Baseli konventsioone ning tagada pärijatele paremini nii liikmesriike kui kolmandaid riike puudutavate piiriüleste pärimisasjade lahendamine. Komitee soovib komisjonil järgida kirjeldatud suundumust, kuna kõnealused konventsioonid on liikmesriikidele juba tuttavad, kuna need on ratifitseeritud või kuna asjaomased ametnikud või kohtunikud on menetluste käigus nende õigussüsteemide alla käivate testamentide ja registreerimisega tegelejad.

3.7 Kui see teoks saab, tunnustatakse Euroopa testamendi vormi kõigi liikmesriikide õiguskordades. Euroopa õigus ei tohi lasta lihtsatel vormiküsimustel seada ohtu üldtunnustatud põhimõtet testatori tahte austamise (*favor testamenti*) kohta seadusega lubatud piirides.

3.8 Väga vajalik on ühenduse spetsiaalne reguleeriv õigusakt, mida kohaldatakse kõikide vähemalt kahte liikmesriiki või kolmandaid riike, sh rahvusvaheliste konventsioonide osalisi puudutavate pärimisküsimuste puhul, et tagada kõigil juhtudel ühenduse õiguse kohaldamine (ühenduse "spetsiaalne õigus" oleks sel juhul ülimuslik rahvusvahelise õiguse ees).

4. Muud tekkinud küsimused

4.1 Rohelises raamatus tõstatatakse 39 põhiküsimust, mis on jaotatud alaküsimusteks. Komitee ei oska neile kõigile esialgu vastust anda, kuid soovib komisjonil pidada individuaalselt nõu nende juriste esindavate organisatsioonidega, keda puudutavad kõik rohelises raamatus käsitletavad teemad.

4.2 Komitee rahuldub mõnede võimalike vastuste pakkumisega kõige tähtsamana tunduvatele küsimustele. Selleks valitud üldsuunaks on kooskõla Haagi, Baseli ja Washingtoni konventsioonidega, et kehtestatav kord oleks võimalikult ühtne, et pikemas perspektiivis saavutada võimalikult palju liikmesriikide ja ka kolmandate riikide poolt tunnustatud õiguslik konsensus.

4.3 1961. aasta Haagi konventsiooniga ettenähtud kohaldamiskriteeriumid testamendi sätete vormist tulenevate konfliktide kohta tuleks säilitada, kuna need on piisavalt mitmekülgsed ja võimaldavad enamikul juhtudest tunnustada selle õiguse kohaldatavust, mille järgi testament on tehtud.

4.4 Viimasel ajal mandri-Euroopas toimunud reformide kontekstis peaks erilist tähelepanu pöörama piiratud teovõimega pärijate (nii alaealiste kui täisealiste) ning raske ja sügava puudega isikute huvidele, kui testamentide muutumine lepingupõhiseks või pärijate otsus, millist õigust kohaldada, muudab pärandvara sundosa reguleerimist või tekitab pärijate vahel ebavõrdsust. Suurem paindlikkus testatori või pärijate suhtes ei tohiks kahjustada mis tahes õigusnormide olemasolevaid sätteid, mis pakuvad kõnealustele pärijatele kõrgeimat kaitset (vt rohelise raamatu küsimused 5–10).

4.5 Riigis, kus testamenditajaja määramine ei ole kohustuslik, ei tohiks pärija või tema poolt volitatud isiku haldustoi-ninguid pärimisõiguse elluviimisel lugeda pärandvara kaudseks vastuvõtmiseks ilma *beneficium inventarii*'ta.

4.6 Pärijatele tuleks ette näha võimalus võtta pärand vastu pärandit koormava summa ulatuses. Samuti tuleks võimaldada pärijatevahelist kokkulepet või pärimislepingut, mille kohaselt saab pärandit ebavõrdselt jagada seaduslikel põhjustel (ettevõtte või põllumajandusettevõtte tegevuse jätkumine, soodsamad pärimistingimused piiratud teovõimega või puudega pärijale) või mille kohaselt jagatakse pärandvara surnu eri abieludest sündinud või abieluväliste laste vahel võrdselt, juhul kui kehtivad seadused sellist ebavõrdsust juba ei reguleeri, või mille kohaselt saab pärija oma õigusi enda pärijatele otse edasi anda, võttes arvesse keskmise eluea pikenedamist.

4.7 Lisaks tuleks teatavatel juhtudel lubada testaatoril valida tema pärimisasjas kohaldatav õigus: kas selle riigi õigus, mille kodanik ta on (mitme riigi kodakondsuse omamisel neist ühe riigi õigus), või tema alalise elukoha riigi õigus.

4.8 Komitee on ka seisukohal, et tuleb jätkata ja edasi arendada komisjoni heatasemelist võrdlevat tööd. Samuti tuleks sellekohast teematikast Euroopa Liidu koduleheküljel korrapäraselt ajakohastada ja tõlkida piisavalt paljudesse keeltesse, tagamaks selle kasulikkust piiriüleste pärimisküsimustega kokku puutuvatele juristidele, ametnikele, halduritele ja kohtunikele. Teave peaks olema esitatud nii, et igast osast on antud ka lühike ülevaade, mis selgitaks Euroopa kodanikele või nende

pärijatele piiriülest pärimisküsimust sisaldava testamendi koostamise põhialuseid.

4.9 Komitee ootab huviga nii komisjoni poolt juba alustatud kui ka tulevaste konsulteerimiste tulemusi, lootes olla konkreetsema suunitlusega õigusloomealaste ettepanekute adressaat ning neid põhjalikult uurida, kuna komitee peab testamentide ja pärimisõiguse teemat Euroopa kodanikele huvipakkuvaks ja oluliseks. Samuti loodab komitee ühenduse algatusest formaalsete lihtsustamist, suuremat õiguslikku ja rahalist kindlustunnet, kiiremat piiriüleste pärimisküsimuste lahendamist — nii eraisikute kui nende ettevõtjate, põllumajandusettevõtjate ja omanike puhul, kes soovivad omandi tegevuse jätkumist ka pärast enda surma.

Brüssel, 26. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal “Klassikaliste” energiakandjate söe, nafta ja maagaasi praegune olukord ja tulevikuväljavaated energiakandjate kombinatsioonis

(2006/C 28/02)

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee otsustas 10. veebruaril 2005 vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse teemal: “Klassikaliste” energiakandjate söe, nafta ja maagaasi praegune olukord ja tulevikuväljavaated energiakandjate kombinatsioonis

Arvamuse ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 1. septembril 2005. aastal. Raportöör oli hr WOLF.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 421. täiskogu istungil 26.–27. oktoobril 2005 (26. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse 119 poolt- ja 1 vastuhäälega, erapooletuks jäi 3.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on viimasel ajal võtnud vastu mitmeid arvamusi energiaküsimuse aspektide kohta ⁽¹⁾. Et ülekaalukas osa senisest energiavarustusest põhineb endiselt fossiilsetel energiakandjatel söel, naftal ja maagaasil, mille kasutamise on seotud nii ressursside ammendumise küsimuse kui ka kasvuhoonegaaside vabanemine, on käesoleva arvamuse eesmärk hinnata kõnealuseid “klassikalisi” energiakandjaid.

Hiljem järgnevas kokkuvõttes arvamuses “Euroopa Liidu energiavarustus: strateegia optimaalseks energiakandjate kombinatsiooniks” sünteesitakse arvamusteseerias käsitletut.

Sisukord:

Taastuvaid energiaallikaid käsitleva ja käesoleva arvamusega lõppeva arvamusteseeria strateegiline eesmärk on pakkuda alust energiakandjate tulevase kombinatsiooni realistlike võimaluste väljatöötamisele.

1. Kokkuvõtte ja soovitusid

⁽¹⁾ “Taastuvate energiaallikate edendamine: tegevusvõimalused ja rahastamisvahendid” (ELT C 108, 30.4.2004), “Fusioonenergia” (ELT C 302, 7.12.2004), “Maapõuesoojus – geotermilise energia kasutamine” (ELT C 110, 30.4.2004).

2. Energiaküsimus

3. Ressursid ning varud ja nende kestvus
4. Energiavarud Euroopa Liidus — sõltumatus impordist
5. Energiavarustuse areng Euroopa Liidus
6. Süsi, nafta ja maagaas energiakandjate jätkusuutlikkus kombinatsioonis
7. Keskkonna- ja kliimakaitse
8. Tehnoloogiline areng
9. Süsinikdioksiidi eraldumine ja ladestamine

1. Kokkuvõte ja soovitused

1.1 Kasutatav energia on meie tänapäevase eluviisi ja kultuuri alus. Alles piisava hulga energia olemasolu tegi praeguse elustandardi võimalikuks. Lissaboni strateegia ning Göteborgi ja Barcelona Ülemkogul vastuvõetud otsuste ellurakendamise kindel eeldus on stabiilne, soodne, keskkonnasõbralik ja pidev varustatus kasutatava energiaga.

1.2 Fossiilkütused süsi⁽²⁾, nafta ja maagaas moodustavad hetkel Euroopa ja üleilmse energiavarustuse selgroo. Nad säilitavad oma tähtsuse ka järgmistel aastakümnetel ning jäävad seetõttu vältimatuks.

1.3 Fossiilkütuse kaevandamine ja kasutamine on aga seotud erinevate keskkonnanriskidega, muuhulgas kasvuhoonegaaside, eelkõige süsinikdioksiidi ja metaani emissiooniga. Tegemist on taastumatute ressursside tarbimisega.

1.4 Fossiilkütuse kasutamise tõttu on Euroopa suurel määral sõltuv selle elutähtsa tooraine impordist, mis suureneb tulevikus tõenäoliselt veelgi, eelkõige nafta ja järjest rohkem ka maagaasi osas.

1.5 Sõe, nafta ja maagaasi ülemaailmsete ressursside oletuslikud varud⁽³⁾ sõltuvad erinevatest teguritest (majanduskasv, uurimistegevus, tehnoloogiline areng). Varudest jätkub veel paljudeks aastakümneteks (sõe puhul võib-olla isegi aastasada-deks), kuigi eelkõige nafta puhul võivad ressurssid väheneda ning pakkumise nappus tekkida juba käesoleval sajandi keskpaigas. Naftaturgude praegusest arengust nähtub, et juba lähitulevikus võivad tekkida etteennustamatud hinnatõusud, millel on märgatav mõju rahvamajandusele.⁽⁴⁾

1.6 Euroopa Liit peab energiapoliitikas võtma kõik meetmed, et vähendada pikaajalises perspektiivis kõnealust

sõltuvust eelkõige säästumeetmete ja kõigi energiakandjate tõhusama kasutamise ning alternatiivsete energiasüsteemide, näiteks taastuvatest allikatest saadud energia ja tuumaenergia ulatuslikuma kasutamise teel. Seetõttu on alternatiivsete energiasüsteemide arendamisel eriline tähtsus.

1.7 Teisest küljest peab Euroopa Liit energiapoliitikaga tegema kõik selleks, et kindlustada varustatus fossiilkütustega ja varustusteed, erilist probleemi valmistab seejuures mõningate põhivarustajate poliitiline stabiilsus. Selles valguses omandab erilise tähenduse koostöö Vene Föderatsiooni, SRÜ riikide, Lähis- ja Kesk-Ida riikide ning Euroopa Liidu naaberpiirkondadega (nt Alžeeria ja Liibüa).

1.8 Kõnealust sõltuvust saab leevendada ka märkimisväärsete Euroopa söeleiuukohtade intensiivsema kasutamisega.

1.9 Toimival Euroopa siseturul ning sobivate kliima kaitsmise meetmete raames tuleks fossiilkütust kasutada valdkondades, mis on kohandatud selle spetsiifilistele omadustele ning hinna- ja kulutasemele. Sellest tuleneb automaatselt ka kõnealuse kütuse majanduslikult ja erigeetiliselt eriti efektiivne kasutamine.

1.10 See on endaga kaasa toonud olukorra, kus sõe kasutamine on valdav terasetööstuses ja elektrijaamades, samal ajal kui naftat ja gaasi kasutatakse eelkõige soojuse tootmiseks ning erigeetikaga mitteseotud valdkondades. Transpordivaldkonnas domineerivad tooted, mida saadakse naftast.

1.11 Energiakandjate kombinatsioonis tuleks piiratud varudega ja paindlikumalt kasutatavat toorainet (maagaas ja nafta) tarvitada vaid valdkondades (nt transpordis, keemiatööstuse toorainena), kus sõe kasutamine tooks kaasa täiendavad kulud, energiakulu ja süsinikdioksiidi emissiooni.

1.12 Süsinikdioksiidi emissiooni tooteühiku kohta (nt süsinikdioksiidi (kilogrammides) kWh kohta, süsinikdioksiidi (tonnides) terasetonni kohta, süsinikdioksiidi (grammides) sõiduauto kilomeetri kohta) tuleb jätkuvalt vähendada, kasutades tehnilise progressi saavutusi. See nõuab energiatõhususe parandamist energia muundamise ja energiakasutuse kõigis valdkondades.

1.13 Seega peab energia- ja majanduspoliitika pakkuma investeeringutele usaldusväärset raami, mis tooks endaga kaasa parema tehnika tööstuses, ettevõtluses ja eraomandis.

⁽²⁾ Pruunsüsi ja kivisüsi.

⁽³⁾ Vt 3. peatükk.

⁽⁴⁾ Investeeringuspanga Goldman Sachs 2005. aasta aprillis avaldatud uurimusest lähtuvalt võib naftahind olla suure hinnatõusu algetapis, mis võib panga ennustusel viia hinna 105 \$-le barreli kohta. 2005. aastaks oodati hinnaks 50 \$ barreli kohta, 2006. aastaks 55 \$ barreli kohta, kuid 29. augustil 2005. aastal ületas naftahind juba 70 \$ barreli kohta.

1.14 Järgmistel aastakümnetel tuleb Euroopas rajada uusi elektrijaamu, mille võimsus oleks umbes 400 GWel⁽⁵⁾. Süsinikdioksiidi emissiooni ja kütusekulu piiramiseks/vähendamiseks tuleb kõnealused uusrajatise varustada parima saadaoleva tehnikaga.

1.15 Transpordivaldkonnas tuleb teha kõik jõupingutused, et vähendada spetsiifilist kütusekulu (arvestades läbisõidetud kilomeetri kohta) ning vältida kogutarbimise suurenemist. Selleks on vajalikud nii tehnilised edusammud mootorsõidukite ja kütuse arendamise paljudes valdkondades kui ka meetmed liiklusummikute vältimiseks (teede- ja tunnelite ehitus, juht(i-mis)süsteemid) ja liikluse vähendamiseks⁽⁶⁾. Ka elektriliste sõidukite aktiivsem kasutamine (nt elektrirongid) vähendab sõltuvust naftast, sest võimaldab erinevate primaarenergiakandjate (süsi, gaas, taastuvad energiaallikad, tuumaenergia) tarvitamist.

1.16 Energiavaldkonna tõhususe edusammude eelduseks on nii tööstuse poolt kui ka riigi toetatavate meetmete abil läbiviidavad intensiivsemad teadusuuringud ja arendustegevus (seda eelkõige ka fossiilkütusel töötavate elektrijaamade puhul).

1.17 Seetõttu tervitab komitee teadusuuringute ja arengu seitsmenda raamprogrammi ettepaneku rõhuasetust energia teemale. Selleks tuleks eraldada piisavad vahendid ja teema peaks hõlmama kõiki energiatehnoloogiaid. Selles peaks sisalduma eelkõige ka fossiilkütuste kasutuse tõhususe suurendamise meetmed, kuna selle kaudu on võimalik saavutada eriti ulatuslikku kogukasu.

1.18 Ka fossiilkütusest toodetud elektrienergia puhul on olemas võimalus vähendada pikaajalises perspektiivis märkimisväärselt süsinikdioksiidi emissiooni energiakäibe kohta, kui kasutada süsinikdioksiidi eraldamise ja ladestamise menetlust (*Clean Coal Technology*). Seetõttu on teadusuuringute ja arengu seitsmendas raamprogrammis nimetatud menetluste arendamisele ja katsetamisele omistatud eriline tähendus.

2. Energiaküsimus

2.1 Kasutatav energia⁽⁷⁾ on meie tänapäevase eluviisi ja kultuuri alus. Alles piisava hulga energia olemasolu tõi endaga kaasa praeguse elustandardi. Vajadus stabiilse, soodsa, keskkon-

⁽⁵⁾ Moodsad elektrijaamad võivad toota iga bloki kohta kuni 1 GW energiat (GWel). 1 GW (gigavatt) on 1000 megavatti (MW) või 1 000 000 kilovatti (kW) või 1 000 000 000 vatti (W). Üks vattsekund (Ws) on võrdne ühe džauliga (J), üks kilovatt-tund (KWh) 3,6 miljoni džauliga (ehk 3,6 megadžauliga (MJ)). Seega võrdub üks megadžaul (MJ) umbes 0,28 kilovatt-tunniga (kWh).

⁽⁶⁾ Liikluse vähendamise ja liiklusummikute vältimise kohta vt ka CESE 93/2004.

⁽⁷⁾ Energiat ei tarbita, vaid üksnes muundatakse ning seejuures kasutatakse. See toimub sobivate muundamisprotsesside kaudu, nt söe põletamine, tuuleenergia muundamine elektrienergiaks või tuuma lõhustumine (energia jäävuse seadus; $E = mc^2$). Seejuures räägitakse ka "energiavarustusest", "energiatootmisest" või "energiatarbimisest".

nasõbraliku ja pideva varustatuse järele kasutatava energiaga seisab Euroopa Ülemkogu Lissaboni, Göteborgi ja Barcelona otsuste keskmes.

2.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on korduvalt märkinud, et energia tootmine ja kasutamine on seotud keskkonnariskidega, ohtudega, problemaatilise välispoliitilise sõltuvuse ja ettenägematute asjaoludega. Mitte ükski tulevikus energiavarustusele kaasa aitav võimalus ega tehnoloogia ei ole tehniliselt täiuslik, täiesti vaba kahjulikest keskkonnamõjudest, sobiv kõikideks vajadusteks ega oma hinna ja kättesaadavuse poolest pikaajaliselt kõikehõlmav. Eeltoodule lisanduvad varude ja ressursside piiratus koos kõigi sellest tulenevate tagajärgedega. Ootuste kohaselt teravnevad kõnealused probleemid märgatavalt seoses ülemaailmse rahvastiku juurdekasvu, arengumaade suureneva energianälja ning eelkõige uute tööstusriikide, nagu Hiina, India ja Brasiilia, kiiresti kasvava energiavajadusega.

2.3 Tulevikku suunatud Euroopa energiapoliitika oluliseks eesmärgiks peab niisiis jääma pikaajaliselt tagatud, keskkonnasäästlik ja konkurentsivõimeline energiavarustus. Eelnimetatud põhjustel ei saa energiapoliitikas piirduda väheste energiakandjate kasutamisega. Energiakitsikuse ja muude riskidega on võimalik palju paremini võidelda nii liigi kui päritolu poolest laialdaselt diferentseeritud energiakandjate kombinatsiooni abil, mille puhul rakendatakse ja arendatakse kõiki kättesaadavaid energiakandjaid ja tehnikaid, et lõpuks olla vastuvõetavate ökoloogiliste tingimuste raames valmis muutuvate tingimustega konkurentsiks.

3. Ressursid ning varud ja nende kestvus

3.1 Praegu põhineb umbes neli viiendikku maailma energiavarustusest (nagu ka 25-liikmelise Euroopa Liidu varustusest) fossiilsete energiakandjate nafta, maagaasi ja söe kasutamisel.

3.2 Üldiselt sõltuvad kõik tulevase arengu prognoosid — ning seetõttu erinevad need üksteisest sõltuvalt vaatenurgast ja mõnikord ka vastavatest huvidest — oletustest tulevase demograafilise ja majandusliku arengu, uute uurimis- ja kasutuselevõtutehnoloogiate arengu ning riikide poliitiliste raamtingimuste kohta. See kehtib eelkõige tuumaenergia suhtes ning taastuvate energiaallikate toetusmeetmete ulatuse kohta.

3.2.1 Rahvusvahelise Energiaagentuuri (IEA, Pariis) ja Energy Information Administration'i (US Department of Energy, EIA) 2004. aastal esitatud viiteprognooside⁽⁸⁾ järgi katavad kõnealused fossiilsed energiakandjad ka 25 aasta pärast veel üle 80 % ülemaailmsest energiatarbimisest.

3.2.2 Taastuva energia osakaal küll kasvab, kuid IEA ja EIA hinnangute kohaselt kindlasti mitte rohkem kui kogu energiatarbimine, seetõttu jääb taastuva energia osakaal püsivaks. Tuumaenergia osas oodatakse vastavalt praegusele arengule absoluutarvudes küll veidi kasvavat osakaalu, mis jääb aga alla tarbimise koguarvudele, kui ei muutu poliitilised raamtingimused Euroopas. IEA ja EIA jõuavad selle tulemusel järeldusele, et tuumaenergia osakaal maailma energiatarbimise katmises isegi väheneb.

3.2.3 2004. aasta septembris Euroopa Komisjoni avaldatud nn *baseline scenario's*⁽⁹⁾ 25-liikmelise Euroopa Liidu jaoks lähtutakse erinevalt IEA ja EIA prognoositud ülemaailmsest suunast sellest, et taastuvenergia osakaal 25-liikmelise Euroopa Liidu energia kogutarbimisest suureneb 2030. aastaks praegusest kuult protsendilt üheksani. Et selle hinnangu kohaselt tuumaenergia osakaal 25-liikmelises Euroopa Liidus siiski väheneb, jõuab Euroopa Komisjoni nn *baseline scenario* ka 25-liikmelise Euroopa Liidu suhtes tulemusel, et fossiilsed energiakandjad katavad ka 2030. aastal veel üle 80 % energia kogutarbimisest.

3.3 Fossiilsed energiakandjad on ammenduvad loodusvarad. Et hinnata seda, kui kaua säilib nafta, maagaasi ja söe kanded roll, tuleb vaadelda fossiilsete energiakandjate potentsiaali.

3.4 Selleks on tarvis määratleda mõisted ja mõõtühikud. Kasutatavad mõisted on *varud*, *ressursid* ja *potentsiaal*. Energiakandjate mõõtühikutena kasutatakse mitmesuguseid ühikuid⁽¹⁰⁾, näiteks nafta puhul tonn või barrel, söe puhul tonn või kivisöe tonni energiaväärtuse ekvivalent, maagaasi puhul kuupmeeter või kuupjalg. Kütuste võrdlemiseks kasutatakse nende energiasaldust näiteks džauli või vatti sekundis (Ws).

⁽⁸⁾ (IEA) World Energy Outlook 2004, lk 57: "Fossil fuels will continue to dominate global energy use. Their share in total demand will increase slightly, from 80 % in 2002 to 82 % in 2030" [Fossiilsed kütused domineerivad ka edaspidi ülemaailmses energiatarbimises. Nende osakaal kogunõudluses suureneb veidi, 80 %-lt 2002. aastal 82 %-le 2030. aastal].

(EIA) International Energy Outlook, April 2004, [http://www.eia.doe.gov/oiaf/ieo/]: The IEO2004 reference case projects increased consumption of all primary energy sources over the 24-year forecast horizon (graafik 14 ja lisa A, tabel A2) [IEO 2004. aasta võrdlusuuring prognoosib suurenenud energiatarbimist kõigi primaarenergia kandjate osas üle 24 aasta hinnatava taseme].

⁽⁹⁾ (Euroopa Komisjon), [http://europa.eu.int/comm/dgs/energy_transport/figures/scenarios/doc/chapter_1.pdf], EU-25 energy and transport reference case to 2030 (baseline): lk 9, tabelid 1-8, [25-liikmelise Euroopa Liidu energia ja transpordi arenemise hinnang aastani 2030].

⁽¹⁰⁾ 1 kg naftat = 42,7 MJ; 1 kg TCE (kivisöe ekvivalenti tonn) = 29,3 MJ; 1 m³ maagaasi kütteväärtus Hu = 31,7 MJ (džauli (J) ja megadžauli (MJ) kohta, vt joonealune märkus 3).

3.5 *Kogupotentsiaal* (*Estimated Ultimate Recovery*, EUR) hõlmab kogu maakoos kaevandatava energiatooraine hulka, mis oli seal enne, kui inimesed seda kasutama hakkasid. Tegu on hinnangulise suurusega, mis erinevate ekspertide arvamuse põhjal võib olla erinev. Mida täpsemalt aga maakoore ehitustundma õpitakse ja mida täpsemaks muutub uurimistehnoloogia, seda ühtlasemad on hinnangud.

3.6 Kogupotentsiaalis on arvestatud üksnes maardlate seda osa, kust on võimalik kaevandada. See aga sõltub kasutatavast tehnoloogiast ja selle tasuvusest, seega võib kogupotentsiaal tehnoloogia arenedes suurendada. Kui kogupotentsiaal arvatava maha senini ammutatud hulk, saadakse *jääkpotentsiaal*.

3.7 Jääkpotentsiaal koosneb *varudest* ja *ressurssidest*. *Varude* all mõistetakse energiatooraine koguseid, mille olemasolu on kindlalt tõendatud ja mille kaevandamine on tänapäevaseid tehnilisi võimalusi kasutades tasuv. *Ressursside* all mõistetakse nii neid energiatooraine koguseid, mille olemasolu on küll võimalik tõendada, ent mille kaevandamine ei ole praegu tasuv ja/või tehniliselt võimalik, kui ka neid koguseid, mille olemasolu ei ole veel kindlalt tõendatud, ent mida oletatakse geoloogiliste näitajate põhjal.

3.8 Avalikus arutelus seisavad esiplaanil varud, sest nende alusel tuletatakse energiakandjate kestvus. Kui varusid vaadeldakse praeguse aastase kasutamise taustal, siis saadakse nn varude statistiline kestvus. Kõnealust meetodit kasutades on võimalik välja arvutada kogu maailma varude statistiline kestvus, mis on nafta puhul ligikaudu 40, maagaasi puhul ligikaudu 60 ja kivisöe puhul ligikaudu 200 aastat.

3.9 Samas ei ole varud ja nende statistiline kestvus kindlasti mitte fikseeritud suurused. Palju rohkem viib varude statistilise kestvuse vähenemine suurema eksploatatsioonini, mille tulemusena ressursid (ka tehnilisest arengust tingituna) muutuvad varudeks. (Nii näiteks hinnati möödunud sajandi seitsmekümnendatel aastatel nafta statistilist varude kestvust 30 aastale.)

3.10 Statistiliselt tõendatud naftaressursid on ligikaudu kaks korda suuremad kui varud ning maagaasi- ja kivisöeressursid on kuni kümme korda suuremad kui varud.

3.11 Fossiilsete energiaallikate tulevase olemasolu teine näitaja on kogupotentsiaali juba ammutatud osa. Kui kõnealune osa ületab 50 % piiri ja saavutatakse nn *Depletion Mid Point*, muutub keeruliseks ammutamise edasine suurendamine või ka samal tasemel hoidmine.

3.12 **Nafta:** nüüdseks on ammutatud juba üle kolmandikku nn tavapärase nafta umbes 380 miljardi tonni nafta ekvivalendi suurusest kogupotentsiaalset. Praeguse ammutamismahu korral oleks pool tavapärase energiaallika potentsiaalset kasutatud umbes kümne aasta pärast. Ammutamise edasiseks suurendamiseks tuleks seejärel järjest enam võtta kasutusele mitte nii tavapäraseid maardlaid (rasked õlid, õlilivad, põlevkivi). Selle abil on võimalik *Depletion Mid Point*'i ajaliselt edasi lükata. Vastasel korral võivad reservid ning pakkumine järsult väheneda ⁽¹⁾ juba enne käesoleva sajandi keskpaika.

3.13 **Maagaas ja süsi:** maagaasi puhul on tegemist selles osas naftaga võrreldava olukorraga, et jääkpotentsiaal suureneks samuti, kui võetaks arvesse mitte nii tavapäraseid, näiteks gaashüdraatide maardlad. Sõe puhul on hinnanguliselt 3400 miljardi tonni naftaühiku suurusest kogupotentsiaalset siiani kaevandatud üksnes ligikaudu 3 %.

3.14 Gaashüdraatide (**metaanhüdraadid**) uurimine ja nende ammutamise tehnoloogia on alles väljaarendamisel, seetõttu ei ole hetkel võimalik teha usaldusväärseid prognoose nende osakaalu kohta energiavarustuses. Üheltpoolt on olemas hinnangud, mille kohaselt ületab võimalike varude energiasaldus kõik praegu teadaolevad fossiilsete energiakandjate varud, teisalt ei ole teada nende ammutamise võimalused (põhimõtteliselt, tehnika, kulud). Lisaks nähakse märkimisväärset ohtu nende kliima- või inimõjudest tingitud eraldumises, sest atmosfääris võib tekkida kliimale ülimalt ohtliku tugeva kasvuhoonegaasi metaani kogunemine.

3.15 Fossiilsete energiaallikate kaevandamise kulud on väga erinevad. **Nafta** puhul on nende suurus praegu (olenevalt maardlast) 2–20 USA dollarit barreli kohta. Tulevikus tuleb aga rohkem kasutusele võtta väikesi maardlaid, mille geoloogilised ja geograafilised tingimused on ebasoodsamad. Kõnealuseid kulusid suurendavat efekti on aga võimalik tasandada või lausa ületada tootlikkuse suurenemise abil, mis tavaliselt põhineb tehnilistel uuendustel. Ka **maagaasi** kaevandamise kulud on vastavalt erinevad. **Sõe** puhul sõltuvad kulud väga suure ulatuses kaevandamise sügavusest, lademete paksusest ning ka sellest, kas kaevandamine on võimalik pealmaakaevandamise või üksnes allmaakaevandamise teel. Kulude erinevus on märkimisväärne. Kulud ulatuvad mõnest USA dollarist tonni kohta (nt USAs Powder River Basin'is) 200 USA dollarini tonni kohta üksikutes Euroopa piirkondades asuvates kivisöekaevandustes.

3.16 Ka fossiilsete energiaallikate varude piirkondlik jaotus on väga erinev. Eelkõige kehtib see nafta kohta. 65 % **nafta** varudest asub Lähis-Idas. **Maagaasi** jaotus ei ole palju võrdsem, ka selle põhilised leiupiirkonnad asuvad Lähis-Idas (34 %) ja endise Nõukogude Liidu riikide territooriumil (39 %). **Sõe** varud on

seevastu jaotunud ühtlasemalt. Kõige suuremad sõevarud asuvad Põhja-Ameerikas. Lisaks sellele asuvad suured sõeleiukohad Hiinas, Indias, Austraalias, Lõuna-Aafrikas ja Euroopas.

3.17 Strateegiliselt oluliste fossiilsete energiakandjate (eelkõige, nafta, aga ka maagaasi) kontsentratsioonist geopoliitiliselt suurte riskidega seotud Lähis- ja Kesk-Ida piirkonnas tulevad erilised probleemid energiavarustuse tagamisel.

4. Energiavarud Euroopa Liidus ⁽¹²⁾ — sõltumatus importist

4.1 Primaarenergia kasutus 25-liikmelises Euroopa Liidus oli 2004. aastal umbes 2,5 miljardit tonni kivisöeühikut ehk umbes 75 eksadžauli (75×10^{18} džauli). See vastab 16 % maailma energiakasutusest, mille suurus on 15,3 miljardit tonni kivisöe ekvivalenti. 25-liikmelise Euroopa Liidu energiatarbimine ühe isiku kohta on 5,5 tonni kivisöe ekvivalenti, mis on maailma keskmisega võrreldes kahekordne, ent teisalt kõigest pool Põhja-Ameerika energiatarbimisest. Lähtudes majandustulemustest, moodustab Euroopa energiatarbimine üksnes ligikaudu poole kõikide Euroopa-väliste piirkondade keskmisest, kuna energiat kasutatakse siin oluliselt tõhusamalt kui paljudes teistes maailma piirkondades.

4.2 2004. aastal olid 25-liikmelise Euroopa Liidu olulisimad energiakandjad (võttes aluseks kogu primaarenergia tarbimise) mineraalõlid 39 %, maagaas 24 % ja süsi 17 %. Euroopa Liidu energiavarustuse teised olulised alustalad on tuumaenergia (14 %) ning taastuv- ja muu energia (6 %). Üksikute fossiilsete energiakandjate osakaalu iseloomustavad 25 liikmeriigi lõikes märkimisväärsed erinevused. Maagaasi puhul ulatub osakaal 1 % st Rootsis peaaegu 50 %ni Hollandis, mineraalõlide puhul vähem kui 30 %st Ungaris peaaegu kahe kolmandikuni Portugalis ning sõe puhul 5 %st Prantsusmaal 60 %ni Poolas. Kõnealuste erinevuste peamine põhjus on fossiilsete energiakandjate varude liikmesriigiti erinev leidumine.

4.3 25-liikmelise Euroopa Liidu terviklikud energiavarud on suhteliselt väikesed. Need on umbes 38 miljardit tonni kivisöe ekvivalenti. See moodustab 3 % maailma varudest, arvestades ka mittetavapärasest süsivesinikku. Kõige suurema osa kõnealusest varust moodustavad sõeleiukohad (pruun- ja kivisüsi) 31 miljardi kivisöe ekvivalentiga, need jagunevad enam-vähem võrdselt pruunsõe ja kivisöe vahel. Maagaasivarude suurus on neli miljardit kivisöe ekvivalenti tonni ja naftavarud kaks miljardit kivisöe ekvivalenti tonni. 25-liikmeline Euroopa Liit jääb lähitulevikus maailma suurimaks energia netoimportijaks. Vastavalt Euroopa Komisjoni hinnangule kasvab nimetatud sõltuvus aastaks 2030 enam kui kahe kolmandikuni.

⁽¹⁾ Seoses praeguse naftahinna kriisi ja jätkuva hinnatõusuga võib olukord kulmineeruda oodatust palju varem.

⁽¹²⁾ World Energy Council, Energie für Deutschland, Fakten, Perspektiven und Positionen im globalen Kontext 2004 *Schwerpunktthema, "Zur Dynamik der Öl- und Erdgasmärkte"* [Faktid, perspektiivid ja seisukohad globaalses kontekstis 2004, keskne teema "Nafta- ja maagaasiturude dünaamika"].

4.4 Fossiilsete energiakandjate varude jaotus Euroopa Liidu 25 liikmesriigis on väga erinev. Naftamaardlad koonduvad eelkõige Suurbritannia ja lisaks Taani Põhjamererele. Kõnealusel maardlad on suures osas ammendatud, nii et kaevandamine väheneb. Maagaasivarud asuvad põhiliselt Madalmaades ja Suurbritannias, söevarud eelkõige Saksamaa, Poola, Tšehhi Vabariigi, Ungari, Kreeka ja Suurbritannia territooriumil. Lisaks on oluline tähtsus ka Norra nafta- ja gaasivarudel, sest Norra ei ole küll Euroopa Liidu liige, kuid kuulub Euroopa Majanduspiirkonda.

4.5 Arvestades fossiilsete energiakandjate siiski väikesi varusid, peab 25-liikmeline Euroopa Liit juba praegu katma poole kogu energiavajadusest impordi abil. Kõnealune määr kasvab vastavalt Euroopa Komisjoni rohelisele raamatule 2030. aastaks 70 %-le. Eriti suur on sõltuvus imporditavast kütusest mineraalõli osas. Nii tuleb kõnealuse energiakandja puhul katta enam kui kolm neljandikku vajadusest kolmandatest riikidest importimise teel. Imporditava maagaasi osa gaasivajadusest on umbes 55 %, söe puhul on tegu kolmandikuga kogu vajadusest.

4.6 Seetõttu on Euroopa suures osas sõltuv elulise tähtsusega tooraine "energia" impordist, mis tulevikus arvatavasti kasvab veelgi, eelkõige nafta ja üha enam ka maagaasi osas. Euroopa Liit on maailma kõige suurem energiakandjate netoimportija.

4.7 Euroopa Liidu energiapoliitika peab seega ühest küljest andma kõik selleks, et kindlustada fossiilkütusega varustamine ja selle varustamisteed. Seejuures valmistab erilist probleemi mõningate põhivarustajate poliitiline stabiilsus. Seetõttu on koostöö Vene Föderatsiooni ja SRÜ riikide, Lähis- ja Kesk-Ida riikide ning Euroopa Liidu naaberriikidega (nt Alžeeria ja Liibüa) erilise tähtsusega.

4.8 Samas peab Euroopa Liidu energiapoliitika võtma kõik meetmed kõnealuse sõltuvuse leevendamiseks pikemas perspektiivis, eriti kõigi energiakandjate tõhusama tarbimise ning alternatiivsete energiasüsteemide, nagu taastuv (k.a. arendamine ja turule toomine) ja tuumaenergia kasutamise suurendamise teel. Seetõttu on oluline tähendus alternatiivsete energiasüsteemide edasiarendamisel.

4.9 Sel taustal võib ka Euroopa märkimisväärsete söemaardlate aktiivsem kasutamine kõnealust sõltuvust vähendada, eriti kuna Euroopa söekaevanduses kehtivad juba praegu oluliselt rangemad keskkonnastandardid kui mujal maailmas.

5. Energiatarbimise areng Euroopa Liidus

5.1 25-liikmelise Euroopa Liidu energiatarbimise areng järgib tõenäoliselt komisjoni avaldatud dokumendis "European

Energy and Transport Scenarios on Key Drivers" (13) toodud nn **baseline scenario**'t, mille aluseks on praeguste suundade ja praeguse poliitika jätkamine. Selle prognoos on järgmine:

5.2 Primaarenergia tarbimine tõuseb 2049. aastaks 2,9 miljardi kivisöe ekvivalendi tonnini, st vaid 0,6 % aastas. Seevastu sisemaise kogutoodangu tõusu oodatakse kuni 2030. aastani keskmiselt 2,4 % võrra aastas. Selleks nõutav energiaintensiivsuse vähenemine (energiatarbimine suhtes riikliku kogutoodanguga) enam kui 1,7 % võrra aastas (!) tuleks saavutada struktuuriliste muudatuste, parema energiatõhususe ja progressiivse tehnoloogia rakendamise teel.

5.3 Fossiilsete energiakandjate osakaal primaarenergia tarbimisel tõuseb 2030. aastaks isegi kahe protsendi võrra — 82 %-ni.

5.4 **Süsi:** pärast esialgset tagasimeinekut oodatakse ligikaudu 2015. aastast alates sötarbimise uut kasvu kõnealuse energiakandja parema konkurentsivõime tõttu elektri tootmisel. Sellise arengu peamised põhjused on maagaasi hinna tõus ja progressiivse söeaurutustehnoloogia oodatav kasutusvalmiks saamine. Kõnealuse hinnangu kohaselt saavutab sötarbimine 2030. aastal uuesti 2000. aasta taseme. 25-liikmelise Euroopa Liidu söe tarbimise osakaal on siis umbes 15 % nagu 2005. aastal. Et ajavahemikus 2005–2030 arvestatakse Euroopa Liidus söekaevandamise ligikaudu 40 %-lise vähenemisega samal ajal toimuva söeimpordi suurenemisel 125 % võrra, suureneb impordi osa 25-liikmelise ELi söevajaduse katmisel kolmandikult 2005. aastal peaaegu kahe kolmandikuni 2030. aastal.

5.5 **Nafta:** et kasvumäärad arenevad arvatavasti ebaproportsionaalselt 0,2 % aastas, siis väheneb nafta osakaal primaarenergia tarbimises 2030. aastaks tõenäoliselt 34 %-ni, mis on viis protsenti vähem kui praegu.

5.6 **Gaas:** gaasi tarbimine tõuseb esmalt kuni 2015. aastani ebaproportsionaalselt kiiresti 2,7 % aastas. Seejärel areng aeglustub. Põhjuseks on muu hulgas gaasi vähenenud konkurentsivõime elektrienergia tootmisel söega võrreldes. Siiski oodatakse 2030. aastani kõikide fossiilsete energiakandjate hulgas gaasi puhul kõige suuremat tarbimise kasvu. Maagaasi osakaal 25-liikmelise ELi primaarenergia tarbimises suureneb 26 %-lt 2005. aastal 32 %-ni 2030. aastal. **Veeldatud maagaas (Liquified Natural Gas — LNG)** võimaldab gaasiga varustamist mitmekesistada, sest tarnida saab ka üle mere. Hetkel hõlmab veeldatud maagaas 25 % kogu maailma maagaasiturust. Suurim veeldatud maagaasi eksportija on Indoneesia, millele järgnevad Alžeeria, Malaisia ja Katar.

(13) Euroopa Komisjon, energeetika ja transpordi peadirektoraat, september 2004.

5.7 Fossiilsete energiakandjate kaevandamine väheneb 25-liikmelises Euroopa Liidus 2030. aastani umbes 2 % võrra aastas. Seega suureneb sõltuvus sisseveetavast toormest kõikide fossiilsete energiakandjate lõikes 2030. aastaks rohkem kui kahe kolmandikuni. Nagu juba mainitud, ulatub söe impordimäär 2030. aastaks peaaegu kahe kolmandikuni, gaasi puhul rohkem kui 80 %ni ja nafta puhul peaaegu 90 %ni. Eriti kriitiline on gaasiimpordi kasvav sõltuvus piiratud arvust pakkujatest.

5.8 Elektritarbimine tõuseb 2030. aastani keskmiselt 1,4 % aastas. Seetõttu tõuseb elektrijaamade tootmisvõimsuse vajadus praeguselt ligikaudu 700 GW-lt (maksimaalne elektrivõimsus) 400 GW võrra, st umbes 1100 GW-ni 2030. aastaks. Lisaks tuleb vanad elektrijaamad asendada uutega. Euroopa Komisjoni *baseline scenario's* sisalduva hinnangu kohaselt saavutatakse oodatav mahu kasv võimsuse suurendamisega võimsusega 300 GW fossiilsete energiakandjate valdkonnas ja võimsusega ligikaudu 130 GW tuule-, vee- ja päikeseenergia valdkonnas, sellal kui tuumaelektrijaamades on ajavahemikus 2005–2030 oodata mahu vähenemist suurusjärgus 30 GW, kui ei toimu muutusi poliitilistes raamtingimustes.

5.9 Euroopa Liidu energiavarustus seisab niisiis järgmise 25 aasta jooksul silmitsi suurte väljakutsete ja ülesannetega, millega võivad kaasneda ka majanduslikud võimalused. Nende hulka kuuluvad varustatuse tagamine (sh impordist sõltuvuse vähendamine), järjest kasvavatest keskkonnanõuetest kinnipidamine, konkurentsivõimeliste energiahindade tagamine ja vajalike investeeringute tegemine.

6. Süsi, nafta ja maagaas jätkusuutlikus energiakandjate kombinatsioonis

6.1 Süsi, nafta ja maagaas on looduslikud süsivesinikud, mis on tekkinud miljonite aastate jooksul bioloogilise aine (ladesunud biomassi) muundumise teel, seega on tegemist salvestunud päikeseenergiaga. Olenevalt geoloogilistest tekkingimustest (nt surve, temperatuur, vanus) tekkisid erinevad maavarad. Oluline erinevus on kütuse vesinikusisaldus. Vesiniku ja süsiniku suhe on kõrgeim maagaasis (4:1), nafta puhul on see umbes 1,8:1 ja söe puhul 0,7:1. See määrab kõnealuste fossiilsete toorainete kasutamise eri kasutusvaldkondades.

6.2 Siiani on söe, nafta ja maagaasi kasutamine energiakandjana ja toorainena paljude toodete tootmises (ravimitest plastmassini) ja süsinikku sisaldava redutseerijana raua- ja terasetootmises asendamatu. Siiski sobib ta oma spetsiifiliste füüsikaliskemiliste omaduste tõttu (nt agregaatolek, vesinikusisaldus,

süsinikusisaldus, tuhasisaldus) mõneks kasutusotstarbeks eriti hästi ja mõneks teiseks jälle vähem. Kasutatava süsivesiniku valik toimub majanduslike, tehniliste ja keskkonna seisukohast oluliste kriteeriumide järgi.

6.3 Ligikaudu 7 % ELis tarbitavatest energiakandjatest kasutatakse nn mitteenergeetilisel otstarbel, st põhiliselt keemiatoodete tootmiseks. Eelmise sajandi alguses olid eelkõige söest saadud kõrvalsaadused aluseks uuele arenevale tootmisharule. Praeguseks on maagaas ja naftatooted söe kõrvalsaadused peaaegu täielikult kõrvale lükanud. Niikaua kui see on varustatuse seisukohalt võimalik, domineerivad kõnealuses turusegmenendis ka tulevikus nafta ja maagaas. Vajalikud nafta- ja maagaasivarud peaksid vastu oluliselt kauem, kui neid energiakandjaid õnnestuks energia ja soojuse tootmiseks vähem kasutada.

6.4 Hapnikkonverteri protsessi teel terase saamisel on juurdunud söe kasutamisel põhinev kõrgahju-konvertermeetod. Kõrgahju-protsessis on tarvis toorraua saamiseks redutseerijana kivisöekoksi lisamist, mis on samal ajal ka tugikarkass ja gaaside läbijuhtimist tagav süsteem. Tänapäevaste Euroopas kasutatavate seadmete korral ulatub redutseerivate vahendite keskmine tarve 475 kilogrammini tonni toorraua kohta, mis vastab peaaegu tehnoloogilisele miinimumile.

6.5 Transpordisektoris esineb veel suuri kasvumäärasid. Ligikaudu 25 % energiatarbimisest langeb kõnealusele sektorile ning maanteetransport sõltub peaaegu täiel määral naftatootmisest. Vedelkütustel on suur energiasisaldus mahu- ja massiühiku kohta. See on eeldus transpordisektoris majanduslikuks ja efektiivseks kasutamiseks. Vedelkütused ja nende infrastruktuur on seega maanteetranspordis end tõestanud. Elektrimootoriga sõidukite (nt elektrirongid) aktiivsem kasutamine võimaldab primaarenergiakandjate kasutamise suuremat mitmekesistamist (süsi, gaas, taastuvad energiakandjad, aatomenergia) ning aitab seeläbi kaasa naftasõltuvuse vähendamisele.

6.6 Naftal põhinevate vedelkütustega konkureerib maagaasi ja veeldatud maagaasi otsene kasutamine kütusena. Jääb üle ära oodata, kas nimetatud tooteseeriad suudavad võita suuremat turuosa⁽¹⁴⁾.

6.7 Majapidamised ja väiketarbijad kasutavad umbes 30 % energiast. Energiakandja valitakse majanduslike kriteeriumide järgi ning seda määrab järjest enam mugavuse ja keskkonna aspekt. Kõnealuses sektoris konkureerivad kütteõli, maagaas, elekter ja tihedalt asustatud aladel ka kaugsoojus energia ja soojuse koostootmisest.

⁽¹⁴⁾ Sama kehtib ka biomassist saadava vedelkütuse tootmise kohta, mis siiani on turuvõimeline ainult tänu suurtele toetustele.

6.8 40 % Euroopa Liidu energiatarbimisest muundatakse elektrijaamades elektri- ja soojusenergiaks. Süsi, nafta ja maagaas, samuti tuumaenergia sobivad elektrienergiaks muundamiseks tehnilisest seisukohast võrdselt. Tehniliselt väga efektiivsetes elektrijaamades saavutatakse maagaasi kasutamisel kasuteguriks peaaegu 60 % (primaarenergiast elektrienergiaks). Kivisöe kasutamisel on tänapäevaste seadmete kasutegur 45–50 %, pruunsöe puhul 43 %.

6.9 Kogu maailmas toodetakse umbes 40 % elektrienergiat söest, Euroopa Liidus umbes 30 %. Kogu maailmas toodetavast söest kasutatakse umbes 63 % elektrienergia tootmiseks. Süsi on elektrienergia tootmisel soodsama hinnaga kui nafta või maagaas ning seda saab kogu maailmas kindlalt kätte mitmesugustest tootmispiirkondadest.

6.10 Söe kasutamise keskendamisega terase ja elektri tootmisele saab püüelda fossiilsete energiakandjate kombinatsiooni poole, milles oleks ühendatud majanduslikud eelised, keskkonnanakaitse, varustatuse kindlus ja ressursside säästmine. Kogu maailmas leiduvad söevarud on oluliselt suuremad kui nafta- ja maagaasivarud.

6.11 Seega peaksid poliitilised raamtingimused soosima vähese ja paindlikult kasutatava tooraine, nagu nafta ja maagaas, kasutamist valdkondades (eelkõige transpordis ja keemiatööstuses), kus söe (aga ka tuumaenergia ja osaliselt taastuenergia) kasutamisega seondub täiendav rahaline, tehnika- ja energiakulu, ning seega ka täiendav süsinikdioksiidi eraldumine. Sel moel on võimalik kõnealuste reservide ammendumist tulevaste põlvkondade kasuks edasi lükata.

6.12 See tähendab samaaegselt stiimulite loomist söe (nagu ka taastuenergia ja tuumaenergia) kasutamiseks elektrijaamades energia tootmiseks, selleks et säästa naftat ja maagaasi (vt ka punkt 8.12). Kesk- ja Ida-Euroopas on märkimisväärsed kivi- ja pruunsöevarud. Nende kasutamisega saab vältida Euroopa Liidu sõltuvuse energiaimpordist edasist suurenemist.

7. Keskkonna- ja kliimakaitse

7.1 Fossiilsete energiakandjate kohta läbi viidud keskkonnanalüüsid ja –võrdlused peavad hõlmama kogu tootmis- ja kasutusahelat: tooraine ammutamine/kaevandamine, transport, energia muundamine ja energia lõppkasutamine. Kõik etapid on rohkem või vähem seotud suurte keskkonnamõjude ja energiakadudega. Imporditavate energiakandjate puhul tuleb arvesse võtta ka neid keskkonnamõjusid, mis esinevad väljaspool Euroopa Liidu piire.

7.2 Söe, nafta ja maagaasi kaevandamisel/tootmisel tuleb tähelepanu pöörata mitmesugustele keskkonnamõjudele. Söe kaevandamisel tuleb piiritleda maastiku kasutamine ja tolmu emissioon. Puurimisel ja nafta ammutamisel tuleb vältida nafta ja maagaasi, samuti kõrvalsaaduste väljavoolamist; see kehtib samal viisil ka maagaasi ammutamise ja sellele järgneva nafta ja maagaasi toru- või laevatranspordi kohta. Erilised meetmed on vajalikud *offshore*-tootmise puhul. Nafta ammutamisel saadavat metaani ei tohiks ära põletada, vaid seda tuleks ära kasutada tööstuslikuks tarbimiseks. Sama kehtib söe kaevandamisel eralduva kaevandusgaasi puhul, mis võib sisalda suurel määral metaani.

7.3 Euroopa suurte põletusseadmete direktiiviga on kehtestatud ranged keskkonnanõuded nende elektrijaamade rajamisele ja käitamisele, mille võimsus on suurem kui 50 MWth või sellega võrdne. Kõnealuses direktiivis kehtestatud tehnika taseme järgi tuleb piirata kahjulike ainete kontsentratsiooni gaasi-, nafta- ja söelektrijaamade heitgaasides. Vanemad seadmed tuleb kaasajastada. Sellega tuleb tagada, et tolmu (ka peentolmu, vt punkti 7.6), ränidioksiidi, lämmastikoksiidide ja eriti kahjulike raskemetallide, samuti toksiliste või vähki tekitavate orgaaniliste ainete emissiooni vähendataks looduse ja inimese jaoks vastuvõetavale tasemele. Müra emissiooni tuleb ennetuslikult vähendada sel määral, et vältitaks nii palju kui võimalik teiste häirimist.

7.4 Süsi sisaldab mittepõlevaid aineid, mis eralduvad pärast elektrijaamas põletamist tuhana (elektri- või riidefiltrites). Kivisöe tuhasisaldus on tavaliselt kuni 10 % (üksikjuhtumitel kuni 15 %). Olenevalt koostisest kasutatakse tuhka lisaainena tsemenditööstuses ja teedehituses või kraavide ja maastiku täitmiseks.

7.5 Ka naftas sisaldub väike osa tuhka. Nafta töötlemisel rafineerimistehastes eraldub tuhk, mis sisaldab muu hulgas vanaadiumi ja nikliosakesi, tahke jäägina, nn naftakoksina. Seda kasutatakse energia jääkkasutamiseks elektrijaamades ja põletusseadmetes, millel on kõikide kahjulike ainete eraldamiseks vajalikud puhastusseadmed.

7.6 Juba mitu aastat peetakse teravnenu diskussiooni peentolmu emissiooni⁽¹⁵⁾ üle. Tegemist on kopsu sattuvate hõljuva tolmu osakestega, mis on väiksemad kui 10 µm ning võivad põhjustada hingamisteede haigusi. Selliseid osakesi eraldub ka nafta ja söe põletamisel, kuna väikseimate tuhaosakeste täielik

⁽¹⁵⁾ Nõukogu 27. septembri 1996. aasta direktiiv 96/62/EÜ välisõhu kvaliteedi hindamise ja kontrolli kohta.

kinnipidamine filtrites ei ole võimalik. Olulisemad peentolmu emissiooni allikad on siiski diislikütusel töötavad sõidukid, mis ei ole varustatud kübemefiltritega. Sõe- ja naftatehastes piiratakse tolmu emissiooni Euroopa suurte põletusseadmete direktiivi piirväärtustega 20 mg/m³. Suurte elektriinimite puhul vähendatakse peentolmu emissiooni lisaks suitsugaasi märke väävlitustamise teel. Peentolmu emissiooni edasiseks vähendamiseks ja immisiooni piirmäärade kinnipidamiseks kogu Euroopas kehtestab Euroopa Liit diiselsõidukitele karmistatud sätteid, millega nähakse ette kübemefiltri kasutamine sõiduautodes alates 2008. aastast.

7.7 Suurte söeküttega soojuselektriinimite ja tööstuslike põletusseadmete heitgaaside väävlitustamine on mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis kohustuslik juba 1980. aastatest alates. Selle abil suudeti peatada pinnase ja järvede täheldatud hapestumist. Euroopa suurte põletusseadmete direktiivi uusimas versioonis sätestatakse seadmetele, mis on suurema võimsusega kui 300 MW, vääveldioksiidi heitgaaside piirmääraks maksimaalselt 200 mg/m³. Väävli komponendid eraldamine rohkem kui 90 % ulatuses on tänapäevane tehnika tase. Väävli eraldamise teel saadud toodete, eelkõige kipsi jaoks, hõlvati uusi turgusid ning vähendati looduslike ressursside kasutuselevõttu.

7.8 Fossiilse kütuse põletamisel kõrgel temperatuuril moodustuvad kütuses eneses või põlemisõhus sisalduvat lämmastikust ja põlemist kiirendavast hapnikust nn lämmastikoksiidid. Nimetatud lämmastikoksiidid võivad suure kontsentratsiooni korral põhjustada hingamisteede haigusi ning on ka keskkonnakahjuliku osooni toormeks. Euroopa suurte põletusseadmete direktiivis nõutakse, et lämmastikoksiidi emissioon ei oleks üle 300 MW võimsusega elektriinimite suurem kui 200 mg 1 m³ heitgaasi kohta.

7.9 Teaduses lähtutakse põhjuslikust seosest inimtegevuse käigus tekitatud süsinikdioksiidi ja teiste nn kasvuhoo- neefekt). Kõnealuse efekti ulatuse kohta puuduvad veel kindlad andmed. Igal aastal tekib sõe, nafta ja maagaasi põlemisprotsessi kaudu ligi 20 miljardi tonni ulatuses süsinikdioksiidi emissioon. See on inimtegevusest tingitud süsinikdioksiidi emissiooni põhiallikas. Tõhususe suurendamise ja energiasäästmise meetmete kõrval on süsinikdioksiidi eraldamise tehnika (vaata allpool) see, mida tuleb arendada ja mis võib pikaajalises perspektiivis kaasa tuua koormuse otsustava vähenemise.

7.10 Tõhususe suurendamine energia muundamisel ja kasutamisel on ulatusliku edu saavutamise eeldus kliimakaitsel valdkonnas. Selleks vajalikke meetmeid tuleb jõuliselt kasutada. Kütuse asendamise strateegiad viivad seevastu vähem sibile, kuna neis tegeldakse ühekülgset teatud energiakandjate, nt

gaasi kasutamisega, ja seega muutuks küsitavaks Euroopa Liidu energiavarustuse majanduslikkus ja kindlus. Lisaks sellele on gaas liiga oluline tooraine keemiatööstuse ja transpordisektoris, et seda elektri tootmiseks kasutada.

7.11 Maagaasi põletamisel tekib sõe põletamisega võrreldes ainult 50–60 % kliimakahjulikku süsinikdioksiidi energiaühiku kohta, sest lisaks maagaasis sisalduvale süsinikule kasutatakse energietiliselt (põletatakse) ka selles sisalduvat vesinikku. Siiski on metaan maagaasi peamise komponendina ise palju tugevama kliimat mõjutav kasvuhoo- neegaas (faktor ligikaudu 30) kui süsidioksiid. Seetõttu tuleb fossiilsete energiakandjate tootmisel ja kasutamisel teha kõik selleks, et vältida metaani emissiooni. Nafta ja kivisõe ammutamisel eralduv metaan tuleb koguda ja ära kasutada. Ka maagaasi transportimisel tuleb tingimata vältida metaani lekkimist. Juba väiksemate transpordikadude korral torujuhtmetes kaotab maagaas oma vastava eelise sõega võrreldes.

7.12 Sütt, nafta ja gaasi kasutades saab kiiret edu kliima- ja keskkonnakaitses saavutada mineviku kogemusi arvestades eelkõige siis, kui vananenud seadmed ja elektriinimite asendatakse nüüdisaegseima tehnika ja suurima efektiivsusega seadmetele ja elektriinimitega. Seetõttu sobivad kõrgete keskkonnakaitselaste eesmärkide saavutamiseks eriti hästi poliitilised raamtingimused, millega soodustatakse investeerimist uude tehnoloogiasse.

7.13 Euroopa keskkonnaalase õigustiku raames on viimase 20 aasta jooksul ühtlustatud ühenduse liikmesriikide keskkonnastandardeid. Olulise panuse on andnud Euroopa suurte põletusseadmete direktiiv ja Euroopa õhupuhtuse direktiiv, samuti energia efektiivsuse suurendamise ja kasvuhoo- neegaaside emissiooni vähendamise poliitika ja meetmed.

8. Tehnoloogiline areng ⁽¹⁶⁾

8.1 25-liikmelises Euroopa Liidus moodustavad sõe-, nafta- ja gaasielektriinimite 60 % kogu paigaldatud elektriinimite võimsusest ning on seega Euroopa elektritootmise selgroog. Seoses vanade elektriinimite väljavahetamise vajaduse ning elektriinimite võimsuse suurendamise nõudlusega (vt punkt 5.8), tuleb järgmise 25 aasta jooksul ehitada märkimisväärsel hulgal uusi elektriinimite. Isegi juhul, kui taastuvaid energiakandjaid kasutatakse rohkem ning laiendatakse tuumaenergia kasutamist, peavad tekkivas lüngas olulise osa täitma sõe- ja gaasielektriinimite. Mida suurem on nende elektriinimite kasutegur ja parem kahjulike ainete kinnipidamine, seda lihtsam on täita kliima- ja keskkonnakaitsenõuded.

⁽¹⁶⁾ Vt ka EMSK arvamus "Vajalik uurimistöo ohutu ja säästva energiavarustuse nimel".

8.2 Seetõttu on vajalikud suuremad pingutused ka teadus- ja uurimistöös fossiilsetel energiakandjatel põhinevate elektrijaamade arendamise valdkonnas. 1990. aastatel vastavaid pingutusi ei tehtud ning riiklikke uurimistöövahendeid vähendati oluliselt peaaegu kõikides liikmesriikides.

8.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab, et tema korduvat soovitus asetada teadusuuringute ja arengu seitsmendas raamprogrammis rõhk energia teemale on kuulda võetud. Siiski tuleks kohandada ka liikmesriikide vastavaid uurimistöoprogramme. Sellega juhatataks sisse oluline suunamuutus. See puudutab ka elektrijaamade tehnoloogia arendamist fossiilsete energiakandjate kasutamiseks, mis oleks kasuks ka Euroopa seadmehituse konkurentsivõimele ülemaailmselt laienenud elektrijaamade turul.

8.4 Nüüdisaegsetes söeelektrijaamades saavutatakse kivisöe kasutamisel kasutegur üle 45 %, pruunsöe kasutamisel üle 43 %. Vajalikud arenguetapid 50 %-lise kasuteguri saavutamiseks söeelektrijaamades 2020. aastaks on teada. Pikemaajaline eesmärk on suurendada elektrijaamade aururingluse rõhku ja temperatuuri 700°C-ni/350 baarini, selleks tuleb välja töötada vajalikud materjalid. Pruunsöe-elektrijaamade uue taseme jaoks on vaja katsetada pruunsöe kuivatamise tippkoormuse seadmeid. Nii suured arengueesmärgid eeldavad rahvusvahelist koostööd, nii nagu see toimib 700°C elektrijaamade arendamiseks näiteks Euroopa Liidu projektides AD 700 ja Comtes 700. Uute elektrijaamade kontseptsioonide esitlemiseks on vajalikud kuni ühe miljardi euro suurused investeeringud. Et üksikud ettevõtted ei ole võimelised neid kulusid ja riske üksi kandma, tuleb püüelda koostööle Euroopa ettevõtete vahel.

8.5 Suure jõudlusega gaasiturbiinide arendamine on viimastel aastakümnetel võimaldanud olulisel määral parandada gaaselektrijaamade efektiivsust. Uute maagaaselektrijaamade kasutegur on saavutanud peaaegu 60 % taseme. Suure hinnatõusu tõttu gaasiturul on siiski tekkinud ebakindlus maagaaselektrijaamade konkurentsivõime suhtes pikaajalises perspektiivis ning seega ka uute maagaaselektrijaamade ehitamise suhtes.

8.6 Gaasiturbiinitehnoloogias tehtud edusammude ärakasutamiseks ka söest elektrienergia saamisel tuleb kõigepealt söest saada gaas. Euroopa Liit andis 1980. ja 1990. aastatel oma toetusvahendite kaudu otsustava panuse gaasistamistehnoloogia arendamisse ning toetas kahe integreeritud söe gaasistamisseadmega (IGCC) näidiselektrijaama ehitamist. Kõnealust arengut ei tule edasi viia mitte ainult söeelektrijaamade efektiivsuse suurendamise pärast, vaid nad peaksid olema tehniliseks aluseks arendustöös, mille eesmärk on nn süsinikdioksiidivaba söeelektrijaam.

8.7 Efektiivsuse suurendamine ja süsinikdioksiidi hulga vähendamine ei tohi piirduda tööstusliku valdkonnaga ja elektri tootmisega. Säästmisvõimalused on praegu veel eriti suured

koduses ja majanduslikus lõpptarbimises, kuna seni puudub seal sageli kulude vähendamise stiimul (säästmine tarbimisel/kulutused soetamisel või ümberehitamisel).

8.8 Endiselt kasvab energiavajadus Euroopa Liidu transpordisektoris, mille põhjus on ka pärast laienemist kasvav liikuvus. Oluliste tervisele kahjulike ainete ja kasvuhoonegaaside emissiooni kasvu tuleb kõigepealt piirata ja hiljem ka absoluutväärtuses vähendada efektiivsemate ja vähem kahjulikke aineid tekitavate mootorite ja sõidukite arendamise teel. Pidevalt tuleb arendada heitgaaside puhastamise tehnoloogiat. Seda eesmärki saab tõenäoliselt saavutada üksnes progressiivse tehnoloogia kompleksi eduka arendamise ja üleüldise juurutamise teel. Siia kuuluvad põlemismootorite, diiseltehnoloogia, hübriidajami, kütuste ja sõidukite ajamite kasuteguri parandamine, kütteelementide arendamine ja võib-olla ka vesinikutehnoloogia.

8.9 Kütteelemendid sobivad põhimõtteliselt suurendama elektri ja soojuse kombineeritud tootmise efektiivsust mootorsõidukites ja paigal kasutamisel majapidamises, majandustegevuse käigus ja tööstuses võib-olla isegi kuni umbes 20 % võrra. Selleks on tarvis gaasilist kütust — maagaasi, sünteetigaasi või puhast vesinikku, mida on näiteks võimalik saada metanoolist enne kütuselementi asuva reformeri kaudu. Siiski ei ole kütteelement seni saavutanud majanduslikku-tehnoloogilist läbilööki (konkurentsivõimelise sõiduki ajamina või detsentraalse elektri- ja soojusenergia tootmise agregaadina, kuigi teda tuntakse juba 150 aastat. Sellest hoolimata tuleb jätkata teadusuuringuid ja arendustööd ka riikliku toetusega, et potentsiaal välja selgitada ja võimaluse korral seda kasutada.

8.10 Viimastel aastatel ei ole ükski teine energia saamise vahend omandanud nii suurt tähelepanu kui **vesinik**, korduvalt on räägitud isegi tulevases vesinikuühingust. Seejuures on avalikkuses sageli juurdunud valearusaam, et vesinik on primaarne energiakandja nagu nafta või süsi. Nii see ei ole — vesinikku tuleb ammutada fossiilsetest süsivesinikest või veest, kaasates seal elektrienergia (vt siiski punkt 9.4); nii nagu süsinikdioksiid on põletatud süsinik, nii on vesi (H₂O) "põletatud" vesinik.

8.11 Lisaks on vesiniku transportimine tehniliselt, energetika ja kulude seisukohalt halvemas olukorras, võrreldes elektrienergia või vedelate süsivesinike transportimisega. See tähendab, et vesinikku peaks kasutama ainult seal, kus elektrienergia kasutamine ei ole mõttekas või võimalik. Selle kontseptsiooni eelarvamustevaba analüüs on vajalik, et keskendada teadusuuringuid realistlikele eesmärkidele.

8.12 Hästi transporditavate süsivesinike (kütuste) olulise tähtsuse tõttu transpordisektoris tuleks varusid/ressursse säästa nii palju kui võimalik, st naftat ei peaks kasutama seal, kus saaks edukalt kasutada ka sütt, tuumakütust või taastavaid energiaallikaid.

9. Süsinikdioksiidi eraldamine ja ladestamine

9.1 Kasvuhoonegaaside emissiooni märkimisväärsust ja Kyoto protokollis ületavat ülemaailmselt vähendamist käesoleva sajandi keskpaigaks, nagu Euroopa Liit on endale eesmärgiks seadnud, on võimalik saavutada ainult siis, kui mõne aastakümne pärast kavandatakse, rajatakse ja käitatakse elektrijaamu ja teisi suuri tööstusseadmeid suurel määral süsinikdioksiidivabade või ainult vähe süsinikdioksiidi eraldavate tootmisüksustena. Tuumaenergia ja taastuenergia ei ole isegi intensiivse arendamise korral võimalised seda ülesannet üksi kandma ning asendama fossiilseid kütuseid mõne aastakümne jooksul.

9.2 On tehtud ettepanekuid mitmete menetluste kohta käitada söeelektrijaamu süsinikdioksiidivabana. Neid menetlusi saab teisedades kasutada ka nafta- ja gaasipõletuses. Põhimõtteliselt on kolm teed: i) süsinikdioksiidi eraldamine tavaliste elektrijaamade suitsugaasist, ii) hapniku põletamise arendamine ja iii) gaasistamise kombineeritud elektrijaam süsinikdioksiidi eraldamisega gaaskütusest; viimase kontseptsiooni osas on areng jõudnud kõige kaugemale.

9.3 Süsinikdioksiidi eemaldamisega söe gaasistamise gaaskütusest tekib puhas vesinik, mida saab kasutada elektri tootmiseks vesinikuturbiinides. Heitgaasina jääb alles kahjutu veeaur. Kui see tehnoloogia osutub edukaks, on kerge mõista vesinikutehnoloogia koostoime tulemuslikkust teistes kasutusvaldkondades.

9.4 Juba rohkem kui 20 aasta jooksul on söe gaasistamisega kombineeritud tsükliga elektrijaamade kontseptsiooni (*Integrated Gasification Combined Cycle* — IGCC) intensiivselt uuritud ja arendatud. Gaasi töötlemise etapid on põhimõtteliselt teada, need tuleb aga kohandada sisetehnoloogiaga. Siiski võiksid selle elektrijaama kontseptsiooni järgi elektri tootmise kulud tavaliste elektrijaamadega võrreldes olla ilma süsinikdioksiidi eraldamiseta peaaegu kaks korda suuremad ning ressursside tarbimine suureneks ligikaudu kolmandiku võrra. Siiski on see tehnoloogia tulevikus enamikus kohtades soodsama hinnaga kui teised süsinikdioksiidivabad elektrienergia tootmise tehnoloogiad, näiteks tuuleenergia, päikeseenergia või biomassist elektrienergia tootmine.

9.5 1980. aastatel arendati Euroopas mitmeid IGCC kontseptsioone (loomulikult veel ilma süsinikdioksiidi eraldamiseta), mida osaliselt toetas Euroopa Liit. Hispaanias ja Madalmaades ehitati ja käitati 300 MW võimsusega näidisseadmed kivisöe jaoks. Pruunsöe kasutamiseks arendati, ehitati ja käitati näidisseade (samuti Euroopa Liidu toetusel) sünteesgaasi tootmiseks, et seejärel sünteesida metanooli. Euroopal on seega suurepäraseid tehnoloogilised lähtetingimused, et arendada süsinikdioksiidivabu söeelektrijaamu ja katsetada neid näidisseadmetes.

9.6 Mitte ainult elektrijaamu, vaid ka teisi tööstusprotsesse, mille puhul tekib suur süsinikdioksiidi emissioon, näiteks vesiniku tootmine, keemiatööstus ja mineraalõlitöötlemise eri protsessid, samuti tsemendi ja terase tootmine, tuleks uurida süsinikdioksiidi eraldamise võimaluste seisukohast. Töenäoliselt on eraldamist mõne sellise protsessi puhul tehniliselt lihtsam teostada ning see on soodsama hinnaga kui elektrijaamades.

9.7 Tarvis on välja selgitada keskkonnasõbraliku ja soodsama hinnaga süsinikdioksiidi ladestamise võimalused. Uuritakse ladestamist ammendunud nafta- ja gaasileiukohtades, geoloogilistes põhjaveekihtides, söeleiukohtades ja ka ookeanis. Kuigi ladestamine ammendunud nafta- ja gaasileiukohtades, kus see on võimalik, peaks olema kõige soodsama hinnaga alternatiiv, soositakse suurte koguste säilitamist geoloogilistes põhjaveekihtides, eriti seetõttu, et selliseid geoloogilisi tingimusi leidub kogu maailmas. Sealjuures tuleb paikapidavalt tõendada, et sellistes ladestuskohtades suudetakse süsinikdioksiidi kindlalt pika aja jooksul ja negatiivsete keskkonnamõjudeta säilitada. Euroopa Liit toetab tervet hulka uurimisprojekte, mis teenivad kõnealust eesmärki. Seni saadud tulemused on julgustavad, siiski jääb näiteks ookeani ladestamise puhul selgusetuks, kas merevee temperatuuri võimaliku tõusu tulemusel võib tekkida emissioon (vt ka punkt 3.14).

9.8 Süsinikdioksiidi eraldamise ja ladestamise tehnoloogia on laiaulatuslikuks kasutamiseks kättesaadav alles pärast 2020. aastat ja siis ka ainult eeldusel, et vajalikud teadus- ja uurimisprogrammid on õigel ajal läbi viidud ja edukad. Uuringute kohaselt hinnatakse iga ärahoitud süsinikdioksiidi tonni kuluks 30–60 eurot tonn süsinikdioksiidi eraldamise, transportimise ja ladestamise eest, mis on odavam kui taastuvatest energiaallikatest elektri tootmise enamiku menetluste puhul.

Brüssel, 26. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Meresõiduohutuse Ameti laevareostuse vastase tegevuse mitmeaastase rahastamise ja määruse (EÜ) nr 1406/2002 muutmise kohta”

KOM(2005) 210 lõplik — 2005/0098 (COD)

(2006/C 28/03)

Vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 71 otsustas nõukogu 7. juunil 2005. aastal konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Meresõiduohutuse Ameti laevareostuse vastase tegevuse mitmeaastase rahastamise ja määruse (EÜ) nr 1406/2002 muutmise kohta”.

Transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon, millele tehti ülesandeks komitee asjaomase töö ettevalmistamine, võttis oma arvamuse vastu 4. oktoobril 2005. Raportöör oli **hr Chagas**.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 421. täiskogu istungil 26. ja 27. oktoobril 2005 (26. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse 124 poolthäälega, erapooletuks jäi 4.

1. Sissejuhatus

1.1 31. märtsi 2004. aasta määrusega nr 724/2004, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1406/2002, millega luuakse Euroopa Meresõiduohutuse Amet (EMSA), anti EMSAle naftareostuse vastaste abinõude osas uusi ülesandeid.

1.2 Käesoleva ettepanekuga määratakse kindlaks ameti uute ülesannete täitmise rahastamiseks eraldatava ühenduse panuse suurus, tehes seda seitsmele aastale (2007–2013) jagatud mitmeaastase kulukohustusena. Komisjon teeb ettepaneku 154 miljoni euro eraldamiseks, et rahastada seitsmeaastase perioodi kulusid.

1.3 Pärast uue ülesande määramist 2004. aasta oktoobris, võttis amet vastu naftareostuseks valmisoleku ja reostustõrje tegevuskava, milles määratletakse meetmed, mida amet määruse kontekstis kohaldada kavatseb. Seda nii naftareostuse korral võetavate meetmete, spetsiaalsete reostustõrjelaevade kui ka tulemuslike reostustõrjeoperatsioonide käivitamiseks valmisoleku osas.

1.4 EMSA on välja valinud neli prioriteetset piirkonda — Läänemeri, La Manche'i läänesuudme lähised, Atlandi ookeani rannik ja Vahemeri (eeskätt Mustalt merelt tulevate tankerite liikumismarsruudi äärsed alad), kuhu amet kavatseb edaspidi paigutada prahitud reostustõrjelaevad, mis on valmis tegutsema ühe või mitme liikmesriigi palvel. Tuleb märkida, et EMSA roll selles valdkonnas on toetada (mitte asendada) riikide reostustõrjemehhanisme. Lisaks kätkeb tegevuskava lisanduvat reageeri-

missuutlikkust ohtlike ja mürgainetega (HNS — *hazardous and noxious substances*) seotud avariide korral.

1.5 2004. aastal muudetud määruse kohaselt peab amet reostustõrje korral osutama komisjonile ja liikmesriikidele teaduslikku ja tehnilist abi, mille võib jagada kolme kategooriasse: teavitamine, koostöö ja kooskõlastus ning operatiivabi.

1.6 Suurimaid investeeringuid nõuab operatiivabi, kuna tegevuskava sätestab valve-naftatõrjelaevade võrgustiku ja satelliitfotode teeninduskeskuse loomise. EMSA sõlmitavad lepingud naftareostusetõrje kindlustamiseks katavad kõiki toiminguid ja neist tulenevaid rahalisi tagajärgi kuni reostusjärgse sekkumise algatamiseni. Naftatõrjelaevade sekkumisega seotud kulud katab abi palunud liikmesriik.

1.7 Kuna uued kohustused on pikaajalised, soovitab komisjon mitmeaastast eelarvet, mis kindlustaks nii vajalikud pikaajalised investeeringud kui annaks piisava finantstagatise, vähendades pikaajaliste lepingute läbirääkimisega seotud kulusi.

2. Üldmärksused

2.1 EMSK tervitab kõnealust ettepanekut oma arvamuses komisjoni ettepaneku kohta, millega EMSAle määratakse uued ülesanded reostustõrje⁽¹⁾ valdkonnas ja rõhutab ameti võtme-rolli liikmesriikide mereohutuse parandamisel. Siiski tõdetakse kahetsusega, et mitmed liikmesriigid ei ole piisavalt valmis suuronnetuse (nt Erika ja Prestige'i juhtum) korral reageerima.

⁽¹⁾ ELT C 108, 30.4.2004, raportöör hr Chagas.

2.2 Vaatamata teatud arengutele, jätab praegune olukord siiski paljudel juhtudel soovida. Koos tegevuskavaga esitas amet ülevaate liikmesriikide naftareostustõrje võimsuse kohta, milles märgitakse, et mitmes piirkonnas tuleb reostustõrje võimsust täiendavate naftatõrjelaevade ja seadmetega parandada.

2.3 Ei saa eeldada, et kõigil mereäärsetel riikidel oleks endal vajalikud püsiresursid suurõnnetustele, eriti ulatuslikele naftareostustele reageerimiseks. Praegune ressurside nappus on toonud kaasa keskkonnakahjustusi, millel on pikaajalised tagajärjed.

2.4 Seetõttu toetab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepanekut anda EMSA käsutusse vajalikud ressursid, et liikmesriikide taotlusel täiendada nende reostuse vältimise ja reostustõrje mehhanisme. EMSK rõhutab siiski, et nimetatud ressursid on mõeldud täiendada olemasolevaid ressursse. Mingil juhul ei tohiks ülaltoodud rahalisi vahendeid kasutada selleks, et asendada reostustõrjemeetmeid, mis liikmesriikides sisse tuleb seada.

2.5 Eriti rõhutab EMSK, et kõnealuste mehhanismide rahastamiseks on vaja mitmeaastast rahastamisprogrammi. Ainus viis EMSA tegevuste järjekindla kavandamise kindlustamiseks ja ressurside kasutamise optimeerimiseks kõnealuses valdkonnas on sõlmida kiirreageerimislaevade⁽²⁾ kohta lepinguid vähemalt kolmeks aastaks.

2.6 EMSK kordab arvamuses, millele viidati punktis 2.1, kõlanud märkust vajaduse kohta tagada, et kõnealuseks ülesandeks prahitud laevade omanik(ud) austaks(id) asjaomaseid ühenduse ja rahvusvahelisi õigusakte, eelkõige neid, mis puudutavad ohutustingimusi laeval ning meeskonnaliikmete elu- ja töötingimusi.

2.7 Kuna ameti vastu võetud tegevuskavas määratletakse prioriteetid olemasolevate piiratud ressurside valguses, väljendab EMSK oma muret seoses praeguste raskustega ühenduse eelarve osas kokkuleppe saavutamisel, sest lõpuks eraldatavad rahalised vahendid võivad jääda väiksemaks kavandatud eelarvest. See tähendaks ühtede meetmete eelistamist teiste või teatud valdkondade edendamist teiste arvelt. EMSK ei toeta sellist lähenemist, kuna liikmesriikide otsus ametile lisapädevuse andmise kohta osutab vajadusele tagada vajalikud rahalised

vahendid, et EMSA saavutaks oma eesmärgid merereostuse vältimisel. On oluline, et ka ühenduse tasandil omistataks merereostuse vältimisele ja reostusele reageerimisele vajalik tähtsus ega vaadeldaks neid pelgalt majanduslikust seisukohast.

2.8 EMSK tunneb muret viivituste pärast mõnedes liikmesriikides teatud vastuvõetud merereostuse vältimise ja tõrjumise meetmete rakendamisel, eriti seoses ohutute paikade ja kaitsealade tunnustamise, vastuvõtuvõimaluste pakkumise ja ressurside tugevdamisega tõhusa riigikontrolli teostamiseks sadamate üle. Viivitused seavad kahtluse alla kõnealuste riikide tegeliku soovi merereostust vältida ja tõrjuda, vaatamata nende regulaarsetele hea tahte avaldustele, eelkõige pärast iga uut ja ulatuslikku laevaõnnetust.

2.9 Investeerida on vaja ka õhuseire vahenditesse ja varustusse, mille abil reostust avastada ja tõrjuda ning saastamisvastaste eeskirjade rikkumist ära hoida.

2.10 Seire- ja järelevalvetegevuste toetamiseks saab kasutada samuti satelliitfotosid. EMSK teotab komisjoni kavatsust luua satelliitfotode teeninduskeskus, mis aitab avastada, jälgida ning likvideerida ebaseaduslikke naftahteid ja juhuslikke naftalekkeid.

2.11 Satelliitfotode teeninduskeskusega kaasnevate suurte kulude⁽³⁾ tõttu arvab EMSK, et ressurside kasutamist tuleb optimeerida, eelkõige on vaja koordineerida fotode kasutamist liikmesriikide vahel, millega saavutatakse märkimisväärne kulude kokkuhoid. Samal ajal vajatakse investeeringuid fotode kogumise parandamiseks kõigist Euroopa merepiirkondadest, kuna praegune kaetus ei ole piisav, eriti Vahemere ääres.

2.12 EMSK peab väga olulisteks ka kavandatud teavitus-, kooskõlastus- ja koostöömeetmeid, mis aitaksid kaasa olemasolevate ressurside otstarbekamale kasutamisele. EMSA-l on siinkohal määrav roll.

3. Kokkuvõtted

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab ettepanekut anda EMSA käsutusse vajalikud ressursid, et liikmesriikide taotlusel täiendada nende reostuse vältimise ja reostustõrje mehhanisme.

⁽²⁾ "Kiirreageerimine" tähendab kõnealuses kontekstis seda, et laev saabub 24 tunni jooksul. Tavaliselt võtab laeva ettevalmistamine koos vajaliku varustuse paigaldamisega aega 4–8 tundi, veel 4–8 tundi kulub laeval õnnetuskohta jõudmisele.

⁽³⁾ Üks foto, mis katab 500 km² piirkonna, maksab 800–1000 eurot, sõltuvalt mitmetest asjaoludest (nt nõutud edastamisega hiline mine, lepingu sõlmimise kiirus). EMSA tagasihoidlike arvestuste kohaselt vajatakse igal aastal 1000 fotot.

3.2 Komitee avaldab samas kahetsust, et mitmed liikmesriigid ei ole veel eraldanud asjakohaseid ressursse ega loonud siseriiklikke mehhanisme ning palub komisjonil nõuda neilt kõnealuse protsessi kiirendamist.

3.3 Seoses praeguste raskustega ühenduse eelarve osas kokkuleppe saavutamisel on EMSK mures, et lõpuks eraldatavad rahalised vahendid võivad kavandatud eelarvest väiksemaks jääda. Liikmesriikide otsus ametile lisapädevuse andmise kohta

osutab vajadusele tagada vajalikud rahalised vahendid, et EMSA saavutaks oma eesmärgid merereostuse vältimisel. On oluline, et ka ühenduse tasandil omistataks merereostuse vältimisele ja reostusele reageerimisele vajalik tähtsus ega vaadeldaks neid pelgalt majanduslikust seisukohast.

3.4 EMSA roll liikmesriikide vahelise koostöö ja ressursside ning tegevuste kooskõlastamise edendamisel on otstarbeka ja kuluefektiivse strateegia loomisel määrav.

Brüssel, 26. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

Arvamus teemal "Komisjoni teatis nõukogule riski- ja kriisiohjamise kohta põllumajanduses"

KOM(2005) 74 lõplik

(2006/C 28/04)

20. aprillil 2005 otsustas komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses "Komisjoni teatis nõukogule riski- ja kriisiohjamise kohta põllumajanduses"

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsiooni sektiooni arvamus võeti vastu, 7. oktoobril 2005. Raportöör oli hr Bros.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 421. täiskogu istungil 26. ja 27. oktoobril (26. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamus. Poolt hääletas 122, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 3.

1. Sissejuhatus

1.1 Kõnealune teatis on jätk mitmetele Euroopa tasandil juba tehtud sammudele: komisjoni 2001. aasta jaanuaris koostatud raportile riskiohjamise kohta; Rootsi eesistumise ajal toimunud nõukogu arutelule 2001. aasta kevadel; eesistujamaa Hispaania memorandumile ja Madridis 2002. aasta alguses toimunud rahvusvahelisele konverentsile teemal "Põllumajanduskindlustus ja sissetulekutagatised"; eesistujamaa Kreeka memorandumile ja 2003. aastal Thessalonikis toimunud loodusõnnetustealasele seminarile ning Madalmaade eesistumise ajal korraldatud konverentsile loomahaiguste likvideerimisega seotud materiaalsetest ja mittemateriaalsetest kulude kohta.

1.2 Konkreetsemalt täidetakse teatisega lubadus, mille komisjon andis ühise põllumajanduspoliitika reformi raames 2003. aasta juunis Luksemburgis deklaratsiooni raamides:

Komisjon uurib konkreetseid meetmeid, mille abil toime tulla riiklikul tasandil riskide, kriiside ja looduskatastroofidega. Enne 2004. aasta lõppu esitatakse nõukogule aruanne

koos asjakohaste ettepanekutega. Komisjon uurib erilise hoolega võimalust nende meetmete rahastamiseks ühe protsendi ulatuses ümbersuunatud toetustest, mis on uuesti jaotatud otse liikmesriikidele, ning iga ühise turukorralduse raames artikli kehtestamiseks, millega volitatakse komisjoni tegutsema kogu ühendust haarava kriisi korral, juhindudes selliste veiselihaturu ühise korraldusega seotud juhtumite jaoks kehtestatud põhimõtetest.

1.3 Teatis on samuti vastus nõukogu 2003. aasta detsembri järeldustele, milles nõuti, et komisjon jätkaks mõttevahetust ja koostaks liikmesriikidele kättesaadavate riskiohjevahendite loendi; uuriks riskiohjevõimalusi ja võimalikke uusi vahendeid (ühine turukorraldus, rahastamiskohustused, konkurentsieeskirjad) ning lõpuks hindaks ja kohandaks ühenduse suuniseid riigiabi andmise kohta põllumajanduse valdkonnas.

1.4 Varem kaitses põllumajandussissetulekuid turgude ja hindade toetamispoliitika abil ühine põllumajanduspoliitika. Pärast viimast reformi seisavad põllumajandustootjad aga

otseselt silmitsi paljude ohtudega. Uute vahendite toel soovib komisjon aidata põllumajandustootjatel ühise põllumajanduspoliitika raames parandada oskusi riski- ja kriisiohjamisel.

1.5 Oma töödokumentides on komisjon koostanud järgmise põllumajanduses ette tulevate riskide loendi: oht inimestele; oht kapitalile (hooned jne); rahaline risk; vastutusrisk (biotehnoloogia jne); oht tootmisele (nt kliimaolud); oht hindadele. Komisjon koostas ka olemasolevate riskiohjevahendite loendi: võlg ja investering (maksuvaba hoius); tootmistehnika kohandamine; mitmekesistamine; turustamistehnika (leping, integratsioon); futuuritur; investeerimisfondid ja kindlustus.

1.6 Kõnealused mõttekäigud on väga laiahaardelised ja neisse on vaja põhjalikumalt süveneda, et vastata paremini ootustele ning piirata põllumajanduskriiside negatiivset mõju.

2. Komisjoni ettepanek

2.1 Teatise kolmel esimesel leheküljel selgitatakse komisjon riski- ja kriisiohjeproblemaatika konteksti. Teatisele lisatud töödokumentides käsitletakse paljusid ideid. Seejärel vastab komisjon nõukogu järeldustes selgelt esitatud küsimustele oma ettepanekutega: turvavõrgustike laiendamine ning riski- ja kriisiohjemeetmete rahastamine toetuste ümbersuunamise kaudu, milleks on kolm võimalust: kindlustus loodusõnnetuste vastu, investeerimisfondide toetamine ja põhikaitse tagamine tulukriiside korral.

2.2 Toetuste ümbersuunamisest saadud fondide kasutamise eelduseks on mehhanismid, mis põhinevad maaelu arengu meetmetel. Sellest tulenevalt peaksid uued meetmed parandama ettevõtete konkurentsivõimet (1. telg), pidama kinni eelarve aastasuse põhimõttest ja riigiabi andmise eeskirjadest ning vastama WTO rohelise kateooria nõuetele.

2.3 Esimene käsitletav võimalus on kindlustus loodusõnnetuste vastu. Komisjoni arvates võib see aidata vähendada liikmesriikide tehtavaid *ad hoc* makseid. Ühele põllumajandustootjale makstavat kindlustussummat võib subsideerida kuni 50 % ulatuses. Kindlustust makstakse, kui kaod on suuremad kui 30 % viimase kolme aasta keskmisest toodangust või viimase viieaastase perioodi toodangu mediaanist (arvutamisel ei võeta arvesse viimase viie aasta parimat ega halvimat aastat). Hüvitis ei saa olla suurem kui 100 % kadudest. Hüvitamise puhul ei tule täpsustada edaspidise toodangu liiki ega mahtu. Kindlustuse subsideerimise alternatiiv on erakindlustusseltside edasi-kindlustus.

2.4 Teise võimaluse alla kuuluvad investeerimisfondid. Nii saab põllumajandustootjaid julgustada riske omavahel jagama. Võimalik oleks anda ajutist ja järk-järgult vähenevat toetust halduskulusid kattes. Toetussumma arvutatakse välja osalavate

põllumajandustootjate arvu järgi. Fond peab olema liikmesriigi poolt tunnustatud. Vastavust WTO rohelise kateooria nõuetele tuleb iga juhtumi puhul eraldi analüüsida.

2.5 Kolmas võimalus on põhisissetuleku tagamine. Selle eeskujuks on Kanada mudel ja rohelise kateooria spetsifikaadid. Tegemist on rahalise toetuse suurendamisega kriisi korral (sissetulekutoetus). Süsteem peab olema kõigile põllumajandustootjatele avatud. Hüvitis eraldatakse siis, kui kadu on suurem kui 30 % võrdlusperioodi tulust (sama mis esimese võimaluse puhul). Tulunäitaja tuleb veel kindlaks määrata. Hüvitis peab olema väiksem kui 70 % saamata jäänud tulust ning selle puhul ei täpsustata edaspidise toodangu liiki ega mahtu.

3. Üldmärkused

3.1 Komitee väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle, kuna ta avab arutelul põllumajanduse tuleviku jaoks esmatahtsal teemal. Komisjoni teatis valmis vastusena konkreetsetele küsimustele ja kindlates raamides. Komitee leiab, et tegemist on alles esialgsete mõttekäikudega ning sissejuhatuses kirjeldatud riskide ja kriisidega toimetulekuks on vaja põhjalikumalt süvenemist.

3.2 Teatise 1. peatükis (sissejuhatus) ja 2. peatükis (tausteteave) tutvustab komisjon lühidalt pärast 2003. aasta ühise põllumajanduspoliitika reformi jõustunud uusi tingimusi (ühtse toetuskava süsteemi sisseviimine) ning annab ülevaate nõukogu poolt tarvitusele võetud meetmetest ja täidetud ülesannetest riski- ja kriisiohjamisel põllumajanduses. Ei komisjoni teatise ega põllumajanduse peadirektoraadi töödokumendis ei kirjeldata selgelt muutusi riski- ja kriisiohjamisel Euroopa põllumajanduses.

3.3 Komitee märgib, et 2003. aasta juunis läbi viidud reformi tulemus oli põllumajandustoodete hindade kõikumise märkimisväärne suurenemine, mis omakorda suurendab tootmiselementide juba niigi ebastabiilsete hindade kõikumist ning muudab nii tõenäolisemaks põllumajandusettevõtetele kahjulike kriiside tekke. Lisaks sellele muutuvad mitmete teadlaste sõnul üha sagedasemaks ootamatud kliimanähtused. Kriisi korral on alati keti kõige nõrgemaks lülilik põllumajandustootjad. Seetõttu vajavad nad kõrgetasemelisi vahendeid, et suuta seista silmitsi riskide ja kriisidega. Komitee soovib arvamust avaldada paljude komisjoni visandatud punktide kohta.

3.4 Euroopa Komisjon pakub välja kolm võimalust, mis on liikmesriikide tasandil vabatahtlikud ja täiendavad üksteist. Iseenesest on need huvitavad ning ühtegi neist ei tohiks kohe tagasi lükata; neid peaks põhjalikumalt analüüsima.

3.5 Kõnealuste võimaluste rahastamise osas on komisjon kaalunud toetuste ümbersuunamise võimalust. Eelnevalt peaks komisjon aga läbi viima väljapakutud meetmete rahalise külje hindamise. Komitee rõhutab, et komisjoni ettepanek on eelarve seisukohast küll neutraalne, kuid kahtleb, kas kavandatud summadest piisab vajaduste katmiseks.

3.6 Esimese samba fondide ülesanne on turgude ja sissetulekute stabiliseerimine, mis oli põllumajandustootjatele tagatud kuni 2013. aastani. Need on hädavajalikud mitmete põllumajandusettevõtete püsijäämiseks, mistõttu tuleks vältida otseste toetuste ümbersuunamise suurendamist.

3.7 Ümbersuunamisest saadavad summad erinevad riigiti väga suurel määral, olles näiteks uute liikmesriikide puhul isegi olematud. Komitee pakub ümbersuunamise osas välja alternatiivi, mille kohaselt iga liikmesriik võiks eraldada riski- ja kriisijuhtimiseks osa — kuni 0,1 % oma riiklikust põllumajandustoodangust — Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) eraldatavast summast.

3.8 Ümbersuunamisest tekkinud vahendite kasutamiseks on komisjon töötnud maaelu arendamise raames. Komitee hinnangul tuleks aga küsimusele läheneda laiemalt ning kavandada ka teisi tegutsemisvõimalusi, eriti ühise turukorralduse, konkurentsipoliitika, kaubavahetuse jne tasandil.

3.9 Teatava hulga riskide ning kriiside uurimisel ilmneb, et nende ohjamine ei sõltu alati ühisest põllumajanduspoliitikast. Ennustamatutest loodusõnnetustest tekkivad ja seega kindlustamatud riskid, epideemiad, näiteks suu- ja sõrataud, ei saa kuuluda ühise põllumajanduspoliitika pädevusalasse. Teisi olemasolevaid instrumente, nagu näiteks veterinaarfond või solidaarsusfond, tuleb võimaldada kasutada vastavalt mitmesuguste olukordade eripäradele. Praegu on analüüsimisel looduskatastroofide Euroopa süsteem⁽¹⁾, mis peaks katma riskid põllumajanduses.

3.10 Komitee rõhutab, et kõik kavandatu saab toimida üksnes praeguste turgude juhtimismehhanismide täiendusena ühise turukorralduse raames, kus on olemas kõige tõhusamad spetsiaalselt eri sektoritele kohandatud vahendid. Samuti peab Euroopa Liit Doha arengukava raames kindlasti säilitama kaubanduslikul tasandil ühenduse eelistused.

⁽¹⁾ Vt EMSK arvamus teemal "Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Ühenduse kodanikukaitse mehhanismi täiustamine" (väljatöötamisel), raportöör: pr Sanchez Miguel.

3.11 Märkused komisjoni ettepaneku kohta maaelu arendamise osas

3.11.1 Põllumajanduskindlustus

3.11.1.1 Komitee meenutab arvamust teemal "Ühenduse põllumajanduskindlustuse režiim" ⁽²⁾. Mitmed arvamuses avaldatud taotlused on ka praegu aktuaalsed. Põllumajanduskindlustus on sobiv vahend teatavate riskide katmiseks, kuid nendega ei saa asendada ametivõime erakordsete riskide ohjamisel.

3.11.1.2 Vastavalt riigiabi suunistele põllumajanduses võimaldatakse kuni 80 % ulatuses toetust loodusõnnetuste, näiteks maavärina või muu erakorralise loodusnähtuse vastu kindlustamise maksetest. Viletsatest kliimatingimustest või looma- või taimehaigustest tulenev kahju loetakse loodusõnnetuse kahjuga võrdseks vaid juhul, kui kahju ületab teatava künnise: 20 % tavatoodangust ebasoodsas olukorras olevate piirkondadele ja 30 % teiste piirkondadele.

3.11.1.3 Kindlustust, mis katab lisaks loodusõnnetuste tekitatud kahjule ka ebasoodsatest kliimatingimustest ja loomade või taime haigustest tulenevad kahjud, mis jäävad allapoole kindlustuskünnist, võib toetada riigiabist kuni 50 % ulatuses kindlustusmaksetest.

3.11.1.4 Kõnealuses peatükis sisalduvad komisjoni ettepanekud kujutavad niisiis endast tagasiminekut võrreldes riigiabi raames juba võimaldatud vahenditega. Et võimalikult paljud põllumajandustootjad sooviksid sellist kindlustust kasutada, tuleb luua kindlustusvõtja jaoks huvipakkuvam süsteem.

3.11.1.5 Mõnedes liikmesriikides juba on olemas mehhanismid, mis on end tõestanud teatavates riskiennetuse valdkondades (nt üldkindlustuse kujul). EMSK toetab komisjoni lähene mist uue täiendava põllumajanduskindlustuse loomisele. Samas ei tohiks ELi tasandil uute meetmete tarvitusele võtmisel seada ohtu praegu kehtivaid süsteeme, mis on juba tõestanud oma tõhusust riiklikul tasandil.

3.11.1.6 Kuigi põllumajanduskindlustus on maaelu arendamisel horisontaalne meede, peab selle puhul olema võimalik valdkondlik ellurakendamine, et kohandada Euroopa Liidu erinevate piirkondade vajadustega.

3.11.1.7 Edasikindlustuse võimalusi on analüüsitud paljudes avaldamata uurimustes. Vastastikused kindlustusseltsid ja erakindlustusseltsid võiksid teha ühiseid jõupingutusi, et luua edasikindlustusfond. Edasikindlustuse süsteemi sisseadmine Euroopa tasandil võiks luua ühendusse tõelist lisaväärtust.

⁽²⁾ EÜT C 313, 30.11.1992, lk 25.

3.11.2 Investeeringifondid

3.11.2.1 Komisjoni kavandatav toetus ei toeta algatusi piisavalt aktiivselt. Selleks, et kõnealustel fondidel oleks võimalik töötada perioodi alguses, tuleks ette näha vähemalt üks rahaline alustustoetus ning seda peaksid toetama tootjaorganisatsioonid.

3.11.2.2 Erimeelsused nõukogus sealihasektori jaoks fondi loomisel näitavad sedalaadi ettevõtmise keerulisust. Suuremate kriiside korral sektoris põllumajandustootjate kindlustusmaksedest ei piisa. Sageli võimaldavad kriisi korral elujõulise majandustegevuse jätkamist just investeeringifondid.

3.11.2.3 Aktiivne algatus põllumajandustootjate ja kõigi selles valdkonnas tegutsejate koondamisel võimaldaks otseselt hallata investeeringifonde turule suunatud tegevuste (näiteks müügitgevuse edendamise, töötlemise, ladustamise või müügi) jaoks kolmandates riikides. Nii tekitatakse selle valdkonna turul kõige tähtsamat rolli mängivates tegutsejates vastutustunnet ja järgitaks 2003. aasta reformi suuniseid. Kõnealuse süsteemi rakendamine ettevõtjatele võimalikult lähedal annab vahendite toimimisel sageli paremaid tulemusi kui rakendamine riigi tasandil.

3.11.2.4 Kui investeeringifondid on juba varem loodud, ei tohiks uus süsteem nendega konkureerima hakata, vaid peaks neid täiendama.

3.11.3 Põhississetuleku tagamine

3.11.3.1 Põhississetuleku tagamise võimalus tuleks proovida ning selleteemalist tööd jätkata. Euroopa Liidus tagatakse põhississetulek mitmetes sektorites riigiabi eraldamise teel. Kavandatav süsteem ei saa mingil juhul asendada põllumeestele makstavaid otsetoetusi, kuid see ei tohiks takistada komisjoni kaalumast muid pikaajalisi võimalusi.

Kanada samalaadse süsteemi rakendamise kohta tehtud analüüs⁽³⁾ näitab, et tegemist võib olla ELile huvipakkuva vahendiga nii keskpikas kui pikas perspektiivis. Kõnealust süsteemi tegelikult juba kasutatakse mõnes ELi partnerriigis, näiteks USAs ja Kanadas. Kanadas kasutatav mehhanism on üks põllumajandussissetulekute toetuste poliitika peamisi vahendeid, milleks on vaja suurt riigi poolt rahastatavat eelarvet, mille eraldamine ei ole praegu ELis aga võimalik.

⁽³⁾ Täiendavat teavet võib leida aadressil <http://www.agr.gc.ca/pcsr/main.html>.

3.11.4 Teave olemasolevate riski- ja kriisiohjevahendite kohta

3.11.4.1 Komitee jagab komisjoni arvamust, et tuleks edendada turupõhiseid riskiohjevahendeid (kindlustus, futuuriturg, lepingujärgne põllumajandustegevus).

3.11.4.2 Komitee meenutab arvamust maaelu arengu toetuse kohta ning väljendab soovi, et koolitamise ja teabe levitamise eest vastutaks Euroopa Sotsiaalfond, mitte et seda ei jäetaks maaelu arendamise valdkonda, millel on teised eesmärgid.

3.11.5 Ühtlustatud meetmed

3.11.5.1 Vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele viiakse maaelu arendamist ellu liikmesriikide tasandil ning selles valdkonnas on kohustuslikud vaid keskkonnanalased sätted. Komitee tunnistab sellise lähenemise kasulikkust asjaomase poliitika kohandamisel Euroopa Liidu piirkondade tegelike vajadustega. Riskide ja kriiside tõenäosus on suurenenud kogu ELis, mistõttu on vaja mõningast ühtlustamist, et kogu liidu põllumajandustootjaid koheldaks võrdselt ning et neil oleks võimalik kasutada riski- ja kriisiohjamise vahendeid.

3.12 Ettepanekud ühise turukorralduse raames

Komitee sooviks lisada komisjoni esitatud kolmele võimalusele veel mõned ettepanekud. Tõhususe suurendamise ja rahastamise kulude vähendamise huvides peaks komisjon kavandama vahendeid varajaseks sekkumiseks sobival tasandil, selleks, et olla kriisi tekkimise puhul võimeline kiirelt sekkuma (näiteks müügi soodustamine, eraladustamine, tootmismahu vähendamine jne).

Turgu analüüsivate vahendite abil on praegu mitmetes sektorites võimalik ette aimata majanduskriise, mis tulenevad sageli lühikesest ajavahemikust, mil tasakaal piirkondliku tasandi pakkumise ja nõudluse vahel on paigast nihkunud. Kiire ja võimalusel piirkondlikul tasandil elluviidav tegevus võimaldab vältida selliste kriiside levimine suurel alal.

3.12.1 Põllumajandustoodete müügi soodustamine

3.12.1.1 Euroopa Liidu tasandil tehtavat põllumajandustoodete müügi soodustamise tööd võib rahastada eri vahenditest: maaelu arendamine, siseturg või kolmandate riikide turg. Nagu juba käesolevas dokumendis märgitud, on varane soodustamine tõsiste kriiside vältimisel väga tõhus vahend. Komisjon peaks eri määrustes lihtsustama kõnealuste meetmete rakendamise korda, et võimaldada kiiremat tegutsemist.

3.12.2 Toetus toodete ladustamisel

3.12.2.1 Teatud sektorite kriisisituatsioonide korral on ladustamise toetuse meetmed osutunud mitmes ühises turukorralduses tulemusrikkaks. Toodete müügiperioodi pikendades võimaldavad need vältida ületootmisest tingitud majanduskriisi. Euroopa Liit peaks tootjaorganisatsioonidel lubama kõnealuse vahendi tarvitusele võtmist investeerimisfondide raames. Samuti aitab kõnealune vahend kaasa tootjaorganisatsioonide edendamisele.

3.12.3 Turvavõrgustiku laiendamine turukriisi puhul

3.12.3.1 Ühenduse veiselihaturu ühise korralduse suurte kriiside korral saab komisjon tegutseda veiselihaturu ühist korraldust käsitleva määruse⁽⁴⁾ artikli 38 alusel, mis sätestab järgmist: "Kui ühenduse turul hinnad oluliselt tõusevad või langevad ja selline olukord tõenäoliselt jätkub, põhjustades turuhäireid või ähvardades neid esile kutsuda, võib võtta tarvitusele vajalikke meetmeid".

3.12.3.2 EMSK suureks kahetsuseks on komisjon arvamusel, et selline säte ei ole sobiv, kuna sellest ei saa kasu ükski teine ühine turukorraldus. Nõukogu jagab selle küsimuses komisjoni seisukohta.

3.12.3.3 Komitee meenutab, et alates 2003. aasta reformist on olukord muutunud ning mitmel ühisel turukorraldusel puudub turvavõrgustik. Tarbimise järsu vähenemiseni viiv tarbijate usalduse kriis sea- või linnulihasektoris nõrgendab paljusid põllumajandusettevõtteid.

3.12.3.4 Tagamaks võrdset kohtlemist kõigis valdkondades ning ühtlasi teades, et tegemist on üksnes komisjonile tegutsemiseks antava õigusliku alusega — kui komisjon peab seda õigustatuks –, taotleb komitee turvavõrgustiku sätte kehtestamist kõigis ühistes turukorraldustes ning palub komisjonil ja nõukogul nende seisukoht läbi vaadata.

3.12.4 Toetus töötlemisel

3.12.4.1 Sektorites, mille tooteid võib tarbida nii värskest kui töödeldud kujul, võib töötlemistoetustega aidata kaasa kriisi ära hoidmisele värsketoodete turul. Seejuures lubatakse lühiajaliselt töödelda täiendavaid koguseid, kuna see turg on stabiilsem ja seega vähem tundlik tootmismahu muutustele. Kõnealust meetet võivad kasutada nii liikmesriigid kui tootjaorganisatsioonid.

(4) Määrus nr 1254/1999; EÜT 161, 26.6.1999, lk 21.

3.12.5 Tootmise vabatahtliku vähendamise toetamine

3.12.5.1 Tootmise vähendamise meetmed on praegu olemasolevatest ühed kõige tõhusamad. Kui turuperspektiivide põhjal võib eeldada pakkumise ülejääki võrreldes nõudmisega, aitavad vabatahtlikud või kohustuslikud meetmed juba enne saagikogumist toodangut vähendada ja nii kriisi ennetada. Kõnealust meetet võivad kasutada nii liikmesriigid kui tootjaorganisatsioonid.

4. Erimärkused

4.1 Põllumajanduskriiside määratlemine

4.1.1 Euroopa Komisjoni määratluse kohaselt on põllumajanduskriis "ettenägematu olukord, mis ohustab põllumajandusettevõtete elujõulisust kohalikul tasandil või tootmissektoris tervikuna⁽⁵⁾". Komitee hinnangul tuleb teha selget vahet majanduskriiside ja muude kriiside vahel ning määratleda majanduskriisi objektiivsete ja läbipaistvate kriteeriumide alusel.

4.1.2 Majanduskriiside puhul peaks komisjon täpselt määratlema "piirkondliku kriisi", "riikliku kriisi" ja "ühenduse kriisi" mõisted. Määratlused peaksid põhinema põhjalikel teadmistel turgude kohta, et oleks võimalik määrata kindlaks kolme viimase aasta keskmine hind või viie viimase aasta keskmine hind, jättes arvestamata halvima ja parima aasta tulemused. Kui toote X tootmine Y arvu päevade jooksul järsult langeb, võib öelda, et tegemist on turukriisiga. X ja Y tuleb määratleda vastavalt sektoritele, liikmesriikidele või tootmispiirkondadele. Kriisi alguse ja lõpu kuupäevad võivad kindlaks määrata ametivõimud.

4.1.3 Muud kriisid on liikmesriigid ise sobivalt määratlenud, et tulla toime igale riigile omastes olukordades.

4.2 Konkurentsieeskirjade kohandamine kriisiolukorras

4.2.1 Kriiside korral tootjatele kompenseeritav hindade alandamine ei tähenda alati soodsamat hinda tarbija jaoks⁽⁶⁾ — see aga takistab turu optimaalset toimimist. Nõukogu peab läbi vaatama 1962. aasta põllumajandustoodete tootmist ja nendega kauplemist käsitleva määruse⁽⁷⁾ teatud konkurentsieeskirjad, et laiendada konkurentsipoliitika peadirektoraadi ülesandeid, mille eesmärgiks on seada sisse kohustus tagada turgude toimimine kriisi korral, tehes tavapärastele põhimõtetele erandeid.

(5) KOM (2005) 74.

(6) ELT 255,14.10.2005, lk 44.

(7) Määrus nr 26/1962 nr B030, 20.4.1962, lk 993.

4.2.2 Selleks võib kasutusele võtta spetsiifilisi vahendeid, eelkõige puu- ja köögiviljasektoris. Komisjon peaks nõustuma ametivõimude sekkumisega turu toimimisse vastavalt kehtivatele sätetele, mis käsitlevad teatavate sektorite, näiteks kindlustussektori erandeid. Kõnealune konkurentsireeglite erand oleks ajutine ning seda kontrolliks kriisi ajal ametivõimud.

4.2.3 Selliseks vahendiks võivad olla majandusharusisesed hinnakokkulepped, mida võivad näiteks sõlmida ettevõtted, kes on kontrollivad kokkuostu keskuste kaudu kogu sektorit või kogu turustusvõrku.

4.2.4 Samuti võib selliseks vahendiks olla tootja ostuhinna ja tarbijale müümise hinna vahelise vahemiku piiramine töötlemata toodete puhul.

4.3 Kaubandusvoogude parem juhtimine

4.3.1 2004. aasta augustil allkirjastatud WTO raamlepingus põllumajandustoodete kaubanduse liberaliseerimise kohta lepiti kokku kõigi ekspordihüvitiste kaotamine tingimusel, et kaotatakse ka ülejäänud võrreldavad vahendid. Veel on kindlaks määramata, millal ja kui kiiresti see ellu viiakse.

4.3.2 Mida avatum on Euroopa Liidu turg, seda enam ohustavad tootjaid kriisid. Praegu veel kestvate läbirääkimiste käigus tuleb seega järgida ühenduse eelistuse põhimõtet. Euroopa Liidu sotsiaalseid, hinna- ning keskkonnavalaseid standardeid ei tohi kahjustada odavate importtoodete sotsiaalne ja keskkonnavalane dumping. Jälgida tuleb toiduainete autonoomia kriteeriume. Nimetatud põhjustel tuleb arendada ja sisse viia kvaliteetne väliskaitse või turulepääsu süsteem.

4.3.3 Kriisi ajal peaks Euroopa Liit piirama sissevedu ja kasutama kuni tulevaste WTO lepingute rakendamiseni väljaveo toetamiseks kõiki laveerimisvõimalusi.

4.3.4 Komisjon võiks kaaluda ühe osa Genfis kinnitatud õiguste säilitamist, et luua uus kaubandusvoogude juhtimise vahend.

4.3.5 Kõnealust WTO toetatavat õigust ei kasutataks mitte valdkondlikeks hüvitisteks, vaid näiteks kolmandate riikidega kooskõlastatud mehhanismi kujul (näiteks kehtib see Egiptusega), mida kasutatakse väljaspool Euroopa Liitu asuvate turgude varustamiseks ühenduse kriiside korral ilma samas kriisi mõju laiendamata.

4.3.6 Koostöö kolmandate riikidega võimaldab kehtestada kindel hind abi saava riigi jaoks, nii et see ei lööks tasakaalust välja riigi enda turgu. Euroopa toetus võiks põhineda transpordi- ja halduskuludel või kaupade hindadel (toiduabi puhul).

4.4 Eelarve aastasuse põhimõttest lähtumine

4.4.1 Euroopa Liidu praeguse, omavahenditel ja aastakuludel põhineva eelarve puhul on võimatu seda põhimõtete kõrvale jätta. Siiski toob see enesega soovimatuid tagajärgi ning tuleks seetõttu läbi vaadata, et parandada Euroopa Liidu toimimist.

4.4.2 Lähitulevikus on võimalik seda piirangut vältida. Üheks lahenduseks võiks olla stabiliseerimisfondidesse investeeritud summade vaatlemine kuludena. Kõnealuseid фонде kasutatakse vaid kriisiaastatel, kui see osutub vajalikuks.

4.5 Suurema tähelepanu pööramine tootjaorganisatsioonidele

4.5.1 Üks tõhus vahend kaubandusriskidega toimetulekuks on anda tootjatele võimalus ühineda, et saada kaubandusläbirääkimistel suurem sõnaõigus. Euroopa Komisjon peab jätkama sellesuunalist tööd ning julgustama põllumajandustootjaid algatuste läbi tootjate majanduslike organisatsioonide loomisele.

4.5.2 Kriisiohjamise osas soovib komitee tootjaorganisatsioonide ja põllumajanduse valdkonnas tegutsevate koostööühenduste sobival tasandil, selleks nad tuleksid toime ülesannetega, mis neile võidakse anda.

5. Järeldused

5.1 Komisjoni ettepanekud on esimene suur samm riski- ja kriisiohjamise probleemidega tegelemisel — kuid see on siiski vaid algus.

5.2 Ettepanekud vaid täiendavad põllumajandustoodete turgude juhtimist ühises turukorralduses Euroopa Liidu tasandil ning kaubavahetuse reguleerimist. Mingil juhul ei tohi seada ohtu neid süsteeme, mis on juba oma tõhusust tõestanud.

5.3 Kindlasti tuleb tagada teatavate riskide või kriisidega toimetulekuks vajalike olemasolevate vahendite kooskõlastamine. Seega tuleks säilitada veterinaarfond ja solidaarsusfond ning nende tegevust tuleks tõhustada, et tulla toime põllumajanduse riskide ja kriisidega, kasutades selleks paralleelselt ka käesolevas arvamuses väljapakutud ettepanekuid.

5.4 2003. aasta ühise põllumajanduspoliitika reform ja kliimatingimuste ebastabiilsemaks muutumine on tugevasti mõjutanud põllumajandusettevõtete juhtimist, kuna kõnealuste ettevõtete riskide hulk ja tundlikkus kriiside suhtes on suurenenud. Seetõttu tuleb praegu Doha vooru raames käimasoleval kaubanduse lihtsustamise raames tagada ühenduse eelistuse põhimõtte järgimine.

5.5 Komisjoni esitatud kolme võimalust tuleks põhjalikumalt analüüsida ning viia ellu keskpika või lähiperioodi jooksul. Siiski ei ole kõnealused ettepanekud piisavad, et tulla toime teatavates tulevikus kujuneda võivates olukordades. Seega tuleb tööd jätkata nii valdkondlikul tasandil ühise turu korralduse reformide käigus kui reguleerimisel horisontaalsel tasandil.

5.6 Mis rahastamise puutub, siis on kahtlemata tervitatav 1 % eraldamine ümbersuunamiseks, kuid seejuures tuleb tagada kõigi ELi põllumajandustootjate võrdne kohtlemine, eraldades näiteks 0,1 % riiklikust põllumajandustoodangust. Tulevikus tuleb leida muid rahastamisvahendeid.

5.7 EMSK soovib, et viidaks läbi *ex ante* ja *ex post* hindamised eesmärgiga 1) hinnata uusi riskitasandeid põllumajanduses ja eelarvelisi vajadusi, eriti pärast ühise põllumajanduspoliitika reformi, kliimatingimuste ühe ebastabiilsemaks muutumist ja WTO läbirääkimisi, ning 2) analüüsida kõnealuste olukordadega toimetulekuks välja pakutud lahenduste sobivust.

5.8 Põllumajandustootjate organisatsioonide loomine on üks võimalikke lahendusi selles valdkonnas Euroopas. Komisjon peab intensiivistama tegevusi selliste organisatsioonide loomiseks.

5.9 Euroopa Komisjon on esitanud kolm võimalust, mille kohta ei pea aga langetama lõplikku otsust, vaid jätma need kõik täiendustele avatuks ka tulevikus.

5.10 Riski- ja kriisijuhtimise temaatika on EMSK jaoks väga oluline. Komisjon võiks selles küsimuses juba tehtud tööde põhjal lähitulevikus koostada õigusloomealase ettepaneku, mille kohta soovib ka EMSK arvamust avaldada.

Brüssel, 26. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal "Ettepanek: Nõukogu direktiiv, millega sätestatakse lihakanade kaitse miinimumeeskirjad"

KOM(2005) 221 lõplik — 2005/0099 CNS

(2006/C 28/05)

Nõukogu otsustas 13. juunil 2005. aastal vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 37 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Ettepanek: Nõukogu direktiiv, millega sätestatakse lihakanade kaitse miinimumeeskirjad".

Põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna seksioon, kellele tehti ülesandeks asjaomase arvamuse ettevalmistamine, võttis arvamuse vastu 7. oktoobril 2005. Raportöör oli hr NIELSEN.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 421. täiskogu istungil 26.–27. oktoobril 2005 (26. oktoober) vastu järgmise arvamuse 123 poolt- ja 3 vastuhäälega, erapooletuks jäi 2.

1. Sissejuhatus

1.1 Lihakanade intensiivse kasvatamisega kerkivad esile probleemid, mis on seotud kõnealuste loomade heaolu ja tervisega. Loomade tervise ja heaolu teadusliku komisjoni aruande kohaselt tuleneb enamik heaoluprobleeme sellest, et liigiline seleksioon toimub suure kasvukiiruse ja sööda omastamise koefitsiendi järgi, ilma et sellega käiks kaasas loomade heaolu ja tervise taseme tõus. Geneetilise seleksiooni käigus on muutunud teatav hulk ainevahetuslikke ja käitumuslikke omadusi. Ainevahetushäirete tekkimisest saavad alguse loomade jalahaigused, vesikõht, äkksurma sündroom ja muud terviseprobleemid. Teaduslik komitee märgib samuti, et loomade suure pidamistiheduse negatiivsed mõjud on väiksemad ruumides, kus on võimalik hoida korralikke kliimatingimusi⁽¹⁾.

1.2 Euroopa Liit on seni sätestanud põllumajandusloomade kaitseks ainult üldisi nõudmisi⁽²⁾. Mõned liikmesriigid on siiski võtnud vastu lihakanade kaitset puudutavad sätted ning leidub vabatahtlikke kvaliteeditagamissüsteeme, mis hõlmavad ka heaoluga seotud aspekte. Komisjoni arvates saaks ühiste miinimumeeskirjade abil lahendada heaoluprobleeme, tagada õiglasemaid konkurentsitingimusi ja parandada siseturu toimimist. See seisukoht kajastab ka kodanikuühiskonna kasvavat teadlikkust mõistlike loomakaitsenormide vajadusest ning haakub loomade heaolu puudutava komisjoni tegevuskavaga.

1.3 Komisjon teeb ettepaneku sätestada kanade maksimaalseks tiheduseks kasutatava pinna ruutmeetri kohta (edaspidi "pidamistihedus") 30 kg eluskaalus. Liikmesriigid võivad siiski lubada kanakasvatuses maksimaalset pidamistihedust kuni 38 kg/m² ettevõtetes või mõnes ettevõtte eraldi üksuses, tingimusel, et omanik või loomapidaja peab kinni teatavast hulgast nõuetest, mis on seotud asjaomase liikmesriigi pädevate

asutuste poolt läbi viidava inspekteerimise, kontrolli ja seirega. Lisaks on ettepanekus toodud rida üksikasjalikke miinimumnõudeid, mis kehtivad kõikidele ettevõtetele: järelevalve, kontroll, jootmisnõud, toitmine, allapanu, müra- ja valgusetase, puhastamine, desinfitseerimine, arvepidamine, kirurgiline sekkumine ning kanadega tegelevate inimeste koolitus ja juhtimine. Ettevõtted, mille lindude pidamistihedus on suurem, peavad vastama täiendavatele nõuetele arvepidamise ja dokumenteerimise, NH₃ ja CO₂ sisalduse, temperatuuri ja õhuniiskuse, õhutuse-, jahutuse- ja küttesüsteemide seadmete ning nende inspekteerimise osas. Samuti hinnatakse loomade heolunäitajaid tapajärgsel inspekteerimisel ning rakendatakse menetlusi nõuetele mittevastavuse korral. Komisjon teeb ettepaneku komiteemenetluse kasutamiseks koostöös toiduahela ja looma-tervishoiu alalise komiteega, et tagada lisades toodud sätete ühtne rakendamine ja pidev kohandamine.

1.4 Kõnealune integreeritud lähenemisviis ettevõtetele ja ettevõtete eraldi üksustele, mille maksimaalne lindude pidamistihedus on kõrgem, rajaneb suuremale teabevoole tootja, pädeva asutuse ja tapamaja vahel tapajärgsete kontrollide alusel. Komisjoni arvates aitab tootmisparameetrite kohta käivate andmete kogumine, mida kasutatakse nii ärieesmärkidel kui sööda- ja toidualaste õigusnormide ja hügieeninõuete täitmise järelevalveks, parandada ka loomade heaolu⁽³⁾. Lisaks on kõnealune integreeritud lähenemisviis aluseks uutele toiduhügieeni ning veterinaarkontrolli sätetele⁽⁴⁾.

1.5 Komisjon soovib hiljemalt kaks aastat pärast direktiivi vastuvõtmist ning vabatahtlike märgistussüsteemide rakendamisest saadud kogemuse valguses esitada aruande, mille teemaks on linnuliha ning linnulihatoodete ja -pooltoodete kohustusliku

(1) "The Welfare of Chickens Kept for Meat Production (Broilers)", aruanne, 21.3.2000.

(2) Direktiiv 98/58/EÜ, EÜT L 221, lk 23, 8.8.1998 (direktiiv koostati Euroopa põllumajandusloomade kaitse konventsiooni alusel; mis sisaldab täiendavaid sätteid tapalindude kohta).

(3) Määrus 882/2004, ELT L 165, 30.4.2004, lk 1; korrigeeritud tekst ELT L 191, 28.5.2004, lk 1.

(4) Määrus 882/2004/EÜ, 29.4.2004 (hügieenipakett), ELT L 165, 30.4.2004.

ja ühtlustatud erimärgistamise korra kehtestamine ühenduse tasemel; korra aluseks oleks loomade heaolu normidest kinnipidamine. Sealjuures soovib komisjon uurida, kuidas saaks kõnealust korda ühitada Maailma Kaubandusorganisatsiooni eeskirjadega. Lisaks soovib komisjon uue teaduslike tõendite alusel koostada aruande ning vajaduse korral ka asjaomased seadusandlikud ettepanekud geneetiliste parameetrite mõjust lihakanade tuvastatud puuetele, mis põhjustavad lihakanade ebapiisavat heaolu.

2. Üldised märkused

2.1 Komisjon juhib tähelepanu asjaolule, et loomade heaoluga seotud aspektid intensiivsetes põllumajandustootmise süsteemides valmistavad Euroopa Liidu avalikkusele üha suuremat muret. Muuhulgas ilmneb see selgelt 2005. aasta eurobaromeetri küsitlusest⁽⁵⁾. Niisiis tuleb loomade heaolu pidada teiste tegurite kõrval Euroopa ühiskonnamudeli üheks elemendiks, et leevendada vabakaubanduse ja konkurentsi intensiivistumise negatiivseid tagajärgi nii Euroopa Liidus kui ka ülejäänud maailmas.

2.2 Kanade heaolu kõigi probleemide eest ei saa vastutavaks lugeda üksnes Euroopa Liidu lihakanade tootmis- ja turustusahela tasandit. Arvesse tulevad ka geneetiline seleksioon rahvusvahelisele tasandile keskendunud aretuskeskustes, paljunduskarjad, haudejaamad, tootmistasand kui niisugune, tapamajad, turustamine ja tarbijad. Peale selle on eri tasandi osalejatel erinevad seisukohad nii loomade heaolu probleemide kui majanduslike ja konkurentsiaspektide osas. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kui kodanikuühiskonna mitmekülgse liikmeskonnaga esindaja ülesandeks on aidata kaasa loomade heaolu puudutavate Euroopa Liidu miinimumnõuete koostamisele tasemel, mis oleks ühtlasi nii mõistlik kui ka vastuvõetav.

2.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee hindab kõrgelt komisjoni põhjalikku ettevalmistustööd ning pakutud lähenevaid probleemide lahendamiseks. Kõikidele karjadele kehtivad üldsätted on selged nõuded, mida tuleb ettevõtetes täita põhjalikuma enesekontrolli käigus ega kujuta endast kokkuvõttes probleemi. Lisaks kiidab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee üldjoontes heaks kaugeleulatuvad nõuded, mis on osa integreeritud lähenemisviisist suurema pidamistihedusega karjadele. Kõnealuse lähenemise raames tehakse ettepanek jalapadjandi vigastuste, suremuse ning teiste halbadele tingimustele viitavate märkide arvestussüsteemi kasutuselevõtuks, et selle põhjal otsustada sekkumise ning kõnealuse ettevõtte tingimuste parandamise vajalikkuse üle.

2.4 Keskseks küsimuseks on pidamistihedus. Seda puudutavad normid peavad lähtepunktiks võtma parimad kasutada olevad teadusandmed ning hoidma tasakaalu erinevate näitajate

vahel, mis puudutavad füsioloogilist seisundit, käitumist ja tervist. Teadusliku komisjoni aruande alusel leiab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et 30 kg/m² määramine karjade pidamistiheduse üldiseks ülempiiriks ning 38 kg/m² määramine nende karjade ülempiiriks, kus negatiivseid tagajärgi vähendavad ruumidele seatud erilised kliimatingimusi puudutavad nõuded, on põhjendatud ja vastuvõetav.

2.5 Samal ajal tuleb tunnistada, et pidamistihedus on tootmiskulude ja konkurentsivõime seisukohalt määrav tegur. 2005. aasta märtsis Hollandis tehtud uurimuse kohaselt hakkab ettepanekus toodud maksimaalne pidamistihedus mõjutama praktiliselt kõiki riigi kanafarme. Hollandis on keskmine kasum keskmises lihakanafarmis pärast muutuv- ja püsikulude mahaarvamist ainult 1,89 euro senti ühe kana kohta⁽⁶⁾. See näitab, kui väike on tootmise kasumimarginaal. Et säilitada sama kasum 30 ja 38 kg/m² pidamistiheduse juures, peaks ühe lihakana hind hinnanguliselt tõusma vastavalt umbes 8,0 ja 2,5 senti võrra, mis tundub tarbija seisukohalt tühine. Selle tootmissektori ettevõtjad Euroopa tasandil väidavad aga, et maksimaalne tihedus alla 42 kg/m² toob vältimatult kaasa Euroopa Liidu toodete järkjärgulise väljatõrjumise nii ühenduse kui kolmandate riikide turgudel, mis tuleneb konkurentsist Euroopa Liidust väljaspool asuvate suurte ekspordiriikidega.

2.6 Samal põhjusel peab pidamistiheduse vähendamise nõue Euroopa Liidus käima koos rahvusvahelise kaubanduse eeskirjade kohandamisega, et kolmandatest riikidest pärit impordile kohalduksid samasugused või võrreldavad eeskirjad. EMSK tunnistab, et kõnealuse teema käsitlemine Maailma Kaubandusorganisatsiooni käimasolevate läbirääkimiste käigus näib ebarealne. Kui Euroopa Liit otsustab siiski kõnealuses valdkonnas ja teisteski valdkondades vastu võtta mõistlikul ja põhjendatud tasemel loomade heaolu puudutavad normid, peaks ta suutma ühe maailmakaubanduse põhiosalisena kehtestada ka rahvusvahelise klausli, mis võimaldaks kõnealust taset säilitada⁽⁷⁾.

2.7 Kolmandad riigid, millel on suhteline eelis ning mille heaolunõuded on vastuvõetav, võivad loomulikult saavutada suuremaid turuosi Euroopa Liidus, mistõttu nad peaksid toetama rahvusvaheliste nõuete sisseviimist. Paradoksaalne ja vastuvõetamatu oleks, kui madalamate heaolunõuetega kolmandad riigid tõrjuksid turult järkjärgult välja Euroopa toodangu Euroopa Liidu kõrgemate nõuete tõttu ning valitseksid antud segmenti nii Euroopa kui kolmandate riikide turgudel. Samuti oleks vastuvõetamatu, kui EL ei saa loomade heaolu parandamiseks midagi teha seetõttu, et kaubanduspartnerite heaolunõuded on madalad ning tootmine paikneb ümber kõnealustesse riikidesse.

⁽⁵⁾ Eurobaromeetri eriküsitlus, juuni, 2005: "Attitudes of consumers towards the welfare of farmed animals".

⁽⁶⁾ Economic consequences of reduction of stocking density of broilers, P. van Horne, LEL (Agricultural Economics Research Institute), Wage-ningeni ülikool ja uurimiskeskus, märts 2005.

⁽⁷⁾ Kõnealust teemat käsitletakse dokumendis "Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile põllumajandusloomade heaolu käsitlevate eeskirjade kohta kolmandates riikides ja nende mõju Euroopa Liidule", KOM(2002) 626, 18.12.2002 (mitteametlik tõlge).

2.8 Seetõttu peab EL importimisel kolmandatest riikidest nõudma asjaomastest eeskirjadest kinnipidamist ja seda nii eelneva rahvusvahelise kokkuleppe olemasolul kui selle puudumisel. Kõnealune ebadiplomaatiline käitumine võib rahvusvahelise kokkuleppe mittesaavutamisel osutada hädavajalikuks, tõmbamaks vajaliku tähelepanu ning kogumaks poolehoidu õigusnormide muutmise vajalikkusele. Igal juhul peaks komisjon kaks aastat pärast direktiivi jõustumist analüüsima konkurentsiolekorda liikmesriikides majanduslikust seisukohast, et saada vajalik ülevaade toimunud arengutest.

2.9 Rahvusvaheline Epizootiate Büroo (OIE) võttis hiljuti vastu soovitud loomade heaolu mitmete muude aspektide kohta, millest ilmneb kasvav rahvusvaheline arusaam rahvusvaheliste miinimumnõuete vajadusest. OIE soovitud koostati 2004. aastal toimunud konverentsil, mis tegi võimalikuks konstruktiivse dialoogi institutsioonide, teaduseksperptide, huvigruppide ja valitsusväliste organisatsioonide vahel kogu maailmast (sh arengumaadest). Konverentsil rõhutati vajadust loomade heaolu rahvusvaheliste normide teadusliku baasi järele. Komitee on seisukohal, et WTO peab kõnealuse küsimusega tegelema, kuivõrd OIE egiidi all otsustatud miinimumnõudeid tuleb kohaldada ka WTO kontekstis.

2.10 Võttes arvesse negatiivseid kogemusi, näiteks ebaõnnestumisi rangemate nõuete elluviimisel, mis moonutavad konkurentsi, leiavad kõnealuse sektori ettevõtjad, et Euroopa Liidu tasemel tuleb kõnealused eeskirjad fikseerida määruse kujul. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee mõnab määruse eeliseid, kuid nendib, et liikmesriigid eelistavad direktiive, mis lubavad rakendussätteid kohandada riigi iseärasustele vastavalt. Pealegi leitakse, et direktiiv on pakutava integreeritud lähene-misviisi jaoks kohasem; samuti ei oleks loomakasvatusemeetodite tehnilisi üksikasju puudutav ühtne õigusakt piisavalt paindlik, kui tegemist on kasutuses olevate süsteemidega, ning see takistaks tehnilist arengut tõhusamate ja loomade heaolule keskendunud loomakasvatusemeetodite suunas. Siiski tuleb komisjonile jõuliselt rõhutada, et kohaldamata jätmine või puudulik kohaldamine ei ole vastuvõetav

2.11 Siiski on paradoksaalne, et komisjon põhjendab oma ettepanekut ja ühtsete eeskirjade vajadust muuhulgas konkurentsimoonutustega, mis tulenevad kehtivatest erinevatest riiklikest eeskirjadest, samal ajal avab ettepanek ise ukse rangematele riiklikele eeskirjadele liikmesriikides. Euroopa Liidus ühtne standard on põhieeldus ELi edukaks tegutsemiseks ühtsete rahvusvaheliste eeskirjade nimel. Direktiivide mittenõuetekohase või ebapiisava rakendamise osas peab komisjon tulevikus täpselt järgima lepingutest tulenevaid kohustusi ning tagama, et kõnealuste eeskirjade rakendamine toimub tähtaja jooksul, mille määramises osalesid liikmesriigid ise.

2.12 EMSK toetab täielikult kaugleulatuvate vabatahtlike meetmete rakendamist tegevusjuhise vormis. Euroopa tasemel toetaks komitee aega, et need asendataks ühise korraga, mis oleks võrreldav ökoloogilisi tooteid puudutavate õigusaktidega. Seeläbi oleks tarbijatel valikuvõimalus ning turg saaks näidata, kas on olemas huvi selle vastu, et loomade heaolu standardid oleks kõrgemad kui praegu kehtivad miinimumnõuded. Kui see on ühildatav WTO eeskirjadega, toetab EMSK ka Euroopa Liidu toodete kohustuslikku märgistamist. On ilmne, et ühenduse praegustest õigusaktidest tuleb märgistamise vajalikkusest sõltumata kinni pidada. Muuseas tuleks kaaluda võimalust märkida pakendatud kanalihalde kanade pidamisviis nii nagu munapakendite puhul

2.13 Komisjon peaks vastavalt lubatule esitama aruande, mis põhineks uutel teaduslikel tõenditel (sh täiendavatel teadusuuringutel ja praktilistel kogemustel), et lihakanade heaolu veelgi parandada. Aruanne peaks käsitleda ka geneetiliste parameetrite mõju tuvastatud puuetele. Käesolev arvamus peaks arvestama geneetilise selektsiooni mõju praeguseks hetkeks; samuti on vajalikud paljunduskarjade pidamise eeskirjad. Seega tuleks tööd alustada esimesel võimalusel; hiljem võib töö vajadusel tapajärgsete kontrollide valguses üle vaadata. Vastasel juhul saaks komisjon alustada tööd alles siis, kui on saadaval tapajärgsete kontrollide tulemused ning direktiivi vastuvõtmisest on möödunud viis aastat pärast.

2.14 EMSK mõistab, et teadustegevus on pikaajaline protsess ja et olemasolevad eeskirjad tuleb jooksvalt kohandada uutele teadmiste ja tehnoloogia arengule. Samaaegselt tuleb hoogustada teadusuuringuid teadmiste taseme parandamiseks kõnealuses ja ka teistes valdkondades, mille osas on veel puudujääke. Muuhulgas puudutab see ka pidamistiheduse ja kliima- ning keskkonnatingimuste seost⁽⁸⁾. Lõpuks vajab ka bioloogiline ohutus palju enam tähelepanu, arvestades loomade tervise, heaolu ja keskkonna tihedat seost ning linnugripi levikut⁽⁹⁾.

3. Erimärkused

3.1 Sõltumata tootmissüsteemidest, pidamistihedusest, tehnilisest varustusest jne on karjade majandamine (*stockmanship*) juhtimine ja põllumajanduslikud head tavad loomade heaolu ja tervisliku seisundi jaoks määrava tähtsusega. Kõnealuseid tingimusi ja nende tähtsust igapäevasel kokkupuutel loomadega ja nende eest hoolitsemisel — ei saa juba olemuslikult tagada õigusaktide ja kontrollimisega. Kõnealuses kontekstis on ettepaneku sätted, mis puudutavad instruksioone ja juhiseid, koolitust ja väljaõpet ning vähemalt kaks korda päevas läbiviidavaid inspekteerimisi, enesestmõistetavad. EMSK on siiski mures selle

⁽⁸⁾ Hiljutised teaduslikud väljaanded, nt "Chicken welfare is influenced more by housing conditions than by stocking density", NATURE/VOL 427/22.1.2004/www.nature.com.

⁽⁹⁾ Vaata ka KOM(2005) 171, 28.4.2005 ja komitee arvamust linnugripi kohta, 28.9.2005.

üle, et puuduvad igasugused nõuded pädevuse kohta, ning asjaolu üle, et töökogemused võivad asendada väljaõpet, ükskõik milline see kogemus siis on.

3.2 Vaja on tagada loomade heaolu hindamise sõltumatus ning see, et hindamist viiksid läbi piisava haridusega inspektorid, kes oleksid loomakaitsetingimuste hindamise alal kogenud. Samuti toetab komitee ühtset aruandlust kõikides liikmesriikides.

3.3 Selguse huvides tuleks täpsustada, et madalama pidamistihedusega kanakarju inspekteeritakse vaid hügieenipaketi raames. Teatud suurusest alates tuleks kõikidelt kasvatustelt nõuda kinnitatud koolituskavasid ja koolitusperioodide dokumentatsiooni.

3.4 NH3 ja CO2 maksimaalset sisaldust puudutavad nõuded tuleb formuleerida nii, et neid piire normaalsetes tingimustes ei ületataks. Ebatiüpilistes kliimatingimustes ei suuda enamik optimaalseid tootmissüsteeme nimetatud piirmääradest kinni pidada.

3.5 Direktiivi ettepanekus sätestatakse, et "kõikides ruumides peab olema valgel ajal vähemalt 20-luksise valgustugevusega valgustus, mida mõõdetakse linnu silma kõrgusel" ja et "valgustus peab alluma kahekümne nelja tunnisele rütmile ning sisaldama kokku vähemalt kaheksa tunni pikkuseid pimeduseperioode, millest vähemalt üks pimeduseperiood peab olema katkematu ja vähemalt nelja tunni pikkune". See vastab Euroopa Nõukogu soovitustele⁽¹⁰⁾. Kõnealuse sektori ettevõtjad peavad seevastu teaduslike aruannete ja praktilise kogemuse alusel koos katkematu neljatunnise pimeduseperioodiga piisavaks vähemalt 15 luksi esimese 14 päeva jooksul ja vähemalt 5 luksi pärast seda perioodi. Nad tõstavad esile, et katsetused suurema valgustugevuse ja pikemate pimeduseperioodidega on andnud tulemuseks jalapadjandi kahjustuste rohkenemise ja lindude tagasilükkamise nahavigastuste tõttu. EMSK leiab, et erinevaid aspekte tuleks omavahel võrrelda ning et kõnealuse valdkonna poliitika väljatöötamine peab põhinema kõige asjakohasematel teadusavastustel ja praktilistel kogemustel. Kahtluse või ebapiisava dokumentatsiooni korral tuleb teha täiendavaid uuringuid, et kehtivaid õigusakte saaks korrigeerida ning et need kajastaksid pidevalt kõnealuse valdkonna parimaid teadmisi.

3.6 Kõnealuse direktiivi ettepanekuga nähakse ette, et suurema pidamistihedusega kasvatuste tegevusse võib sekkuda juhul, kui suremuse määr ületab 1 % pluss 0,06 %, mis korruta-

takse karja tapavanusega päevades, st umbes 3,5 %. Kõnealuse sektori ettevõtjad leiavad, et õigustatud oleks päevane suremuselävi 0,12 %, ning arvavad, et kuigi loomade heaolu ja suremuse vahel esimese seitsme päeva jooksul ei ole mingit seost, võiks mõistlikuks piirmääraks vajadusel kehtestada 1,5 %. EMSK arvates on selles valdkonnas nagu teisteski vaja kehtestada piirmäär, mis kajastaks korralikult toimiva kasvutase praktilisi võimalusi. Pealegi on kasvatuste puhul, kus täheldatakse tõsiseid puudusi, vaja kaaluda suremuse ja jalapadjandi dermatiidi registreerimisele lisaks näiteks jalgade haiguste ja astsiidi registreerimist.

3.7 Komisjon peaks välja andma üksikasjalikud kirjalikud kirjeldused, mis on varustatud jalapadjandi vigastuste fotodega rühmade kaupa, et standardiseerida jaotused.

4. Järeldus

4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni lähenemisviisi ja kiidab üldjoontes heaks direktiivi ettepaneku üksikasjalikumad sätted, erandiks on eespool sõnastatud märkused. Eri piirmäärad valgustugevuse, NH3 ja CO2 maksimaalse sisalduse, suremuse ja jalapadjandi vigastuste kohta tuleb kehtestada nii, et see kajastaks korralikult toimiva kasvutase praktilisi võimalusi.

4.2 Pidamistiheduse mistahes vähendamise olemasoleva tasemega võrreldes peab kaasnema heaolu klausel rahvusvahelistes kaubanduseeskirjades, mis võimaldaks Euroopa Liidul esitada samaväärseid nõudeid kolmandatest riikidest pärit impordile, nii et Euroopa Liidust väljaspool asuvates olulismates ekspordimaades täheldatavad puudused ei takistaks asjakohase ja põhjendatud nõuete vastuvõtmist Euroopa Liidus. Rahvusvahelise tunnustuse puudumisel peab Euroopa Liit käivitama ühepoolse algatuse, et tõmmata vajalikku tähelepanu kehtivate õigusnormide muutmise vajadusele ning levitada sellekohast mõistmist. Vastasel juhul võib tootmine paikneda ümber riikidesse, kus loomade heaolu tase on madalam. Lisaks peaks komisjon kaks aastat pärast direktiivi jõustumist koostama arengu üksikasjaliku majandusliku analüüsi.

4.3 Teadustegevus on paratamatult pikaajaline protsess ning eeskirju tuleb jooksvalt kohandada uutele teadmistele ja tehnoloogia arengule. Samal ajal tuleb hoogustada teadusuuringuid teadmiste ulatuslikumate teadmiste saamiseks valdkondades, kus on veel sellekohaseid puudujääke.

Brüssel, 26. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁰⁾ Euroopa Nõukogu 1995. aasta soovitusel artikkel 14, mis võeti ühehäälselt vastu ligi 40 liikmesriigi poolt kooskõlas konventsiooniga.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2007-2013 programm "Kodanikud Euroopale", et edendada aktiivset Euroopa kodakondsust

KOM(2005) 116 lõplik — 2005/0100 COD

(2006/C 28/06)

11. mail 2005 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklitele 151, 305, 251 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: *Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2007-2013 programm "Kodanikud Euroopale", et edendada aktiivset Euroopa kodakondsust.*

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon, kelle ülesandeks oli komitee asjaomase töö ettevalmistamine, võttis oma arvamuse vastu 5. oktoobril 2005 (raportöör hr LE SCORNET).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 421. täiskogu istungil 26. ja 27. oktoobril 2005 (26. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse 125 poolthäälega, erapooletuks jäi 6.

1. Sissejuhatus

1.1 Kõnealune programm julgustaks eri riikide kodanike ja nende organisatsioonide vahelist koostööd, et kohtuda, koos tegutseda ja töötada Euroopa tasandil välja oma ideed, mis ulatuvad kaugemale ühe riigiga piirduvast visioonist ning mis austavad kodanike mitmekesisust. Vastastikune mõistmine, solidaarsus ja Euroopasse kuulumise tunne on kodanike kaasamise olulised vahendid.

1.2 Kavandatav programm tagab praeguse kodanikuosaluse programmi jätkuvuse ning samas avab tee uutele tegevustele, pakkudes teatavat paindlikkust, et olla valmis tulevaste arengutega kohanemiseks.

1.3 Vastavalt ettepanekule on kavandatava programmi üldeesmärk:

- anda kodanikele võimalus koos tegutseda ja osaleda lähemalseisva Euroopa loomisel, mida ühendab ja rikastab selle kultuuriline mitmekesisus;
- Euroopa identiteedi tugevdamine, mis põhineb tunnustatud ühistel väärtustel, ajalool ja kultuuril;
- vastastikuse mõistmise parandamine Euroopa kodanike vahel, austades ja tunnustades kultuurilist mitmekesisust, samal ajal kultuuridevahelisele dialoogile kaasa aidates.

1.4 Võttes arvesse praegust olukorda ja kindlaksmääratud vajadusi, pakub komisjon välja järgmised riikidevahelisel tasandil rakendatavad eesmärgid:

- viia kokku inimesi kohalikest kogukondadest üle Euroopa, et jagada ja vahetada kogemusi, arvamusi ja väärtusi, õppida ajaloost ning ehitada tulevikku;
- kodanikuühiskonna organisatsioonide koostöö kaudu Euroopa tasandil edendada tegevust, arutelu ja mõttevahetust seoses Euroopa kodakondsusega;
- muuta Euroopa idee kodanike jaoks reaalsemaks, edendades ja tunnustades Euroopa väärtusi ja saavutusi ning mäletades ka minevikku;

— julgustada iga liikmesriigi kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide tasakaalustatud integratsiooni, andes sealjuures panuse kultuuridevahelisele dialoogile ja rõhutades esiplaanile Euroopa mitmekesisust ja ühtsust; erilist tähelepanu tuleb pöörata tegevustele, mis viiakse läbi hiljuti Euroopa Liiduga ühinenud liikmesriikidega .

1.5 Kõnealuste eesmärkide saavutamiseks on ette nähtud kolme liiki meetmed. Meede 1: Aktiivsed Euroopa kodanikud (sõpruslinnade koostöö, kodanike projektid ja toetusmeetmed); Meede 2: Aktiivne kodanikuühiskond Euroopas (struktuuriabi Euroopa poliitika uurimisorganisatsioonidele, struktuuriabi kodanikuühiskonna organisatsioonidele Euroopa tasandil, toetus kodanikuühiskonna organisatsioonide algatatud projektidele); Meede 3: Üheskoos Euroopa heaks (Avalikkuse teravdatud tähelepanu all olevad sündmused, uuringud, teavitamis- ja teabelevitamisvahendid).

2. Kontekst

2.1 Komisjon teeb ettepaneku muuta Euroopa kodakondsus ELi tegevuse prioriteediks⁽¹⁾. Kõnealune prioriteet on EMSK jaoks mitte üksnes õige, vaid hädavajalik ja Euroopa ülesehitamise jätkamise seisukohast otsustava tähtsusega. Vähene osalemine viimastel Euroopa Parlamendi valimistel, mida mainitakse programmi selgituses, pole kõnealuse kiireloomulise vajaduse ainus näitaja. Euroopa põhiseaduse lepingu ratifitseerimise ebaõnnestumine tõendab, et Euroopa kodanike vähese kaasatuse ja osaluse tulemus Euroopa ülesehitamise protsessis on umbusaldus institutsioonide suhtes, mis võib viia eitava suhtumiseni.

2.2 Kõnealune olukord on erineval määral ühine kõigil liikmesriikidel ning puudutab praegu või edaspidi ka kandidaatriike. Seetõttu on tervitatav, et kõnealune programm on kehtib võrdsetel alustel nende kõigi jaoks.

⁽¹⁾ "Ehitades meie ühist tulevikku. Laienenud liidu poliitikaväljakutsed ja eelarvevahendid 2007-2013" - KOM(2004) 101, 10.02.2004.

2.3 Isegi kui nõrk kohanemine juba olemasoleva Euroopa reaalsusega ei väljendu ühte moodi ning pole sama intensiivne igas liikmesriigis, tingituna muuhulgas eri riikide valitud erinevast ratifitseerimismenetlusest, on ta siiski erineval määral olemas igas liikmesriigis.

2.4 Isegi kui on tegemist Euroopa tasandil mõnel juhul vägagi intensiivse aruteluga, — eriti just maades, kus oli võimalik valida põhiseaduse lepingu ratifitseerimine rahvahääletuse teel — on selle sisuks rahvuslik identiteet ja rahvuslik kodakondsus (ning nende säilitamine, mil sageli ei puudu kaitsev või rahvuslik alatoon) ning mitte saavutatud ega edusammud, mida põhiseaduse leping ette näeb. Eriti puudutab see sotsiaalpoliitika valdkonda (teema, mida õigustatult peetakse kodakondsuse tähtsaimaks teguriks) ja demokraatliku poliitika valdkonnas (mis on ummikusse pidevalt valitseva, kuid suurel määral õigustamata suhtumisega Euroopasse kui ebademokraatlikku ja bürokraatlikku nähtusse, mis peaaegu automaatselt emaldab kodanikud otsuste tegemise protsessist).

2.5 Väljapakutud programm aastateks 2007-2013 katab ajavahemiku, mil kõik liikmesriigid on ühel või teisel viisil põhiseaduse lepingu kas ratifitseerinud või mitte. Kavandatud programmi avalik arutamine ja vastuvõtmine praegustes tingimustes ei jäta otseselt mõjutamata Euroopa kodakondsuse küsimust, mis on keskne ning ajakohane. Siiski kordab programm, mis on kavandatud ajavahemikuks 2007-2013, liiga suurel määral nõukogu otsust 2004. aastast⁽²⁾. Programmi jaoks on eraldatud liiga vähe rahalisi vahendeid ning meetodid, mida programmis edendatakse, isegi kui need on osutunud tõhusateks, pole piisavalt uuenduslikud üha selgemate väljakutsete jaoks. Sellele vaatamata on probleemile vaja lahendust praegu ja lapsed, kes sünnivad täna, on 2013. aastal kaheksaastased ning nende kui tulevaste Euroopa kodanike mõttelaad on juba osaliselt välja kujunenud.

2.6 Komitee on veendunud, et praegune olukord ja käimasolev arutelu uue programmi 2007-2013 kohta teemal "Kodanikud Euroopale" on erakordselt soodsad, et lõpuks tegeleda Euroopa kodakondsuse küsimusega ning lõpetada see pisut banaalne arutelu ühtsusest mitmekesisuses, mis ettevaatamatus korral edendab üksnes mitmekesisust või isegi mitteühtsust. Komitee toetab ettepanekut, pikendada programmi 2004-2006 kehtivusaega, ootamata ära välishindamise aruannet, mis on ette nähtud hiljemalt 2006. aasta lõpuks (hindamine tuleb siiski läbi viia). EMSK soovib kõnealuse olulise programmi raames endale olulist osa ning vahendaja rolli. Komitee arvates peab kõnealune programm tagama praeguse kodanikuosaluse programmi jätkuvuse, kuid jagab suurel määral parlamendi ja teatud kodanikuühiskonna organisatsioonide kriitikat käimasoleva kodanikuosaluse programmi tagasihoidlike eesmärkide

kohta. Komitee ettepanekute eesmärk on seega vältida praegu käimasoleva programmi muutmist programmiks 2007-2013.

2.7 Vastupidiselt ootustele, mida tekitavad programmis on ära toodud arvukad eesmärgid ning kavandatud meetmed, ei kata programm kõiki Euroopa kodakondsusega seotud probleeme, võttes arvesse praeguse programmi väheseid rahalisi vahendeid. Eriti oluline lüli on seetõttu aktiivne Euroopa kodakondsus, mis väljendub kodanike võimes iseseisvalt organiseeruda, teostamaks poliitilist võimu ja võtmaks poliitilist vastutust, tagades seega üldkasutatavate hüvede kaitsmise ja arengu⁽³⁾. EMSK rõhutab, et eraldatud eelarvevahendid (235 miljonit eurot seitsme aasta peale!) jäävad kehtima sõltumata Euroopa Liidu finantsperspektiivi teemalise arutelu lõppjäreldustest.

2.8 Olukord nõuab ja ka võimaldab kvalitatiivset hüpset. Sellest seisukohast lähtudes sooviks Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et algatataks taustauuring kodanike Euroopa Liitu kuulumise tunde kohta, või vähemalt koondataks juba läbi viidud uuringute materjal, et saada piisavalt täpne ülevaade.

2.9 Komitee leiab, et "Euroopa kodanike ja institutsioonide vahele tekkinud teatav distants ning kodanike raskused enese määratlemisega Euroopa integratsiooni protsessis⁽⁴⁾" on vastu-rääkivus, mis lisaks tegelikule teadmatusele ja arusaamatustele ühenduse toimimisviisi ja talle omase loogika kohta ning vaiel-damatutele rahvuslikele ja protektsionistlikele tagasilöökidele, mis on seotud mitmesuguste üleilmastumise protsessist tulenevate objektiivsete ja subjektiivsete ohtude ja hirmudega, annab tunnistust Euroopa kodakondsuse puudulikust tunnustamisest olemasoleval kujul ning eriti selle aktiivsemaid ja organiseeritu-maid vorme.

2.10 Sellest lähtuvalt võiks väita, et piisavalt pole esile tõstetud tugevdatud koostöö, liikuvuse kõikide vormide (vaatamata sellele, et ELi poolt antud võimalusi täielikult ära ei kasutata), piiride täielikku kaotamise, ühisraha, ühtse turu tähendust — Euroopa kodanike ühist identiteeti pole mõistetud, kuna seda pole sõnades väljendatud⁽⁵⁾. Kuid Euroopat väljast poolt vaadeldes, reisides või elades väljaspool Euroopat, on selgelt näha, et tõeliselt euroopalik elustiil "european way of life" on kõikjal selgelt määratletud ning atraktiivne.

2.11 Praegu ei tohiks rahvusliku identiteedi rõhutamine varjutada juba saavutatud ühtekuuluvuse ja Euroopa elukvaliteedi, demokraatlike ja kodanikke kaasavate vormide kõrget taset. Ambitsioonikam aktiivse Euroopa kodakondsuse programm võib vähendada, summutada ja ümber muuta rahvusliku identiteedi rõhutamist.

⁽²⁾ Manuale di Cittadinanza Attiva, Giovanni Moro, Carocci Editore, 1998.

⁽⁴⁾ Sissejuhatus KOM(2005) 116 (lõplik).

⁽⁵⁾ TNS-Sofres' 2005. aasta küsitlus eurooplaste ühiste väärtuste kohta 10 riigis, kelle elanikkond moodustab 25 liikmega ELi elanikkonnast 85 %.

2.12 Igal juhul leiab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et olukord aktiivse Euroopa kodakondsuse problemaatika jaoks on äärmiselt soodne, vaatamata raskustele või ajutistele ummikutele, mis võivad tekkida praeguste põhiseaduse lepingu ratifitseerimist ning Euroopa ülesehitamise järgmist kindlasti ärevat etappi puudutavate väitluste käigus. Komitee leiab ka, et selle küsimusega seotud programmi 2007.–2013. tuleb näha ja vajaduse korral muuta nii, et see soodustaks olukorda, kus kodanikud huvituksid vaatamata oma seisukohale jälle Euroopast, oma võimalusest otseselt ning vabatahtlike organisatsioonide kaudu osaleda ELi otsuste tegemisel.

2.13 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee teeb ettepaneku pidada avatud sümposium, mis võimaldaks käsitleda Euroopa kodakondsuse problemaatikat täies ulatuses uues kontekstis, kõnealune mõiste sügavuti läbi mõelda ning mitte piirduda arvukate programmide väljatöötamisega, mis pole piisavalt arusaadavad ega tõhusad. EMSK võiks olla kõnealuse sümposiumi korraldaja. Komitee tunneb heameelt komisjoni positiivse suhtumise üle kõnealusesse algatusse ⁽⁶⁾.

3. Üldised tähelepanekud

3.1 EMSK kui Euroopa organiseeritud kodanikuühiskonna esindaja, kellele viidatakse selgelt EÜ asutamislepingutes, hindab seda, et tal paluti programmi kohta arvamus koostada, kuigi konsulteerimistaotlus ei olnud kõnealusel juhul kohustuslik. Samas on komitee seisukohal, et nõukogule ja Euroopa Parlamendile esitatud ettepaneku kohta oleks komitee arvamust võinud küsida juba palju varem. Programmi üle toimus küll 2004. aasta detsembrist 2005. aasta veebruarini ulatuslik internetipõhine arutelu (umbes 1000 vastust) ning 3. ja 4. veebruaril 2005 nõuandefoorum (350 osavõtjat). Kui Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele antaks olulisem nõuandev roll juba varases etapis (tagantjärele arvamuse küsimise asemel), aitaks see võidelda mitmete põhjustega, mis on viinud selleni, et Euroopa kodanikud tunnevad võõrandumist konkreetsetest, individuaalsetest või organiseeritud võimalustest osaleda tõeliselt Euroopa Liidu otsustusprotsessis.

3.2 EMSK-l on kahju, et programmis, mis käsitleb komisjoni kolme lahenduste tüüpi probleemile, miks kodanikud tunnevad eemaldumist Euroopa institutsioonidest, ei käsitleta teemat terviklikult. Kuigi EMSK arvates on oluline, et lahendused liigitatakse teemade kaupa, teeb ta ettepaneku, et kõnealused kolm lahenduste tüüpi ühendatakse koondprogrammi alla, mis võimaldab käsitleda teema kõiki aspekte ning ühiseid eesmärgi — ühtsust ja vastastikust täiendavust.

3.3 Kodanike teavitamine Euroopa institutsioonidest, teabekampaania Euroopat puudutavatest küsimustest, teadlikkus Euroopa kodakondsusega kaasnevatest õigustest ning ühtekuuluvustunne ja Euroopa identiteet moodustavad terviku. Kuigi

komisjoni programmis räägitakse sellest, et kõnealune programm ning ühenduse muud programmid ja meetmed täiendavad üksteist, käsitletakse nimetatud põhiküsimust ebamääraselt ega mainita seda, kuidas tagada eesmärkide ja tegevuste kooskõla. Kui kolme kõnealust aspekti piisavalt ei käsitleta, on raske parandada ühtekuuluvustunde ja Euroopa identiteedi väga viletsat olukorda.

3.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tahaks olla kindel, et paralleelselt juba käesoleva eriprogrammiga korraldatakse jõulist teavitustööd ja teabekampaaniaid Euroopa institutsioonide ja Euroopa kodanike õiguste kohta. See peab hõlmama teavet EMSK olemasolu ja tema erilise rolli kohta, mida Euroopa Liidu teiste institutsioonide teavitustöös liiga vähe rõhutatakse. Samuti EMSK-l tuleb oma teavitustöö radikaalselt ümber korraldada, kuna see ei vasta rollile, millele komitee aktiivse Euroopa kodakondsuse edendamise väljapaistvaim esinajana pretendeerib.

3.5 Kuigi tundub, et esitatud programmis tunnistatakse kodanike kaugenemist Euroopa Liidu institutsioonidest ja nende raskusi osalemisel Euroopa integratsiooni protsessis, ei võeta siiski arvesse kõiki tagajärgi. Seda on näha juba keelekasutusest, kuigi on teada, et identiteedi- ja osalemiskriisi sõnastamine ise võib kriisi ületamisel olulist rolli mängida. Seega ei ole eriti veenev esitleda nii tagasihoidlike rahaliste vahenditega programmi ning väita, et see on vahend, mille abil “asetatakse kodanikud Euroopa integratsiooniprotsessi keskmesse”. Kes seda usub? Samuti on keeruline — võttes siinkohal jälle arvesse, kui palju on kaalul (mida on hästi kirjeldatud programmi põhjendustes) — leida suuri uuendusi, mis aitaksid praegust süsteemi tõepoolest muuta, välja arvatud mõned olulised edusammud (mitmeaastased projektid, kogemuste vahetamine, partnerlussuhete laiendamine, abisaajate piirangute vähendamine ja suurürituste toetamine, eriti kultuuridevahelise dialoogi kontekstis).

3.6 Üldmulje on, et tegu on liiga selge jätkuga 2004.–2006. aasta programmile. Järjekordne struktuuriabi teatud hulgal programmist mainitud organisatsioonidele, mis järgivad Euroopa üldise huvi eesmärki, tuleks asendada avaliku rahastamishanke menetlusega, mille aluseks on selged ja läbipaistvad kriteeriumid. Väljendi “Euroopa üldine huvi” kasutamine eeldab selle selgitamist.

3.7 EMSK on täielikult teadlik sellest, et programm on mõeldud spetsiaalselt ühendustele ja valitsusvälistele organisatsioonidele, millel erinevalt teistest kodanikuühiskonna organisatsioonidest (eelkõige erinevalt tööturu osapooltest) puudub juurdepääs teistele programmidele ja menetlustele, mis võimaldavad neil anda märkimisväärse panuse aktiivse Euroopa kodakondsuse edendamisse.

⁽⁶⁾ Komisjoni voliniku Jan Figeli sõnavõtt EMSK SOC sektisoonis 21. juunil 2005.

Programm peab olema teoreetiliselt ja praktiliselt avatud tööturu osapooltele ja teistele kodanikuühiskonna organisatsioonidele, eneseabi ühingutele ja ühistutele, et vastata nendele selgesõnalisele soovile täita kõnealuses protsessis erilist ja nähtavat rolli. Vastutasuks peavad tööturu osapooled olema valmis tegema tihedamat koostööd ühenduste ja valitsusväliste organisatsioonidega teiste eelarveridade osas.

3.8 EMSK rõhutab taas kord pakulist vajadust määratleda avatud Euroopa kodakondsus, mis annab teatud õigusi ning on kättesaadav kõigile, kes viibivad Euroopa Liidus alaliselt või pikemat aega (7). Põhiõiguste harta haaramine Euroopa põhiseaduse lepingusse ning Euroopa Liidu liitumine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga eeldavad, et tunnustatakse "kodanike" kodakondsust, mis on praegu vaid Euroopa Liidu liikmesriikide kodakondsuse alusel antavast Euroopa kodakondsusest suhteliselt sõltumatu. Kui tahetakse tõepoolest saavutada tõelist Euroopa identiteeti ja kodakondsust ning seda, et kodakondsus ei tähendaks lihtsalt abstraktset Euroopa kodakondsust lisaks liikmesriikide kodakondsusele, tuleks see esimene samm kõigi Euroopa Liidu territooriumil alaliselt elavate inimeste osaluskodakondsuse poole seadustada.

3.9 EMSK arvates on jätkuvalt raske teha kõnealuses olulises valdkonnas tõelisi edusamme, kui Euroopa kodakondsusele ei arendata järk-järgult välja konkreetset materiaalselt alustuge. Kõnealune tugi ei saa põhineda ainuüksi riiklikul kodakondsusel. Meid ühendava Euroopa kodakondsusega antavate õigustega peab kaasnema rida kohustusi. Seetõttu on kodanike osalemise edendamist võimaldava seadusandliku vahendi kasutamata jätmine Euroopa kodakondsust toetavate materiaalselt erivahendite puudumisel küll mõistetav, kuid siiski vaieldav, kui on võetud suund selle kodakondsusega kaasnevate eriõiguste ja kohustuste kehtestamisele, olgu kas või järk-järgult. EMSK on seisukohal, et kõnealustes valdkondades on vajalikud edusammud, hoolimata valitud materiaalselt või sümbolsetest vahenditest. Toetusvahenditeks võiksid lisaks komisjoni juba pakutud Euroopa noorte tsiviilteenistusele olla näiteks kodanike väike, kuid isiklik panus Euroopa eelarvesse (mööndavasti tegu raske küsimusega), ja/ või rahvaesindajate valimine ühel ja samal päeval kõikides riikides, mis haaraks kõiki Euroopa Liidu liikmesriike.

4. Erimärkused programmi meetmete kohta

4.1 Meede 1: Aktiivsed Euroopa kodanikud

Loomulikult on EMSK huvitatud sõpruslinnade süsteemi innustamisest, kuna see edendab vastastikust mõistmist ja kodanike liikuvust Euroopas, kus liikuvus on siiski jätkuvalt väga piiratud. Kohalikul tasandil osalemisest saadavate kogemuste

(7) EMSK arvamusel teemal "Euroopa Liidu kodakondsuse kättesaadavus" (ELT C 208, 3.9.2003, raportöör hr PARIZA CASTANOS) ja "Sisseränne, integratsioon ja tööhõive" (ELT C 80, 30.9.2004, raportöör: hr PARIZA CASTANOS).

edendamine ja kogemustevahetus partnerlustegevuse raames peaksid olema üks asjaomase tegevuse prioriteet. Kodanikeprojektide osas muudab dokumendi äärmine ebamäärasus keeruliseks nende potentsiaali hindamise. Võib tekkida küsimus, miks 40 % niigi piiratud eelarvest eraldatakse meetmele 1 ja eelkõige sõpruslinnade süsteemile, kui kõnealune vahend ei näi olevat sobivaim programmi eesmärkide saavutamiseks. Seda enam, et programm ei toeta eriti kõnealuses valdkonnas käimaolevaid uuendusi, eelkõige niinimetatud kolme osapoolega partnerlust, milles kaks Euroopa kohalikku omavalitsust lepivad kokku jätkusuutlike suhete loomises ja arendamises omavalitustega mujalt maailmast. Kõnealused uuendused on märk maailma avanemisest, mida võiks eelkõige noorte seisukohalt käsitleda Euroopa kodakondsuse eripärana. Igal juhul ja sõltumata partnerluse tüübist on oluline teavitada kodanikke sellest, et Euroopa Liit toetab otseselt kõnealust aktiivset Euroopa kodakondsuse edendamist. Sageli ei ole asjaomased osapooled sellest teadlikud.

4.2 Meede 2: Aktiivne kodanikuühiskond Euroopas

4.2.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates tuleks selle programmiosa tähtsust tunduvalt suurendada. Kohtumine ja koostöö rahvusvahelisel tasandil ongi Euroopa kodakondsuse alus. Seega leiab EMSK, et kuigi Euroopa ühingute, eneseabi ühingute ja sihtasutuste põhikirja küsimus ei ole kõnealuse programmi teema, tuleks programmi toetava meetmena leida lõplik lahendus, et arendada solidaarsust ja vastastikust koostööd, eelkõige vabatahtliku tegevuse raames.

4.2.2 EMSK arvates ja kõnealusest programmist lähtuvalt on otsustava tähtsusega üle-euroopaliste võrgustike tugevdamine. Siiski nõuab EMSK taas kord, et kõigil üle-euroopalistel võrgustikel oleks võrdsed võimalused saada struktuuriabi ilma teatud organisatsioonide eelistamata, olgugi et komisjon juba jälgib, et kellelegi ei antaks "vabapääset" ja et projektid oleksid mõõdetavad. Lisaks on kõigi projektide (ka väikeste) rahastamine väga oluline, kuna see annab riiklikele ja kohalikele organisatsioonidele, kes on otseses kontaktis kodanikega, Euroopa mõõtme ning aitab ületada lõhet kodanike ja Euroopa institutsioonide vahel. Samuti tervitab EMSK asjaolu, et programm võimaldab väikeste projektide rahastamisega laiendada riiklikest võrgustikest tulenevaid rahvusvahelisi algatusi, isegi kui algatused ei kata kõik liikmesriike.

4.2.3 EMSK on äärmiselt mures võimaluse pärast, et sellised komisjoni ettepanekud nagu vabaduse, turvalisuse ja õiguse peadirektoraadi oma (8), võiksid turvalisuse ja terrorismivastase võitluse nimel viia selleni, et valitsusvälised organisatsioonid ja ühinged satuvad üldise kahtluse alla. Selle põhjuseks on asjaolu,

(8) Draft Recommendation to Member States regarding a code of conduct for non-profit organisations to promote transparency and accountability best practices, 22. juuli 2005

et oma olemuselt sobivad need kõnealuste nähtuste sisseimbumiseks ning liigbürookraatlike menetluste tõttu võib tõendamiskohustus langeda ühingutele. Kui olukord selliseks kujuneks, oleks see vastuolus programmi sätte ja mõttega.

4.2.4 EMSK leiab, et Regioonide Komitee ja talle tuleks Euroopa Parlamendi nõusolekul usaldada selgesõnaliselt vastutus ühiskondlike organisatsioonide ja kohalike omavalitsustega konsulteerimise kooskõlastamise eest, nende arvamuste kokkuvõtmise ja nende teistele ühenduse institutsioonidele edastamise eest, samuti selle eest, et hoolitseda teabe jõudmise eest ka kõrgemale tasandile. Euroopa Parlament peaks kõnealusel teemal korrapäraselt ja ametlikult konsulteerima Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Regioonide Komiteega.

4.2.5 Otsustava tähtsusega on püüd saavutada Euroopa Parlamendi ja Euroopa tasandil struktureeritud kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel ametlik partnerlus, mis poleks juhuslik ning mis põhineks erinevatele funktsioonidele vaatamata võrdsusel, olgugi et praegu oleme selleni jõudmisest ja selle ettekujutamisestki kaugel. Aktiivse Euroopa kodakondsuse programm peaks olema suunatud Euroopa institutsioonide hierarhia visiooni täielikule kaotamisele, kuna Euroopa kultuur on ka võimu ja pädevuste jagamise kultuur.

4.3 Meede 3: Üheskoos Euroopa heaks

4.3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates peaks keskendumine Euroopa-sisesele kultuuridevahelisele dialoogile olema selle programmi peamine eesmärk. Praegu toimuv arutelu Euroopa põhiseaduse lepingu üle näitab, et on alahinnatud teadmatust Euroopa-siseste kultuurierinevuste osas, stereotüüpide suurt püsivust ja nende põhilisemate allikate, eriti õiguse ja põhiseaduse sageli vastandlikku olemust, mis määravad kõigi liikmesriikide maailmanägemuse. Samuti on alahinnatud kokkulangevusi eluviiside, väärtuste, maailmavaadete vahel ning veendumust, et Euroopa kodakondsuse küsimuses erineb *homo europeus* maailma kõigist teistest kodanikest. "*Homo europeus*" on inimväärikuse, vabaduse, võrdsuse ja solidaarsuse jagamatutel ja universaalsetel põhiväärtustel rajaneva Euroopa Liidu moraalse ja vaimse pärandi konkreetse rakendamise tulemus. See põhineb demokraatia ning õigusriigi põhimõtetel. Euroopa Liidu kodakondsuse kehtestamise ning vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomisega seab EL üksikisiku oma tegevuse keskmesse. Energiliselt tuleks propageerida avalikkuse teravdatud tähelepanu all olevaid sündmusi, teavitus- ja teabelevitust vahendeid ning uuringuid, mis ei too välja mitte üksnes reaalseid erinevusi (stereotüüpsete asemel), vaid ka euroopaliku eluviisi ("*European way of life*") — viimast ehk isegi eelkõige. Euroopa kultuur ei põhine ainult üksi päritud väärtustel, vaid tuleneb ka Euroopa Liidu enese ülesehitamisest: ühistest turust, ühisrahast ning Euroopa taasühinemisest isene-sega (laienemine Ida-Euroopa riikidesse). Ühtekuuluvustunde

edendamiseks ja Euroopa identiteedi tõhusaks tugevdamiseks on aga olulise tähtsusega kodanike ja nende ühenduste tihe kaasamine nimetatud avalikkuse teravdatud tähelepanu all olevate sündmuste kavandamise ja läbiviimisesse. Veelgi parem oleks, kui ideed tuleksid kodanikelt ja nende organisatsioonidelt endilt, kuna nad ise suudavad kõige paremini välja selgitada selle identiteedi, mis moodustab osa nende igapäevasest elust, olulised elemendid ja sümbolid.

4.3.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et komitee panus kultuuri ühiskondliku mõõtme edendamisse, Euroopa Parlamendiga alalise ja vajalike vahenditega varustatud partnerluse loomisse EMSK volituste raames on Euroopa kodanike kultuurilise identiteedi määramise ja kujunemise oluline tingimus. Kõnealusel kultuurilist identiteeti ei ole võimalik saavutada ainult kultuuripärandi hoidmise teel, mis on sageli palju vähem ühine, kui tahetakse tunnustada. Ühisel Euroopa kodakondsusel on tugev tänapäeva mõõde. See tekib otsusest ühendada üha tugevamini Euroopa — kogu Euroopa — riigid suveräänsuse jagamise kaudu, mis on raske, kuid äärmiselt vajalik. Sest, nagu seda väljendab Claude Lévi-Strauss: "*Ma olen näinud ajajärku, mil rahvuslik identiteet oli riikidevahelistes suhetes ainus mõeldav põhimõte. Me teame, millised katastroofid sellest sündisid.*" Jagatud suveräänsuse — mitte suveräänsusest loobumise — kultuur on tänapäeva Euroopa kodanike kultuur ja identiteet ning veel enam tuleviku Euroopa kodanike oma.

5. Järeldused ja ettepanekud

5.1 Euroopa kodakondsus on hiljutise kriisi keskmes, mille põhjustas Euroopa põhiseaduse lepingu tagasilükkamine mõne riigi poolt. Kodanike lähendamine Euroopa Liidu institutsioonidele peab seetõttu olema rohkem kui kunagi enne komisjoni huvi ja poliitika keskmes, seda eriti aktiivse Euroopa Liidu kodakondsuse edendamise teel. Seepärast tuleb enne uue programmi vastuvõtmist perioodiks 2007–2013 korraldada kõnealusel teemal süvendatud arutelu kõigi sidusrühmadega.

Kõnealusel arutelu võiks toimuda sümposiooni raames, millele on viidatud käesoleva arvamuse punktis 2.11, ning selle korraldamise võiks teha ülesandeks EMSK-le.

5.2 Sümposioonil tuleks avalikult arutada aktiivse Euroopa Liidu kodakondsuse üle, määratleda Euroopa kodanike õigused ja kohustused, tuues esile erinevused vastava liikmesriigi kodakondsusega seotud õiguste ja kohustuste suhtes

Tuleks arutada võimalust määratleda ja katsetada majanduslikke, sotsiaalseid, poliitilisi, keskkonnaalaseid ja teisi Euroopa kodakondsusele omaseid õigusi, eriti solidaarsuse ja turvalisuse alal (siinkohal võiks mõelda kodanikukaitsele) ja korraldada selle kohta ühtne ja üldine üle-euroopaline hääletus.

5.3 EMSK leiab, et kui aktiivsele Euroopa kodakondsusele soovitakse luua sobiv raamistik, mis läheks märgatavalt kaugemale lihtsast ja vaieldavast "turvalisuse" toimimisjuhendist, on ülimalt oluline konkretiseerida Euroopa ühingu statuuti, seda hoolimata selle teostamisega seotud raskustest.

5.4 Igal juhul nõuab EMSK, seda sõltumata ELi eelarveläbirääkimiste tulemusest, et määrataks kindlaks praeguse programmi eelarve, kuna see moodustab minimaalse raamistiku Euroopa kodakondsuse arengu ühele võtmelemendile, mida komisjon käsitleb õigesti ELi tegevuse põhiprioriteedina. Lisaks soovib EMSK mitte jääda väljakuulutatud eelarve — 0,55 eurot inimese kohta kuueks aastaks — juurde, vaid kasutada pigem kõiki võimalikke eri peadirektoraaide vahelisi sünergiaid, et koondada kõnealuse, oma keske tähtsuse tõttu tuleviku jaoks kõiki Euroopa institutsioone puudutava valdkonna eesmärgid ja vahendid. Kõnealusel seoses peaks Euroopa Liidu aktiivse kodakondsuse poliitika koostama alaline institutsioonidevaheline üksus, mis hõlmaks komisjoni kõiki huvitatud peadirektoraate ja teiste ELi institutsioonide esindajaid.

5.5 EMSK soovib, et Euroopa kodakondsuse teema, mis peaks muutuma iseseisvaks õppesisuks, mitte jääma pealiskaudsete meetmete objektiks (värvid, kleebised, mütsid, üritused jne), jõuaks üldhariduskooli ja mitte ainult elukestva õppe programmidesse. Kodakondsus ei puuduta ainult tööalasi vanuserühmi.

Seda järgides võiks komisjon teha liikmesriikidele ettepaneku lisada oma õppekavadesse ELi temaatika ja spetsiaalselt Euroopa kodakondsusega seotud küsimused. Tuleks kavandada eakohaselt kohandatud üldhariduskooli taseme programm "Erasmus", mis läheks kaugemale traditsioonilistest keelealastest vahetusprogrammidest.

Tuleb lahti saada praegustest staatilistest, vähekutsuvatest Euroopa kodulehekülgedest ja rakendada kogu uute info- ja

sidetehnoloogiate potentsiaali, eriti nende mängulisi, interaktiivseid ja kaasamise võimalusi (luues võib-olla isegi psühholoogilise hindamise üksuse iga uue kodanikele suunatud pakkumise jaoks). Kõnealusel soovitud ja ettepanekud on kooskõlas programmiga Comenius, mille eesmärgid on järgmised:

- 1) muuta noored ja haridustöötajad teadlikumaks Euroopa kultuuride erisusest ja väärtusest;
- 2) aidata noortel saada põhikvalifikatsioonid ja oskused, mida nad vajavad oma isiksuse arenguks, tulevaseks tööeluks ja aktiivseks Euroopa kodakondsuseks.

5.6 Mis puudutab konkreetseid meetmeid, siis tuleb toetada kõiki tasemeid ühiselt, jätmata Euroopa võrgustike toetamise huvides kõrvale mikroprojekte, mis lähtuvad kodanikest ja mis aitavad edendada Euroopa identiteeti kohalikul või siseriiklikul tasandil. Vahendite jaotamisel eri tüüpi tegevuste vahel peab ainus kriteerium olema nende mõju aktiivsele Euroopa kodakondsusele ja kodanike kaasamisele Euroopa kujunemisprotsessi ning ELi poliitika kujundamise ja rakendamisse.

5.7 EMSK toetab täielikult komisjoni ettepanekuid, mis on tehnilises plaanis suunatud menetluste radikaalsele lihtsustamisele valdkonnas (kodanike otsene ja aktiivne osalus), mis on oluliselt vähem võimeline ületama bürookraatlikke tõkkeid.

5.8 EMSK on veendunud, et Euroopa kodakondsuse eripärade kujundamine, mis on enam kui vaid riikide kodakondsuste summa (olgu need eripärad siis sümbolset, majanduslikku, ühiskondlik-poliitilist, kultuurilist või õiguslikku laadi), on praegu Euroopa Liidu absoluutne prioriteet ning aktiivse kodakondsuse edendamine võib anda selleks olulise panuse. EMSK on valmis täitma kujundamisel oma rolli, kooskõlastades konsulteerimist kodanikuühiskonna organisatsioonidega ja julgustades teisi ühenduse institutsioone kuulama nende vaateid ja neid arvesse võtma.

Brüssel, 26. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Ann-Marie SIGMUND

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Euroopa Komisjoni teatis nõukogule Euroopa noorsoopoliitika küsimuses: Euroopa noorte probleemide lahendamine — Euroopa noortepakti rakendamine ja aktiivse kodanikutunde kujundamine”

KOM(2005) 206 lõplik

(2006/C 28/07)

Vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 otsustas Euroopa Komisjon 30. mail 2005 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: “Euroopa Komisjoni teatis nõukogule Euroopa noorsoopoliitika küsimuses: Euroopa noorte probleemide lahendamine — Euroopa noortepakti rakendamine ja aktiivse kodanikutunde kujundamine”

Arvamuse ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis oma arvamuse vastu 5. oktoobril 2005. Raportöör oli pr Jillian VAN TURNHOUT.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 26.–27. oktoobril 2005 toimunud 421. täiskogu istungil (26. oktoobri 2005 istung) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 126, vastuhääli ei olnud ja erapooletuks jäi 3.

1. Sissejuhatus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunnustab Euroopa noortepakti ja selle viimistlemist, mis on esitatud kõnealusel Euroopa noorsoopoliitikat käsitlevas komisjoni teatises. Teatises nähakse ette raamistik, mis võib olla Euroopa Liidu noori puudutavate valdkondade tulevase poliitika väljaarendamise aluseks.

1.2 Euroopa tulevik sõltub üha enam võimest soodustada laste- ja noortesõbralikku ühiskonna arengut. Euroopa noortepakti vastuvõtmine Euroopa Ülemkogu poolt 2005. aasta kevadel osana majanduskasvule ja töökohtade loomisele suunatud muudetud Lissaboni strateegiast on kindlaks märgiks, et noorte ühiskonda ja tööellu integreerimine ning nende potentsiaali ulatuslikum kasutamine on oluline, kindlustamaks Euroopa püsivat majanduskasvu.

1.3 Tunnistades tänapäeva ühiskonnas noorte ees seisvate väljakutsete paljusust, on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee andnud juba rohkem kui kümne aasta kestel regulaarselt oma panuse noorsoopoliitika arendamisse ühenduse tasandil⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Valge raamat: noorsoopoliitika (EÜT C 116, 20.4.2001 – raportöör: pr Hassett-van Turnhout)
Euroopa Komisjoni valge raamat: uus algus Euroopa noortele (EÜT 149, 21.6.2002 – raportöör: pr Hassett-van Turnhout)
Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nimetatud aasta 2004 Euroopa aastaks “Haridus spordi kaudu” (EÜT C 149, 21.6.2002 – raportöör: hr Koryfidis)
Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega kehtestatakse ühenduse tegevusprogramm noorte valdkonnas Euroopa tasandil tegutsevate organisatsioonide edendamiseks (ELT C 10, 14.1.2004 – raportöör: pr Hassett-van Turnhout)
SOC/174 Põlvkondadevahelised suhted (ELT C 157, 28.6.2005 – raportöör: hr Bloch-Lainé)
SOC/177 Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, mis rajab programmi “Aktiivsed noored” perioodiks 2007–2013 (ELT C 234, 22.9.2005 – raportöör: hr Rodríguez Garcja-Caro)

Komitee on algatanud olulisi debatte kesksetes valdkondades, nagu noorte tööhõive, sotsiaalne integratsioon, haridus, liikuvus, valitsusväliste organisatsioonide osalus ja roll. Samas on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ka teadlik Euroopa Liidu ees seisvatest praegustest väljakutsetest ning vajadusest taas saavutada usaldus.

1.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib asetada noored kõnealuse raamistiku keskpunkti ja julgustada neid poliitika arendamisel aktiivselt osalema ning anda neile selleks võimalus. Muutusele kaasaaitamine on noorte jaoks märkimisväärne motivatsioon kaasalöömiseks. Liikmesriigid ja institutsioonid peavad tagama vajalikud vahendid, toetuse ja mehhanismid, et aidata noori kõigil tasanditel osaleda otsustusprotsessis ja tegevustes, mis mõjutavad nende elu. Vaid tõeline mõjuvõim toob kaasa tõelise vastutustunde.

1.5 Rohkem kui kunagi varem vajab Euroopa noorte osalust integreeritud, konkurentsivõimelise, turvalise ja kõiki hõlmava Euroopa ühiskonna ülesehitamiseks. Et Euroopa Liit tähendaks midagi noortele, peab see puudutama nende elu ja näitama selget huvi noorte vajaduste vastu ning neile vastama selgelt ja loovalt. Samuti sõltub algatuse edu kõigi asjaomaste poolte osalusest ning eelkõige noorteorganisatsioonidest, piirkondlikest ja kohalikest omavalitsustest ning sotsiaalpartneritest. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on võtnud omaks kõrgetasemelise töörühma aruandes väljendatud idee sotsiaalpoliitika tuleviku kohta laienenud Euroopa Liidus. Ideeks on uus põlvkondadevaheline pakt, minemaks paktilt, mis keskendub eakatele inimestele ning põhineb kartustel, üle uuele paktile, mis keskendub noortele ning põhineb usaldusele, et muuta kõik kartused protsessiks, millest mõlemad põlvkonnad kasu saavad ning mis põhineb tuleviku positiivsel tajumisel ja uuel põlvkondadevahelisel tasakaalul.

1.6 Sellest tulenevalt loodab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et komisjon paneb nii Euroopa kui siseriiklikul tasandil aluse tugevamale partnerlusele otsuselangetajate ja

noorte vahel. Noorte ja noorteorganisatsioonide tõeline ja jätkuv kaasamine poliitika väljatöötamisse ja rakendamisse tagab selle, et käsitlemist leiavad noorte tõelised vajadused ja et nad võtavad Lissaboni protsessi omaks.

2. Taustinfo

2.1 Euroopa Liidu riigi- ja valitsusjuhid võtsid 22.–23. märtsil toimunud kevadisel Euroopa Ülemkogul vastu "Euroopa noorsoopakti" ^(?). Kavandades Euroopa noortepakti, töid Prantsusmaa, Saksamaa, Hispaania ning Rootsi riigi- ja valitsusjuhid esile neli peamist probleemi: noorte haavatavus; vajadus arendada vananevas ühiskonnas põlvkondadevahelist solidaarsust; vajadus kindlustada noorte tulevikku hariduse ja koolituse kaudu; vajadus tagada kõikide noori puudutavate poliitikavaldkondade suurem sidusus.

2.2 Teatis käsitleb mitmeid küsimusi ja poliitikavaldkondi, mis on Euroopa noortele väga tähtsad. Need valdkonnad toodi olulistena välja komisjoni valges raamatus "Uus algus Euroopa noortele" ning järgnevas nõukogu 27. juuni 2002. aasta resolutsioonis, mis kehtestas Euroopa noorsoopoliitika raamistiku.

2.3 Vastusena kevadise ülemkogu kohtumise järeldustele võttis Euroopa Komisjon 12. aprillil vastu kompleksed suunised ^(?). Kõnealused suunised, mis koosnevad ühelt poolt majanduspoliitika üldsuunistest ja teiselt poolt juba vastu võetud ettepanekust tööhõivesuuniseid käsitleva nõukogu otsuse kohta, peaksid olema aluseks järgmise kolme aasta riiklike reformiprogrammidele, mida liikmesriigid hakkavad koostama.

2.4 Suuniste dokumendi sissejuhatuses rõhutatakse asjaomaste sidusrühmade Lissaboni strateegiasse kaasamise olulisust ning seda, et nii liikmesriigid ja EL peavad kasutama kõiki võimalusi, et kaasata piirkondlikud ja kohalikud omavalitsused, sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskond komplekssete suuniste rakendamisse.

2.5 Majanduspoliitika üldsuunised keskenduvad majanduspoliitika panusele Lissaboni eesmärkide saavutamisele, tööhõive suunistel on aga seotud konkreetselt Euroopa tööhõivestrateegiaga ja suunatud liikmesriikide tööhõivepoliitika kooskõlastamisele. Tööhõivesuunistes leiduva konkreetse viitega Euroopa noortepaktile on mõned pakti meetmed komplekssetesse suunistesse sisse viidud. Euroopa noortepakti sisu peegeldavad eelkõige kaks suunist: suunise nr 18 eesmärgid on luua tööhõive-

vevõimalusi noortele, vähendada noorte tööpuudust, ühitada paremini töö- ja eraelu ning pakkuda lapsehoidmisteenuseid; suunise nr 23 eesmärgid on vähendada koolist väljalangejate arvu, parandada ligipääsu kutsealasele algharidusele, kesk- ja kõrgharidusele, kaasa arvatud praktiline väljaõpe ja ettevõtluskoolitused. Suunise nr 24 eesmärkideks on ühtlasi laiendada haridus- ja koolitusvahendite pakkumist; arendada raamistikke kvalifikatsioonide läbipaistvuse ja tõhusa tunnustamise toetamiseks ning mitteametliku ja vabahariduse tunnustamiseks. Tööhõivesuuniste lõpus rõhutatakse taas, et liikmesriigid peaksid rajama muutustega tegelemiseks laiapõhjalised partnerlused, kus osalevad parlamentaarsed organid ja sidusrühmad, sh piirkondlike ja kohalike tasanditel.

2.6 Kõnealune algatus tõstab esile noorte osatähtsust Lissaboni strateegia põhivaldkondades, eriti Euroopa tööhõive ja sotsiaalse hõlvatuse strateegiates ja hariduse ning koolituse tööprogrammis 2010, ning kutsub üles tagama algatuste järjepidevust.

2.7 Pakti vastuvõtmine langeb kokku "Euroopa noorte uue tõuke" 2001. aasta valge raamatu (mida on edasi arendatud nõukogu 2002. aasta juuni resolutsioonis) rakendamise esimese tsükli lõppemisega. Sellega loodi Euroopa noorsoovaldkonna koostööraamistik, mis aitab edendada noorte kodanikuaktiivsust, kasutades selleks avatud kooskõlastusmeetodit, arvestades noorte vajadustega ka teistes poliitikavaldkondades.

2.8 Euroopa noortepakt sellisena, nagu see võeti lõpuks vastu Euroopa Ülemkogu kevadisel kohtumisel, rõhutab Euroopa noorte vajadust poliitika ja meetmete järele, mis oleksid Lissaboni strateegia täielikult integreeritud osa ning suunatud noorte hariduse, koolituse, liikuvuse kutsealase integratsiooni ja sotsiaalse kaasatuse parandamisele ning töö- ja eraelu ühitamise hõlbustamisele. Euroopa noortepaktis on kirjas ka eesmärk kindlustada algatuste üldine järjepidevus kõnealustes valdkondades ning anda lähtepunkt tugevaks ja jätkuvaks tegevuseks noorte huvides. Samuti märgitakse, et Euroopa noortepakti edu sõltub kõigi asjaosaliste kaasatusest, st eelkõige riiklike, piirkondlike ja kohalike noorteorganisatsioonide ning ka Euroopa, piirkondlike ja kohalike omavalitsuste ja sotsiaalpartnerite osalusest. Liikmesriikidele soovitatavad tegevussuunad hõlmavad kolme valdkonda: 1) tööhõive, integratsioon ja sotsiaalse toimetuleku parandamine; 2) haridus, koolitus ja liikuvus; 3) töö- ja eraelu ühitamine.

^(?) http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/84335.pdf

^(?) SOC/206 Tööhõivesuunised: 2005–2008 (ELT C 286, 17.11.2005 – raportöör: hr Malosse).

3. Noorte osalus

3.1 Käesoleva arvamuse koostamise raames korraldas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 6. septembril 2005 konsultatsiooni noori hõlmavate organisatsioonide esindajatega. Toimunud konsulteerimise tulemused sisalduvad käesolevas arvamuses.

3.2 Noorte osalus peab olema kõigi tegevusvaldkondade lähtepunkt. Igasuguse noorte suunatud poliitika aluseks peab olema noorte osaluse põhimõte: põhimõte, mida on korratud Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil⁽⁴⁾. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab Euroopa tasandil noortega konsulteerimise meetmeid, eelkõige "États Généraux" korraldamist 2005. aastal, ent märgib samas kahetsusega, et kõnealune teatis ei selgita konkreetsete soovitude abil piisavalt, kuidas noored ja noorteorganisatsioonid liikmesriigi tasandil kaasatakse ja osalema hakkavad. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kasutama loovamaid meetodeid noorteni jõudmiseks ja nendega suhtlemiseks.

3.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab, kui tähtis on noorte aktiivne osalus ja iseseisvus mitte ainult tööturul, vaid ühiskonnas üldiselt. Noorte aktiivne osalus ühiskonnas ja nende iseseisvus peaksid olema nii eesmärk kui ka meetod, mis aitab kaasa noorte isiklikule arengule, nende algatusvõime kujunemisele ja sotsiaalsele integratsioonile ning sotsiaalsele ühtekuuluvusele üldiselt.

3.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märgib kahetsusega, et kõnealuses teatises ei ole selgelt välja toodud noorte ja noorteorganisatsioonide tõelise kaasamise mehhanisme. 6. septembril 2005 toimunud kuulamisel, millele on viidatud punktis 3.1, rõhutasid üliõpilasorganisatsioonid muuhulgas, kuivõrd see, et noori nähakse oma esindajate kaudu üldhuviorganisatsioonide juhtimas (antud juhtumil tudengite kohustuslik sotsiaalkindlustussüsteem), võimaldab kõigil noortel, mitte ainult organisatsioonidesse kuuluvatel noortel, võtta vastutus ning olla rühmana esindatud. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub komisjoni ja liikmesriike üles töötama välja oma poliitikastrateegiad ja rakendama neid koostöös noorte ja noorteorganisatsioonidega ning jätkama nende kaasamist kõigisse sammudesse. Noorte, noorteorganisatsioonide ja sotsiaalpartneritega tuleb konsulteerida kõnealuse algatuse meetmete väljatöötamisel Lissaboni strateegiast tulenevate riiklike reformiprogrammide raames ja nende meetmete rakendamise jälgimisel.

(4) EMSK arvamus noorsoopoliitika valge raamatu kohta, EÜT C 116, 20.4.2001; ÜRO deklaratsioon rahvusvahelise noorteaasta kohta 1985 aastal "Rahu, osalus, areng"; ÜRO lapse õiguste konventsioon, 1989; Euroopa kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kongressi poolt vastu võetud Euroopa harta noorte munitsipaal- ja piirkondlikus elus osalemise kohta, 1992; nõukogu ja noorsooministrite resolutsioon 8. veebruari 1999. aasta nõukoguga kohtumise raames (EÜT 1999/C42/01).

3.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ootab juba komisjoni sünteesiaaruannet⁽⁵⁾, milles on kirjas töö, mille liikmesriigid on nüüdseks teinud noorte kaasamise osas avatud kooskõlastusmeetodi protsessis. Loodetakse, et sünteesiaaruanne pakub hea tava näiteid, mida teised liikmesriigid saaksid järgida.

3.6 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib selgitada kodanikuühiskonna organisatsioonide, eelkõige noorteorganisatsioonide rolli avatud kooskõlastusmeetodi protsessis. Tuleb meenutada, et Lissabonis toimunud Euroopa Ülemkogu järelduste artikkel 38 näeb valitsusväliste organisatsioonidele ette teatud rolli avatud kooskõlastusmeetodis⁽⁶⁾. Võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ekspertteadmisi ja kogemusi, saab EMSK kõnealuses valdkonnas mängida aktiivset rolli ja aidata kavandada ja luua komitee raames mehhanismi noorte ja noorteorganisatsioonide kaasamiseks.

4. Noored Lissaboni majanduskasvu ja tööhõive partnerluses

4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab erilist tähelepanu, mida pakt pöörab noorte tööhõive küsimusele. Siiski tuleb noortepakti arendada ja ellu viia, lähtudes perspektiivist, mille kohaselt on pakt oluline eesmärk iseenesest, mitte ainult Lissaboni strateegia osa. Veelgi enam, samuti nagu Lissaboni strateegia edu on oluline noorte inimeste jaoks, on noored inimesed olulised ka Lissaboni strateegia edu jaoks. Noortesse investeerimine on otsustava tähtsusega suurema majanduskasvu- ja tööhõivemäära, jätkuva uuenduslikkuse ja tugevama ettevõtlusvaimu saavutamiseks. Lissaboni strateegia õnnestumiseks on vaja, et noored kaasataks kõnealusesse strateegiasse ja et nad võtaksid selle eesmärgid omaks ning pühendusid neile.

4.2 Samuti on tööhõive teema Euroopa kodanike murede hulgas kesksel kohal ja töötuse vastu võitlemiseks tuleb teha kõik võimalik — selle vastuvõetamatu tase kujutab endast tõelist ähvardust meie ühiskondade ühtekuuluvusele⁽⁷⁾. Euroopa noorte töötuse määr on ikka veel keskmisest töötuse määrast enam kui kaks korda kõrgem. Paljud noored seisavad silmitsi vägagi tõenäolise võimalusega jääda töötuks või püüda

(5) Eelduste kohaselt peaks aruanne avaldatama 2005. aasta lõpus.

(6) Lissaboni järelduste lõike 38 järgi töötab Euroopa Komisjon välja meetodi parimate tavade võrdlemiseks ja muutuse juhtimiseks, seda koostöös erinevate pakkujate ja kasutajatega, nimelt sotsiaalpartnerite, ettevõtete ja valitsusväliste organisatsioonidega.

(7) Euroopa Ülemkogu eesistujariigi järeldused, Luxembourg, 1997.

hakkama saada väikese sissetulekuga. Ebasoodsa taustaga noortel, rahvusvähemustel, sisserännanutel, puuetega isikutel ja naistel on veelgi suurem oht osutada sotsiaalselt tõrjutuks. Põhimõtteliselt on noored tervikuna mõjutatud nähtustest nagu ebakindlus, vaesus ja sõltuvus. See kujutab endast nii enneolematut tragöödiat ajaloos kui ka uut võimalust solidaarsuse loomiseks kõigi noorte ja ühiskonna vahel, väljumaks sellest enneolematust olukorrast Euroopas.

4.3 Noortel on suurem risk töötuks jääda ning töökoha olemasolu puhul on suurem risk, et see on madalapalgaline⁽⁸⁾. Et ligipääsuvõimalus tööturule muutuks iga noore jaoks reaalseks, on tarvis panna senisest enam rõhku ametialasele koolitusele ja praktilisele väljaõppele ning noortele piisavate võimaluste pakkumisele omandada oskusi, mis on vajalikud selleks, et end isiksustena ja kutsealasel teostada ja elatist teenida. Samuti on oluline, et kooliharidus võimaldaks noortel oma tööelu korraldada ja kasutada edukalt ära elukestva õppe mehhanisme.

4.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab Euroopa demograafiliste muutuste tunnustamist ja seoseid komisjoni rohelise raamatuga demograafiliste muutuste kohta⁽⁹⁾. Näiteks langeb 0–14-aastaste arv 11 % aastatel 2000–2015 ja aastaks 2030 langeb arv 6 %. Paralleelselt nende muutustega rõhutab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee sotsiaalseid, kultuurilisi ja poliitilisi muutusi Euroopas. Demograafilised muutused ei puuduta mitte ainult statistikat ja numbreid, sobivate strateegiatega ja tegevuste kaalumisel on tingimata vajalik ka laiem perspektiiv. Nagu rõhutatakse kõrgetasemelise töörühma aruandes sotsiaalpoliitika tulevikust laienuvad Euroopa Liidus, kujutab praegune demograafiline olukord, mida iseloomustab noorte kui rühma mõju oluline vähenemine kuni vähemalt 2025. aastani, endast võimalust — juhul kui me seda kasutame –, kuna tegemist on “vähenenud nõudlusega ühiskondlike ressurside järele” ning võimalusega teha olulisi parendusi kõnealustes valdkondades väheste kuludega.

4.5 Seepärast on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamusel, et Euroopa paktil noorte jaoks ja koos noortega oleks potentsiaali parandada märgatavalt noorte elamistingimusi ja väljavaateid Euroopas ning samal ajal võiks pakt võimendada Lissaboni strateegia tõhusat rakendamist.

5. Euroopa noortepakt

5.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab Euroopa Ülemkogu järeltulekut, et noored saaksid kasu mitmetest muudetud Lissaboni strateegiasse täielikult integreeritud poliitikaasuandadest ja meetmetest.

⁽⁸⁾ Kõrgetasemelise rühma aruanne sotsiaalpoliitika tulevikust laienuvad Euroopa Liidus.

⁽⁹⁾ KOM(2005) 94, Silmitsi demograafiliste muutustega – uus põlvkondadevaheline solidaarsus.

5.2 Teatistes toodi välja järgmised komplekssete suuniste aspektid, mis on vajalikud noortepakti mõju suurendamiseks:

- i) Noorte tööhõive, integratsiooni ja sotsiaalse toimetuleku parandamise meetmed: kompleksed suunised keskenduvad tööhõivepoliitika osale paremate ja rohkemate töökohtade loomises.
- ii) Hariduse, koolituse ja liikuvuse meetmed: kompleksed suunised rõhutavad Euroopa vajadust parandada ja suurendada investeeringuid inimkapitali ning kohandada haridus- ja koolitussüsteeme. Samuti kutsutakse suunistes liikmesriike üles suurendama liikuvusvõimalusi, sh parandama noorte võimalusi välismaal õppimiseks ja töötamiseks.
- iii) Töö- ja pereelu ühitamise meetmed: kompleksed suunised käsitlevad vajadust jõuda töö- ja pereelu parema tasakaaluni, pöörates tähelepanu sellistele küsimustele nagu lapsehoidmisteenus, peresõbralikud töökorraldusvormid ning sooline võrdõiguslikkus.

5.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märgib pettumusega, et kuigi iga ülalnimetatud meetme osas on määratletud tegevused, ei ole komisjon määratlenud selgeid ja mõõdetavaid eesmärgi kas liikmesriikide või komisjoni jaoks. Ajal, mil kodanikud kahtlevad Euroopa Liidu väärtuses, on eluliselt tähtis, et inimesed näevad Euroopat võtmas tõhusaid meetmeid. Selle saavutamiseks on oluline, et eesmärgid oleksid ühemõttelised ja tulemusele suunatud.

5.4 Riikide valitsusi tuleb julgustada oma riiklikes reformiprogrammides rohkem eesmärgi ja selgeid sihte seadma. Kõnealused sihid ja eesmärgid peavad puudutama mitte ainult määratletud valdkondades noorte ees seisvaid väljakutseid, vaid ka selliseid küsimusi, millel on oluline, olgugi et kaudne mõju kõnealuste küsimuste saavutamisele. Esileküündivad teemad nende hulgas on eluasemed ja majutus ja noori lastevanemaid puudutav perepoliitika. Samuti on kõigis valdkondades ühtse lähenemise saavutamiseks oluline võtta kasutusele tõhusad kooskõlastusmehhanismid nii Euroopa kui siseriiklikul tasandil.

5.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib, et kaalutaks järgmiste sihtide lisamist liikmesriikide Lissaboni strateegia riiklikesse reformiprogrammidesse:

- seada igale liikmesriigile eesmärgiks vähendada töötute noorte arvu minimaalselt 50 % perioodil 2006–2010 (hetkel on ELis alla 25-aastastest töötuid 17,9 %⁽¹⁰⁾);

⁽¹⁰⁾ Komisjoni teatis, lk 3.

- arendada sotsiaalkaitsesüsteeme, mis võimaldavad noortele positsiooni, kus nad saavad teha otsuseid oma tuleviku suhtes;
- algatada meetmeid noorte sotsiaalse hõlvamise edendamiseks, eriti võitlemaks selliste noorte probleemiga, kes ei omanda haridust, ei osale koolitusel, ei tööta ega ole ka töötuks registreeritud;
- seada konkreetset eesmärgid sugudevahelise lõhe vähendamiseks ligipääsul ametialasele ja tehnoloogilisele väljaõppele ja vähendada palgavahet töөлövõtmisel;
- vähendada perioodil 2006–2010 kooli poolelijätmist poole võrra ja edendada internina ettevõtetes töötamist;
- propageerida võõrkeelte oskuse tähtsust, parandades haridus- ja tööhõivevõimalusi ning noorte liikuvust;
- edendada noorte ettevõtlusvaimu, andes neile rahalist ja tehnilist toetust ja minimeerides ettevõtte loomise, ülevõtmise ja üleandmisega seonduva bürokraatia;
- toetada kõigile kättesaadavat reguleeritud ja inspekteeritud väikelaste haridust ning nende eest hoolitsemist vastavalt kokkulepitud nõuetele;
- tagada lisatoetus ebasoodsas olukorras olevatele perekondadele.

5.6 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee õhutab komisjoni jätkama oma tööd noorsootöö tunnustamiseks ja ootab rahuloluga sellealaste algatuste rakendamist, sh "Noortepassi" algatust. EMSK arvab, et ainuüksi "Noortepassist" noorsootöö tunnustamise meetmena ei piisa. Seepärast soovib komitee astuda komisjonil dialoogi tööandjate ja töötajate organisatsioonide, formaalharidussüsteemi esindajate ja asjaomaste valitsusväliste organisatsioonidega, selleks et arendada välja paindlik meetodika teadlikkuse tõstmiseks panusest, mille annab noorsootöö noorte ning nende oskuste, väärtuste ja hoiakute arengusse, mille noored omandavad aktiivse osaluse kaudu noorteorganisatsioonides ja noorsootöös. EMSK võiks kõnealust protsessi lihtsustada.

5.7 Maailma Majandusfoorumil andmetel reastatud kõige suurema konkurentsivõimega Euroopa riikidel on kõigil suured

investeeringud sotsiaalpoliitikas ja sotsiaalkaitstes ning neil on kõrge tööhõive- ning madal vaesusmäär pärast sotsiaalsiirdeid⁽¹⁾. Jätksuutlikud sotsiaalkaitsesüsteemid, mis põhinevad solidaarsusel ja on välja töötatud eesmärgiga pakkuda kaitset inimese elu peamiste riskide vastu, on edu aluseks.

5.8 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub üles pöörama suuremat tähelepanu noorte olukorrale maapiirkondades ja vaestes linnapiirkondades. Noored on tihti ebasoodsas olukorras piirkonna tõttu, kus nad elavad. Paljudes maapiirkondades ja vaestes linnapiirkondades ei ole noortel juurdepääsu kõrgekvaliteedilisele haridusele, koolitusele, liikuvusele, tervishoiuteenustele, vabaaja veetmise võimalustele, töövõimalustele ega ka võimalust osaleda kodanikuühiskonnas. Kasutusele tuleks võtta erimeetmed tagamaks, et noored teatud geograafilistes piirkondades saavad võimalustest täit kasu ja langetavad ise oma elu puudutavaid otsuseid. Paljude maapiirkondade kaugus tähendab, et teave, eriti võimaluste kohta, ei ole noortele hästi kättesaadav.

5.9 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab ettepanekut algatada 2005. aastal vähimkindlustatud noorte sotsiaalse integratsiooni uuring. Siiski peavad liikmesriigid vastama väljakutsele kaotada laste vaesus ja seadma kohesed eesmärgid. Kõnealuse väljakutsega toimetulemine nõuab kõikehõlmavat, pidevat ja täielikult rahastatud tegevusprogrammi, mis käsitleb laste vaesuse mitmemõõtmelist olemust. Laste vaesusel on lastele tõsine mõju laialdases valdkonnas, näiteks tervises, hariduses ja isegi lapse tulevastes võimalustes vaesuslõksust väljamurdumiseks. Liikmesriikidel tuleb koheselt ellu rakendada kogu seda teemaderingit käsitlevad poliitikastrateegiad.

5.10 Komisjon on otsustanud tagada puutega isikute võrdse kohtlemise. Seda kinnitab komisjon selgelt 2003. aasta Euroopa tegevuskavas, mis käsitleb võrdseid võimalusi puuetega isikutele⁽²⁾. Seega on komisjonil kohustus võidelda diskrimineerimise vastu iga oma meetme puhul. Puuetega isikute võrdne kohtlemine on vajalik, et kindlustada nende täielik ja võrdne osalus ning kaasatus ühiskonnas. Kaasamaks puuetega noori täielikult noorsoopoliitikasse, rõhutab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et teatise tuleks lisada järgmised punktid: võrdne osalus noorteprogrammi tegevustes; võrdne ligipääs noorsoopoliitika, noorteprojektide ja teadlikkuse tõstmise meetmete alasele teabele.

⁽¹⁾ Kõrgetasemelise rühma aruanne sotsiaalpoliitika tulevikust laienenud Euroopa Liidus, mai 2004.

⁽²⁾ KOM(2003) 650 lõplik, Brüssel 30.10.2003.

5.11 Noored ei kujuta enesest homogeenset kategooriat. Seepärast soovitab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et riikide tasandil määratletaks poliitilised meetmed piisavalt diferentseeritult ning viisil, mis arvestab peale üksikisikute vajaduste ka turu vajadusi. Samal ajal soovitab EMSK Euroopa Komisjonil võtta ette Euroopa noorte praeguse olukorra ja vajaduste analüüs.

6. Noorte kodanikuaktiivsus

6.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee avaldab komisjonile tunnustust noorte kodanikuaktiivsuse lisamise eest kõnealusesse algatusse, seda hoolimata asjaolust, et see jäeti välja Euroopa noortepaktist. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõustub komisjoni ettepanekuga praeguse nelja eesmärgi säilitamiseks ja konsolideerimiseks. Need on: osalus, teave, vabatahtlik tegevus ja arusaamine noorteprobleemidest. Siiski rõhutab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, kui tähtis on tagada, et avatud kooskõlastusmeetodi fookus oleks nüüd suunatud tõeliste tulemuste saavutamisele. Seepärast tuleb avatud kooskõlastusmeetodi süsteemi ja protsessi puudujääkide ilmnemisel need ära märkida ja nendega tegelda.

6.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on teadlik, et liikmesriigid hakkavad alates 2005. aasta lõpust aru andma osaluse ja teavitamise ühiste eesmärkide kohta. 2006. aastal järgnevad aruanded vabatahtliku tegevuse ja noorsooalvaldkonna parema tundmise kohta. Siiski kutsub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee üles tugevdama partnerlust ja toonitab, kui väärtuslik on kõigi sidusrühmade, eelkõige noorte ja noorteorganisatsioonide kaasamine riiklike arenguaruannete koostamisse. Läbipaistvuse huvides on samuti oluline töötada kõnealused aruanded välja avalikult ja/või vähemalt muuta nad pärast nende esitamist avalikult kättesaadavaks. Ka valitsusväliseid organisatsioone tuleks julgustada ja rahaliselt toetada, et ka nemad annaksid oma hinnangu avatud kooskõlastamise protsessile.

6.3 Kodanikuühiskonna organisatsioonid ja sotsiaalpartnerid on mitmekülgse demokraatia lahutamatu osa. Selles kontekstis on noorteorganisatsioonidel väärtuslik roll kodanikuaktiivsuse ja osaluse edendamisel. Nad täidavad seda rolli, töötades otsest noortega ja noorte heaks. Nad aitavad noortel arendada oma isiklike oskusi ja enesekindlust, et noored kasutaksid ära oma potentsiaali ja saavutaksid optimaalse elustandard- ja kvaliteedi. Kõnealused organisatsioonid toimivad rohujuure tasandil ja käsitlevad kohalikke probleeme kohaliku piirkonna inimeste ja rühmade toetusel. Samuti töötavad nad selle nimel, et edendada ja üles ehitada noorte võimet ise enda eest seista. Noorte valitsusväliseid organisatsioone tuleks piisavalt rahaliselt toetada ja neid vajalikul määral tunnustada ning vahenditega varustada, et nad oleksid võimelised tõeliselt osalema kõigil tasanditel otsuste tegemisel.

6.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on aruteludes Euroopa kodanikuühiskonna organisatsioonide esindatuse üle kodanikuühiskonna dialoogis juba mitmel korral õhutanud⁽¹³⁾, et ainult selgelt paika pandud esindatus saab kodanikuühiskonna esindajatele anda õiguse efektiivselt osaleda ELi otsuste kujundamises ja ettevalmistamises, nagu on ka sotsiaalpartnerite puhul Euroopa sotsiaaldialoogis.

6.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märgib pettumusega, et põhiliselt rõhutas komisjon vabatahtlike panust seoses nende rolliga looduskatastroofides. Kõnealune roll on oluline, ent Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvab, et komisjon ja liikmesriigid peaksid tunnistama ja rõhutama praegust ja jätkuvat rolli, mida vabatahtlikud täidavad väga erinevates valitsusvälistes organisatsioonides kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja Euroopa tasandil. Eriti kutsub komitee liikmesriike üles hõlbustama vabatahtlikku tegevust sobiva maksupoliitika abil, tunnustades, et vabatahtlik tegevus pole mitte üksnes noorte psühholoogilise ja eetilise rahulduse allikaks, vaid teeb võimalikuks loendamatu sotsiaalkindlustusteenuste osutamise või muudab need vähem kulukateks.

6.6 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kahetseb, et välja-pakutud meetmed on minimaalsed ja neil puuduvad sihid ja selged eesmärgid. Sellega on jäetud kasutamata võimalus võtmetähtsusega komponendi edendamiseks.

6.7 Euroopa programmidel on oluline roll avatud kooskõlastamismeetodi ja Euroopa noortepakti eesmärkide saavutamisel ning noorte kaasatuse suurendamisel teistes noori puudutavates poliitikalvaldkondades. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni seisukohta, et projekte, mis julgustavad noorte kodanikuaktiivsust ja osalust ühiskonnas ning on suunatud noorte võimete arendamisele, tuleks erinevate Euroopa programmide raames edendada kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja Euroopa tasandil. Kuigi paljusid programme saaks tõepoolest kasutada nimetatud eesmärgil, on vaja edendada nende programmide kasutust noorte ja noorteorganisatsioonide enda poolt ja nende heaks, et programmid muutuksid

⁽¹³⁾ Näiteks dokumendid, mis on seotud järgmiste üritustega: 15.–16. oktoober 1999 toimunud "Esimene Euroopa tasandil organiseeritud kodanikuühiskonna konventsioon" ja 8.–9. novembril 2001 toimunud konverents "Organiseeritud kodanikuühiskonna roll Euroopa valitsemistavas"; samuti asjaomased arvamused: 23. septembri 1999. aasta arvamus "Kodanikuühiskondade roll ja panus Euroopa ülesehitamisel", 17. november 1999), 13. juuli 2000. aasta arvamus "Komisjon ja valitsusvälised organisatsioonid: tugevama partnerluse loomine", 19. september 2000), 26. aprilli 2001. aasta arvamus "Organiseeritud kodanikuühiskond ja Euroopa valitsemistava – komitee panus valge raamatu koostamisel", 10. juuli 2001), 21. märtsi 2002. aasta arvamus "Euroopa valitsemistava – valge raamat", 27. mai 2002).

noortesõbralikumaks. Erinevad programmid, eelkõige Euroopa Sotsiaalfond ja struktuurifondid, on peamine võimalus, et noorsoopoliitika jõuaks retoorika tasandilt tegevuseni. Erinevad noorte elutingimuste või tööhõive edendamise projektid on sageli liiga väikesed, et nimetatud fondidest raha saada. Seega peaksid komisjon ja liikmesriigid kaasama noorteorganisatsioonid, hõlbustamaks ELi programmivahendite kasutust Euroopa noorte heaks.

6.8 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvab, et suurima potentsiaaliga programm, mis suurendaks noorte isiklikku ja ühiskondlikku arengut ning edendaks kodanikuaktiivsust, on Euroopa noorteprogramm. Komitee tervitab uue programmi 2007–2013 "Aktiivsed noored" algatust ning on jätkuvalt aktiivselt seotud selle ettevalmistamises. Arvestades programmi laienemist ning noorte järjest suuremat soovi sellest kasu saada, nõuab komitee tungivalt, et nõukogu toetaks ettepanekut mõeldukalt suurendada kõnealuse programmi rahastamist 1 200 miljoni euron. Samuti arvab komitee, et programmi rakendamisel tuleb regulaarselt konsulteerida noorte, Euroopa noorteorganisatsioonide ja Euroopa Noorteforumiga. EMSK kutsub riiklikke majandus- ja sotsiaalnõukogusid üles võtma ette uuenduslikke eksperimente, soodustamaks noorte osalemist riiklikes konsultatsioonides, ja vahetama noorte rolli puudutavaid häid tavasid oma asutustes.

7. Noorte mõõtme kaasamine teistesse poliitikavaldkondadesse

7.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni ettepanekut keskenduda eelkõige Euroopa noortepaktiga kaetud

poliitikavaldkondadele. Siiski rõhutab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee integreeritud ja sektoriülese noortepoliitika tähtsust noorsoovaldkonna poliitika väljatöötamisel.

7.2 Horisontaalne lähenemine poliitika väljatöötamisele tagab paremini kooskõlastatud ja tõhusama strateegia. Liikmesriigid konsulteerivad selliste poliitiliste strateegiate nagu tööhõiveuunuste väljatöötamisel regulaarselt tööandjate ja ametiühinguorganisatsioonidega. Samuti peaksid liikmesriigid konsulteerima noorte ja nende organisatsioonidega neid puudutava poliitika osas.

7.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märgib omaalgatuslikus arvamuses "Rasvumine Euroopas — kodanikuühiskonna partnerite ülesanded ja vastutus" ⁽¹⁴⁾, et Euroopas on üle 14 miljoni ülekaalulise lapse, sh 3 miljonit rasvunu. Ent veelgi murettekitavam on see, et igal aastal tõuseb ülekaaluliste arv 400 000 võrra. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub üles kõigi sidusrühmade, sh noorte koostööle.

7.4 Komitee jagab komisjoni arvamust, et esmatähtselt on vaja meetmeid, mis on suunatud laste ja noorte tervisele ning iseäranis tervislikule elustiilile. Komitee on veendunud, et meetmed antud valdkonnas avaldavad kodanikele reaalselt mõju ja neid on kiiresti vaja. Seetõttu kutsub komitee üles 2006. aastaks kavandatud kõnealuste meetmete toetamise algatuse käivitamist 2005. aastal, võttes ühtlasi arvesse juba käimasolevaid konsultatsioone ja algatusi.

7.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee õhutab teostama seitsmenda teadustöö raamprogrammi raames uuringut mõju kohta, mida avaldab noorte osalus esindusdemokraatias ja vabahtlikus tegevuses. Kõnealune aruanne võiks anda ülevaate osaluse mõjust.

Brüssel, 26. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁴⁾ SOC 201 (2005), "Rasvumine Euroopas – kodanikuühiskonna partnerite ülesanded ja vastutus".

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse eelnõu teemal “Järelemõtlemisaeg: struktuur, teemad ja raamistik hindamaks väitlust Euroopa Liidu üle”

(2006/C 28/08)

6. septembril 2005 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega teemal “Järelemõtlemisaeg: struktuur, teemad ja raamistik hindamaks väitlust Euroopa Liidu üle”

ning vastavalt kodukorra artikli 19 lõikele 1 otsustas komitee luua selleteemaliseks tööks allkomisjoni. (PF)

Allkomisjon “Järelemõtlemisaeg, väitlus Euroopa Liidu teemal”, millele tehti ülesandeks komitee töö ettevalmistamine kõnealusel teemal, võttis arvamuse vastu 13. oktoobril 2005. Raportöör oli **pr Jillian van Turnhout**.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 412. täiskogu istungil 26. ja 27. oktoobril 2005 (26. oktoobril) 130 poolt- ja 3 vastuhäälega, erapooletuid oli 3, vastu järgmise arvamuse:

1. Põhiloogika ja –analüüs jäävad samaks

1.1 Loogika ja analüüs, mis ajendasid Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteed suure hääleteenamusega vastu võtma arvamust põhiseaduse lepingu kohta (28. oktoobril 2004), pole muutunud. Samuti pole muutunud vastavad põhjendused ja soovitused. Komitee arvates kinnitavad põhiseaduse lepingu ratifitseerimisprotsessi keerdkäigud kõnealusel seaduses väljendatud seisukohtade paikapidavust.

1.2 Näiteks näitab Prantsusmaal ja Hollandis läbiviidud referendumi tulemuste ebaedu lisaks sellele, et liikmesriikidel ja Euroopa institutsioonidel ei õnnestunud teavitada Euroopast sellisena nagu ta on ja tema kompromissidele jõudmise viisidest — ka lõhet kodanike ja Euroopa projekti vahel. See ei puuduta üksnes eelnimetatud maid ega ole ka vaid kommunikatsiooni- ja majandusprobleem, vaid seab küsimärgi alla kompromissi vormi ja seega ka selleni jõudmise tee.

1.3 Tasub meenutada “selgeid sõnumeid”, mis komitee oktoobris 2004. aastal avaldatud arvamuse kohaselt peaksid jõudma kodanikuühiskonnani:

- “konventsiooni” vahendi kasutamine, mis on “samm edasi Euroopa ülesehituse demokratiseerimisprotsessis”;
- põhiseaduse vastuvõtmine kui “revolutsiooniline” samm Euroopa ülesehituse ajaloos;
- demokraatlikuma ühenduse loomine, mis tunnustaks seda, et kodanike huvid on Euroopa ülesehitamise puhul ülima tähtsusega;
- sellise liidu loomine, mis pakuks paremat kaitset Euroopa kodanike põhiõigustele;
- sellise liidu loomine, mis oleks võimeline vastama oma kodanike taotlustele tänu ühenduse tegutsemisviisile ja poliitikale;

1.4 Vaatamata reale puudujääkidele põhiseaduse lepingus, mida komitee on samuti välja toonud, on viimane kindlalt selle poolt, et Euroopa kodanikuühiskond tunnustaks põhiseaduse lepingu saavutusi kõnealuste puudujääkide kõrvaldamiseks.

1.5 Komitee on tuvastanud järgmised puudujäägid:

- vastavate operatiivsete sätete puudumine osalusdemokraatia põhimõtte rakendamiseks;
- nende sätete puudumine, mis teadvustaksid kodanikuühiskonna rolli subsidiaarsuspõhimõtte rakendamisel;
- ELi valitsemise nõrkus majandus- ja tööhõivepoliitika osas ning selliste eeskirjade puudumine, mis näeksid ette konsulteerimise Euroopa Parlamendi ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega nendes valdkondades, mis puudutavad eelkõige kodanikuühiskonna osapooli.

1.6 Komitee arvates on kõnealused tähelepanekud jätkuvalt asjakohased ja kehtivad. Oma 2004. aasta oktoobri arvamuses väljendas komitee kindlat toetust mitte ainult põhiseaduse lepingu ratifitseerimisele, vaid samuti sellele, et ELi kodanikke tuleb teavitada põhiseaduse lepingu eelnõu demokraatlikest edusammudest ja kõnealuse eelnõu eelistest.

1.7 Ratifitseerimisprotsessiga seotud arutelud näitasid uuesti, et üks Euroopa liidu ees seisvatest suurimatest väljakutsetest on küsimus sellest, kuidas säilitada ja tagada praegustele ja tulevastele põlvkondadele majanduskasvu, töökohti ja heaolu. Vastavalt viimase avaliku arvamuse uuringu tulemustele (Eurobarometer 63, september 2005) kuulub kõnealune küsimus Euroopa kodanike põhiprobleemide hulka.

1.8 Olulise tähtsusega elemendiks kõnealusele väljakutsele vastamises on riigi- ja valitsusjuhtide poolt 2000. aastal vastu võetud Lissaboni strateegiaga püstitatud eesmärgid. Kõnealune strateegia pakub selget nägemust Euroopa ühiskonna tulevikust.

1.9 Siiski tuleb tunnustada, et vaatamata viis aastat kestnud intensiivsetele Euroopa tasemel aruteludele ja meetmetele on senised tulemused valmistanud pettumuse ja kõnealuse strateegia rakendamine on olnud puudulik.

1.10 *“Vaieldamatute edusammude kõrval on ka puudujääke ja ilmseid viivitusi,”* konstateeris Euroopa Ülemkogu 2005. aasta märtsis. Kõnealustel puudujääkidel ja viivitusel võib olla palju põhjuseid, ent enamik nõustuks järgmise kahe tähelepanekuga:

— Strateegia on liiga abstraktne. Puuduvad nähtavad tulemused inimestele ja ettevõtetele. Avalik arvamus ei erista globaliseerumise, ELi poliitika ning riikliku poliitika mõjusid elu- ja tööttingimustele.

— Strateegia on ülevalt-alla protsess. Korrastatud kodanikuühiskonna kaasatus on olnud liiga väike. Mõnes liikmesriigis on strateegia paljude asjaomaste sidusrühmade jaoks enam-vähem tundmatu. Ilmselt ei ole toimunud tegelikku konsultatsiooni, vähemalt mitte teadusuuringute ja hariduse AKMis.

1.11 Seetõttu tõstis Euroopa Ülemkogu märtsikuus 2005. aastal märkimisväärselt esile vajadust kodanikuühiskonna aktiivse osaluse järele Lissaboni strateegia eesmärkide saavutamisel ja nende tunnustamisel.

1.12 Kõnealuses kontekstis on iseäranis selge, et Euroopa ühiskondliku mudeli, sealhulgas sotsiaalse mudeli tulevik, mis moodustab põhiosa Euroopa kodanike kollektiivsest identiteedist ja millega nad end tugevasti samastavad, sõltub Lissaboni strateegia eesmärkide saavutamisest. Seega ei seisne väljakutse mitte niivõrd põhiseaduse lepingu tulevikus, olgugi see tähtis, vaid pigem selliste tingimuste loomises, mis võimaldavad Euroopa kodanikel uuesti omaks võtta Euroopa projekt ülemaailmse jagatud nägemuse põhjal soovitud ühiskonnast.

1.13 Sel põhjusel osutas komitee oma 2004. aasta oktoobrikuu arvamuses seosele põhiseaduse lepingu ja Lissaboni strateegia vahel, väites, et:

“Lissaboni strateegiat tuleb tutvustada aruteludes, kuna sellega luuakse nägemus kõikide Euroopa kodanike tulevikust: konkurentsivõime, täielik tööhõive, jagatud teadmised, investeringud inimressurssidesse ja majanduskasvu, samaaegselt jätkusuutliku arengu abil alal hoides elukeskkonda ja –kvaliteeti ...”

2. Tagasipöördumine õigele rajale — jagatud nägemus osalusdemokraatia abil

2.1 Euroopa Liidu ees seisvatele väljakutsetele vastamiseks peab Euroopa integratsiooniprotsessi “uuesti legitiimseks muutma”, nii et see põhineks uuel demokraatliku tegevuse kontseptsioonil, mis omistab määrava rolli kodanikuühiskonnale ja selle esindusinstituutidele.

2.2 Kõnealuse eesmärgi saavutamiseks on kodanikuühiskonna osalus avalikus otsustamisprotsessis olulise tähtsusega vahendiks Euroopa institutsioonide ja Euroopa demokraatliku õiguspärasuse kindlustamisel. See on veelgi olulisemaks elemendiks, julgustamaks jagatud nägemuse loomist Euroopa eesmärgist ja suunast ning seega uuest konsensusest, mille põhjal peaks olema võimalik jätkata Euroopa integratsiooniprotsessi ja määratleda ning rakendada tulevase Euroopa projekti, mis vastaks täielikumalt selle kodanike ootustele.

2.3 Euroopa Liidu institutsioonid ja liikmesriikide valitsused peavad julgustama tõelist subsidiaarsuskultuuri, mis hõlmaks mitte ainult erinevaid valitsemistasandeid, vaid samuti erinevaid ühiskonna osi ning näitaks sel moel Euroopa kodanikele, et EL sekkub vaid selge lisaväärtuse olemasolul ja parema seadusloome põhimõtet silmas pidades.

2.4 Vastavalt viimastele Eurobarometer uuringu tulemustele uskus 53 % küsitletutest, et nende hääl ei lähe Euroopa Liidus arvesse. Ainult 38 % oli vastupidisel arvamusel.

2.5 Kõnealused tulemused osutavad vajadusele luua ja kasutada selliseid vahendeid, mis võimaldaksid Euroopa kodanikel olla osaline laienenud Euroopa projekti määratlemise ülesandes. Kõnealusel projektil peab olema tööne sisu ning see peab kodanikke julgustama toetama Euroopa integratsiooniprotsessi ja end sellega samastama.

2.6 Kõnealuses kontekstis peab rõhutama seda, et Euroopa Liidu demokraatlik õiguspärasus põhineb mitte üksnes selle institutsioonide volituste ja vastutuse selgel määratlemisel. See tähendab ka seda, et:

— kõnealustel institutsioonidel on kodanike usaldus ja nad võivad arvestada kodanike selge pühendumisega Euroopa projektile, ja

— kodanike aktiivne osalus Euroopa Liidu demokraatlikus elus on täielikult tagatud.

— Euroopa kodakondsuse eripära, mis on midagi enam kui üksnes riiklike kodakondsuste summa, tuleb alles välja tõotada (!)

2.7 Komitee arvates peitub praegusel hetkel peatatud või hilinevad põhiseaduse lepingu ratifitseerimisprotsessis tõeline iroonia: põhiseaduse puudumine ja iseäranis Euroopa Liidu demokraatlikku elu käsitlevate sätete puudumine tõstab veelgi enam esile vajadust põhiseaduse järele. Seetõttu on üheks liidu ees seisvaks peamiseks väljakutseks kõnealuse peamise sõnumi levitamine.

2.8 Komitee arvates on põhiseaduse lepingu osalusdemokraatiat ja kodanike dialoogi käsitlevate sätete põhilooget jätkuvalt täiesti kehtiv. Seega peavad Euroopa institutsioonid täielikult panustama põhiseaduse lepingu loogikasse ja kehtestama tõelise osalusdemokraatia.

(!) EMSK arvamus SOC/203 “Tegevusprogramm kodanikuaktiivsus”

2.9 Osaluse edendamise vajadus on seda tungivam, et vaadata kõigele, mis on toimunud minevikus, on ELi kodanike ootused suured. Eelnimetatud eurobaromeetri uuring näitab, et ca 60 % Euroopa Liidu kodanikest pooldavad suuremat integratsiooni Euroopa Liidus (mitmed muud arvamuseküsitlused annavad sarnaseid tulemusi). Tulemused näitavad samuti, et seoses pakiliste väljakutsetega nagu võitlus töötuse, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu, näeksid Euroopa kodanikud meelsasti ELi rolli tugevnemist.

2.10 Juba 2004. aasta oktoobris väitis komitee, et lepingu puudustest ülesaamiseks ja selle ratifitseerimise tagamiseks kodanikuühiskonna koondamise teel on võimalik rakendada mitmeid meetmeid, laiendamaks institutsioonilist raamistikku ja parandamaks seda operatiivsete meetmetega. Eelkõige väitis komitee järgmist:

- osalusdemokraatia sätteid tuleb käsitleda terves reas teatistes, mis määratlevad konsulteerimismenetluse ja EMSK rolli;
- kodanikuühiskonnaga tuleb konsulteerida EL õiguse osas, mis sätestab kodanikualgatuste õiguse rakendamise menetlused. EMSK-l võidakse paluda koostada kõnelause teema kohta arvamus;
- osalusdemokraatia põhimõtet tuleks rakendada EL kõige olulisemates majanduskasvu, tööhõive ja säästva arengu edendamise strateegiates.

2.11 Sel teel on komitee püüdnud veenda ELi valitsusi ja institutsioone tungivas vajaduses lähendada põhiseadust kodanikuühiskonnale ja kodanikuühiskonna organisatsioonidele nii sisus kui vormis.

2.12 Komitee märgib, et riigipeade ja valitsusjuhtide poolt juunikuises avalduses nimetatud "laialdane arutelu" hetkel puudub. Komitee leiab, et kõnealune laialdane arutelu tuleb algatada võimalikult ruttu. Komitee leiab aga samuti, et kõnealuse aruteluga saavutatakse vastupidine eesmärk, kui avalikku arvamust ei veenda Euroopa integratsiooniprotsessis ja eelkõige kõnelause protsessi demokraatlikes aspektides.

2.13 Juunikuus riigipeade ja valitsusjuhtide poolt otsustatud järelemõtlemisaega peaks loomulikult kasutama selleks, et kaaluda võimalusi, kuidas üle saada Prantsusmaa ja Madalmaade referendumitest tulenenud poliitilisest ja institutsioonilisest olukorrast.

2.14 Kuid komitee arvates tuleks järelemõtlemisaega kasutada eelkõige selleks, et aidata luua kodanike ühist visiooni Euroopa tulevikust ja uut ühiskondlikku lepet Euroopa Liidu ja tema kodanike vahel, saavutada uut konsensust, mis paneks samuti aluse raamistikule, kuhu saaks paigutada majanduskasvu, tööhõive ja heaolu tõstmiseks vajalikud poliitikasuunad. Sellega seoses peaksid liikmesriikide valitsused "ELi oma koju viima".

2.15 On eluliselt tähtis demonstreerida, et "osalusdemokraatia" ja "dialoogid kodanikega" ei ole tühjad loosungid, vaid

olulised põhimõtted, millest sõltub Euroopa Liidu poliitikasuundade edu ja seega ka tema tulevik.

2.16 Seetõttu on vältimatult vajalik kaasata kodanikuühiskonda — siseriiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil — nii laialdaselt kui võimalik kõigisse edaspidistesse aruteludesse ja diskussioonidesse, innustamaks Euroopa Liidu kodanikke väljendama oma konkreetseid ootusi ja koostama sel eesmärgil reaalsed strateegiat ELi poliitikasuundade ning nendes sisalduvate tulevikunägemuste kuulamiseks ja nende üle arutlemiseks

2.17 Sellest tulenevalt asub komitee tähelepanelikult uurima Euroopa Komisjoni "Plaani D", seda enam, et ta on veendunud, et praeguseks ei ole arutelude alustamiseks veel midagi ära tehtud ning et meetodid, ajakava ja arutelu algatamiseks kasutatavad vahendid liikmesriikide lõikes eraldi, kuid ka ühenduse siseselt, on otsustava tähtsusega. EMSKomitee tervitab Euroopa Komisjoni asepresidendi Margot Wallströmi poolt korduvalt väljaöeldud seisukohti, et kommunikatsioon on kahesuunaline protsess ja Euroopa peab rohkem kuulama. Komitee mõistes ei tähenda "kuulamine" tingimata "järgimist", kuid ta hõlmab "kaasamist" ja peaks hõlmama "mõistmist".

3. Euroopa asjadest teavitamine

3.1 Üldisemas plaanis on komitee tervitanud tekkivat arusaama, et Euroopa Liit peaks looma reaalse kommunikatsioonistrateegia, mis peaks parandama ja rikastama kommunikatsioonistrategiaid. Komitee tervitab Euroopa Parlamendi 26. aprilli 2005 aruannet teabe- ja kommunikatsioonistrateegia kohta ning tervitab ka Euroopa Komisjoni poolt 20. juulil 2005 vastu võetud Euroopa asjadest teavitamise parandamise tegevuskava.

3.2 Komitee ise on vastu võtnud strateegilise kommunikatsioonikava ning uuendanud seda korrapäraselt. Peale selle kiitis komitee juhatus 2004. aasta detsembris heaks üldise strateegilise lähenemise "Euroopa asjadest teavitamise" väljakutsele. Mõlemas kontekstis on komitee püüdnud rikastada oma liikmete ja neid volitanud organisatsioonide ühendavat funktsiooni. Komitee osales 2004. aastal aktiivselt nn "Wicklow algatuses", esitades mitteametlikul ministrite kohtumisel Amsterdamis strateegilise dokumendi "Lõhe ületamine", mis käsitles seda, kuidas organiseeritud kodanikuühiskond üldiselt ja komitee eriti peaks olema rohkem kommunikatsiooniprotsessi kaasatud.

3.3 Komitee tervitab Euroopa Ülemkogu poolt 2004. aasta novembris Euroopa Komisjonile esitatud taotlust töötada välja Euroopa Liidu ühtne kommunikatsioonistrateegia. Tihedas koostöös Euroopa Komisjoniga organiseerib komitee sidusrühmade foorumit teavitamise väljakutse teemal, võimaldamaks kodanikuühiskonna organisatsioonidel lisada oma vaated hetkel käimasolevasse järelemõtlemisprotsessi; neid võidakse arvesse võtta ka kavandatava kommunikatsiooniteemalise valge raamatu koostamisel.

3.4 Komitee, kes korraldas 2005. aasta aprillis samalaadse sidusrühmade foorumi säästva arengu teemal, on igati valmis korraldama samasugust kuulamis- ja nõuandeüritust tähtsamatel poliitilistel teemadel, olles kodanikuühiskonna häälekandjaks ja aidates "Brüsselil" paremini kuulata.

3.5 Selles kontekstis rõhutab komitee Euroopa Parlamendi keskset rolli, mida ta loodetavasti ka edaspidi elutähtsa elemendina selle demokraatliku silla loomises etendab. Komitee on valmis olema Euroopa Parlamendi partneriks, nagu ta oli seda ka konvendi töös, korraldades arutelusid ja foorumeid omal algatusel või teemadel, milles parlament soovib organiseeritud kodanikuühiskonnaga konsulteerida.

3.6 Kõnealused kaalutlused sunnivad komiteed rõhutama kaht fundamentaalse tähtsusega aspekti. Esiteks: kuna komitee tervitab järjest suuremat rõhuasetust kommunikatsioonistrateegiale ja kommunikatsiooninstrumentidele, siis tuleks meenutada, et igasugune kommunikatsioonialane lähenemine saab olla vaid nii hea, kui tema poolt edastatava sõnumi sisu. Seega on kommunikatsioon vaid täiendav mehhanism ja mitte asi iseeneses. Teiseks: kuna komitee on täielikult pühendunud kaksikprotsessile: Euroopa tasandi kommunikatsioonistrateegia loomisele ja kommunikatsiooninstrumentide täiendamisele, siis tuleb ELi tasandi tegevust lugeda liikmesriikides toimuvaid kommunikatsiooniprotsesse täiendavaks tegevuseks. Seega on Euroopa tasandi strateegia eluliselt vajalik, kuid kaugel sellest, et olla piisav.

3.7 Selles kontekstis tuleb rõhutada esindus- ja konsultatiivorganite — eelkõige siseriiklike parlamentide ning majandus- ja sotsiaalnõukogude — rolli liikmesriikide tasandil, samuti piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

4. Soovitused

Osalusdemokraatia elluviimist tuleb alustada kohe!

4.1 Põhjused ja loogika, mis sundis komiteed hääletama põhiseaduse lepingu poolt sedavõrd suure hääleteenamusega — eelkõige Euroopa Liidu demokraatlikku elu puudutavad sätted — jäävad endiseks. Komitee usub jätkuvalt, et parim viis tagada Euroopa Liidu demokraatlikku elu on fikseerida kõnealused sätted põhiseaduse dokumendis. Praegune ebakindluseperiood ei tohiks aga takistada kõiki Euroopa Liidu osalejaid rakendamast viivitamatult meetmeid, et osalusdemokraatiat ellu rakendada. Kõik Euroopa Liidu institutsioonid peaksid seetõttu aktiivselt kaaluma, kuidas neil on võimalik:

- anda kodanikele ja esindavatele ühingutele võimalus oma sisukohti teatavaks teha ja neid kõigisse Euroopa Liidu piirkondadesse levitada;
- säilitada avatud, läbipaistvat ja korrapärast dialoogi esindusühingute ja kodanikuühiskonnaga;
- korraldada asjaspuutuvate isikutega laiapõhjalisi konsultatsioone, et tagada Euroopa Liidu meetmete järjekindlust ja läbipaistvust.

Peale selle peaks Euroopa Liit kaaluma põhiseaduse lepingu artikli I-47 lõike 4 sätetest etteruttamist, konsulteerides kodanikuühiskonnaga Euroopa õigusaktide teemal, mis määratlevad kodanike algatuste õiguse rakendamise menetluse (EMSK-le võiks esitada taotluse koostada ettevalmistav arvamus kõnealusel teemal).

4.2 Omalt poolt tuleb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee taas meelde oma kindlat otsust etendada olulist, kuigi täiendavat rolli kodanikega peetavate dialoogide juures mitte ainult traditsioonilise konsultatiivmehhanismi kaudu, vaid ka oma ühendava funktsiooni kaudu Euroopa ja organiseeritud kodanikuühiskonna vahel. Komitee juhib sellega seoses tähelepanu vajadusele uue mõttelaadi järele seoses kodanikuühiskonnaga suhtlemisega. Komitee on igati valmis ja suuteline olema täisväärtuslikuks partneriks kõigis üritustes seoses kodanikega peetava dialoogi arendamisega.

Kodanikke tuleb kaasa tõmmata ja Lissaboni strateegia edukalt ellu viia!

4.3 Euroopa Liidu majanduslikud tingimused on kõige tähtsamaks faktoriks, mis määratlevad kodanike suhtumist Euroopa integratsiooniprotsessi. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kinnitab veelkord oma toetust Lissaboni strateegiale, kuid rõhutab, et Euroopa Liit ja selle liikmesriigid peavad täitma oma kohustusi kõigile nähtaval moel. Komitee on veendunud, et Lissaboni strateegia on võimalik garantii Euroopa Liidu edaspidisele majanduslikule õitsengule ning sotsiaalsele, keskkonnanalasele ja kultuurilisele heaolule, sellegipoolest ei ole ta suutnud avalikkust sel määral kaasa haarata kui näiteks kampaania "1992" ühisturu loomiseks seda suutis. Liikmesriigid peavad sellega seoses oma kohustusi aktsepteerima ja neid järgima. Strateegia tuleb kujundada vähem abstraktseks ja selle eesmärgid (kui mitte pealkiri) lülitada siseriiklikku poliitikalleksikoni. Tuleb kaasata kodanikuühiskonda ja kodanikuühiskonna organisatsioonid.

4.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee omalt poolt jätkab tööd nõukogult 22.-23. märtsil 2005 saadud mandaadi alusel, et koos liikmesriikide majandus- ja sotsiaalnõukogude ja teiste partnerorganisatsioonidega luua interaktiivne võrgustik kodanikuühiskonna algatustest, mille eesmärgiks on strateegia ellurakendamise edendamine. (Doc. 7619/1/05/ rév. 1 Council, lõige 9).

Lõhe ületamine — kommunikatsiooni edendamine

4.5 Komitee on pidevalt rõhutanud vajadust elava kommunikatsiooni järele Euroopa Liidu ja tema kodanike vahel, kelle nimel ta tegutseb. Komitee mõistab, et ELi institutsioonide tasandil on viimasel ajal palju tööd ära tehtud, nii individuaalselt kui kollektiivselt. Kui nimetada vaid kaht hiljutist näidet, siis on need Euroopa Parlamendi kodulehekülje ümbertöötamine ja Euroopa Komisjoni teenistus "Europe Direct".

Komitee pooldab tihedat institutsioonidevahelist koostööd kommunikatsiooni alal. Ta märgib ka komisjoni "Plaani D" ja kavatsust lähitulevikus valge raamat välja anda. Ta on täielikult pühendunud oma toetavale rollile aidates lõhet ületada, nagu näiteks 7.-8. novembril sidusrühmade foorumil.

4.6 Komitee usub aga sellegipoolest, et kommunikatsioon saab olla ainult nii hea, kui on sõnum, mida ta endas kannab. Viidates uuesti oma seisukohtadele Lissaboni strateegia kohta, usub komitee, et Euroopa institutsioonid, kuid eelkõige tema liikmesriigid, peavad rohkem järele mõtlema, kuidas arendada kommunikatsiooni Euroopaga. Palju on juba öeldud vastastikuste süüdistamiste peatamise kohta, kuid on selge, et "Euroopat" tajutakse sageli negatiivse või kodanikukaugena, ja et pole piisavalt tehtud jõupingutusi, "müümaks" integratsiooni positiivseid aspekte.

4.7 Seoses koordineerimise parandamisega leiab komitee, et nn "Wicklow algatus" (Euroopa asjade ministrite mitteametlik kohtumine) tuleks taaskäivitada, kuid sellele tuleks anda spetsiaalne ja pidev mandaat, uurimaks võimalusi, kuidas edendada kommunikatsiooni Euroopas ja pakkuda liikmesriikidele mitteametlikku konteksti, milles teha kokkuvõtteid avaliku arvamuse kohta ja vahetada kogemusi. Institutsioonidevahelisel tasandil leiab komitee, et samalaadse mandaadi peaks saama Institutsioonidevaheline Rühm, kes kohtuks korrapärasemalt ja lühemate intervallidega, et arutada kommunikatsiooniküsimusi. Kõnealused mehhanismid on eriti tähtsad, kui arvestada tehnoloogilise arengu kiiret tempot (näiteks mobiiltelefonid, lairiba) ja uut kommunikatsioonitehnoloogiat, mida kasutada.

4.8 Komitee rõhutab oma usku, et kommunikatsioon peab olema pidevalt tähelepanu all, mitte ajutiste, kindlale teemale pühendatud kampaaniate objektiks.

Esmaste vastutusosalade määratlemine

4.9 Euroopa Liidu institutsioonid peavad olema valvsad petliku, kuigi heasoovliku uskumuse suhtes, et praegust "lühihendust" on võimalik kõrvaldada "Brüsseli" keskse tasandi kaudu. Tegelikult on see, mida Euroopa institutsioonid kommunikatsiooni alal teevad, üksnes täiendava iseloomuga. Peamine vastutus lasub mujal. Euroopa Parlamendi valimiste ning Prantsusmaa ja Madalamade põhiseaduse lepingu alaste

referendumite tulemused näitavad selgelt, et paljud Euroopa kodanikud suhtuvad Euroopasse skeptiliselt. See puudutab eelkõige Euroopa õigusaktide kõiki mõjusid kodanike elu- ja töötingimustele. Liikmesriikide ülesandeks on selgitada kodanikele ELi tähendust ja konkreetset Euroopa õigusaktide vajalikkust, samuti teavitada mõjudest asjaomaseid siseriiklikke valdkondi.

4.10 Avalik arvamus, sealhulgas kodanikuühiskond, veendub Euroopa Liidu legitiimsuses ja ühises tulevikus ainult siis, kui ta näeb selgesti selle usaldusväärset, läbipaistvat seadusloomeprotsessi ja hästi toimivat seaduse jõudu. Esmalt peab see olema tagatud liikmesriikide valitsuste poolt. Valitsused peavad tegutsema Euroopa Liidu tõeliste kaasomanikena ja taganema "meienemad" mudelist ja pidevast kahetisest jutust, mida see mudel kaasa toob.

4.11 Nagu näitas Iiri Riiklik Foorum Euroopa teemal, võivad kodanikuühiskonna organisatsioonid mõnikord otsustavaid panuseid anda. Oluline on edendada kommunikatsiooni asjaomasel tasandil (kohalikul, professionaalsel) ja selgitada Euroopa poliitika ja seadusandlusprotsessi edu sel tasandil asjaomase ja kättesaadava terminoloogia abil. Kodanikuühiskonna organisatsioonid sobivad hästi seda tegema. EMSK on seega valmis aitama ja innustama kodanikuühiskonna organisatsioone liikmesriikides, eelkõige tänu oma liikmete ühendavale funktsioonile. Veelgi enam, kui on tõepoolest vaja algatada laiapõhjalist arutelu Euroopa projekti ja Euroopa poliitikaalaldkondade üle, siis peab see alguse saama liikmesriikide kodanikuühiskonna madalamatel tasanditel. Üle-euroopalisest foorumist oleks kasu ainult siis, kui see võimaldaks asjaomaste seisukohtade edastamist üles- ja allapoole. Vaja oleks mitte niivõrd kommunikatsiooni ülevalt-alla ega alt-üles, vaid alt-alla.

4.12 Käesolevas arvamuses on meelega loobutud arutelu põhiseaduse lepingu ja Euroopa Liidu ees seisvate valikute üle. Selge on see, et pidev tagasipöördumine *status quo* juurde enne Nice'i lepingut ei tule kõne alla. Võib-olla aitab riigipeade ja valitsusjuhtide arutelu aidata leida parimat tulevikuteed. Komitee märgib sellegipoolest mõningase murega, et niisugust laiapõhjalist arutelu enamikes liikmesriikides ei ole. Kõnealuse arutelu puudumisel on raske saavutada reaalseid edusamme.

Brüssel, 26. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie Sigmund

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Isikute liikumine laienenud Euroopa Liidus ja selle mõju transpordivahenditele”

(2006/C 28/09)

10. veebruaril 2005 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 välja töötada omaalgatusliku arvamuse teemal “Isikute liikumine laienenud Euroopa Liidus ja selle mõju transpordivahenditele”.

Transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon, millele tehti ülesandeks komitee asjaomase töö ettevalmistamine, võttis oma arvamuse vastu 4. oktoobril 2005. Raportöör oli hr LEVAUX.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 26.-27. oktoobril 2005 toimunud 421. täiskogu istungil (26. oktoobri istung) vastu järgmise arvamuse 74 poolthäälega, erapooletuks jäi 4 liiget.

1. Omaalgatusliku arvamuse eesmärk

1.1 Aastateks 2020–2030 lisanduvad praegu 25 liikmesriigist koosnevasse Euroopa Liitu kahtlemata uued liikmesriigid, näiteks Rumeenia, Türgi, Bulgaaria, Horvaatia jne. Ennustamata muid võimalikke liitumisi, on siiski tõenäoline, et koostöö ja vahetusprogrammide osas laieneb Euroopa Liidu vahetu mõjuala kaugematele riikidele nagu Ukraina, Gruusia ja Venemaa.

1.2 Sellisel praktiliselt mandri mõõtmetega alal, mis ulatub ristkülikuna 6 000 km idast läände ning 4000 km põhjast lõunasse, tekivad uued nõudmised reisijateveole, võimaldamaks isikute vaba liikumist ja seega vabaduse põhimõtete rakendamist, arendamiseks välja kultuuriliste kogemuste vahetamisel põhinev Euroopa demokraatia mudel ning edendamaks majanduslikku arengut.

1.3 Transpordivahendite sellisel arendamisel, et see vastaks liikuvuse tõenäolistele vajadustele kahe- või kolmekümne aasta pärast, tuleb lähtuda 2000. aasta Lissaboni tippkohtumisel seatud eesmärkidest:

“Euroopa peab saama maailma kõige konkurentsivõimelisemaks ja dünaamilisemaks teadmuspõhiseks majandusjõuks, mis suudab tagada säästva majanduskasvu, sellest tulenevalt rohkem ja paremaid töökohti ning suurema sotsiaalse ühtekuuluvuse.”

1.4 Seega peavad nii inimeste isikliku transpordi kui ühistranspordi arengut käsitlevad ettepanekud arvesse võtma järgmist:

- kõige hilisemad perspektiivuuritud, milles vaadeldakse isikute liikuvuse kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid vajadusi aastateni 2020 ja 2030;
- Euroopa kodanike aktiivsuse suurenemine, mida motiveerivad 21. sajandi algul Euroopa Liidu propageeritavad konkurentsiesmärgid;

— muutused Euroopa üldsuse suhtumises: suurem austus keskkonna vastu;

— vajadus vahetada kogemusi kultuuri, pärandi (kunstilise, arhitektuurilise jne), hariduse ja teadusalaste teadmiste osas;

— kosmopoliitsem Euroopa kodanikkond alal, mille suurus on enam kui kahekordistunud;

— uute tehnoloogiate kasutuselevõtt ja kasutusala laienemine, mis võimaldab välja arendada uusi transpordivõimalusi (tingimusel, et reguleerimine, teadusuuringute assigneeringud ning kõnealuste transpordivõimaluste loomise ja kasutussevõtmise investeeringute allikad määratakse kindlaks võimalikult kiiresti);

— edasiarenenud kaubandus- ja turismialased suhted väljaspool Euroopat asuvate riikidega, eriti Kagu-Aasia riikide ning Hiina ja Indiaga.

1.5 Reisijateveo liikide arendamise analüüsimisel ja meetmete tarvitusele võtmisel tuleb arvestada võrdseid võimalusi ning võtta arvesse nii liikumispuudega kui puudega reisijaid, eakaid reisijaid ja väikelapsi. Liikumispuudega reisijatele sõltumatu ja takistusteta liikumise tagamiseks tuleks luua õiguslikud sätted, millega tagatakse, et tulevased transpordivahendid ja nendega seotud infrastruktuurid on puudega isikutele ligipääsetavad, nagu näiteks õhustranspordisektoris, mille kohta on komisjon teinud liikumispuudega isikute õigusi täpsustava ettepaneku ⁽¹⁾.

1.6 Komitee märgib, et viimasel paaril aastakümnel on Euroopa Liit aktiivselt tegelenud kaubavedude küsimusega ning välja töötanud arvukad algatused kaubaveo mahu suurendamiseks, et edendada Euroopa kaubandust ja seeläbi majanduslikku arengut. Transpordi infrastruktuurid on seega loodud peamiselt maanteetranspordi valdkonnas, mõnevõrra vähemal määral raudteetranspordi vallas ning eriti vähe siseveetranspordis.

⁽¹⁾ EMSK arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus liikumispuudega isikute õiguste kohta lennureisi puhul”.

1.7 2005. aasta lõpuks esitab komisjon teatise, mis käsitleb valges raamatus "Euroopa transpordipoliitika aastani 2010: aeg otsustada" esitatud ettepanekute osas saavutatud tulemuste vahearuannet. See võimaldab kindlaks teha, kas kasutajad on seatud transpordipoliitika keskmesse, ning kontrollida, kas säästva arengu arvestamine on kaubaveol suurendanud maanteetranspordile alternatiivsete võimaluste (raudteed, sise- ja mereveeteed) kasutamist. Sobival hetkel esitab komitee kõnealuse vahearuande põhjal tavapärase vormis arvamuse, millele siin aga ei keskenduta.

1.8 Kuni veel aruannet pole esitatud, nendib komitee, et kuigi on olemas Rahvusvahelise Raudteeliidu prognoosid Lääne-Euroopa reisijate ja läbitavate kilomeetrite kohta aastateks 2010–2020 (?), puudub üldine reisijateveo ülevaade. Juba mitmeid aastakümneid tundub olevat olnud üldine seisukoht see, et kaubavedude nõuete ja vajaduste rahuldamine pakub sobivaid lahendusi ka reisijateveo valdkonnas. Sellest seisukohast on ilmselgelt lähtunud ka maanteeinfrastruktuuride arendamisel: samu infrastruktuure kasutatakse nii kauba- kui reisijatevedudel (nii era- kui ühissõidukite jaoks: autod, bussid). Maanteed on alati pidanud täitma sellist topeltülesannet. Liikluse praegune areng muudab kauba- ja reisijateveo koostoimimise paljudel teedel keeruliseks või isegi ohtlikuks. Üksnes kaubavedude vajadustele keskendumise tulemus on nii kauba- kui reisijateveoks kasutatavate maanteeinfrastruktuuride eelistamine teiste transpordiliikide arvelt.

1.9 Komitee on seisukohal, et selline olukord:

- eemaldub valges raamatus seatud prioriteedist, milleks on transpordi kasutaja seadmine transpordipoliitika keskmesse;
- ei ole kooskõlas väljendatud sooviga võtta arvesse säästva arengu põhimõtteid;
- ei soodusta eriti vajalikku Euroopa ühtekuuluvust, milleks on tarvis mitmesugust vastastikust suhtlemist — inimeste liikuvust;
- jätab kõrvale positiivsed muutused, mida Euroopa Liit võib oodata Hiinast ja Indiast lähtuva rahvusvahelise turismi arengust. Aastaks 2030 peaks kõnealused riigid olema saavutanud piisavalt hea elatustaseme, et igal aastal saaksid sajad miljonid Hiina ja India elanikud reisida välisriikidesse.

(?) Vt lisa 1.

1.10 Eelöeldut arvestades soovib komitee, kelle ülesanne ei ole teha uurimusi, et komisjon algataks võimalikult kiiresti laialdase analüüsi, mille eesmärgid on järgmised:

- analüüsida inimeste reisimist Euroopa Liidus ja liidu vahetus mõjualas aastateni 2020 ja 2030;
- analüüsida Euroopast välja reisivate eurooplaste liikumist ning Euroopa Liitu äri- või turismieesmärgil sisenevate välismaalaste osatähtsust aastateni 2020 ja 2030;
- kontrollida kõnealustest prognoosidest lähtudes, kas praegune või mitmete käimasolevate programmide raames kavandatav suutlikkus vastab reisijateveo vajadustele aastatel 2020 ja 2030;
- teha 2010. aastaks koostatavas uues transpordipoliitikale pühendatud valges raamatus ettepanek ELi ja selle kodanike püüdluste ja ootustega kooskõlas oleva tegevuskava koostamiseks. Seejuures tuleks suuremat rõhku asetada "inimeste reisimisele laienenud Euroopas ning selle mõjule transpordivahendite arengule aastateni 2020 ja 2030."

2. Isikute reisimise või liikumise laialdase analüüsi suunad ja ulatus

2.1 Euroopa ruumi uued mõõtmed: kaugus ja aeg

2.1.1 Komitee soovib, et komisjon võtaks tarvitusele meetmed suurendamiseks Euroopa poliitiliste juhtide ja kodanike teadlikkust nii Euroopa praegustest kui lähituleviku geograafilistest piiridest. Aastateks 2020–2030 on praegu 25 liikmesriigist koosnev EL kindlasti võtnud vastu uusi liikmesriike. Samuti on liit tänu lähedusele teistele riikidele (või tänu koostööle naaberriikidega) laiendanud oma vahetut mõjuala, mis ulatub üle kogu Euroopa mandri. Sel alal tuleb nii reisijate- kui kaubaveo probleeme käsitleda hoopis teisel tasandil.

2.1.2 Praegu tajuvad vaid vähesed eurooplased, et Euroopa Liit ja selle mõju katavad ala, mis ulatub ida-lääne suunal Atlandi ookeanist Musta mere ja Volga jõeni Venemaa südames või Läänemereni ning põhja-lõuna suunal Vahemereni — ja seega Aafrika rannikuni.

2.1.3 Sellisel uuel alal on muutunud ka liikumiseks vajalikud vahemaad ja ajad — neid ei saa enam käsitleda lihtsalt varasema olukorra jätkuna, võttes arvesse keskpikas perspektiivis prognoositavaid piiranguid tehnoloogia ja kiiruse osas.

2.1.4 Pealegi soodustavad üleilmastumine ning teatavate suure rahvaarvuga riikide oodatav ja tõenäoline elatusaseme tõus transpordivajaduste suurenemist, arvestades sadasiid tuhandeid väljaspool Euroopa Liitu elavaid inimesi, kellel on soov või vajadus teha igal aastal Euroopasse suhteliselt lühiajalisi järjestikuseid reise. Komitee arvab seega, et Euroopa uute mõõtmetega arvestamisel tuleb keskenduda nii **vahemaadele** (Euroopa territooriumil ja selle vahetus mõjualas ning rahvusvaheliste sidemetete alal) kui **vajalikule ajale** (reisi kestus, transpordivahendite kiirus, reisimiseks vajaliku aja optimeerimine, lähtudes reisijate soovidest ja olemasolevatest piirangutest).

2.2 Isikute liikumise üldise analüüsi võimalik ulatus

2.2.1 Inimeste reisimise peamised põhjused

Isikute ja kaupade vaba liikumine on Euroopa kujundamisel aluspõhimõtteks. Komitee on seisukohal, et kõnealuse põhimõtte järjekindlat rakendamist tuleb pidevalt kontrollida, eriti praegu, laienemise ja üleilmastumise topehtmõju puhul. Vaba liikumise põhimõtte austamine on Euroopa demokraatia ja ühtsuse põhialuseks.

Isikute vaba liikumine tähendab kindlate reeglite (juriidilised ja kohtumenetluse reeglid, kaitse terrorismi eest, liikumispuudega isikute transport jne) paikapanemist. See ei ole aga käesoleva omaalgatusliku arvamuse eesmärk; käesolev dokument on suunatud isikute vaba liikumise põhimõtte järgimise ja liikuvuse tagamiseks vajalikele meetmetele ja vahenditele.

Isikute reisimise põhjuste kindlaksmääramine on vajalik seetõttu, et vastavalt põhjustele ning nende kvalitatiivsele ja kvantitatiivsele tähtsusele kasutatakse erinevaid ellurakendamise vahendeid.

2.2.2 Komitee soovib lähemalt analüüsida järgmisi isikute reisimise põhjuseid (nimekiri ei ole täielik):

- tööalane reisimine (äriistel, ametialastel jms eesmärkidel);
- haridus- ja koolitusalane reisimine (õpingud, osalemine seminaridel, teaduskoostöö jms);
- ametialane reisimine (ajutiste lähetustega töö, praktika jms);
- reisimine avastuste ja vahetuste pärast (turism, kultuur, pärand jms);
- jms.

2.2.3 Komitee soovib, et ta taotletav üldine analüüs keskenduks reisimisele, mis tekitab korduvaid või pidevaid isikute liikumise märkimisväärseid voogusid.

2.2.4 Reisida on võimalik kahel viisil.

Arvesse tuleb võtta viise, kuidas inimesed reisida soovivad, kuna need määravad osaliselt ära selleks kasutatavad vahendid.

Eristada võib kahte suurt viisi:

- reisimine üksi või väga väikestes rühmades (mõned inimesed, paar, perekond vms)

NB! Väikest rühma võiks näiteks piiritleda vastavalt liiklus-eeskirjale lubatud reisijate arvuga sõiduautos;

- reisimine eri sihiga rühmas (töötajad ametialasel reisel, turistid, pensionärid, puhkajad jne).

2.2.5 Vahemaad

Komitee soovib piirata üldise analüüsi ulatust, täpsustades samas, et ulatuse kitsendamiseks on samuti vaja läbi viia analüüs. Selge on see, et sõltuvalt läbitavast vahemaast on võimalik kasutada erinevaid, üksteist täiendavaid ja kooskõlastatud liikumisvahendeid. Aeg, mida inimesed ühest kohast teise reisimiseks kulutada soovivad, sõltub läbitavast vahemaast, kasutatavatest transpordivahenditest ja reisimise põhjustest. Transpordiliikide kindlaksmääramisel tuleb võtta arvesse selle eest vastutavaid struktuure (riik, kohalikud omavalitsused, omavalitsusüksused jne).

2.2.6 Eelnimetatud põhjustel soovib komitee eristada järgmisi vahemaade kategooriaid:

- **kuni 100 km:** jätta üldisest analüüsist välja, kuna see puudutab liikumisi linnades ja linnade läheduses, tulenevalt linnade või linnade rühmade paigutusest, mistõttu peaks seda teemat käsitlema eraldi. Väljakutsed kogu Euroopas linnades sobivalt kohandatud ja ühtse transporditeenuse pakkumisel (ohutus, mugavus, keskkonnasäästlikkus, reostus, teenuse kvaliteet, järjepidevus jne) tekitavad vajaduse kogemuste ühendamise järele, et kasutajad saaksid sellest suurimat kasu;
- **100–250 km:** üha sagedasemad igapäevased edasi-tagasi sõitmised, sh piiri ületamine. Kiired ja taskukohased transpordivahendid võimaldavad liikuda kodu ja töökoha vahel ka neil, kes elavad suurtest linnadest ja keskustest kaugel;

- **250–750 km:** vahemaad, mille puhul tuleb analüüsida võimalusi, mille korral võib tekkida konkurents maantee-transportivahendite (erasõidukid või bussid) ja raudteetranspordivahendite (tavarongid või kiirrongid) vahel;
- **750–1500 km:** vahemaad, mille puhul tuleb uurida tingimusi, mille korral võib tekkida konkurents raudteetranspordivahendite (kiirrongide) ja õhusõidukite vahel;
- **üle 1500 km:** vahemaad, mis ulatuvad Euroopast välja poole ja mille puhul aeg on olulisem kui lühemate vahemaade puhul, mistõttu jääb ainsaks võimaluseks õhutranspordi kasutamine.

2.2.7 Samuti peaks vahemaid käsitlev peatükk hõlmama reisimist ühest riigist teise ja ühelt mandrilt teisele, et oleks võimalik arvesse võtta Euroopa Liitu sisse tulevaid ja liidust välja minevaid inimvoogusid.

2.2.8 Komitee soovib, et taotletav üldine analüüs keskenduks transportivahenditele ja isikute liikumisel kasutatavatele infrastruktuuridele. Kõnealusel valdkonnas tuleb lisaks olemasolevate ja laialdaselt tuntud vahendite määramisele, hindamisele ja optimeerimisele uurida eelarvamusteta ka uusi võimalusi selles valdkonnas järgnevatel aastakümnetel jooksul loodava tehnika ja tehnoloogia kiireks integreerimiseks. See eeldab, et komisjon teeb ettepanekuid transportivahendite arengu uurimisprogrammide toetamiseks, korraldamiseks ja kooskõlastamiseks ning tulevaste vajaduste prognoosimiseks, võimaldades samas ära kasutada ka sobivaid võimalusi.

2.2.9 Reisijateveo praeguseid transportivahendeid võib üldise analüüsi raames liigitada järgmiselt:

- **Maanteetransport:** liikumine erasõidukite või bussidega. Praegu ei ole mingeid märke sellest, et kõnealuste transportivahendite kasutamine võiks väheneda (pigem vastupidi); neid edendavad tehnoloogiauuendused keskkonda vähem saastavate mootorite ja kütuste väljatootamisel. Kaks võimalikku lähenemist on järgmised:
 - Lasta ajaoludel omasoodu kujuneda ja jälgida tulemusi, lootes, et suudetakse heastada kõige kahjulikumad mõjud.
 - Piiritleda vabatahtliku poliitika põhiteljed, arendades näiteks välja tulevaste uusi kütuseid kasutavate transportivahendite hoolduse ja kütusega varustamise võrgustikke, luues spetsiaalselt teatavatele maanteesõidukitele mõeldud infrastruktuure, jätkates uurimuste korraldamist “arukate maanteede” kohta ning luues abi võimalused ja võttes tarvitusele meetmed pikamaareiside jaoks.
- **Raudteetransport:** praegu tunduvad olevat eelisseisus kiirrongid, mis varjab mõnikord puudujäägid tavarongide liikluse osas.

- **Õhutransport:** võttes arvesse uusi tingimusi, milles Euroopa Liit areneb, on tegemist asendamatu transportivahendiga nii pikkade vahemaade kui ELi ja kolmandate riikide vahelise liikumise puhul. Nende muutuste ja Airbus A380 aktiivse turustamise taustal tuleb kiiresti kohandada Euroopa lennujaamade infrastruktuure (sh ühendusliine linnakeskustega) võimaldamaks teenindada ka suuri reisilennukeid ja tulla toime prognoositava lennureisijate arvu suurenemisega.

- **Meretransport:** tagab isikute regulaarse kohaliku transpordi mitmesugustel vahemaadel Põhjamerel, Läänemerel või Vahemerel. Meretransporti võiks näiteks “meremagistraalide” kaudu arendada ja täiendada teiste transportiliikidega.

- **Siseveetransport:** praegu on see reisijateveol jäänud marginaalsesse seisu, välja arvatud mõnedes jõekaldal asuvates suuremates linnades, kus inimesed sel moel tööle käivad või turistide jaoks loodud liinidel (jõekruisid või “jõetaksod”). Siiski peaks siseveetransporti pidama võimalikuks alternatiiviks (nt lennujaamaliinid Veneetsias vms) ning mitte seda pidevalt kõrvale jätma.

2.3 *Inimeste reisimisvajaduste analüüs, mis hõlmab ajavahemikku aastateni 2020 ja 2030.*

2.3.1 Olles uurinud arvilisi andmeid olemasolevates prognoosides inimeste reisimise kohta järgmistel aastakümnetel, nendib komitee, et selles osas on tõsiseid puudujääke. Transportisektori mineviku kohta on läbi viidud suhteliselt palju uuringuid, kuid nende andmete põhjal ei ole võimalik teha piisavalt usaldusväärseid prognoose tulevikuks. Need ei võimalda võtta arvesse kõige viimaseid muutusi nagu ELi liikmete arvu tõusu 25ni, kavandatavaid laienemisi keskpikas perspektiivis ega muutusi ELi vahetus mõjualas asuvates riikides.

2.3.2 Komiteele teadaolevalt ei ole praeguseks läbi viidud ühtegi uuringut selle kohta, kuidas mõjutaks Euroopa Liitu muutused arenguriikide elatusasemetes, mis võimaldaks 2020. aastaks (Hiina puhul) või 2030. aastaks (India puhul) reisida sadadel miljonitel inimestel koduriigist väljapoole, nagu ennustatakse eri allikatest pärinevates prognoosides. Sageli prognoositud arv — 100 miljonit välisriiki reisivat hiinlast aastast 2020. aastaks — ei tundu praegu enam olevat realistlik. Samas moodustab see vaid 8 % Hiina rahvastikust. See on väiksem näitaja kui välismaale reisivate jaapanlaste osakaal (umbes 12 miljonit inimest). Hiljutine uurimus näitab, et praegu on keskmiselt 4 % hiinlastest jõudnud Euroopa keskmisele elatusasemele — protsendiliselt on seda küll vähe, kuid arviliselt on see enam kui 50 miljonit inimest!

2.3.3 Eeldades, et vaid 50 miljonit hiinlast soovivad reisida Euroopasse, tehes selleks lühiajalisi (keskmiselt kümnapäevaseid) mitme riigi külastamist hõlmavaid lennureise, soovib komitee, et Euroopa Liit uuriks lähemalt transpordisuutlikkuse vajalikkust arengut, olles eelnevalt kontrollinud esialgseid prognoose. Samuti kutsus komitee liikmesriike üles eraldama vastavalt kohandatud vahendeid, et kasutada ära majanduslikku kasu, mida turismi selline areng kaasa võib tuua. Kui ei suudeta vastata Hiina ja India turistide vajadustele reisimisel, siis eelistavad nad reisida riikidesse, mis suudavad neid paremini vastu võtta.

2.3.4 Komitee võttis huviga teatavaks 2004. aasta septembris komisjoni avaldatud toimiku "Euroopa energia ja transport: peamiste tõukejõudude stsenaarium". Selles on ära toodud prognoosid mitmes valdkonnas aastateni 2010, 2020 ja 2030 ning seda võiks kasutada viitedokumendina. Eesmärk on eelkõige uurida energiavajadusi ning võimalusi keskkonda vähem saastavate ja/või taastuvate energiaallikate kasutamiseks. Neljas peatükk keskendub selles perspektiivis transpordile ja võimaldab teha mõningaid prognoose, et tuua välja olemasolevad andmed nii reisijateveo kui ka kaubaveo kohta, mille kohta on praegu rohkesti statistikat.

2.3.5 Aruande **lisas** ⁽³⁾ on ära toodud mõned viited kavandatavatele muudatustele.

Prognoosid on tehtud 30 riigi kohta (25 liikmesriiki, millele komisjon lisas ka Rumeenia, Bulgaaria, Šveitsi, Norra ja Türgi). Üldiselt on neis riikides järgmise 40 aasta jooksul oodata reisijateveo mahu suurenemist. (Gpkm = *Gigapassenger per kilometre*)

— **4196 Gpkm** aastal 1990, aga **5021 Gpkm** aastal 2000 (+ **20 %** 10 aasta jooksul)

— **5 817 Gpkm** aastal 2010 (+**16 %** 10 aasta jooksul)

— **6700 Gpkm** aastal 2020 (+**15 %** 10 aasta jooksul)

— **7540 Gpkm** aastal 2030 (**12,5 %** 10 aasta jooksul)

2.3.6 Komitee märgib, et huvitaval kombel näitavad kasvuprognosid tulevate aastakümnete kohta väiksemat kasvu kui ajavahemikul 1990–2000. Selle põhjal võib oletada, et inimeste liikuvus ei ole enam majanduse aktiivsuse kriteerium.

2.3.7 Ajavahemikus 2000–2030 kasvab erasõidukitega maanteel liikuvate isikute arv 45 %, samas kui raudteetranspordi maht suureneb vaid 30 %. Õhutranspordi mahu kasvuks prognoositakse aga 300 %. Komitee pädevuses ei ole hinnata

kõnealuste prognooside ühtsust, kuid ta märgib, et seda tuleks põhjalikumalt uurida, et saada olukorrast ülevaade nii keskpikas kui pikas perspektiivis.

2.3.8 Komitee taotleb seega, et komisjon algataks spetsiaalse kõikehõlmava eelanalüüsi, et hinnata võimalikult täielikult inimeste transpordivajadusi, nii kvantitatiivseid kui kvalitatiivseid, aastateni 2020 ja 2030.

2.3.9 Analüüsi peaks kaasama lisaks eelnimetatud dokumendis komisjoni poolt loetletud 30 riigile ka ELi vahetus mõjualas asuvad riigid (Horvaatia, Albaania, Ukraina, Venemaa, Põhja-Aafrika riigid jne), kellel järgmise 25 aasta jooksul kujunevad mis tahes kujul tihedamad suhted ELiga.

2.3.10 Eelanalüüs peaks samuti võimaldama hinnata arenguriikide (nt Hiina, India) turistide reisimise mõju nii Euroopa Liidu välis- kui siseturismile.

3. Ettepanekud ja järeldused

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee:

3.1 on seisukohal, et laienenud Euroopa Liidus tuleb kindlasti tagada isikute liikumisvõimalused, et tugevdada ELi demokraatiat ja ühtekuuluvust;

3.2 nendib, et praegu on inimeste reisimise kohta aastani 2030 olemas vaid üksikud perspektiivuurinud, mis võimaldaks analüüsida mõju transpordivajadustele ja vastavatele infrastruktuuridele;

3.3 märgib, et mis tahes Euroopa kontinenti hõlmavate infrastruktuuride puhul on vaja väga pikki rajamise tähtaegasiid (kuni kakskümmend aastat);

3.4 on seisukohal, et praegu olemasolevate andmete põhjal, mis lubavad ennustada reisijateveo nõudluse märkimisväärset suurenemist, peaks Euroopa Komisjon algatama uuringud ja seejärel küsimuse laialdase analüüsi, tehes seda paralleelselt kaubaveo uuringute ja analüüsidega;

3.5 teeb ettepaneku, et analüüsi tulemusi võiks käsitleda 2010. aastaks koostatavas transpordipoliitika valges raamatus, kus oleks 2001. aasta analüüsiga võrreldes kesksel kohal reisijateveo sektori vajaduste rahuldamine aastani 2020 ja 2030; Selles võiks keskenduda järgmistele teemadele:

— isikute reisimise peamised põhjused;

⁽³⁾ Vt lisa 2.

- reisimise viisid (rühmas või üksi);
- läbitud vahemaade kategooriad;
- kasutatavad transpordiliigid, juurdepääs neile, nende töökindlus, ohutus jms.

3.6 soovib komisjonil määrata ühiselt asjassepuutuvate liikmesriikidega kindlaks vahendid, millega tagada optimaalsetes tingimustes ja kooskõlas säästva arengu põhimõtetega isikute liikumisvõimalused. Seejuures tuleks arvesse võtta eelkõige järgmist:

- puudega või eakate inimeste või väikelaste raskused ja erivajadused reisimisel (koostöös liikumiskustega inimesi esindavate organisatsioonidega);

- reisijateveo vahendite kohandamise uute meetodite ja tehnoloogiate uurimiseks ja arendamiseks vajalik raha;
- õiguslikud, reguleerivad ja rahalised sätted, mis võimaldaksid liikmesriikidel viia ellu programme transpordivajaduste rahuldamiseks;

3.7 rõhutab, et Euroopa Liit peab kontrollima, et liikmesriigid pakuvad transporditeenust, milles on tasakaalus nii kauba- kui reisijateveo valdkond, ning soovib, et teda teavitataks laialdase analüüsi algatamisest ja hoitaks sellega kursis ning et temaga konsulteeritaks lõppjäreluste osas.

Brüssel, 26. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel

- **“Ettepanek: nõukogu määrus, mis käsitleb ühist turukorraldust suhkrusektoris”**
- **“Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1782/2003, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks”**
- **“Ettepanek: nõukogu määrus, millega luuakse ajutine kava suhkrutööstuse ümberkorraldamiseks Euroopa Ühenduses ning muudetakse määrust (EÜ) nr 258/1999 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise kohta”**

KOM(2005) 263 lõplik — 2005/0118-0119-0120 CNS

(2006/C 28/10)

20. jaanuaril 2005 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklitele 36 ja 37 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmiste dokumentide suhtes: *“Ettepanek: nõukogu määrus, mis käsitleb ühist turukorraldust suhkrusektoris”*

Põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon, kelle ülesandeks oli komitee töö ettevalmistamine, võttis oma arvamuse vastu 7. oktoobril 2005 (raportöör: hr BASTIAN).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 26. ja 27. oktoobril 2005 toimunud 421. täiskogu istungil (26. oktoober) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 103, vastu hääletas 22, erapooletuks jäi 18.

1. Sissejuhatus

1.1 Kaksikümmend üks Euroopa Liidu riiki toodavad peedi-suhkrut. Prantsusmaa ülemeredepartemangud ja vähesel määral ka Hispaania toodavad roosuhkrut (280 000 tonni). Kokku kõigub Euroopa suhkrutoodang sõltuvalt aastast vahemikus 17 kuni 20 miljonit tonni, samas on Euroopa aastane suhkrutarbimine hinnanguliselt 16 miljonit tonni.

1.2 Külvikorra alusel kasvatatavat suhkrupeeti kasvatavad 320 000 põllumeest 2,2 miljonil hektaril (keskmiselt pisut üle 7 ha peedikasvataja kohta). Peeti töödeldakse umbes 236 suhkruvabrikus, mis annavad otseselt tööd ligi 75 000 töötajale, kelle hulgas on nii alalisi töötajaid kui hooajatöölisi.

Suhkrupeedi- ja suhkrusektor annab Euroopas otseselt või kaudselt tööd kokku 500 000 inimesele.

1.3 Euroopa Liidus toodetakse ka 500 000 tonni isoglükoosi ja 250 000 tonni inuliinisiirupit ning rafineeritakse toorest roosuhkrut (millest suurem osa — 1,6 megatonni — imporditakse AKV riikidest ⁽¹⁾)

1.4 Suhkru-, isoglükoosi ja inuliinisiirupi sektoris uuendati tootmiskvootide süsteemi viimati aastal 2001.

1.5 Komisjon esitas 14. juulil 2004 teatise suhkrusektori reformi kohta ⁽²⁾, mille kohta EMSK võttis 15. detsembril 2004 vastu arvamuse ⁽³⁾

1.6 22. juunil 2005 esitas komisjon kolm seadusandlikku ettepanekut ⁽⁴⁾, mis on käesoleva arvamuse teemaks.

Samal ajal esitas komisjon ettepaneku võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus sidusmeetmete kohta suhkruprotokolliga ühinenud riikide suhtes, keda mõjutab ELi suhkruturu korralduse reformimine ⁽⁵⁾

1.7 Komisjoni seadusandlik ettepanek erineb 14. juuli 2004. aasta teatisest järgmiste aspektide poolest:

- kestus kuni turustusaastani 2014-2015 (kaasa arvatud);
- suhkrupeedi miinimumhinna langemine kahe turustusperioodi jooksul 42,6 % (25,05 euronit tonni kohta), kusjuures majandusharusisese kokkuleppe tulemusel on võimalik ka 10protsendiline lisalangus.
- suhkru võrdlushinna alandamine nelja turustusperioodi jooksul 39 % võrra (385,5 euronit tonni kohta), seejuures netovõrdlushind alaneb kahe turustusperioodi jooksul (erinevuse moodustab ümberkorraldusfondi makstav maks);
- tootmismaks 12 eurot tonni kvoodisuhkru tonni kohta, mis tuleb jagada võrdselt kasvatajate ja tootjate vahel;
- A-kvoodi ja B-kvoodi liitmine üheks ühtseks kvoodiks, kusjuures praegu C-suhkrut tootvatele liikmesriikide vahel jagatakse ühe miljoni tonni suurune lisakvoot, millelt aga võetakse maksu 730 eurot lisakvoodi tonni kohta.
- nelja-aastane ümberkorralduskava, millele võib järgneda kvootide astmeline vähendamine;
- isoglükoosi kvootide suurendamine 100 000 tonni võrra aastas kolme aasta jooksul;

⁽¹⁾ AKV: Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna arengumaad, kes on allkirjastanud Cotonou konventsiooni protokollid suhkru kohta.

⁽²⁾ KOM(2004) 499 lõplik.

⁽³⁾ Arvamus, ELT C157, lk. 102. Vaata ka lisa.

⁽⁴⁾ KOM(2005) 263 lõplik.

⁽⁵⁾ KOM(2005) 266 lõplik.

— turujuhtimissätted, mis seisnevad kvoodivälise suhkru ülekandmises, turu vajadusi ületava kvoodisuhkru võimalikus turult kõrvaldamises ning võimalikus abis eraladustamisele, kui turuhind langeb allapoole võrdlushinda.

— keemia- ja farmaatsiasektoritele võimaluse jätmise kasutada ka kvoodiväliselt suhkrut, nagu seda teevad pärimi ja alkoholi-sektorid, ning tarneraskuste puhul saada eraldi tariifi-kvoodid;

— kuni aastani 2009-2010 rafineerimistehastele tarne tagamine nende traditsiooniliste vajaduste tasemel;

— ettepanek lõpetab alates aastast 2009-2010 piirangud suhkru impordile vähimarenenud riikidest;

— Ekspordi osas keelab ettepanek kvoodivälise suhkru ekspordi ega näe ette toetust mitte saava kvoodisuhkru ekspordi võimalust;

— Komisjon on loobunud kvootide ülekantavusest Euroopa tasandil ja kvootide astmelisest vähendamisest 2 800 000 tonni võrra nelja aasta jooksul. Kehtestatud on ümberkorralduste kava. Seda rahastatakse suhkru-, isoglükoosi ja inuliini kvootidelt saadavatest maksudest. Rohkem kui 50 % suhkrukvootide maksudest katavad põllumajandustootjad suhkrupeedi hinna alandamise kaudu.

— Ümberkorraldusfond annab suhkru-, isoglükoosi- ja inuliini-tootjatele, kes oma kvootidest loobuvad, tootmise lõpetavad ja tehased sulgevad, järkjärgult kahanevat ümberkorraldusabi, mis sõltub tootmise peatamise aastast;

— Komisjon näeb ette, et ümberkorraldusfond võib puudutada kuni 6 160 miljonit kvooditonnit, mis tähendab kokku 4,2 miljardi euro suurust eelarvet.

— Suhkrupeedi- ja sigurikasvatajatele hüvitatakse 60 % suhkrupeedi hinna alanemise tõttu saamata jäänud sissetulekust. Neile makstakse toodanguga sidumata toetust, lähtudes kindlast summast A ja B tootmiseks mõeldud hektari kohta ja võttes arvesse igale liikmesriigile seatud ülemmäära.

— Liikmesriigid võivad ise valida, millist võrdlusperioodi nad toetuse jagamisel kasutavad.

— Rahalise toetuse suurus põllumajandustootjatele otsese sissetulekutoetuse maksmiseks moodustab turustusaastal 2006-2007 907 miljonit eurot ja alates turustusaastast 2007-2008 1 543 miljonit eurot.

2. Üldmärkused

2.1 EMSK leiab, et suhkruturu ühise korralduse reform on vajalik. Selles seoses tuleb ta meelde oma 15. detsembri 2004. aasta arvamust⁽⁶⁾ ja konkreetselt selle punkte 2.1, 2.4, 2.6, 2.7, 2.8, 2.9, 2.10.

2.2 Siiski tõdeb EMSK, et reformiettepanek läheb palju kaugemale sellest, mis esitati 14. juuli 2004. aasta teatises. Hindade ja tootmise langus on palju järsem ja eksport lõpetatakse kiiresti. Seega saadab ettepanek meie konkurentidele WTO läbirääkimistel väär signaali. Ettepanek ei kaitse eesmärki kindlustada selline Euroopa suhkrutootmine, mis suudaks tagada turunõudluse katmise, eriti piirkondades, kus ümberkorraldamine on keeruline.

2.3 EMSK on mures pakutud hinna- ja tootmise languse mõju pärast põllumajandustootjate sissetulekule ja tööhõivele. Selles seoses rõhutab ta suhkrutööstuse olulist rolli paljude piirkondade majanduses. EMSK leiab, et ettepanek ei arvesta Euroopa põllumajandusmudeliga ja nõukogu palju kordi korratud tahtega toetada traditsioonilist põllumajandust ka vähemsoodsa olukorras olevates piirkondades ja liikmesriikides, ka ei arvesta see multifunktsionaalsusega, jätkusuutlikkusega ega Lissaboni strateegiaga. Reformiettepanekud toovad kaasa 150 000 töökoha kaotuse suhkrusektoris ja sellega seotud sektorites.

2.4 EMSK ei usu, et komisjoni valitud reformivariant, mis seisneb turutasakaalu taotlemises hindade alandamise kaudu, võiks saavutada oma eesmärki, nimelt Euroopa elujõulise suhkruproduktide kasvutase ja suhkrutööstuse pikaajalist säilimist ja kohustuste järgimist, mis Euroopa on võtnud suhkrutarnivate soodustatud arengumaade suhtes. EMSK on veendunud, et tuleb teha kõik võimalik vältimaks olukorda, kus suhkru SWAPi (kolmnurkkaubanduse) kaudu, millest ei ole mingit kasu vähimarenenud riikidele, avaneksid Brasiiliale maailmaturu uued osad. Selles seoses soovib komitee rõhutada, et Brasiilia suhkrutootmine, mis toetub suuresti riigi bioetanooli ja rahanduspoliitikale, rajaneb vastuvõtmatutel sotsiaalsetel, keskkonna ja maaomandi tingimustel, kuid mis tagavad äärmiselt madalad tootmiskulud ja tootmise kasvu viimastel aastatel, mille tagajärjel on suhkruvarud maailmaturul suurenenud ja suhkru hind vastavalt langenud. EMSK leiab, et ELi turule pääsemise tingimuseks peaks olema vastavus Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni 1998. aasta konverentsi deklaratsioonis viidatud sotsiaalsetele normidele.

2.5 EMSK⁽⁷⁾ hinnangul on väljapakutud hindade alandamine ja kvootide vähendamine tõsine samm suhkruturu täieliku

liberaliseerimise suunas. See ei saa pakkuda jätkusuutlikku tulevikuväljavaadet suhkruproduktide tootjatele, suhkrusektori töötajatele ja Euroopa riikide tarbijatele.”

2.6 Seepärast ei mõista EMSK⁽⁸⁾, miks komisjon ei toetanud ideed pidada vähimarenenud riikidega läbirääkimisi soodusimpordikvootide üle, nagu need riigid soovivad. See võimaldaks senisest sihipärasemalt rahuldada vaesemate arengumaade huve ja saavutada Euroopas tasakaalustatud turupakkumine jätkusuutlike hindadega. EMSK juhib tähelepanu fundamentaalsele vastuolule komisjoni seisukohas: ühelt poolt õigustab komisjon suhkrusektori ühise turukorralduse radikaalset reformi algatuse “Kõik peale relvade” abil, teiselt poolt aga keeldub rahuldama vähimarenenud riikide selgelt väljendatud soovi saada sooduskvootide süsteem.

2.7 EMSK⁽⁹⁾ ei usu, et suhkruhindade märkimisväärne langus tuleks kasuks tarbijaile. 70 % suhkrust kasutatakse töödeldud toodetes, mistõttu on väga keeruline vähendada tarbijate makstavat hinda. Pealegi ei ole riikides, mis on oma turud avanud, tarbijate makstav hind langenud.

2.8 EMSK ei mõista, miks komisjon tegi ettepaneku töötlemata suhkru eksport kiiresti tühistada. Vaatamata kaotusele WTO suhkrukomisjonis on Euroopa Liidul õigus eksportida 1 273 000 tonni subsideeritud töötlemata suhkrut, olenemata sellest, kas tegemist on toetusi saava kvoodisuhkruga või toetusi mittesaava kvoodivälise suhkruga. Suhkruproduktide kasvutase saagikus varieerub teataval määral ja turule avaldav mõju ka muutused impordi mahus. Seepärast oleks soovitatav saavutada ekspordi kaudu mõningane paindlikkus, et võimaldada kvoodisuhkruga või kvoodivälise suhkruga ühtlasemat kättesaadavust. See tagaks tootmise järjepidevuse ning töötajate ja varustuse otstarbekas kasutamise.

2.9 EMSK toetab komisjoni ettepanekut sektori vabatahtliku ümberkorraldamise kava kohta, mis parandaks oluliselt ümberkorraldamise elluviimise tingimusi. Siiski soovib komitee, et kõnealust kava täiendataks, et arvestada produktide tootjate ja suhkrutööstuse töötajate huve.

2.10 EMSK⁽¹⁰⁾ üldhinnangu kohaselt ei ole komisjon adekvaatselt kaalunud oma ettepaneku mõju, mis toob kaasa Euroopa ja arengumaade põllumajandussektori (põllumajandus ja esmane töötlemine) ressursside suureulatusliku ülekandumise rahvusvaheliste toiduainete tootjatele ja turustavatele suuretegevõtetele ning mis ühtlasi hävitab suure osa Euroopa ja AKV riikide suhkrutööstusest praktiliselt ainult Brasiilia suhkrutootmise huvides⁽¹¹⁾

⁽⁶⁾ Arvamus, ELT C157, lk. 102.

⁽⁷⁾ ELT C 157, 28.6.2005.

⁽⁸⁾ ELT C 157, 28.6.2005.

⁽⁹⁾ ELT C 157, 28.6.2005.

⁽¹⁰⁾ ELT C 157, 28.6.2005.

⁽¹¹⁾ ELT C 157, 28.6.2005.

3. Erimärkused

3.1 EMSK tervitab asjaolu, et vastavalt komitee taotlusele teeb komisjon ettepaneku kehtestada määrus ajavahemikuks 1.6.2006–20.9.2015.

3.2 EMSK hinnangul on ettepanekus pakutud hinnalangused liiga suured ning neil poleks pealegi mingit mõju suhkru impordile kaubavoogude kolmnurkliikumise kaudu (maailmaturu, vähimarenenud riikide ja ELi vahel), mille suurus kõiguks vastavalt maailmaturu hindade ja vahetuskursside muutustele. Seetõttu soovib komitee, et hindade alandamine oleks võimalikult väike, piirdudes WTO läbirääkimiste tulemustele vastavate nõuetega, ning järkjärguline, nagu seda on tariifide alandamine, mis eelkõige annaks uutele liikmesriikidele vajalikku kohanemisaega.

Samuti palub komitee nõukogul pöörata erilist tähelepanu keerulises olukorras olevate või peedikasvatusele vähe tasuvaid alternatiive pakkuvate piirkondade põllumajandustootjate probleemidele.

3.3 Komitee on üllatunud, et ettepanekus nähakse ette tootmismaks peedikasvatatajatele ja tootjatele, samas kui kvoodid on tarbimisest märkimisväärselt väiksemad ja komisjoni lähene-mise aluseks on konkurentsi edendamine Euroopas toodetud ja imporditud suhkru vahel. Kõnealune maks diskrimineerib ühen-duse suhkrukasvatatajaid ja -töötlejaid. Vastavalt nõuab EMSK, et maks kas kaotataks või laiendataks seda kogu imporditud suhkrule.

3.4 EMSK leiab, et tõhus suhkru-sektori ühine turukorraldus (CMO) on võimatu, kui ei leita võimalust mingil viisil impordi piirata. Komitee soovib seega lisada sätteid, mis keelustaksid suhkru SWAPI vähimarenenud riikidega ja mis, juhul kui komisjon otsustab turult kõrvaldada teatava hulga tonne kvoo-disuhkru (kõrvaldamismenetlus) või kui rakendatakse mõnda eraladustamist soodustavat meetet (turuhind, mis on madalam võrdlushinnast), kohaldaksid vähimarenenud riikidest pärit impordi suhtes automaatselt koguselist kaitseklauslit.

3.5 EMSK leiab, et määruse ettepanek piirab ekspordi põhjendamatult suurel määral. Komitee on arvamusel, et määrus peaks lubama kõiki ekspordivõimalusi, mida lubab WTO, sealhulgas eriti kvoodivälise suhkru lisakoguse ekspordi, kui toetust saava kvoodisuhkru ekspord pole saavutanud WTO poolt lubatud subsideeritud ekspordi koguselisi ja eelarvelisi piire.

Peale selle peaks määrus laskma vabaks toetust mitte saava kvoodivälise suhkru ekspordi.

3.6 EMSK taunib komisjoni poolt sekkumise asendamiseks pakutud turukorraldusmehhanismide nõrkust. Arvestades impordi ebakorrapärasust ja ettenähtamatust, mis toovad kaasa püsiva surve turule, on selge, et eraladustamine ja kohustuslik turult kõrvaldamine ei taga turu- ja võrdlushinna omavahelist vastavust. Vastavalt nõuab EMSK sekkumiskorra säilitamist.

3.7 EMSK võtab teadmiseks komisjoni ettepaneku hüvitada 60 % suhkrupeedikasvatusel saamata jäänud sissetulekute toetuste abil. Komitee arvab, et hüvitised peavad olema õiglased ja nende protsent peab olema sarnane teiste põllukultuuride hüvitamise protsendiga. Komitee nendib, et suhkrupeedi tegelik hinnalangus, kui arvestada tootmismaksuga ja ohuga, et toimub veel 10-protsendiline lisalangus, võib ulatuda 50 protsendini. Neis tingimustes ei moodustaks hüvitis rohkem kui 51 %. EMSK soovib seega väiksemat hindade alandamist ja suuremat hüvitismäära, esitatud eelarve piirides. EMSK rõhutab tungivalt asjaolu, et hindade alandamise hüvitamine ei kõrvalda vajadust pikaajalise toimega tõhusate juhtimisvahendite järele, kui soovi-takse vältida turu kokkuvarisemist ja tagada põllumajandustoot-jate sissetulekuid.

3.8 EMSK tõdeb, et hüvitusettepanek näeb ette tootmisest lahutatud abi, mida jagatakse suhkrupeedi või siguri tootmiseks määratud hektarite alusel, mille kohta on sõlmitud A- ja B-suhkru ja inuliinisirupi tootmise lepingud. EMSK on seisukohal, et liikmesriikidel peab olema täielik vabadus sobivate sätete abil anda suhkrupeedi- ja sigurikasvatatajatele maksimaalset toetust, mis on piiratud ainult ettepanekus ette nähtud ülem-määraga. EMSK soovib komisjonil hinnata toetuste tootmisest lahutamise pikaajalist mõju.

3.9 EMSK peab ebaloogiliseks, et ettepanek näeb ette isoglü-koosi kvootide maksuvaba tõstmise 300 000 tonni võrra, kui samas on kehtestatud range ümberkorralduskava eesmärgiga vähendada märgatavalt kvoodisuhkru hulka ja kui miljoni tonni lisakvoodisuhkru eest, mida võidakse eraldada, tuleb maksta.

3.10 EMSK täheldab, et komisjon on ettepaneku algusse jätnud alles soovitusel viia ellu vabatahtlik hüvitatud ümberkor-ralduskava, mis asendab kvootide kohustusliku vähendamise mehhanismi ja kvootide ülekantavuse Euroopa tasandil.

EMSK kutsub üles kasvatajate/töötlejate kaasotsustusõigusele ümberkorralduse küsimuses ja ümberkorraldustest mõjutatud kasvatajatele piisava hüvitise maksmisele.

EMSK märgib selles seoses, et 2006/2007. aasta lisahüvitis 4.68 eurot A- ja B-suhkrupeedi tonni kohta ümberkorraldusest mõjutatud suhkrupeedikasvatatajatele on lihtsalt 2007/2008. aastal jõustuva hinnalanguse varajane hüvitamine. Seega pole tegu ümberkorraldusega seotud hüvitisega.

3.11 EMSK leiab, et nõukogu peaks omistama erakordselt suurt tähtsust mõjule, mida komisjoni ettepanek avaldab tööhõivele suhkru toomise ümberkorraldusest puudutatud erinevates piirkondades. Komitee nõuab liikmesriikidelt ja komisjonilt, et need soodustaksid juurdepääsu Euroopa struktuurifondidele ja Euroopa Sotsiaalfondile eriti neis piirkondades, mida ümberkorraldused kõige enam puudutavad, ja uutes liikmesriikides, et leevendada reformi negatiivset mõju tööhõivele sotsiaalselt kavadega, mis lähevad märksa kaugemale kohustuslikust õiguslikust raamistikust. Tuleb soodustada uute töökohtade loomist, mitmekesistamist ja ümberkorraldusi.

3.12 EMSK peab selles seoses vajalikuks, et komisjon ja liikmesriigid kiireloomuliselt nii reguleerivate kui rahaliste vahendite abil toetaksid ennetavat poliitikat, mis soodustab biokütuseid, milles suhkrupeet mängib kesket rolli. EMSK arvates on tingimata tarvis edasi arendada meetodeid kvoodivälise suhkru kasutamiseks väljaspool toidusektorit.

3.13 EMSK juhib komisjoni ja nõukogu tähelepanu Balkani riikide suhkru impordi tugevalt destabiliseerivale mõjule naaberriikide turgudele. Komitee soovib selgitada välja ja rakendada vajalikud kaitsemeetmed (eriti sekkumishinnast või võrdlushinnast kinnipidamine) ja nõuab võimalikult kiiret kvoodi kehtestamist Horvaatiale.

4. Järeldused

4.1 EMSK tunnustab suhkru sektori ühise turupoliitika kohandamise vajadust, kuid leiab, et reformi ettepanekud lähevad nii toomise vähendamise kui hindade alandamise osas liiga kaugemale.

Nende ellurakendamine tooks Euroopa suhkru sektorile kaasa märkimisväärsed negatiivsed tagajärjed ning tähendaks vähemalt 150 000 töökohta kaotamist, seda suuresti piirkondades, mis on juba niigi raskustes ja kus ei ole tulusat alternatiivi suhkrukasvatamisele.

4.2 EMSK kutsub nõukogu üles komisjonist suurejoonelisele poliitikale Euroopa suhkrupeedi ja suhkru toomise osas, mis avalduks impordi mahulises piiramises ja õiguse andmises kasutada ära kõik WTO poolt lubatud ekspordivõimalused. Komisjoni pakutust 2 kuni 3 miljonit tonni suurem tootmine on tegelikult täiesti võimalik, konkreetselt impordi piiramise teel. See päästaks 50 000 kuni 75 000 töökohta ja umbes 50 000 suhkrupeedikasvandust paljudes piirkondades kogu ühenduses.

4.3 EMSK kardab, et algatuse "Kõik peale relvade" ja suhkru ühise turukorralduse reformi arengupoliitika-alased eesmärgid jäävad täitmata ning just seepärast toetab vähimarenenud riikide nõudmist läbirääkimiste järele Euroopa Liiduga suhkru impordikvootide üle. Igal juhul tuleb keelata SWAPI kasutamine ja kehtestada automaatsed kaitseklauslid ja käitumiskoodeks, mis sisaldaks sotsiaalse ja keskkonnaalase jätkusuutlikkuse ja riikide toidualase autonoomia (st võime iseseisvalt oma elanikkonda toiduga varustada) tagamise kriteeriumid, mida tuleb ühenduse turule pääsemiseks järgida.

4.4 EMSK soovib säilitada kvoodisuhkru ja kvoodivälise suhkru ekspordivood, mis vastavad WTO poolt lubatud koguste, jätkamaks meie lähimate traditsiooniliste klientide teenindamist.

4.5 EMSK nõuab, et hindade alandamine oleks järkjärguline ja rangelt piiratud rahvusvaheliste kohustuste täitmisega, ning et suhkru käsitletaks vajaduse korral Doha arenguagenda (DDA) läbirääkimiste kontekstis tundliku tootena.

4.6 Komitee soovib säilitada sekkumisrežiimi ja rakendada püsivalt tõhusaid turujuhtimise vahendeid.

4.7 EMSK nõuab, et suhkrupeedi kasvatajatele hindade langusest tuleneva sissetulekukaotuse osalisi hüvitisi võimalikult suurendataks ning need eraldataks tervikuna. EMSK rõhutab vajadust tagada toetuste jätkusuutlikkus ja säilitada suhkrueluldarve.

4.8 Komitee toetab komisjoni ettepanekut ümberkorralduste kava kohta, kuid nõuab kasvatajatele kaasotsustusõigust ja toetuste maksmist tehaste sulgemise tõttu kannatavatele kasvatajatele, võimaldamaks neil oma ettevõtteid ümber korraldada.

4.9 EMSK nõuab Euroopa struktuurifondide ja Euroopa Sotsiaalfondi mobiliseerimist, andmaks Euroopa suhkru tootmise ümberkorraldamisest mõjutatud töötajatele lisaks vajalikele hüvitistele ka parimad võimalused uute elukutsete omandamiseks.

4.10 EMSK peab hädavajalikuks suhkru sektori kiireloomulist lülitamist energiadebatti (biokütuste poliitika), mis kujutab endast reformi negatiivsete tagajärgede hüvitamise vahendit.

4.11 Komitee nõuab, et kiiresti korrigeeritaks destabiliseeriv mõju, mida avaldab suhkru import Balkani riikidest.

4.12 Komitee kutsub nõukogu üles pöörama erilist tähelepanu raskustes olevatele või peedikasvatusele vähe tasuvaid alternatiive pakkuvatele piirkondadele.

Brüssel, 26. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Anne-Marie SIGMUND

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile — Aruanne ELi metsastrateegia rakendamise kohta"

KOM(2005) 84 lõplik

(2006/C 28/11)

17. mail 2005 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile — Aruanne ELi metsastrateegia rakendamise kohta"

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsiooni arvamus võeti vastu 7. oktoobril 2005. Raportöör oli hr KALLIO, kaasraportöör hr WILMS.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 421. täiskogu istungil 26. ja 27. oktoobril 2005 (26. oktoober istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 97, erapooletuks jäi 1.

1. Sissejuhatus

1.1 EÜ asutamislepingus ega ka uues põhiseaduse lepingus ei ole sätestatud ühenduse metsapoliitikat.

1.2 Euroopa Komisjon avaldas ELi metsastrateegiat käsitleva teatise 18. novembril 1998. 15. detsembril 1998 võttis Euroopa Liidu Nõukogu Euroopa Komisjoni teatise alusel vastu resolutsiooni liidu metsastrateegia kohta.

1.3 Vastavalt 1993. aasta Helsingi metsandusministrite konverentsile määratles nõukogu metsastrateegia võtmeelementidena säästva metsamajandamise ja metsade multifunktsionaalse rolli, pidades neid tegutsemise üldiseks aluseks.

1.4 Muud metsastrateegia võtmeküsimused on subsidiaarsus, mille kohaselt metsapoliitika eest vastutavad liikmesriigid, ja ühenduse võimalus aidata kaasa säästva metsamajandamise ja multifunktsionaalsuse saavutamisele seal, kus ühenduse tasandi tegevusest võib kasu olla.

1.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 9. detsembril 1999 vastu täiendava omaalgatusliku arvamuse ELi metsapoliitika kohta.

1.6 Nõukogu kutsus resolutsioonis Euroopa Komisjoni üles esitama järgmise viie aasta jooksul aruande ELi metsastrateegia ellurakendamise kohta.

1.7 Euroopa Komisjon avaldas oma teatise ELi metsastrateegia rakendamise kohta 10. märtsil 2005. Teatisele lisatud komisjoni personali töödokument sisaldab üksikasjalikku ülevaadet ELi metsastrateegia raames ajavahemikul 1999–2004 ellu viidud meetmetest ja tegevustest.

1.8 Komitee toetab Euroopa Komisjoni teatise üldideed, eriti ellurakendamise tõhustamise ja koostöö parandamise osas. Komitee leiab, et Euroopa Komisjoni välja pakutud säästva metsamajandamise tegevuskava tuleb viivitamata ellu rakendada.

2. ELi metsastrateegia ellurakendamine

2.1 Tegevuskeskkonna muutused

2.1.1 Alates 1998. aastast on ELi metsasektori ja -poliitika väljakutseid mõjutanud mitmed muutused poliitilises kontekstis; komisjoni teatises nimetatakse ELi laienemist, liidu strateegiliste poliitiliste eesmärkide vastuvõtmist ning rahvusvahelise metsa- ja keskkonnapoliitika raamistiku arengut.

2.1.2 Seoses laienemisega kasvasid ELi metsaadad ligikaudu 20 %, metsavarud ligikaudu 30 % ning metsaomanike arv tõusis 12 miljonilt 16 miljonile. Metsanduse säästva arengu propageerimiseks uutes liikmesriikides on vaja tõsta institutsionaalset võimekust; eriline väljakutse on eraomandi struktuuride ja institutsionaalse raamistiku arendamine.

2.1.3 Johannesburgi 2002. aasta säästva arengu tippkohtumisel rõhutati säästva metsanduse kui säästva arengu ressursi ning ÜRO aastatuhande arengueesmärkide (*Millennium Development Goals*) üldise saavutamise vahendi tähtsust. Kohtumisel kiideti heaks valitsustele siduv tegevuskava, mis sisaldas mitmeid metsandusalaseid otsuseid.

2.1.4 ELi metsasektor seisab silmitsi jätkuvalt globaliseeruva metsasaaduste turuga ning äärmiselt spetsialiseerunud metsatööstusega. See nõuab endisest tõhusamat puidutootmist.

2.1.5 Metsadel on oluline roll ja nad toovad ühiskonnale palju kasu. Samal ajal on järjest tähtsamaks muutunud metsade säästlik kasutamine ning metsa keskkonnateenuste osutamine. Uueks väljakutseks metsandusele on eelkõige ELi ja liikmesriikide allkirjastatud lepingud.

2.1.6 Lissaboni Euroopa Ülemkogul (märtsis 2000) võttis EL vastu uue strateegilise eesmärgi saada kõige konkurentsivõimelisemaks ning dünaamilisemaks teadmispõhiseks majandusjõuks, mida iseloomustaks säästev majanduskasv, rohkem paremaid töökohti ja suurem sotsiaalne ühtekuuluvus. Göteborgi Euroopa Ülemkogu (juunis 2001) võttis vastu Lissaboni strateegiat täiendava ELi säästva arengu strateegia, milles sätestatakse, et majandus-, sotsiaal- ja keskkonnapoliitika peavad üksteist vastastikku täiendama.

2.1.7 Paljudel ELi poliitilistel strateegiatel, seadustel ning meetmetel on metsandusele otsene või kaudne mõju. Nende ühilduvust ja vastastikust täiendavust ELi metsastrateegiaga ning selle ellurakendamisele ei ole veel hinnatud.

2.2 Euroopa Liit ja rahvusvaheline metsapoliitika

2.2.1 Nõukogu märkis resolutsioonis metsastrateegia kohta, et ühendus peab metsandusministrite konverentsi resolutsioone aktiivselt ellu rakendama ning osalema omaalgatuslikult rahvusvahelistel metsateemalistel aruteludel ja läbirääkimistel, sealhulgas ÜRO valitsustevahelisel metsafoorumil.

2.2.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märkis 1999. aasta arvamuses, et EL peaks tugevalt toetama metsa majandamise, hoidmise ja säästva arengu ülemaailmse õiguslikult siduva vahendi loomist, mis vastaks Rios kokku lepitud metsanduse põhimõtetele. Arvestades rahvusvahelist metsasaadustega kauplemist, metsatööstuse globaliseerumist, metsade jätkuvat hävimist ja vajadust kaitsta metsadest sõltuva kohaliku elanikkonna õigusi, on kõnealune eesmärk jätkuvalt ajakohane.

2.2.3 Ebaseadusliku metsaraie ja puiduga kauplemise vältimiseks on komisjon vastu võtnud metsaõigusnormide täitmise järelevalvet, metsahaldust ja puidukaubandust käsitleva tegevuskava (FLEGT) ning esitanud seadusandliku ettepaneku luua FLEGT-litsentsimissüsteem. Komitee hindab ebaseadusliku raie ja puidu ebaseadusliku müügi takistamist ülimalt oluliseks. Rõõvraie põhjustab tõsiselt keskkonna-, majandus- ja sotsiaalselt kahju ning sel teel hangitud ebaseaduslik puit moonutab puidutoodete turgu. Mis puutub ebaseadusliku raie ennetamisele, peaks põhirõhk olema eelkõige puitu tootvate riikide ühistel meetmetel eesmärgiga tugevdada kontrolli haldusmenetluste üle ja täiustada õiguskaitset. See on parim viis võtta arvesse riiklikke ja sotsiaalseid tegureid ning mõju metsadest sõltuvate kogukondade heaolule ja elamistingimustele. Erilist tähelepanu tuleb pöörata põliste looduslikele metsadele ja nende bioloogilise mitmekesisuse kindlustamisele. Rõõvraie vähendamise

püüete üheks hädavajalikumaks osaks on maa kasutusõiguste selgitamine. Välja pakutud litsentsimissüsteem ei kõrvalda kõnealuste meetmete karmistamise vajadust.

2.2.4 Rahvusvahelise majandus-, sotsiaal- ja keskkonnapoliitika ning ÜRO keskkonnalepingute mõju ELi metsadele ja metsamajandamise raamistikule on kasvanud. ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni alusel võeti 2002. aastal vastu metsa bioloogilise mitmekesisuse laiendatud tööprogramm. ÜRO kliimamuutuste konventsioonis jõuti kokkuleppele, et metsad on kliimamuutust takistavad süsiniku neeldajad. Eriti just Kyoto protokoll on pakkunud metsasektorile nii uusi väljakutseid kui võimalusi. Säästev metsandus võib oluliselt mõjutada rahvusvaheliste keskkonnalepingutega võetud kohustuste täitmist. Seepärast on vajalik, et ELil oleks rahvusvahelistes keskkonna-, majandus- ja sotsiaalpoliitika küsimustes ja liidu enda poliitilistes strateegiates kooskõlastatud ja ühtne lähenemine, mis tasakaalustaks säästva metsanduse erinevad mõõtmed ja arvestaks erinevaid metsakasutusi.

2.2.5 Üleeuroopalisel tasemel on metsapoliitika arutamise tähtsaimaks foorumiks Euroopa metsade kaitset käsitlev ministrite konverents, mille raames on õnnestunud luua tõhus raamistik metsamajanduse edendamiseks ja metsade kasutamiseks majanduslikus, ökoloogilises, sotsiaalses ja kultuurilises mõttes.

2.3 ELi metsastrateegia ja liikmesriikide riiklikud metsapoliitikad

2.3.1 Neljas Euroopa metsade kaitset käsitlev ministrite konverents Viinis 28.–30. aprillil 2003 rõhutas riiklike metsaprogrammide olulisust metsa- ja muude sektorite vahelise koostöö arendamisel. Ministrite konverentsil lepitati kokku, et riiklik metsaprogramm kujutab endast osalusel ja terviklikul lähenemisel põhinevat, sektoriülest ja järkjärgulist poliitika planeerimist, ellurakendamist, järelevalvet ja hindamise protsessi riiklikul ja/või omavalitsustasandil eesmärgiga parandada säästvat metsamajandamist vastavalt Helsingis kokkulepitule ja aidata kaasa säästvale arengule.

2.3.2 Vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele on riiklikud metsaprogrammid ELi metsastrateegia ellurakendamise eesmärkide põhivahendiks. Riiklikud metsaprogrammid on terviklikud ja sektoriüleled raamprogrammid, mis arvestavad metsasektori mõjuga muudele sektoritele ja muude sektorite mõjuga metsasektorile. Riiklikud metsaprogrammid võivad arvesse võtta mitmeid metsakasutusi ja ühiskonna ootusi nende suhtes, ning neid tasakaalustada, arvestades riikide erijooni. Riiklikud metsaprogrammid loovad kooskõlastatuse ja järjekindluse riiklike poliitikate vahel ja rahvusvaheliste kohustustega. Kõnealuseid programme tuleks hinnata, et jälgida, kas nad täidavad seatud eesmärgid.

2.3.3 ELi ja liikmesriikide võetud rahvusvaheliste keskkonna- ja metsapoliitika alaste kohustuste täitmine metsasektoris õnnestub kõige paremini, kui lülitada kõnealused kohustused riiklikesse metsaprogrammidesse.

2.3.4 EL peaks vastavalt Euroopa metsade kaitset käsitleva ministrite konverentsi soovitudele toetama riiklike metsaprogrammide koostamist eesmärgiga edendada säästvat metsandust ning saavutada liikmesriikides ja ühenduses terviklik lähene mine metsandusele ja metsapoliitikale.

2.4 Maaelu arengu poliitika ja metsandus

2.4.1 Maaelu arengu poliitika on olnud ühenduse tasandil metsastrateegia ellurakendamise põhivahend. Ajavahemikul 2000–2006 eraldati metsandusmeetmetele maaelu arengu poliitika vahenditest 4,8 miljardit eurot, millest pool kulutati põllu-majandusmaa metsastamisele ja pool muudele metsandusmeetmetele.

2.4.2 Kontrollikoja eriaruanne nr 9/2004 metsandusmeetmete kohta maaelu arengus leidis, et ei komisjon ega liikmesriigid ei vastutanud hinnangu andmise eest selle kohta, kas projekt vastas ELi metsastrateegia eesmärkidele või mitte.

2.4.3 Üldmäärus toetuse kohta maaelu arengule (nr 1257/1999, artikkel 29) sätestab, et liikmesriikide toetus metsandusele maaelu arengu poliitika raames peab põhinema riiklikel ja piirkondlikel programmidel või sarnastel vahenditel. Mõnedes liikmesriikides aga alles koostatakse riiklikke programme ja need toimivad ainult üksikutes riikides.

2.4.4 Maaelu arengukava raames tegevuste hindamist on takistanud asjaolu, et komisjonil ei ole piisavalt andmeid liikmesriikide metsandusmeetmete kohta. Liikmesriikide ELi toetusga metsandusmeetmete järelevalveks ei ole olemas ühtki tõhusat süsteemi.

2.4.5 Kuigi suurt osa vahenditest kasutatakse metsastamiseks, ei ole seatud ühtki selget tööeesmärki, kuidas metsastamis-meetmeid metsastrateegia raames kasutama peaks, eriti arvestades keskkonnaeesmärke.

2.4.6 Paljud komisjoni peadirektoraadid ja osakonnad osalevad maaelu arengukavade ja rakenduskavade, aga ka metsandusmeetmete kinnitamisel. Keerulise otsustusprotsessi tõttu on piiratud maaelu arengukava kasutamine ELi metsastrateegia ellurakendamise vahendina.

2.4.7 Samuti tuleb selgitada, kas ei oleks tõhusam koondada ELi vahendid mitte metsastamise subsideerimisele, vaid puiduturustamise meetmetele, keskkonnateenuste tasustamisele, teadusuuringutele, koolitusele ja teavitamisele ning maaelu arengu meetmetele, et parandada pikas perspektiivis metsasektori tingimusi ja tööhõivet ning metsa keskkonnateenuseid.

2.4.8 Tuleb ka meeles pidada, et metsa- ja puidutööstus toimib turupõhiselt ja vabakaubanduse tingimustes. ELi siseturg toimib tõhusalt vaid siis, kui toetuspoliitikaga ei rikuta konkurentsitingimusi puiduturul.

2.5 Metsade kaitse ja metsa keskkonnateenuste tagamine

2.5.1 Metsandus peab olema majanduslikult, ökoloogiliselt, sotsiaalselt ja kultuuriliselt säästev. Säästva metsanduse olulised osad on metsade kaitse, nende seisundi jälgimine, kahjustuste likvideerimine ja keskkonnateenuste tagamine. Tuleb tagada säästev metsakasutus, kindlustades metsade piisav uuenemine.

2.5.2 ELi peamised metsaga seotud eesmärgid on metsade tervise ja elujõulisuse hoidmine, kaitstes neid õhusaaste, metsatulekahjude ja muude kahjulike orgaaniliste (haigused ja putukad) ja anorgaaniliste (erosioon) tekitajate eest.

2.5.3 Umbes 0,4 miljonit hektarit metsa satub igal aastal metsatulekahjudesse. Metsatulekahjud on tõsine probleem eriti lõunapoolsetes liikmesriikides. Kõrvuti metsatulekahjude vältimisega on ühendus kogunud ka andmeid tulekahjude kohta ning jälginud nende suurust ja põhjuseid. Komisjon on pannud paika raamistiku süstemaatiliseks andmete kogumiseks metsatulekahjude ulatuse ja põhjuste kohta. Kõnealust süsteemi on kasutatud liikmesriikide ja komisjoni võetud metsatulekahjude vältimise meetmete hindamiseks ja jälgimiseks. ELi metsa- ja keskkonnakaitse ei saa olla edukas, kui ei arendata välja tõhusat lähenemist metsatulekahjude jälgimiseks ja ärahoidmiseks.

2.5.4 Metsade tervist ja elujõudu käsitlevad sellised õigusaktid nagu taimekaitsedirektiiv, direktiiv metsapaljundusmaterjali turustamise kohta ning määrus metsade ja keskkonna vastastikuse mõju seire kohta ühenduses ("Forest Focus").

2.5.5 Määrus "Forest Focus" kehtestab ühenduse metsade tervise seire raamistiku ning metsatulekahjude vältimise ja seire süsteemide arendamise ja mitmekesistamise programmid. Eesmärgiks on saada usaldusväärseid ja võrreldavaid andmeid metsade tingimuste kohta ja ühenduse metsade ökosüsteeme kahjustavate tegurite kohta.

2.5.6 Rahvusvaheliste lepingute, ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO), ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (UN/ECE) Puidukomitee, EUROSTATi ja Euroopa metsade kaitset käsitleva ministrite konverentsi (MCPFE) raames kogutakse juba andmeid metsade bioloogilise mitmekesisuse, metsaressursside, süsinikdioksiidi sidumise, süsinikuringe ja metsasaduste ja kaitsetoimete kohta. Seiresüsteemide arendamisel on oluline järgida juba olemasolevaid või kavandatavaid riiklikke, üleeuroopalisi ja globaalseid seiresüsteeme ning tagada maaomanike privaatsuse kaitse andmete töötlemisel ja avaldamisel.

2.5.7 Ühenduse taimekaitse direktiiv hõlmab sätteid taime või taimsete toodete kaitseks kahjulike ainete eest ja ka kahjuritõrjet. Taimkaitse direktiiv määratleb puidutoodete ja istutusmaterjali rahvusvahelise kaubanduse normid. Kliimamuutused suurendavad taimekahjurite leviku ja paljunemise riski. Metsade tervise kaitseks ja põhiliste metsakahjurite levimise takistamiseks ELi territooriumil on tarvis piisavalt karme taimekaitse reegleid ja tõhusat jälgimist. Siiski ei tohiks kõnealused meetmed viia kaubandust moonutavate meetmeteni, mis tuleksid sellise direktiivi kasutamisest mittetariifse kaubandustõkkena.

2.5.8 Metsad ja metsade bioloogiline mitmekesisus on Euroopa loodusliku keskkonna oluline osa. Metsade bioloogilise mitmekesisuse kaitse on ühenduse keskkonnapoliitika võtmelement. Metsastrateegia sedastab, et metsade bioloogilise mitmekesisuse säilitamise võib ühenduses saavutada põhiliselt vastavate metsamajandamise meetmete kaudu. Ka säästva metsamajanduse raames saab metsakaitsealade rajamisega toetada bioloogilise mitmekesisuse kaitset. Vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele vastutavad liikmesriigid bioloogilise mitmekesisuse küsimuste lülitamise eest kas riiklikesse metsaprogrammidesse või vastavatesse vahenditesse.

2.5.9 Kõige olulisemad metsade bioloogilise mitmekesisuse kaitse alased õigusaktid on "Elupaikade direktiiv" (92/43/EMÜ) ja "Linnudirektiiv" (79/409/EMÜ). Kaitsealuste liikide ja elupaikade kaitse on ühenduse tasandil saavutatud kaitsealade võrgu loomisega (Natura 2000). Natura 2000 alade haldamisel ja kontrollimisel tuleb tähelepanu pöörata sotsiaalsetele, majanduslikele ning teabealastele eeltingimustele, finantstagajärgedele, aga ka kohalikele ja piirkondlikele eripäradele.

2.5.10 Metsa bioloogilise mitmekesisuse kaitse lülitamine säästva metsakasutuse ellurakendamisse kogu metsapinnal ja Natura 2000 võrgustik on bioloogilise mitmekesisuse säilitamise eesmärkide saavutamise, aga ka rahvusvaheliste kohustuste täitmise põhieelduseks.

2.5.11 Ühenduse tasandil reguleerib metsa bioloogilist mitmekesisust Euroopa Ühenduse bioloogilise mitmekesisuse strateegia (KOM(1998) 42). Teatis bioloogilise mitmekesisuse

strateegia kohta rõhutab vajadust arvestada tasakaalustatult metsade bioloogilise mitmekesisuse hoidmise ja suurendamise tagamise, metsa tervise ja ökoloogilise tasakaalu, metsatööstuse tooraine ning ühiskonnas nõutud teenuste ja kaupade säästliku tootmisega. Lisaks märgitakse, et metsa bioloogilise mitmekesisuse säilitamise ja suurendamise meetmed peaksid olema ELi metsastrateegia osa.

2.5.12 Nõudlus metsaga seotud keskkonnateenuste järele ja ühiskonna ootused on kasvanud. Säästva metsanduse oluline aspekt on metsade sotsiaalse ja vaba aja veetmise funktsiooni säilitamine ja arendamine. Tuleb laiendada koostööd valitsusväliste organisatsioonide ja tarbijaorganisatsioonidega, et metsandus oleks võimeline pakkuma kodanike vajadustele vastavaid tooteid, teenuseid ja muud metsast saadud kasu. Kodanikke ja metsaomanikke tuleb teavitada nende tegevuse mõjust keskkonnale ja võimalikest säästvatel toimimisviisidest. Metsanduse majandusliku ja ühiskondliku koguväärtuse hindamiseks tuleb kõigis liikmesriikides koostada bilansid metsade üldseisundi kohta.

2.5.13 ELi riikides on metsade hooldamine ja kasutamine reguleeritud rea metsanduspoliitiliste meetmete kaudu. On oluline, et austataks metsaomanike õigust otsustada oma metsade kasutamise üle ja kasutada oma metsaressurssi vastavalt seadusele ja säästva metsakasutuse põhimõtetele. Sotsiaalse ja keskkonnaalase kasu osas, niivõrd kui see ületab seaduses metsamajanduse kohta sätestatud ja avaldab negatiivset mõju metsasektori majanduslikule elujõulisusele ning metsaomanike õigusele otsustada oma metsaomandiga seotud küsimusi, tuleb kasutusele võtta sobivad hüvitiste ning tasustamissüsteemid.

2.5.14 Keskkonnateenused ja muu metsast saadud kasu on metsaomaniku saadus ja seda peab sellisena käsitlema. Metsast saadud keskkonnateenustele peab olema võimalik määrata väärtus ning keskkonnateenuste osutamise julgustamiseks tuleb välja arendada vabatahtlikkusel ja turusuunitlusel põhinevad tegevusmudelid.

2.6 Metsad ja kliimamuutus

2.6.1 Metsad (sealhulgas metsapinnas) on olulised süsihappegaasi neeldajad ja süsinikuvarud. Süsiniku talletamisega aeglustavad metsad kasvuhooneefekti ja globaalset soojenemist. Metsade tootlikkuse ja uuendamise tagamine aitab kaasa metsade kui süsiniku neeldajate olulise rolli kindlustamisele.

2.6.2 Puidutooteid võib kasutada kliimamuutuste aspektist kahjulikumate toodete asemel. Puidu kasutamine võib aidata tõsta toodetesse seotud süsiniku hulka. Puiduenergia kasutamise suurendamine võib aidata tasakaalustada fossiilkütuste kasutamist ja vähendada nende põhjustatud kahju atmosfäärile.

2.6.3 Kliimamuutus mõjutab ka ökosüsteeme ja metsanduse alustingimusi. Hästi hoitud mets loob aluse kliimamuutusega kohanemiseks. Arvestades metsanduse pikki ajatsükleid, tuleb kliimamuutusega kohanemist alustada varakult. Metsandus võib kliimamuutusest ka kasu saada ja sel võib olla positiivne korrutusefekt nii ühiskonnale kui kliimamuutuse ennetamisele. Tänu paljudele erinevatele metsaökosüsteemidele ja metsandustegevusele ELis on kohandamismeetmed kõige mõistlikum teostada riiklikul tasandil. Ühenduse tasandil võib toetada teadusuuringuid kliimamuutustega kohanemise alal ja teabesüsteemide arendamist.

2.7 ELi metsasektori konkurentsivõime ja tööhõive edendamine metsanduses

2.7.1 Metsasektor on üks ELi tähtsamaid majandusharusid. Metsasektor ja eelkõige metsandus on tööjõumahukad ja seega oluline töökohtade allikas. Väikesed ja keskmise suurusega metsaettevõtted on maapiirkondade elujõulisuse ja tööhõive taseme jaoks eriti olulised. Metsandus ja metsatööstuse sektorid annavad Euroopa Liidus tööd 3,4 miljonile inimesele ning nende aastatoodangu väärtus on 356 miljardit eurot.

2.7.2 Metsandusega seotud töökohad ei teki ainult puidutöötlemissektoris, vaid ka metsast saadud muude metsasaaduste ja bioloogiliste toodete valdkonnas. Sellised muud metsasaadused nagu kork, seemned ja marjad, aga ka loodusturism ja jahindusega seotud tegevused, on olulised sissetulekuallikad. Uusi töökohti saab luua ka metsaga seotud keskkonna- ja puhketeenuste arendamisega.

2.7.3 Metsastrateegia ellurakendamisel on olnud võimalik edukalt edendada ka keskkonnaga seonduvaid teemasid. Keskkonnameetmete arendamine on saanud toetust ELi tugevast keskkonnapoliitikast. Kooskõlas Göteborgis toimunud Euroopa Ülemkogul heaks kiidetud Euroopa Liidu säästva arengu strateegiaga ja Lissaboni strateegiaga tuleb ELi metsasektorit ning metsandusel põhinevat tööstust arendada nii, et need aitaksid tõhusalt kaasa seatud konkurentsivõime, majanduskasvu, tööhõive eesmärkide ja sotsiaalse ühtekuuluvuse saavutamisele.

2.7.4 Hoolimata sellest, et eri kasutusvormide osas võib täheldada suuri erinevusi eri riikide ja piirkondade vahel, on puidutootmine jätkuvalt metsanduse tähtsaim ülesanne. Ent aastastest puidukasvust töötatakse üles ainult umbes 60 %. ELis võib puiduressursside kasutamist julgelt suurendada, ilma et see seaks ohtu puidutootmise jätkusuutlikkuse ja metsade muud kasutusviisid. ELi metsaressursside tõhusam kasutamine võimaldaks luua kõnealuses sektoris töökohti, suurendada metsatööstuse mahte ja ELi omavarustavust metsasaaduste osas.

2.7.5 ELi metsatööstuse konkurentsivõimet on käsitletud eraldi teatistes ja hinnangus kõnealusele teatisele. Vastavalt

sellele on oluline siiski see, et metsandus ja metsandusel põhinevad tööstused suudaksid kooskõlastada oma tegevusi metsasektoris.

2.7.6 ELil on tarvis atraktiivset puidutöötlemistööstust. See nõuab metsasektori ja kohalike kogukondade vahelist koostööd kvalifikatsioonitaseme tõstmiseks sektoris. Metsatööstuse tootmise oluline tingimus on jätkusuutlikkuse ja metsadest saadava toormaterjali varude tagamine.

2.7.7 Säästev metsamajandus peab olema Euroopa konkurentsivõimelise metsatööstuse aluseks ja seepärast tuleb leida võimalus, et see saaks olla majanduslikult elujõuline tegevusala.

2.7.8 ELi metsa- ja puidutootmise tõhusust, kasumlikkust ja konkurentsivõimet peaks käsitlema metsatööstuse konkurentsivõimest eraldi. Metsastrateegia ei too piisavalt esile metsade majanduslikku tähtsust ja näiteks puiduturu toimimist. Konkurentsivõime säilitamine ja tõstmine tähendab metsanduse tasuvuse suurendamist. Soodsate tingimuste loomine majandusmetsa tõhusaks kasutamiseks, puidutöötlemise meetodite arendamine ja tulus puidutootmine võivad anda olulise panuse majandusliku jätkusuutlikkuse kindlustamiseks ja suurendamiseks. Tulus puidutootmine võimaldab panustada metsade majandusliku ning ökoloogilise jätkusuutlikkuse kaitsmisse ja arendamisse. Ent see ei tohi toimuda ökoloogilisest ja sotsiaalsest vaatenurgast säästva metsakasutuse arvelt. Seetõttu on siinkohal märkimisväärne vajadus teadusuuringute järele, et selgitada kasvavalt mehhaniseeritud metsamajandamise mõju ökoloogilisele ja sotsiaalsele osisele ja vältida negatiivseid mõjusid.

2.7.9 Metsade maksimaalselt mitmeotstarbeline kasutamine loob lisaväärtust ja suurendab nii mikro- kui makromajanduslikku jätkusuutlikkust. Eriti teadusuuringute, aga ka muud vahendid tuleb suunata eelkõige uute metsa- ja metsadest saadava tooraine kasutuste uurimisele ning metsasaadustele ja -teenustele tõhusate turgude leidmisele.

2.8 Puidu kasutamise propageerimine

2.8.1 Puit on uuenev ja taaskasutatav toormaterjal, millest tehtud tooted seovad olulisel määral süsinikku ja pidurdavad seega globaalset soojenemist. "Metsaenergiat" võib kasutada keskkonnale kahjulikumatel, taastumatutel energiaallikatel põhineva energiatootmise asemel.

2.8.2 Puidu kasutamise propageerimiseks tuleb koostada pikaajaline strateegia, mis pööraks muuhulgas tähelepanu ka õigusaktides ja standardites sisalduvatele puidu kasutamise piirangutele, teadusuuringutele, uuenduslikele puidu kasutamise meetoditele, kvalifikatsiooni tõstmisele, suhtlusele ja teavitamisele.

2.8.3 Puidupõhist energiat tuleb propageerida ELi taastuvenergia vormide strateegia ja biomassi tegevuskava raames. Puidupõhist energiaturgu tuleb arendada vastavalt nõudlusele. Puidupõhise energia propageerimisel tuleb arvestada puidutöötlemistööstuse toorainevajadustega.

2.8.4 Samuti on metsanduse ja selle tegevusraamistiku määratlemisel oluline mõista, et taastuvate toorainearude säästev kasutamine mõjutab otsustavalt konkurentsivõimet ja majanduslikku jätkusuutlikkust. ELi säästva arengu strateegia ja ELi keskkonnapoliitika, eriti loodusvarude säästva kasutamise strateegia, peavad arvestama, et taastuva tooraine varud mängivad säästvama ühiskonna ülesehitamisel erilist rolli.

2.9 Metsasektori sidusrühmade suutlikkuse ja teadmiste ning oskuste arendamine

2.9.1 Euroopa metsaomand on laialipuistatud. Riik, muud avalik-õiguslikud institutsioonid ja suured ettevõtted omavad suuri metsi, sellal kui perekondade omandis olevad alad on väikesed. Riigimetsandusel võib olla oluline roll puidutootmisel, eriti aga ka sotsiaalsete ja keskkonnateenuste osutamisel.

2.9.2 Oluline on arendada erinevate metsasektori sidusrühmade (nt töötajad, tööstusharu, metsaomanikud, nõuandvad ja teenindavad organisatsioonid, metsaametid) teadmisi ja oskusi ning nende suutlikkust tulevastele väljakutsetele vastamiseks. Üks võimalus on parandada osapoolte organisatsioonide tegutsemistingimusi ja suutlikkust ning arendada praktilisi meetmeid. Tuleb parandada metsasektori ja kodanikuühiskonna koostööd säästva metsanduse arendamiseks.

2.9.3 ELis on umbes 60 % metsast eraomanduses ja eramaaomanikke on kokku umbes 16 miljonit. Metsandusega tegelevatele pereettevõtetele tuleb luua võimalus osaleda võrdselt säästvas metsanduses ja puidutootmisel ja neil peab olema võrdväärne juurdepääs turule. Metsaomanike ühendus on osutunud tõhusaks vahendiks säästva metsanduse kohase teabe jagamisel ja selle praktiseerimisel. Metsaomanike ühenduste arendamine on võimaldanud ka võidelda metsaomanduse kyllustumise vastu.

2.10 Metsade sertifitseerimine

2.10.1 Metsade sertifitseerimine on turule suunatud vabatahtlik meede säästva metsanduse propageerimiseks ning klientide ja erinevate sidusrühmade teavitamiseks oma pühendumusest säästvale metsandusele. Metsade sertifitseerimist võib kasutada säästva metsanduse edendamise muude meetmete toetamiseks. Metsade sertifitseerimise kavade väljatöötamisel on oluline austada vabatahtlikkuse, usaldusvärsuse, avatuse, kulutõhususe ja mittediskrimineerimise põhimõtteid ning jälgida, et erinevatel osapooltel oleks võimalus osaleda.

2.10.2 Metsade sertifitseerimine peab jääma vabatahtlikuks. Sertifitseerimise reeglid ei peaks pärinema ELi tasandilt — see muudaks sertifitseerimise vabatahtlikkuse farsiks ning suruks metsaomanikele ja teistele metsanduses osalejatele peale metsamajanduse tingimused, mis on kehtivast seadusandlusest rangemad.

2.10.3 Kuna metsanduse sertifitseerimine on turule suunatud vahend, siis piirduv ELi või riikide valitsuste roll vaid erasektori või valitsusväliste organisatsioonide algatuste ning metsade sertifitseerimise kasutuselevõtmise toetamisega. Valitsustel ei tohiks metsade sertifitseerimise protsessis siiski juhtrolli olla.

2.10.4 EL peab tagama siseturu piiranguteta toimimise. Metsasektori vaatevinklist on oluline, et valitsus ei toetaks oma tegevusega üht kindlat sertifitseerimissüsteemi. Turul peab olema alternatiive ja valitsema vaba konkurents. Valitsuse roll on tagada, et kaubandusele ei kerkiks mingeid kunstlikke takistusi.

2.11 EL ja metsauringud

2.11.1 Metsasektor saab väljakutsetele, näiteks konkurentsi ja säästva arengu alal, vastata ainult uute innovaatiliste menetluste, tootmismeetodite ja toodete väljaarendamisega. Metsandusega seotud teadusuuringute osakaalu praegustes ja tulevastes ELi teadusuuringute raamprogrammides tuleb suurendada.

2.11.2 ELi seitsmes teadusuuringute raamprogramm hõlmab ajavahemikku 2007–2013. Raamprogrammi kavandamise ja rakendamise uueks vahendiks on Euroopa tehnoloogiaplatvormid. Euroopa paberitööstus (CEPI), puidutöötlemistööstus (Ceï-Bois) ja erametsaomanikud (CEPF) on esitanud komisjonile ühise metsasektori tehnoloogiaplatvormi algatuse metsavarude innovaatiliseks ja säästvaks kasutamiseks (*"Innovative and sustainable use of forest resources"*).

2.11.3 Kliimamuutuste mõju, metsade tervist ja vastavaid seiresüsteeme käsitlevate teadusprojektide osakaalu tuleb suurendada. EL peab teadustegevuse ja sellele järgneva teabevahetuse kaudu edendama metsaomanike teadmisi ja valmisolekut kohandada oma metsi kliimamuutustele.

2.12 Metsaküsimuste kooskõlastamine

2.12.1 Metsandusega seotud küsimuste lahendamise ja metsandusmeetmete ellurakendamise eelduseks on tõhus kooskõlastamine metsi ja metsandust mõjutavate poliitikavaldkondade vahel. Eesmärk peaks olema, et ühendus arvestaks senisest enam erinevates poliitikavaldkondades võetud otsuste mõjuga metsandusele.

2.12.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks komisjoni teenistustevahelise metsandusrühma (*Inter-Service Group on Forestry*) töö metsade ja metsandusega seotud küsimuste paremaks kooskõlastamiseks. Kooskõlastamise parandamine ja vastutuse selgitamine nõuab siiski üht kindlat organit, mis vastutaks rakendamise kooskõlastamise, teabevahetuse ja erinevate peadirektooriate vahelise koostöö eest, aga ka liikmesriikide metsaametite ja sidusrühmadega suhtlemise ja nende teavitamise eest. Oluline on tagada kooskõlastamine piisavalt kõrgel tasemel. Tuleb tagada, et ühenduse säästvat arengut toetavad meetmed on varustatud piisava tööjõu ja muude vahenditega.

2.12.3 Nii alalisel metsakomiteel kui metsanduse ja korgitootmise nõuandekomiteel ja metsatööstuse nõuandekomiteel peab olema piisavalt vahendeid oma töö tegemiseks. Tuleb suurendada sidusrühmade võimalusi nõuandekomiteede korraliste istungite kaudu otsustusprotsessis osalemiseks. Liikmesriikide metsandusalaseid teadmisi tuleb metsandusega seotud küsimuste arutamisel rohkem kaasata ka muude nõukogu töörühmade, eriti STAR-komitee töösse. Metsandusküsimusi käsitlevate komiteede ja töörühmade tegevused peavad olema tõhusalt kooskõlastatud nii ühendusesisestes kui rahvusvahelistes metsaküsimustes. Nõuandekomiteede ja töörühmade koosolekud peavad olema korraldatud nii, et metsandusega seotud küsimusi käsitlevad peadirektooraadid (põllumajandus, energia, keskkond, ettevõtlus, teadusuuringud) peaksid arutelusid sidusrühmadega (metsa- ja maaomanikega, metsatööstusega, valitsusväliste organisatsioonidega jmt).

2.12.4 Rahvusvaheliste kohustuste täitmisel on oluline selgelt kindlaks määrata, mis on ühenduse ja mis liikmesriikide pädevuses, ning austada subsidiaarsuse põhimõtet. Liikmesriigid ja komisjon kooskõlastavad oma seisukohad rahvusvahelistes küsimustes nõukogu metsa-töörühmas. Kõnealuse töörühma positsiooni tuleks tugevdada ja sellele tuleks anda ametlik ning asjakohane roll.

3. Tegevuskava metsastrateegia ellurakendamise toetuseks

3.1.1 Säästva metsanduse arendamiseks ja metsade potentsiaali rakendamiseks säästva arengu propageerimise raames on vaja tõhusamat moodust. Komitee toetab komisjoni väljapakutud tegevuskava, mis toimiks metsasektori meetmete ellurakendamise kooskõlastamise vahendi ja raamistikuna.

3.1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib kujundada komisjonil koos liikmesriikidega Euroopa metsanduse mudeli raames selge nägemus ja selged strateegilised eesmärgid seoses ELi metsadega. Nägemus ja strateegilised eesmärgid peaksid põhinema Rio deklaratsiooni metsaga seonduvatel

otsustel ja Agenda 21-l, mida kinnitati ka Johannesburgi säästva arengu tippkohtumisel, ja olema nendega kooskõlas. Seal kinnitati, et säästev metsandus on osa säästvast arengust. Lisaks peaksid ühenduse metsandusalased tegevused suurendama metsade panust säästva ühiskonna ja üldiste arengueesmärkide saavutamisel, kaasa arvatud Lissaboni strateegia, Göteborgi kokkulepe ja aastatuhande arengueesmärgid.

3.1.3 Käesoleva arvamuse soovitude põhjal peaksid kõnealusel nägemusel olema vähemalt järgmised parameetrid: Euroopa metsad ja metsandus ning puidumajandus on säästva Euroopa ühiskonna saavutamise võtmeelement. Turusuunitlusega, majanduslikult elujõuline ja konkurentsivõimeline metsandus, puidutööstus ja metsatööstus, mis toetavad piirkondlikku majandusringlust, loovad töökohti ja pakuvad majanduslikku toimetulekut ning võivad mõjutada eriti piirkonna majandust ja arengut. Metsad on üldhuviteenuste hädavajalik baas, millele lisandub ka kõrge kultuuriline ja ökoloogiline väärtus. Euroopa metsasektoris arendatakse uuenduslikku oskusteavet ja kõrgtehnoloogiat. Kooskõlas Johannesburgi tippkohtumise ja ÜRO metsafoorumi otsustega peaks EL andma aktiivse panuse rahvusvahelistesse metsaalastesse protsessidesse.

3.1.4 Tegevuskava strateegilised eesmärgid peaksid lähtuma kooskõlastamise põhimõtetest ja lisama olemasolevatele riiklikele metsanduspoliitikatele väärtust. Metsasektorit tuleks tunnustada iseseisva sektorina, mistõttu tuleks kõikide tulevaste asjakohaste poliitikavaldkonda ja meetmete suhtes teostada eelhindamist.

3.1.5 Säästva metsamajanduse tegevuskava peaks katma kõiki säästva metsanduse mõõtmeid ja metsatööstuse tootmisahela aspekte. Vahendite tõhusa kasutamise tagamiseks tegevuskava kohaselt peab olema võimalik täpsustada, millistele tegevustele ja meetmetele tuleks ühenduse vahendeid esmajärjekorras eraldada.

3.1.6 Tegevuskava peab hoolitsema, et ühenduse muude poliitikavaldkondade (nt keskkonna-, energia-, maaelu arengu ja tööstuspoliitika) ellurakendamisel arvestataks metsanduse huvi- dega, nii et metsanduse edendamisel arvestataks võrdselt säästva arengu majandusliku, ökoloogilise, sotsiaalse ja kultuurilise mõõtmega.

3.1.7 Teabevahetust metsade keskkonnateenuste ja nende hindamise asjus tuleb tegevuskava raames laiendada. Tegevuskava peab soodustama uuenduslike ja turupõhiste tegutsemisviiside arendamist keskkonnateenuste pakkumisel. Tuleks uurida turupõhiste maksesüsteemide võimalusi metsaomanikele metsa keskkonnateenuste (näiteks veevarude kaitse, CO2 sidumine), välja arvatud puidukasutus, kompenseerimiseks.

3.1.8 Erilist tähelepanu tuleks pöörata metsasektori konkurentsivõime ja majandusliku elujõulisuse tagamiseks optimaalse keskkonna loomisele. Tegevuskavas tuleb määratleda vahendid uuenduslike ja lisaväärtust loovate metsanduses tegutsemise viiside ja metsandusalaste ettevõtlusalgatuste toetamiseks. Seejuures tuleks sätestada visuaalse Euroopa puidubörsi rajamine, mis dokumenteeriks päevakohaselt, ülemaailmselt ja läbi-paistvalt puiduliikide ja –sortide kaubavoogusid (nõudlus ja pakkumine) ja mis oleks metsaomanikele igal ajal internetis kättesaadav.

3.1.9 Tegevuskava võtmeelement peab olema puidu ja muude metsasaaduste kasutamise propageerimine taastuvate ja keskkonnasõbralike materjalidena. Tegevuskava raames tuleb koostada ja ellu viia teavitus- ja teabevahetusprogramm puidu ja muude metsasaaduste alal. Tegevuskavas tuleb arvestada ka puidu kui taastuva energiaallika kasutamisega.

3.1.10 Lisaks tuleb tegevuskavas toetada ka metsaalaseid teadusuuringuid. See võiks tähendada näiteks suuremate metsaalaste teadusprojektide kaasamist ELi seitsmendasse teadusuuringute raamprogrammi ja metsasektori tehnoloogiaplatformi algatuse toetamist. Koos Euroopa metsandusülikoolidega teostatavates teadusuuringutes (teadustöölepingud) tuleks välja selgitada, kui palju ja millise kvalifikatsiooniga töötajaid Euroopa metsandus vajab, suutmaks majandada metsi seaduste, määruste ja sertifitseerimisnõuete raames säästvalt ja looduslähedaselt. Teostada tuleks ka uurimus metsandusklastri kohta.

3.1.11 Tegevuskavas peaks püüdma ka tuvastada, kuidas oleks ELi pingutuste abil võimalik toetada Euroopa metsandusministrite konverentsi protsessi ja seal võetud otsuste ellurakendamist. Eriti just tegevuskavas tuleks tähelepanu pöörata riiklike metsaprogrammide ellurakendamise vahendite täiustamisele vastavalt Euroopa metsandusministrite konverentsil võetud üldisele lähenemisele.

3.1.12 Tegevuskava peaks ette nägema metsasektori töötajate vahetusprogrammid eri riikide vahel, et õppida tundma eri riiklike süsteemide tugevaid ja nõrku külgi ning tuletada selle põhjal tegutsemisvõimalusi tööks kohapeal.

3.1.13 Tegevuskava üks aspekt peaks olema kooskõlastamise ja teabevahetuse parandamise praktiliste mooduste leidmine ELi metsandusalases otsustusprotsessis. Euroopa teavitus- ja teabevahetusplatvormi raames, mille eesmärgiks on Euroopa ja kodanike lähendamine, tuleks kokku koondada Euroopa metsasektori arvukad, erinevad ja huvipakkuvad tegevused ning teavitada neist õigeaegselt riikides ja piirkondades tegutsevaid metsasektori sidusrühmi.

3.1.14 Tegevuskava ellurakendamine tähendab ka vastutuse määramist ja piisavate vahendite eraldamist.

3.1.15 Tegevuskavas peavad olulisel kohal olema metsade bioloogilise mitmekesisuse suurendamise ja säilitamise meetmed. Selleks tuleb esiteks edendada bioloogilist mitmekesisust kaitsealadel spetsiaalsete toetusprogrammide abil (nt Natura 2000 auhind) või suurendada elanikkonna, metsaomanike ja liitude teadlikkust sellest ja nende nõusolekut. Bioloogilise mitmekesisuse tagamiseks ülejäänud metsapinnal tuleb teiseks välja arendada instrumendid, mis tagavad metsadele omase liigirohkuse säilitamise ja suurendamise metsades. Lisaks tuleb toetada täieliku kaitse all olevate alade rajamist. Oma eriliste kohustuste tõttu peab riigimets olema kõnealuse tegevuse raskuseks, samas kui erametsas tuleb selleks luua vastavad tasustamissüsteemid.

3.1.16 Rakendatud meetmete ja vahendite mõjususe hindamiseks on hädavajalik laiendada tegevuskavas erinevaid seiresüsteeme ja integreerida need üldkontseptsiooni. Seetõttu tuleb nii kaitsealadel kui neist väljaspool kaardistada metsade bioloogiline mitmekesisus, seda uurida ja jälgida. Sama hädavajalik on korrapärane ja ulatuslik metsaseisundialaste statistiliste andmete kogumine. Teadusuuringute ja seire abil tuleb uurida, mil määral võivad metsandusmeetmed aidata kaasa bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele.

4. Järeldused

4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (EMSK) usub, et metsastrateegia ja selle ellurakendamine peab jätkuvalt põhinema subsidiaarsuse põhimõttel ning majanduslikult, ökoloogiliselt, sotsiaalselt ja kultuuriliselt säästva metsanduse põhimõtetel.

4.2 EMSK rõhutab, et metsastrateegia ellurakendamisel tuleb jälgida, et strateegia eesmärgid ühtiksid Lissaboni ja Göteborgi strateegiate eesmärkidega.

4.3 EMSK leiab, et Euroopa Liit peaks järjekindlalt töötama globaalse, õiguslikult siduva kõikide metsatüüpide hooldamise, säilitamise ja säästva arengu alase kokkuleppe saavutamise nimel, mis vastaks ÜRO 1992. aasta keskkonna- ja arengukonverentsil vastu võetud metsanduse põhimõtetele ja rõhutaks rahvusvahelise metsanõupidamise ja rahvusvahelise metsafoorumini meetmeettepanekute ellurakendamist. EMSK rõhutab ka, et Euroopa Liit peab püüdma tagada, et rahvusvahelistes keskkonnalepingutes arvestataks säästva metsanduse propageerimise olemasolevate protsesside ja vahenditega.

4.4 EMSK märgib, et Euroopa metsade kaitset käsitlevatel ministrite konverentsidel on oluline roll Euroopa riikide metsadealases koostöös ja nendel konverentsidel võetud otsused tuleks vajadusel kaasata ELi metsastrateegiasse.

4.5 EMSK juhib tähelepanu metsasektori positiivsele mõjule tööhõivele ning maapiirkondade elujõulisusele ja äritegevuse arendamisele. Maaelu arengu poliitika kontekstis ellu rakendatud metsandusmeetmed peaksid põhinema riiklikel metsaprogrammidel, mis omakorda peaksid edendama ELi metsastrateegia eesmärkide saavutamist. EMSK kutsub samuti üles looma liikmesriikide maaelu arengu direktiivi raames võetud ja ELi kaasfinantseeritud metsandusmeetmete ja nende mõju jälgimise süsteeme. EMSK rõhutab, et maaelu arengu poliitika raames metsamajandusele antud toetused ei tohi moonutada konkurentsi puidu- ja muude metsasaaduste turul.

4.6 EMSK rõhutab metsade kasulikku mõju inimeste tervisele ja nende tähtsust vaimu värskendamisel ning töötajatele lõõgastumisvõimaluste pakkumisel. Seepärast kutsub EMSK liikmesriike üles järgima põhimõtet anda üldsusele loodusvaradele juurdepääsu võimalus ning tagada inimestele vaba juurdepääs metsamaadele ning samas sätestama kodanike vastutust õigusaktidest ja metsaomanike poolt ning keskkonnakaitseeskirjadega kehtestatud metsapääsu aegadest kinnipidamisel.

4.7 EMSK näeb metsastrateegia tasakaalustatud ellurakendamises eeldust selleks, et Euroopa Liidu keskkonnapoliitika alal vastu võetud otsused moodustaksid ELi metsanduse arendamise eesmärkidega ühtse terviku ja täiendaksid neid.

4.8 EMSK märgib, et metsade kaitse ja keskkonna- ja sotsiaalteenuste tagamine on säästva metsanduse olulised aspektid ning, pidades silmas metsade kaitset ja keskkonnateenuste osutamist, tuleb vahendid suunata selliste tegevusmudelite arendamisele, mis julgustaksid vabatahtlikkusel põhinevat ja turule suunatud lähenemist. Ühiskonnale vajaliku sotsiaalse ja keskkonnavalase kasu loomine kooskõlas seaduste ja säästva metsanduse põhimõtetega ei tohi asjatult piirata metsaomanike õigust otsustada oma metsaomandiga seotud küsimusi ega seada ohtu metsasektori majanduslikku elujõulisust.

4.9 EMSK on seisukohal, et metsade ja metsasaaduste tähtsuse tunnistamine on oluline kliimamuutuse leevendamise seisukohalt ja et EL peaks edendama kliimamuutusega kohane misega seotud teadustegevust ja teabevahetust.

4.10 EMSK arvab, et Euroopa Komisjon peaks pöörama erilist tähelepanu küsimustele, mis võivad aidata kaasa ühenduse jõupingutustele säästvale metsandusele soodsa keskkonna loomisel. EMSK leiab, et metsastrateegia ellurakendamisel tuleb samuti nagu Lissaboni ja Göteborgi strateegia eesmärkide tasakaalustatud elluviimisel pöörata suuremat tähelepanu metsade ärieesmärgil kasutamisele ja metsasektori kasumlikkusele, konkurentsivõimele ja tööhõivele.

4.11 EMSK leiab, et puitu ja muid metsasaadusi kui taastuvat ja keskkonnasõbralikku toorainet ning energiakandjat tuleb propageerida ja et selleks tuleb koostada pikaajaline strateegia.

4.12 EMSK peab oluliseks arendada metsandusega tegelejate suutlikkust säästva metsanduse elluviimiseks. EMSK peab oluliseks aidata eriti erametsaomanikke säästva metsanduse arendamisel erametsaomanike organisatsioonide tugevdamise kaudu. Metsanduse säästva arengu propageerimiseks uutes liikmesriikides on vaja tõsta institutsionaalset võimekust; eriline väljakutse on eraomandi struktuuride ja institutsionaalse raamistiku arendamine.

4.13 EMSK juhib tähelepanu sellele, et metsa sertifitseerimine on turule suunatud, vabatahtlik vahend säästva metsanduse edendamiseks. Komitee peab oluliseks, et EL vastutaks siseturu tõrgeteta toimimise eest ja selle eest, et sertifitseerimisest ei saaks kaubandusele kunstlikku tõket.

4.14 EMSK leiab, et on oluline arendada metsasektori suutlikkust ja konkurentsivõimet uurimis- ja arendustegevuse kaudu.

4.15 EMSK leiab, et erinevate metsandusküsimustega tegelevate peadirektoraatide vahelise koostöö edasine tõhustamine on hädavajalik ja et otsuste langetamisel erinevate sektorite poliitikas tuleks senisest enam jälgida mõju metsandussektorile. Kooskõlastamise parandamiseks tuleks määrata üks organ, mille pädevuses oleks metsastrateegia ellurakendamine ja erinevate peadirektoraatide, liikmesriikide, metsaametite ja sidusrühmadega suhtlemine.

4.16 EMSK toetab komisjoni ettepanekut koostada konkreetne tegevuskava metsastrateegia ellurakendamiseks. EMSK leiab, et kõnealuses tegevuskavas tuleb määratleda prioriteetid ja vastutus ning et selle ellurakendamiseks tuleb eraldada piisavalt vahendeid.

Brüssel, 26. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal "Ettepanek: nõukogu määrus seemneturu ühise korralduse kohta"

KOM(2005) 384 (lõplik) — 2005/0164 (CNS)

(2006/C 28/12)

21. septembril 2005 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 36 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Ettepanek: nõukogu määrus seemneturu ühise korralduse kohta"

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektiooni arvamuse võeti vastu 27. septembril 2005.

Töö kiireloomulisust arvestades nimetas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee täiskogu 421. istungil 26. ja 27. oktoobril 2005 (26. oktoobril istungil) peaarportööriks hr BROS'i ja võttis järgmise arvamuse vastu 61 poolthäälega, erapooletuks jäi 3:

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee toetab uue määruse sõnastust, milles võetakse üle arvukaid nõukogu määruse nr 2358/71 muudatusi. Siiski on komisjoni ettepanek piirav ja vajab mõningast muutmist. Eriti oluline on, et kaitsemeede ei piirneks ainult riikidega, kes ei ole WTO liikmed, vaid kehtiks kõikidele kolmandatele riikidele.

1.2 Komitee soovib uuesti lisada määruse (EMÜ) nr 2358/71 teine põhjendus:

"Seemneturu olukorda iseloomustab vajadus hoida nende toodete hinda maailmaturul konkurentsivõimelisena; turu tasakaalustamiseks ja asjaomastele seemnekasvatajatele rahuldava sissetuleku tagamiseks tuleks võtta asjakohased meetmed";

1.3 Komitee soovib teksti uuesti lisada määruse (EMÜ) nr 2358/71 kuues põhjendus, laiendades seda kõigile tundlikele toodetele:

"~~kulvamiseks ettenähtud hübriidmaisi~~ **tundlike seemnete tootmise** puhul tuleb vältida ühenduse turul häireid, mida põhjustavad erakordselt madalate hindadega pakkumised maailmaturul; käesolevatele toodetele tuleks seetõttu kehtestada võrdlushinnad ja kui vabad pakkumishinnad ühenduse piiril koos tollimaksudega on võrdlushindadest madalamad, tuleks tollimaksudele lisada tasakaalustumaks".

1.4 Komitee teeb ettepaneku muuta artikli 7 lõiget 1:

"Kui import või eksport artiklis 1 nimetatud ühe või mitme toote turul ühenduses kannatab või kui seda ähvardavad tõsised häired, mis võivad ohustada asutamislepingu artik-

lis 39 sätestatud eesmärke, võib kaubanduses **kolmandate** riikidega kohaldada asjakohaseid meetmeid, kuni häired või häirete oht on möödunud."

2. Üldised tähelepanekud

2.1 Kõnealune Euroopa Komisjoni ettepanek seemneturu ühise korralduse läbivaatamine on peamiselt mõeldud kindlustamiseks määrust (EMÜ) nr 2358/71, mida on mitmeid kordi muudetud, viimati seoses ühise põllumajanduspoliitika (CAP) reformiga. Ettepanek aga piirab seemneturu alast põllumajanduspoliitikat võimalikult vähe, jättes alles kaitseklausli ja nõudes riikidevahelist statistikaalast teabevahetust.

2.2 Seemneid ei tohi käsitleda ainult põllumajandusliku toorainena. Need on osa strateegilisest tootmisest, mitte ainult põllumajanduse ja toiduainete tootmise alal, vaid ka tarbijate ootustele vastamiseks (näiteks tooted, mille puhul ei ole kasutatud geneetiliselt muundatud organisme). Seemned on geenide ja omaduste tõttu esimene lüli täitmaks turu konkurentsivõime ning kodanike toiduohutuse ja keskkonnakaitse alaseid nõudmisi. Seemneturu ühise korraldusega tuleb kindlaks määrata kõige ambitsioonikamad vahendid Euroopa põllumajanduse säilitamiseks, toetamiseks ja juhtimiseks.

3. Erimärksused

3.1 Määrust läbi vaadates on vaja tõeliselt arvestada asutamislepingu artiklitega 33 ja 34. Vähemalt on vaja uuesti teksti kaasata määruse (EMÜ) nr 2358/71 põhjendused 2 ja 6. Eesmärgiks on anda Euroopa Komisjonile vahendid tegutsemiseks seemneturu raskuste puhul selleks, et pidada kinni asutamislepingust ja Euroopa tarbijate nõudmistest.

3.2 Ühise turukorralduse toodete nimekirjas (artikkel 1) oleks õiguslikust aspektist lähtudes õigem viidata 1966. aasta direktiividele nr 66/401 ja 66/402⁽¹⁾, mis käsitlevad seemnete turustamist tollitariifistiku täitmisel.

3.3 Komisjoni ettepanekus on kaitseklausel, mille alusel komisjon võib võtta tarvitusele meetmeid asutamislepingu artikli 33 eesmärkide saavutamist takistavate tõsiste häirete puhul, mis on ilmselgelt mõeldud riikidele, kes ei ole Maailma Kaubandusorganisatsiooni liikmed. Euroopa Liidu praegused konkurendid sellises kõrgtehnoloogia sektoris, nagu seda on seemned, on kõik arenenud riigid (Ameerika Ühendriigid, Tšiili, Austraalia, Uus-Meremaa jt). Kõik ülalmainitud riigid on loomulikult Maailma Kaubandusorganisatsiooni liikmed. Seega ei ole sobiv kaitseklausli rakendamine vaid riikidele, kes ei ole Maailma Kaubandusorganisatsiooni liikmed.

3.4 Liikmesriikides on seemnete kvaliteet ja kontroll selle üle reguleeritud direktiividega 66/401, 66/402, 2002/54 ja 2002/57. Tuleb tagada, et kolmandate riikide seemned oleks sama kvaliteediga. Viimati mainitud kvaliteedinõue, mis on Euroopa Liidu ja kolmandate riikide läbirääkimiste teema, peaks sisalduma ühises turukorralduses, näiteks põhjendustes.

3.5 Ühises turukorralduses tuleb määratleda tegelik toetuspoliitika tootjate organisatsioonidele. Seemnete tootmine toimub igal juhul seemneid tootva ettevõtte ja põllumajandustootja lepingu alusel. Seemneid tootval põllumajandustootjal on kohustus tarnida kogu oma toodang ettevõttele, kellega tal on leping vastavalt 1994. aasta ühenduse sordikaitse määrusele⁽²⁾. Kõnealuse turukorralduse raames oleks hea, et ühise turukorraldusega aidataks tihti ettevõtetest nõrgemal positsioonil olevaid põllumajandustootjaid organiseerumisel ja määratletaks lepingute miinimumeeskirjad.

3.6 Ühise turukorraldusega tuleb määrata kindlaks vahendid, mis võimaldavad parandada statistilise teabe kogumist kooskõlas ettepaneku kaheksanda põhjenduse eesmärkidega.

3.7 Komisjon peab määrama kindlaks kaitseklausli rakendamise alase tegutsemiskava. Väga raske on tõestada, et üksikud väga odava hinnaga imporditavad kogused ohustavad asutamislepingu artiklis 33 sätestatud eesmärke, nagu seda komisjoni ettepanekus märgitakse, või ei vasta Euroopa tarbijate ootustele.

Brüssel, 26. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ EÜT P 125, 11.7.1966

⁽²⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr. 2100/94, 27.7.1994 - ELT L 227, 1.9.1994

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1493/1999 veinituru ühise korralduse kohta"

KOM(2005) 395 lõplik — 2005/0160 (CNS)

(2006/C 28/13)

21. septembril 2005 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 37 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1493/1999 veinituru ühise korralduse kohta"

Komitee juhatus tegi 27. septembril 2005 asjaomase töö ettevalmistamise ülesandeks põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektiioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee 421. täiskogu istungil 26.-27. oktoobril 2005 (26. oktoobril istungil) pearaportööriks härra BARATO TRIGUERO ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 88, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni poolt nõukogu määruse (EMÜ) nr 1493/1999⁽¹⁾ sätete ja lisade osas esitatud muudatusi. Nimetatud muudatused on veinisektori reaalse olukorraga kohandumise huvides ning kõnealuse määruse endaga ette nähtud. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee teeb siiski ettepaneku lubada aktiivsöe kasutamist ka mittevahuveinide puhul, kuna ei näe põhjust selle kõrvaldamiseks tunnustatud tootmisviiside hulgast.

1.2 Tehnilisest vaatepunktist on aktiivsöe kasutamine ainus kontrollitav, ilma kõrvaltoimeteta töötlemismeetod liiga suure ohratoksiini sisaldusega punastest veinidest ohratoksiini eemaldamiseks.

1.3 Komisjon teeb ettepaneku muuta **Lisa IV punkt 1 alapunkt i)** sõnastust järgmiselt: "viinamarjavirde või kääriva toorveini töötlemine veinivalmistuses kasutatava söega teatud piirini". Komitee arvates tuleks sõnastus muuta nii, et lubatud oleks ka mittevahuveinide töötlemine aktiivsöega.

1.4 Seetõttu peaks komisjoni ettepanek olema järgmise sõnastusega: "viinamarjavirde või kääriva toorveini ja mitteva-

huveinide töötlemine veinivalmistuses kasutatava söega teatud piirini".

2. Seletuskiri

2.1 Euroopa Komisjon teeb ettepaneku muuta nõukogu määrust (EMÜ) nr 1493/1999 veinituru ühise korralduse kohta.

2.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et komisjoni ettepanek on loogiline järg vajadusele kohandada Euroopa Liidu õigusakte seoses uute liikmesriikide liitumise ja Euroopa veinisektori muutustega. Kõnealune määruse ettepanek aitab kaasa suuremale läbipaistvusele ja selgusele ning annab õigusliku kindluse tunnustanud ja Rahvusvahelise Veiniameti poolt heaks kiidetud veinivalmistustavadele.

2.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on nõus, et uue veinivalmistustavana lisatakse dimetüüldikarbonaadi kasutamine. Komitee rõhutab siiski, et kui tervise- ja tarbijakaitse peadirektoraat otsustab langetada sulfiti maksimumsisaldust ja lisaks langetada dimetüüldikarbonaadi maksimumsisaldust või selle kasutamise täielikult keelata, kuna see suurendab metaanooli sisaldust, siis ei jää veinisektorile ühtki tehnilist alternatiivi.

Brüssel, 26. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ EÜT L 179, 14.07.1999, lk 3. Määrust on viimati muudetud komisjoni määrusega (EÜ) nr 1795/2003 (ELT L 262, 14.10.2003, lk 13).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa solidaarsusfondi loomise kohta"

KOM(2005) 108 lõplik –2005/0033 (COD)

(2006/C 28/14)

27. septembril 2005. aastal otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa solidaarsusfondi loomise kohta".

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsiooni arvamus võeti vastu 3. oktoobril 2005. Raportöör oli hr BARROS VALE.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 421. täiskogu istungil 26.-27. oktoobril 2005 (26. oktoobril istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 74, erapooletuks jäi 3.

1. Sissejuhatus

1.1 Euroopa Liidu Solidaarsusfond loodi 2002. aastal eesmärgiga anda abi liikmesriikide või ühinemiseks valmistuvate riikide piirkondadele, mis on suurt katastroofide tõttu kahju kannatanud.

1.2 Solidaarsusfond peaks olema nii paindlik ja bürokraatiavaba kui võimalik, et selle kaudu oleks kannatanud piirkondadele võimalik kohest abi anda.

1.3 Solidaarsusfondi aastaelarveks perioodil 2002–2006 kehtestati ligikaudu üks miljard eurot.

1.4 Solidaarsusfondi määrus vaadatakse läbi enne 2006. aasta lõppu ja käesolev arvamus käsitleb kõnealust läbivaatamist.

1.5 Praegu hõlmab solidaarsusfondi kaudu antav abi ainult loodusõnnetusi. See tähendab, et väga keeruline on anda abi tööstusõnnetuste, terroriaktide ja isegi tõsiste rahvatervishoidu puudutavate kriisiolukordade puhul.

1.6 Et solidaarsusfondi kasutuskünnis on praegu väga kõrge (otsese kahjuga seotud kulude puhul kolm miljardit eurot või kulud, mis ületavad 0,6 % riigi rahvamajanduse kogutulust), antakse enam kui kaks kolmandikku abist erandjuhtude klausli alusel, mille aastaelarve on ainult 75 miljonit eurot.

2. Uus ettepanek

2.1 Üldised küsimused

2.1.1 Solidaarsusfondi geograafilist kohaldamisala ei muudeta, hõlmates praeguseid liikmesriike ja läbirääkijariike.

2.1.2 Solidaarsusfondi kaudu antavat abi laiendatakse nüüdsest peale loodusõnnetuste ka tehnoloogilistele või tööstusõnnetustele, ohtudele tervishoiu valdkonnas ja terroriaktidele.

2.1.3 Fondist abi saamise määratlemisel kasutatakse katastroofide puhul kaht kriteeriumi, mis põhinevad kvantitatiivsetel ja poliitilistel kaalutlustel.

2.1.3.1 Kvantitatiivne kriteerium: solidaarsusfondi kasutuskünnist vähendatakse kolmelt miljardilt eurolt ühe miljardi euroni või 0,6 %-lt rahvamajanduse kogutulust 0,5 %-ni rahvamajanduse kogutulust, võimaldades fondi abi kasutada suuremal hulgal juhtudel.

2.1.3.2 Poliitiline kriteerium: mõnedel selgelt põhjendatud juhtudel (eriti siis, kui kahju koguulatus ei ole otsuse tegemise ajaks teada) võib komisjon fondi kaudu abi anda isegi siis, kui kvantitatiivne kriteerium ei ole täidetud.

2.1.4 Katastroofi tõttu kannatanud riigi naabruses asuvad liikmesriigid võivad abi saada, kui katastroof mõjutab ka neid.

2.1.5 Solidaarsusfondile tuleb samuti kohaldada subsidiaarsuse põhimõtet.

2.1.6 Ettepaneku kohaselt võib katastroofi tõttu kahju kannatanud riik taotleda ettemakset (ligikaudu 5 % toetuskõlblike meetmete hinnangulisest summast, kuid mitte üle viie miljoni euro), mis makstakse välja kohe pärast abitaotluse esitamist. Asjaomane riik on kohustatud nimetatud summa tagastama, kui taotlust ei kiideta heaks.

2.1.7 Abi eraldamisel tuleb kohaldada proportsionaalsuse põhimõtet, arvestades kahju koguulatust, riigi suurust ja katastroofi tagajärgede tõenäolist tõsidust tulevikus.

2.1.8 Abisaajariik vastutab täielikult abi kasutamise eest ja on kohustatud esitama üksikasjaliku aruande tehtud kulutuste kohta. Kulutused peavad olema täielikult põhjendatud ja kooskõlas määrusega.

2.1.9 Komisjoni ettepaneku kohaselt on solidaarsusfondile kavandatud summa jätkuvalt üks miljard eurot aastas.

2.1.10 Solidaarsusfondile eraldatavad vahendid ei kajastu Euroopa Liidu eelarves. Fondi rakendamine toimub paranduseelarve kaudu.

2.1.11 Üheks aastaks ette nähtud summa ületamisel võib kasutada järgmise aasta eelarvet (millega tagatakse abi andmine) tingimusel, et see on põhjendatud.

3. Üld- ja erimärkused

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni kavatsust laiendada solidaarsusfondi kohaldamisala ja sel viisil tagada kiire reageerimine kriisiolukordades.

3.2 Komitee on siiski arvamusel, et suurema efektiivsuse tagamiseks vajavad komisjoni ettepaneku mitmed aspektid täpsustamist, et fondist saaks võimas ja paindlik vahend, mis võimaldaks tema rakendusulatusse jäävate territooriumide elanikel abist täiel määral osa saada. Panus peab olema bürookraatiavaba ning seda reguleerivad eeskirjad peavad katma erinevat tüüpi katastroofe (sõltumata põhjusest) abi sihtrühmaks olevate kogukondade jaoks kõige kriitilisematel hetkedel. Lisaks peaks see pakkuma väärtuslikku abi infrastruktuuride taastamisel ning majandus- ja ühiskondliku elu normaliseerimisel, samuti edastama Euroopapoolse ühemõttelise poliitilise signaali raskes kriisiolukorras olevatele kodanikele.

3.3 Kuigi pakutud eelarve suurus näib olevat kooskõlas viimastel aastatel saadud taotlustega, kahtleb EMSK, kas sellest piisab toimetulekuks selliste ulatuslike katastroofidega nagu maavärin, ulatuslikud tõusud, üleeuroopaline pandeemia või massihävitusrelvadega toimuv õnnetus või rünnak. Vaatamata nimetatud olukordade erandlikkusele tuleb nende vastu siiski kavandada ettevaatusabinõusid ja seda samuti erandlike mehhanismide kujul, mida Euroopa Liidul oleks suurkatastroofi korral võimalik kasutusele võtta.

3.4 Komitee on arvamusel, et fondile juurdepääsu reguleerivad eeskirjad peavad olema lihtsad ja selged ning võimalikult bürookraatiavabad, samas tuleb tagada läbipaistvus, samuti abisaajariigile eraldatud ressursside kasutamise hilisem hindamine ja kontroll.

3.5 Arvestades ELi praegust eelarvepoliitikat ja Euroopa majandusolukorda, ei ole EMSK vastu kavandatud etteantud piirides muutuvale eelarvestamissüsteemile. Komitee on siiski arvamusel, et Euroopa solidaarsusfond tuleks võimalikult kiiresti määratleda kinnitatud aastaelarvega alalise sõltumatu fondina, mille kasutamata jäänud rahalised vahendid moodustaksid ulatuslike katastroofide reservfondi.

3.6 Kasutamistähtaegu puudutavate eeskirjade osas tegutseb komisjon EMSK hinnangul õigesti. Komitee tervitab kavandatud kiirreageerimismehhanismi, mis tagab operatiivse abi kohe pärast faktide kindlakstegemist, milleks solidaarsusfond ongi loodud.

3.7 Määruse ettepanekus väljatoodud olukordade mitmekesisust silmas pidades on kahjude hindamine küllaltki keeruline. Arvestades asjasepuutuvate kulude ja osalejate paljusust ning asjaolu, et hüvitatakse nii riigi- kui eraomandile tekitatud kahju, on protsess tõenäoliselt ka küllaltki ebatäpne. Komisjonile taotluse esitamiseks ettenähtud lühike aeg, samuti kahjustatud huvide ja materiaalse vara mitmekesisus võib tuua kaasa konkreetse kriisiolukorra mõjude märkimisväärse üle- või alahindamise. Seepärast tuleb riikide palveid väga korrektselt hinnata, kasutades selleks spetsialistide abi, ajaloolisi andmeid ja varasemaid dokumente, ning korrigeerida finantsabi suurust vastavalt elukallidusele abisaajariigis.

3.8 EMSK kiidab fondist eraldatavate kululiikidega seoses heaks määruse ettepaneku artiklis 4 osutatud toetuskõlblikud meetmed, kuid soovib lisada järgneva nimetusega jaotise: "muud üldhuvimeetmed, mille abil taastatakse kannatanud elanikkonna ja/või piirkondade tavapärase ühiskondlik ja majanduselu, avades selleks kõigile kodanikuühiskonna liikmetele juurdepääsu solidaarsusfondi vahendite koostöös täpsustamisele kuuluvate sätete ja tagatistega". Kõnealuse punkti lisamise eesmärgiks on rõhutada, et on võimatu ette näha kõiki solidaarsusfondist hüvitatavate juhtumite liike ja tagajärgi ja muuta tavatutes olukordades otsustusprotsess paindlikumaks juhul, kui eraomandile abi osutamise puudumine ohustaks sotsiaal- ja tootmisrajatisi.

3.8.1 Seoses kõnealuse ulatuse laiendamise sooviga tuleb märkida, et võimalikke eraldisi on vähe välja makstud paljuski seetõttu, et kehtib säte, mis võimaldab hüvitada üksnes riiklike kulutusi. See ei võimalda arvestada olukordi, mis on tegelikult kooskõlas solidaarsusfondi põhiprintsiipidega.

3.8.2 Samuti tuleks üle vaadata künnis, et kohandada fondi sekkumist võimalike kohalike vajadustega ja peegeldada mõne loodunähtuse piirkondlikku mõõdet.

3.9 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et fondi põhilisteks kasusaajateks peavad olema ELi kodanikud. Üksnes logistilistel või organisatsioonilistel põhjustel on riigid vahetasandi abisaajateks, kuna asjaomased fondi ressurssid liiguvad läbi nende. Peale selle ei või riiklikud organisatsioonid olla ainsad fondi kaudu saada olevate riiklike vahendite kasutajad. Rahastamine peaks hõlmama ka kodanikuühiskonna organisatsioone, kes sageli on kaasatud toetuskõlblikesse töödessa, kuna riikidel puuduvad tavaliselt vahendid ilma nende abita katastroofi mõjudega toimetulemiseks. Tuletõrjele, tervishoiu või sotsiaallabi valdkonnas töötavatele vabatahtlikele kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja teistele kodanikuühiskonna osalejatele tuleb nende panus, pühendumus ning kulutused õiglaselt hüvitada, sest nende eelarve koostamisel ei ole niisuguste sündmuste ulatusega üldiselt arvestatud.

3.10 EMSK on seisukohal, et kataastroofijärgselt abi saavate riikide geograafiline ulatus vajab läbivaatamist, et toetus jõuaks ka nende riikideni, millel ei ole ühist piiri kahju kannatanud riigiga. Ulatuslikud kataastroofid (nt tuumakatastroof) võivad mõjutada riike, millel puudub piir tragöödias kannatanud riigiga, kuid ka nemad peaksid liigituma toetuskõlblikeks. Tingimusel, et fond on kaasatud ja kannatanud on ka teised riigid, tuleb seda rakendada kõigis asjaomastes riikides isegi juhul, kui mõned nendest ei täida ettepaneku artiklis 2 esitatud künnist.

3.11 EMSK arvates tuleb külgnevusega arvestada ka kolmandate riikide ja mitte-kandidaatriikide puhul, kui katastroof leidis aset EL riigis või kandidaatriigis. Kui solidaarsusfond kaasatakse kõnealuselt geograafiliselt territooriumilt alguse saanud või seal aset leidnud sündmuse puhul, on ka teistel naaberriikidel õigus ELi toetusele kas fondi või mõne muu kehtiva rahvusvahelise koostöö meetme kaudu eeldusel, et see ei mõjuta ega pärsi juba toimivaid asjakohaseid koostööprogramme.

3.12 Komitee arvates tuleb fond kaasata ka algselt mitte eriti kahjulikuks määratletud tegurite kuhjumisest või jätkumisest põhjustatud kataastroofide (näiteks ränk põud) korral. Täpsustamist vajab ajahetk, mil fondi kaasamine osutub vajalikuks. Kestvad kliimamuutused, mida osaliselt põhjustab globaalne soojenemine — kusjuures mingi vastutus selle eest langeb ka Euroopa Liidule kui tervikule –, mõjutavad teatud riike rohkem kui teisi ning ELil ei oleks mõistlik ega õige kliimamuutuste põhjuste või tagajärgedega seotud kohustustest kõrvale hoida.

3.12.1 EMSK teabekogumiskülastuse ajal Hispaanias ja Portugalis 14.–16. septembril 2005 kogutud kohapealsetes kommentaarides viidati mitmel korral vajadusele ühendada järgmised tegevused:

- solidaarsusfondi kiirreageerimissuutlikkus pakiliste vajaduste kohesel rahuldamisel nii kannatanud elanikkonna abistamisel kui ka materiaalse abi andmisel;
- ulatuslikumat struktuuriabi andvad fondid, et pakkuda kesksete probleemide osas pikaajalisi lahendusi, nt infrastruktuuride loomine põua ja metsa uuendamisega tegelemiseks ning alternatiivtegevuste arendamine tule poolt laastatud piirkondades.

3.12.2 Solidaarsusfondi abi integreerimine ulatuslike pikaajaliste meetmete laiemasse konteksti peaks olema komisjonile oluliseks kriteeriumiks projektide valimisel. Sellega paraneks nii solidaarsusfondi kui ka struktuurifondide üldine efektiivsus.

3.12.3 Lisaks praegu käsitletud üleujutustele, tornaadodele ja rajudele ei tohi solidaarsusfondist toetust saavate nähtuste hulgast välja jätta prognoosimatute põudade või kuumalainete

ajal veevarustuse, kasutuskõlbliku infrastruktuuri ja elanikkonnale sotsiaal- või tervishoiualase abi andmisega seotud küsimusi. Määrus peaks hõlmama kõnealuseid olukordi ja selgelt määratlema, millal tuleb kaaluda sekkumist, kuna neid põhjustanud sündmused ei ole kiired ega kohe määratletavad, vaid tulenevad olukorra pikaajalisest halvenemisest (võib olla seotud kliimaga).

3.13 Sellega seoses võiks kohustada veemajandusega tegelevaid riigiasutusi välja andma “ametliku avalduse ranga põua kohta”, mis lähtub ühtsetest objektiivsetest kriteeriumitest, mida peavad järgima kõigi liikmesriikide veemajandusega tegelevad asutused.

3.14 EMSK leiab, et liikmesriigid ja Euroopa Liit peavad sätestama selged eeskirjad ELi kindlustussüsteemi kohustuse kohta katta teatud riske, mida kindlustusseltsid sageli püüavad vältida. See on eriti oluline, sest solidaarsusfond ja riiklik abi tavaliselt ei kata eraisikutele põhjustatud kahju, mille ulatus on üldjuhul palju suurem, kui kulud toetusele, mida ametivõimud tunnevad end olevat kohustatud andma ühiskonda tervikuna mõjutavates olukordades.

3.15 Lõpetuseks leiab EMSK, et nimetatud olukordade tagajärgede leevendamiseks ja kõrvaldamiseks tuleb kõigil tasandil edendada riskiennetustööd, prognoosides kõnealuse iseloomuga olukordi, vältides kataastroofe ning valmistades ette ja käivitades operatiivseid reageerimismehhanisme, et kaitsta inimeste elu ja heaolu ning hoida ära infrastruktuuride, materiaalse ja mittemateriaalse vara hävimist. Seepärast ei ole komitee vastu ennetustööd edendava, kuid samas piirava punkti lisamisele määru- sse, mis kitsendaks, vähendaks või välistaks solidaarsusfondi toetuse, kui asjaomase riigi ametivõimude hooletus leiab tõendamist; seda eeldusel, et kõnealune riik suudab sündmuse tagajärgedega rahaliselt ise toime tulla. Solidaarsusfond võiks kõnealusel juhul abi anda pigem laenu kui toetuse näol, sest abi lõppkasusaajateks on kataastroofis kannatanud elanikkond. ELi toetuse andmine hoolimatult käitunud riikidele loob teovõime- tuse ja vastutamatus õhkkonna ning kõrgendab teatud katas- troofide — mida saaks teatud tingimustel ära hoida — esine- mise riski.

4. Kokkuvõtte

4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kinnitab taas seisukohta, millel ta on kogu aeg olnud: toetada tuleb ennetust, vastutust ja ränkade kataastroofide prognoosimist. Seejuures omistab komitee olulist tähtsust sellistele mehhanismidele nagu Euroopa solidaarsusfond, tingimusel, et selle ümberkorralda- misel arvestatakse punktis 3 esitatud kriitika ja ettepanekutega.

4.2 EMSK tervitab määruse ettepanekus tehtud parendusi, kuid peab neid ebapiisavateks, et solidaarsusfond suudaks asjakohastes tegevustes jõuda täieliku potentsiaali ja võimsuse kasutamiseni.

4.3 Selleks, et komisjoni ettepanek vastaks paremini tegelikele vajadustele, tuleks seda komitee arvates kolmel viisil muuta:

- a) laiendada selle ulatust teistele katastroofidele, eriti põudadele;
- b) vähendada kahjustuste ulatuse künnist, mis on liiga kõrge ja mille kohaselt ei liigitu toetuskõlblikuks enamik hiljutisi katastroofe, ja/või anda komisjonile suurem valikuvabadus,

et tal oleks võimalik tunnustada olulise piirkondliku mõjuga katastroofe;

- c) toetuskõlblike kulutuste liikide osas peaks olema paindlikum, sisse tuleks viia uus ja ulatuslikum punkt, millega hõlmataks muid märkimisväärseid kulusid, mis ei sisaldu komisjoni "toetuskõlblike meetmete" loetelus.

4.4 Komitee võiks võimalikult kiiresti koostada omaalgatusliku arvamuse, milles antakse hinnang solidaarsusfondi põhimõtetele ja meetmetele ning fondi vastavusele ELi liikmesriikide ja piirkondade vajadustele. Kõnealune aramus tuleb koostada võimalikult kiiresti, et aidata lahendada juba ilmnunud probleeme.

Brüssel, 27. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal "Eetiline kaubandus ja tarbijagarantii kavad"

(2006/C 28/15)

8. veebruaril 2005 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee pärast Ühendkuningriigi kui järgmise ELi eesistujariigi poolt veebruaris 2005 esitatud taotlust koostada ettevalmistava arvamuse teemal "Eetiline kaubandus ja tarbijagarantii kavad".

Välissuhete sektsioon, millele tehti ülesandeks komitee asjaomase töö ettevalmistamine, võttis arvamuse vastu 10. oktoobril 2005. Raportöör oli **hr Adams**.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 26.-27. oktoobril 2005 toimunud 421. täiskogu istungil (27. oktoobri istung) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 75, vastu 12, erapooletuks jäi 10.

Kommenteeritud kokkuvõte

1. Eetiline kaubandus (selle erinevates vormides, mis arvamuses määratletud) ⁽¹⁾ saab anda märkimisväärse panuse jätkusuutlikusse arengusse ja sellesse, et tarbijad otseselt kaasata positiivsesse ja tõhusasse reaktsiooni globaliseerumise suhtes.

2. Kasutades teadmispõhist süsteemide komplekti, saab eetilise kaubanduse kaudu teavitada nii kaupade ja teenuste pakkujaid kui ka tootjaid ning stimuleerida turukeskseid tegevusi ja tarbijate reageeringut. Euroopal on eetilise kaubanduse valdkonnas globaalne juhtpositsioon. Sellealane tegevus on kooskõlas Lissaboni strateegiaga ja samal ajal annab panuse aastatuhande arengueesmärkide saavutamisse.

⁽¹⁾ Kuna kõnealused mõisteid on tõlgendatud erinevalt, esitatakse käesoleva arvamuse 9. jaos põhimõistete määratlus.

3. Kiiresti levivate tarbijagarantii kavade eesmärk on pakkuda eetilisi, sotsiaalseid ja keskkonnagarantiiidid. Enamik on suunatud tootespetsiifiliselt ühele või mõnele küsimusele, nt õiglane kaubandus, mahepõllundus, säästev metsandus, keskkonnamõju, laste töajõud või loomade heaolu.

4. Käesolev aramus analüüsib kriitiliselt kõnealuste kavade tõhusaks toimimiseks vajalikke nõudeid, poliitikamääratluse piisavust ELis ja kiiret vajadust selgitamise ja kooskõlastamise järele. Arvamuses tehakse ettepanekuid praktilisteks abinõudeks, mida ELi institutsioonid, liikmesriigid ning samuti piirkondlikud ja kohalikud kogukonnad ja omavalitsused saaksid rakendada, et kõnealuseid algatusi konsolideerida, toetada ja edendada.

5. Arvamuses tehakse samuti ettepanek poliitikaraamistikuks, mis aitaks ELi erinevatel institutsioonidel ja erinevatel

eetilise kaubanduse algatustel küsida samu küsimusi mõju tagamise ja demonstreerimise kohta ning õppida üksteiselt, kuidas neile vastata. See aitab tõsta efektiivsust, viia kattumise miinimumini ning mitte raisata järelevalveks minevaid ressursse.

6. Kõnealune raamistik peaks olema sobiv baas, mille alusel võrrelda tarbijagarantii kavasad teiste poliitikavahenditega, mis püüavad saavutada sarnaseid eesmärke. Samuti keskendub raamistik ELi institutsioonide ja liikmesriike poliitika sidususele ning on ka praktiline vahend ressursside investeerimise hindamiseks.

7. Arvamuse koostamisega on kaasnenud laialdane huvi ja osalus komisjonis, suuremates kaubandusalastes huvigruppides ja valitsusvälistes organisatsioonides. EMSK edendab kõnealust valdkonda edasi järgmiste praktiliste tegevuste kaudu:

- 2006. aastal sidusrühmade dialoogi praktiline juhtimine, jõudmaks ühtse eetilise kaubanduse garantii raamistikuni mõjuhindamise ja kvaliteedi osas;
- 2006. aastal sidusrühmade dialoogi praktiline juhtimine, valmistamiseks ette ELi osalemist ISO 26000 töös ja EMSK osalemist ISO 26000 standardi väljatöötamises sotsiaalse vastutuse elluviimisel;
- tarbijate teadlikkuse tõstmise programm, mis algab õppes varases eas, jätkub tavahariduses ja ka elukestvas õppes ning käsitleb tarbijate suutlikkust mõjutada teavitatud ostukäitumise kaudu sotsiaalset ja keskkonnadünaamikat.

1. Sissejuhatus

1.1 2005. aasta veebruaris palus Ühendkuningriigi valitsus Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel koostada eetilise kaubanduse kohta ettevalmistava arvamuse Ühendkuningriigi eesistumise ajal nõukogus 2005. aasta juulist detsembrini, panustamaks säästva arengu alastesse algatustesse. Eetiline kaubandus selle erinevates vormides on olnud mitme hiljutise EMSK arvamuse komponendiks, eriti jätkusuutliku arengu (CESE 661/2004) ning ettevõtete sotsiaalse vastutuse (CESE 355/2002) vallas. Konkreetselt on EMSK olnud pikemat aega huvitatud õiglase kaubanduse teemast, esimeseks sammuks oli komitee arvamus 1996. aastal^(?). Seetõttu tervitame uut võimalust kõnealust küsimust konkreetselt käsitleda.

1.2 Kaubandus on positiivse majanduskasvu, jõukuse loomise ning sotsiaalsete võimaluste arengumootoriks, ent võib samas ekspluuteerida inimesi ja ressursse ning mõjutada

keskkonda. “Eetiline kaubandus” võib pakkuda võimalusi mõnede nimetatud pingete lahendamiseks. Tarbijad saavad oma tarbimisjõudu väga mõjuvalt suunata, ettevõtted reageerivad tarbimistendentsidele kiiresti ja üritavad samuti oma maineriski minimeerida. “Eetilise kaubanduse” potentsiaalne mõju on märkimisväärne. Maailma 100 suuremast majandusjõust on 51 ettevõtet ja 49 riigid⁽³⁾. Aastal 2003 ületasid riikidevahelised kaubandusvood 9,1 triljonit USA dollarit — umbes 25 % maailma SKTst — ning nende keskmine kasvutempo püsib juba üle 20 aasta kõrgemal kui 6 % aastas⁽⁴⁾. “Eetilise kaubanduse” voogusid on absoluutnäitajates raske mõõta, ent seda on võimalik hinnata kaupade ja teenuste alusel, mida müüvad sotsiaalsetes ja keskkonnaauditit kavades osalevad ettevõtted. Selle järgi on näitaja umbes 5–7 % maailma kaubandusest.

1.3 Majanduse globaliseerumine, maailma kujundamine tarbijahiskonna kaudu ning riikidevaheliste ettevõtete kasvav mõjujõud on stimuleerinud “eetilise kaubanduse” teemalist arutelu. See on tekitanud nõudluse, et kaubandusketis osalejad näitaksid üles suuremat sotsiaalset ja keskkonnaalast vastutust ning riiklik ja rahvusvaheline reguleeriv raamistiku muudetaks ühtsemaks. Järjest enam püütakse mõõta “eetilist kaubandust” erinevate hindamismeetodite abil.

1.4 “Eetiline kaubandus” puudutab otseselt ELi strateegilisi huve. Lissaboni strateegia oluline aspekt on suund teadmistepõhisele majandusele, et tagada tugev konkurentsibaas. “Eetiline kaubandus” sõltub teadmistepõhisest süsteemide komplektist, mille eesmärgiks on teavitada nii kaupade ja teenuste pakkujaid kui ka tootjaid ning stimuleerida turukeskseid tegevusi ja tarbijate reageeringut. Euroopa on “eetilise kaubanduse” algatuste poolest maailmas juhtrollis ning selle positsiooni kindlustamine aitab samal ajal kaasa aastatuhande arengueesmärkide saavutamisele. Lisaks on keskkonnaalase mõju minimeerimise eesmärkidele vastavate toodete ja teenuste oluline roll välja toodud praeguses kuuendas keskkonnaalases tegevusprogrammis⁽⁵⁾.

1.5 Erinevaid uusi strateegiaid ja algatusi “eetilise kaubanduse” edendamiseks ühendab õiguslikult reguleerimata lähene mine ning tarbijate või investorite jõu tunnustamine; suures osas täiendavad ja sarnased on ka nende meetodika ja analüüs, mida iseloomustab suund ettevõtete suuremale sotsiaalsele vastutusele. 2002. aasta juulis võttis Euroopa Komisjon vastu uued suunised ettevõtete sotsiaalse vastutuse edendamiseks ning annab varsti välja “Euroopa Liidus ettevõtete sotsiaalse vastutuse edendamise ja arendamise strateegia”.

^(?) Euroopa “õiglase kaubanduse” märgistamise liikumine, EXT/134, aprill 1996.

⁽³⁾ Top 200: Ettevõtete globaalse mõjujõu kasv. Poliitikauuringute Instituut 2002, (ettevõtete käivete ja riikide SKT mõõtmine).

⁽⁴⁾ WTO kaubandusstatistika, aprill 2004.

⁽⁵⁾ KOM(2001) 31.

1.6 Just seda valdkonda käsitleb põhjalikult EMSK hiljutine omaalgatuslik arvamused "Ettevõtete sotsiaalne vastutus globaliseerunud majanduses. Teabevahendid ja mõõdikud" (6).

1.7 Käesolev arvamused esitab täiendava lähenemisviisi ning toetub ühisele alusele. Sellega tunnustab komitee, et laialdaselt aktsepteeritud rahvusvahelised konventsioonid ja raamistikud on juba kehtestatud või väljatöötamisel riikidevaheliste ärisuhte, rahvusvahelise arengu, keskkonna, korrupsiooni, välisasjade, tööhõiveküsimuste ning inimõiguste valdkonnas. Need põhinevad humanitaareetikal ja rahvusvahelisel õigusel.

1.8 Need on kirja pandud standardite kogumikes, mis on rahvusvahelisel tasandil võrdlusaluseks, näiteks ILO kolme-poolne deklaratsioon rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika kohta; ILO töö põhimõtete ja -õiguste deklaratsioon ja töötingimusi ja töötajate õigusi käsitlevad konventsioonid; OECD rahvusvaheliste ettevõtete suunised; ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon ning uute GSP+ meetmetega seoses loetletud konventsioonid (vt 1.15).

1.9 Ettevõtete sotsiaalse vastutuse edendamine, näiteks komisjoni toetatud mitme sidusrühma foorumi (7) ning Ühendkuningriigi valitsuse eetilise kaubanduse algatuse (8) kaudu, on mänginud rolli tarbijaid kaasava tururaamistiku loomisel. Nende ja teiste sarnaste algatustega väljatöötatavad kontseptsioonid ja töövahendid on hakanud kujundama praktilist tööalast üksmeelt tootmises ja turustusahelates.

1.10 Ettevõtete sotsiaalne vastutus keskendub pakkumise poolelt juhitavatele protsessidele, samas kui "eetiline kaubandus" on laiem valdkond ja hõlmab ka tarbijate juhitavaid algatusi. Eelkõige on jaemüüjad välja töötanud turustusahela auditeerimisprogrammid (9), millest mõnda on toetanud valitsusvälised organisatsioonid ja ametiühingud. Mõned valitsusvälised organisatsioonid on toetanud ka sõltumatut tootemärgistust. Kõik need algatused tõstavad tootja ja/või tarbija teadlikkust turu sotsiaalsest mõõtmest ning võivad pakkuda võimalusi kõlbelise ja sotsiaalse mõju rakendamiseks ostujõu kaudu.

1.11 Käesolev arvamused tunnustab, et mitte kõigil tarbijatel ei ole piisavalt ressursse valida "eetilise kaubanduse" tooteid, ent keskendub sellele, kuidas tagada tarbijatele, kes otsustavad toetada "eetilise kaubanduse" kavadeid, et kavadeid (ja ettevõtteid) pakuvad tõesti seda, mida nad lubavad, ega luba rohkem, kui suudavad pakkuda. Arvamused uurib, kas ELi selletemaline poliitikamääratlus on piisav ja kellele lasub vastutus, samuti koordineerimise vajalikkus ulatust, ning teeb ettepanekuid praktilisteks abinõudeks, mida ELi institutsioonid, liikmesriigid ning samuti piirkondlikud ja kohalikud kogukonnad ja omavalitsused saaksid rakendada.

(6) Ettevõtete sotsiaalne vastutus globaliseerunud majanduses. Teabevahendid ja mõõdikud, SOC/192.

(7) Euroopa mitme sidusrühma foorum ettevõtete sotsiaalse vastutuse lõpparuande kohta, juuni 2004.

(8) Ettevõtete, valitsusväliste organisatsioonide ja ametiühingute ühendus, mis edendab ja täiustab turustusahela töötingimusi käsitlevate ettevõtete tegevusjuhiste rakendamist.

(9) Näiteks BSCI (www.bsci-eu.org) ja ICS (www.scd.asso.fr).

1.12 Käesoleva algatuse tulemused on kasulikud ka teistele sidusrühmadele. Ametiühingud ja nende liikmed on eriti huvitatud sellest, et tehtaks vahet nende eetilise kaubanduse kavade vahel, mis tunnustavad austust töötajate vastu, parandades ametiühinguliikmete ja teiste ebasoodsas olukorras olevate töötajate töötingimusi, ja nende vahel, mis seda ei tee. Samuti on ettevõtteid huvitatud sellest, tarbijausaldus kasvaks avaliku toetuse kaudu headele kvaliteedigarantii kavadele. Ametiühingud, kes on küll piiratud ELi hanke-eeskirjadega, võivad samuti kehtestada kvaliteedistandardeid, mis põhinevad "eetilisel kaubandusel" hankestrateegiate osas ning seega toetada oma poliitilisi eesmärke.

1.13 Seejuures annab arvamused oma panuse garantiikavade väljatöötamisse, mis pakuvad positiivse tulude ja kulude suhte, tagavad sotsiaalsete ja keskkonnatingimuste paranemise ja tarbijate rahulolu ning võimaldavad vastutavalt töötajail end objektiivselt eristada teistest, kelle peaesmärk on turuosa suurendamine.

2. Kohaldamisala

2.1 "Eetiline kaubandus" hõlmab mitmeid lähenemisviise, mis võimaldavad tarbijatel reageerida mõnedele sotsiaal- ja keskkonnakuludele tootmisprotsessis. Kuna erinevates liikmesriikides on kõnealuste küsimuste suhtes erinevad prioriteedid, siis on oluline selgelt määratleda käesoleva arvamuse ulatus.

2.2 Ettevõtete sotsiaalne vastutus viitab ettevõtte kogu tegevuse negatiivsete tagajärgede minimeerimisele ja nendega tegelemisele. Teisalt on välja kujunenud teatud algatused, millega ettevõtte materjali hankimisega seotud tegevuste sotsiaalset, majanduslikku ja keskkonnamõju jälgitakse, juhitakse ja parandatakse. Tavaliselt hõlmab see vahendeid, millega parandatakse oma pakujate tegevuse sotsiaalset ja keskkonnamõju ja seda nimetatakse **eetiliseks kaubanduseks**.

2.3 Selle laia kategooria raames on võimalik eristada algatusi, mis keskenduvad riskijuhtimisele, ja neid, mille eesmärk on mõjutada ettevõtte mainet või saavutada soodsat turupositsiooni avalikkusele esitatavate väidete abil. Enamik **eetilise kaubanduse** algatustest on sisuliselt kaitsva iseloomuga. Tegemist on vahenditega, mille abil saavad ettevõtteid end kaitsta negatiivse meediakajastuse eest ja/või selle korral reageerida usaldust taastavalt. Teised algatused on avalikult suunatud turupositsiooni parandamiseks, pakkudes garantiid kas üldsusele või teistele äriklientidele.

2.4 Samuti on võimalik eristada algatusi, mille tulemus on suurel määral suunatud garantiile, neist algatustest, mille eesmärgiks on ka kõnealust olukorda parandada. Paljudel juhtudel kipuvad ainult garantiid pakkuvad kavad olema suunatud nõuete täitmisele, mille juurde kuulub sanktsioonide kasutamine. Olukorra parandamisele suunatud algatused on vastupidiselt vähem suunatud nõuete täitmisele ja keskenduvad eeskirjade mitte täitmise põhjustele. Need algatused väärtustavad üldiselt pikaajalisi suhteid ja juhtimist rohkem kui kontrollimisvajadust.

2.5 Samuti eristatakse kavasid, mis on ainult põhiturule suunatud, ja neid, mis põhinevad väiksel tarbijaterühmal, kes juba otsivad võimalusi, et oma ostudega väljendada sotsiaalseid või keskkonnaalaseid väärtuseid. Kavad, mille eesmärgiks on olukorra parandamine või soodsa turupositsiooni saavutamine, põhinevad sageli tarbijate soovil maksta toote eest kõrgemat hinda — või vähemalt näidata oma eelistus. Teised kavad on sageli väiksemate kuludega ning lisakulud lisanduvad turustusahelasse, kus neid õigustatakse sellega, et need aitavad tagada ettevõtte mainet.

2.6 Käesolevas arvamuses käsitletakse ainult algatusi, mida reklaamitakse tarbijatele eesmärgiga neile kinnitada, et nende ostust tuleneb teatud sotsiaalne ja keskkonnaalane kasu. Mõningatel juhtudel tuntakse ja määratletakse eetilise kaubanduse kavasid tootel põhineva märgistuse kasutuse järgi ja enamik neist tegelevad ühe või mitme küsimusega, mis on spetsiifilised antud tootele. Tüüpilised näited on *Fairtrade* (õiglane kaubandus), *Organic* (mahepõllundus), *Marine Stewardship* (mere jätkusuutlik majandamine), *Forest Stewardship* (metsa jätkusuutlik majandamine), *Eco-label* (ökomärgis), *Child Labour* (laste tööjõud). On ka kavasid, mida edendab mõni ettevõtte või kutseühing üksi ja mida ei reklaamita kolmanda osapoole märgistusega, vaid pakendi, müügipunkti või suhtekorralduslaste materjali abil.

2.7 Kõigi selliste kavadega kaasneb teatud risk: kui oodatava mõju/kasu väitmisega liialdatakse või tarbijad viiakse eksiteele, toimub kõiki mõjutav usaldusväärse kadu. Seetõttu on vaja tarbijagarantii kavade autoriteetselt kvaliteedihindamist. Kuna kavadel on erinevad eesmärgid, ei ole mõistlik või soovitatav kasutada 'eetilise kaubanduse' universaalset määratlust. Selle asemel võiks olla kõrgetasemeline raamistik, mis sätestab, kuidas kvaliteeti tagada. Raamistiku peab määratlema kaubanduslikust survest sõltumatu organ, näiteks mitut sidusrühma hõlmav grupp.

2.8 Mitte kõik algatused ei põhine nii spetsiifilistel sisenditel. Eelkõige toetub Ühendkuningriigi eetilise kaubanduse algatus kodanikuühiskonna organisatsioonidele, mis teevad koostööd, et leida võimalusi muuta programmid tõhusaks ja saavutada oodatavad tulemused. Kuigi selline eetilise kaubanduse algatus ei ole käesolevas mõttes "kava", saab selle raames õpitut hästi

kohaldada erinevate kategooriate kavadele ja aja jooksul võivad kavadega liituda või neisse panuse anda kõnealustesse algatusesse kuuluvad ettevõtted.

2.9 Praktikas ei ole selgeid piire kategooriate vahel ja enamik kavasid väidavad, et annavad panuse jätkusuutliku arengu teadvustamise ja teostamise. Käesolev arvamus keskendub kavadele, mis põhinevad teavitatud tarbija tegevusel kava eesmärkide saavutamisel.

3. "Eetilise kaubanduse" olulisus ELis

3.1 Euroopa kodanikud saavad kasu kaitsvast ja toetavast sotsiaalvõrgustikust, mida rahastatakse SKTst keskmiselt 40 % moodustava maksutasemega. Tootmine ja teenuste osutamine ELis toimub töö-, keskkonna- ja sotsiaalvaldkonna õigusaktide raamistikus, mille järgmise kulud on tootja hinna sisse arvanud ja need kannab tarbija.

3.2 Kuigi kirjeldatud Euroopa mudel on kaasa aidanud heade standardite laialdasele saavutamisele paljudes valdkondades, määrab globaalsel tasandil parima tava suures osas ära siiski turg. Hind ja kvaliteet jäävad peamisteks kaalutlusteks, kuid mõned tarbijad on üles näidanud kasvavat soovi valida tooteid ja teenuseid ettevõtetelt, mis enda väitel annavad suurima panuse sotsiaalsesse ja keskkonnaalasesse progressi, nii ELis kui ka mujal — eelkõige vähemarenenud riikides. Usaldatavad, läbipaistvad ja tulemuslikud garantiikavad saavad õigusakte täiendada parimate tavade abil. Sotsiaalsete väärtuste poolt juhitud tarbijate võim on muutumas kaubandusmaailmas oluliseks jõuks. See toob kasu tarbijate muresid lahendavatele ettevõtetele ning võimaldab ettevõtetel peegeldada muutuvaid sotsiaalmajanduslikke väärtusi, mis muidugi teatud määral liikmesriikides erinevad vastavalt riigi majanduslikele võimalustele ja prioriteetidele.

3.3 Kuna tarbijagarantii kavad ei ole õiguslikult reguleeritud, peavad tarbijad katma kavade rakendamise kulud. Seega on tarbijate nõudlus — mis väljendub turu toimimises — see, mis majanduskasvu soodustab ja pärsib. See tähendab ka, et heade tavade edendamise jõupingutused ei kahjusta konkurentsi- ega WTO kaubanduseeskirjadest kinnipidamist. Teisest küljest vaadatuna ei ole vabatahtlike kavadega võimalik asendada vajadust nõuetekohase regulatiivse raamistiku järele WTO raames, tagamaks peamistele miinimumstandarditele vastamist kõigis riikidevahelistes kaubandussuhetes.

3.4 Nii üksikud liikmesriigid kui ka Euroopa Komisjon on rahaliselt toetanud mitmete praegu turul olevate garantiikavade arengut, tunnustades mitte üksnes nende potentsiaalset keskkonna- ja sotsiaalset mõju, vaid ka nende võimalikku rolli tarbijate teadlikkuse tõstmisel ning hoiakute kujundamisel. On oluline, et kõnealuste kavade väärtust hinnatakse, seda nii seatud eesmärkide kui majandusliku tasuvuse osas.

3.5 Samamoodi on EL ja liikmesriigid rahalise abi ja õigusaktidega toetanud selliseid garantiikavasid ettenägevaid tootmis- ja tööstussüsteeme. Standardite kehtestamist ning tootjate abistamist nende täitmisel on tunnustatud kui Euroopa eriomase lähenemisviisi säilitamise olulist aspekti. Sobiva pakendamise, energiatõhususe, toodete utiliseerimise ja mahepõllumajanduse näited on kõigile hästi tuntud. Tuleb märkida, et kõnealuseid kavasid reguleerivatele õigusaktidele eelnes põhjalik praktiline kogemus hästi määratletud vabatahtlike programmidega.

3.6 Arvestatavat tähelepanu on pööratud sellele, mida tähendab teadmispõhine majandus Euroopa tootmis- ja teenindusvaldkondade pakkumise poolele (tehnoloogia, elukestev õpe, teadusuuringud jms), kuid vähem on pööratud tähelepanu sellele, mida see tähendab majanduse nõudluse poolele. Kui Euroopa tarbijad on maailma kõige teadlikumad, on nad tõenäoliselt ka kõige valivamad ja diskrimineerivamad — nad teevad ostuvaliku tõenäolisemalt traditsiooniliste hinna- ja kvaliteeditegurite kõrval ka mitmete sotsiaalsete ja keskkonnategurite alusel. Tootemärgistus on lihtne viis keeruliste teemade edastamiseks. Ent “eetilise kaubandusega” hõlmatavad keerulised küsimused vajavad uut lähenemisviisi tarbijate harimiseks ja teavitamiseks, mis põhineks jätkusuutliku arengu väärtustamisel.

3.7 Rahvusvahelise majanduse areng — globaliseerunud, mitmekesistatud tootmine ning tarbijatele kättesaadav kasvav võrdlusteave — loob uut liiki turge. Tarbijate positsioon nõuda ja saada oma isiklikele eelistustele vastavaid kaupu ja teenuseid üha tugevneb. Need eelistused ei kätke endas mitte ainult traditsioonilisi hinna-, stiili- ja kvaliteediküsimusi, vaid hõlmavad nüüd ka tervet rida sotsiaalseid ja keskkonnavaliseid väärtushinanguid, mis puudutavad nii turustusahelat kui ka tarbimise ja utiliseerimise mõju. Sellise keeruka lähenemisviisi edendamine on vägagi Euroopa äri- ja töömaailma huvides, mis on valmis omalt poolt reageerima. See vastab täielikult ka tõhusa vabaturu vajadustele, kus tarbijail on olemas teave ja arusaamine tulemuslike nõudmiste seadmiseks. Ilma nende teadmisteta tekiksid turumoonutused, mille korral sotsiaalsed ja keskkonnakulud ei jätuks ja neid ei kantaks tulemuslikult.

3.8 Samas tunnustatakse, et kõigis 25 liikmesriigis on tarbijatel ulatuslikud ja erinevad mured ja prioriteedid. Eelkõige on uutes liikmesriikides tarbijate mure kvaliteedi ja väärtuse suhtes eriti suur, kuna põhiline garantii neis küsimustes tuleb veel saavutada. Komitee rõhutab taas, et eetilise kaubanduse kavade õiguslikult reguleerimata, mis võimaldab neid ellu viia vastavalt tarbijate prioriteetidele.

4. “Eetilise kaubanduse” algatused Euroopas

4.1 On mitmeid kavasid (näited punktis 2.6), mis ettevõtete maine tõstmise, kohapealse kontrolli ning sertifitseerimise või toodete erimärgistuse kaudu pakuvad Euroopa ja rahvusvahelistele tarbijatele garantiid. Kõikide nendega kaasnevad olulised kulud nii nõutavate standardite järgimisel kui ka standardite täitmise dokumenteerimisel ja tagamisel; need kulud kannavad kaupade hinnas üldiselt need tarbijad, kes soovivad anda oma panuse sotsiaalsesse ja keskkonna arengusse. Põhjaliku teabe saamine nimetatud kavade kohta on problemaatiline, kuna hetkel ei eksisteeri vastavat arvelduskoda, kutseühingut või üldtunnustatud võrdlusstandardit. Siiski on võimalik öelda, et 25 liikmesriigis on märgistusel põhinevaid tarbijagarantii kavasid üle 100, hinnanguliselt üle 20 miljardi eurose käibega.

4.2 Igal süsteemil on oma arengumehhanismid, mis tagavad standardite täitmise tegelikkuses. Mitmetes kavades on tehtud algatusi, et arendada ühist lähenemisviisi kõnealuse garantiitase osas. Lähenemisviiside sidusus suudab viia ja peakski viima võrreldavate kvaliteedijuhtimise süsteemideni, samuti efektiivsuse ja muu säästmiseni, millest saavad kasu kõik osalised.

4.3 Ühtseid lähenemisviise on vaja arendada ja omaks võtta ka mõjuhindamise osas, sest standardite tagamine iseenesest ei tähenda, et olukord konkreetsetes kohtades või ka üldiselt tõesti paraneb. Näiteks on võimalik miinimumtöönorme kõige kergemini saavutada, kui valida juba enne standarditele vastavad pakkujad või deserteerida standarditele mitte vastavad pakkujad. Kuigi sellega saavutatakse vastavus tehniliselt standarditele, mis võib tarbijates kindlust tekitada, võib see kokkuvõttes tegelikult standardeid lõdvemaks lasta — pannes nõrgad tootjad veelgi ebasoodsamasse olukorda.

4.4 Paljud (aga mitte kõik) sõltumatult kontrollitavad garantiikavad arendavad ühtseid lähenemisviise standarditele vastavuse demonstreerimiseks. Näiteks arendab ühiseid lähenemisviise oma liikmete seas Rahvusvaheline Sotsiaalse ja Keskkondliku Akrediteerimise ja Märgistuse Liit (ISEAL). On vaja samasugust ühtsust kõigi erinevate tarbijagarantii kavade juures, et standardite järgimisel saavutataks soovitud tulemused. See peaks toimuma mõjuhindamise vormis. Ühtne lähenemisviis hindamiseks mõju ning ulatust, mis määral kajastab kava tarbijate arusaama ning õigustab nende kantavaid kulusid, võimaldaks tarbijagarantii kavade avatumat hindamist. Samuti on vaja määratleda kõnealuste kavade tingimused, mille täitmisel saaksid kavad komisjonilt toetust. Kuna toetus peaks andma panuse kokkulepitud poliitikaeesmärkide saavutamisele, peab kava mõju olema tõestatud.

4.5 Et tarbijad ja pakkujad usaldaksid "eetilist kaubandust", on neil vaja kindlust, et ühelt poolt tarbijate ja ettevõtete kantavad kulud ja saadavad tulud ning teiselt poolt oodatavad sotsiaalsed ja keskkonnakasud on mõistlikus tasakaalus. Arengumaades töötajatele paremate tingimuste tagamise kava võib tootmise lihtsalt reguleerimata valdkonda nihutada; keskkonnamõtjude vähendamise kava rakendamisel võib selle auditeerimine osutada põhjendamatult kulukaks või tekitada tõsist ebaefektiivsust; maheloomakasvatuse standardid võivad mehaanilisel kohaldamisel vähendada loomade heaolu; tarbijate teavitamine laste tööjõu osas võib tähendada, et lapsed suunatakse veelgi kahjulikumale tööle või et nad ei suuda maksta osalise ajaga koolituse eest.

4.6 Kuna põhitootjad ja teenuste osutajad näevad "eetilist kaubandust" kui olulist turutendentsi, mängivad nad olulist rolli tarbijate idealistlike ootuste ülekandmisel praktilistesse, teostatavatesse kavadesse. Vältimatu lõhe ootuste ja reaalsuse vahel tähendab, et "eetilise kaubanduse" liikumine (oma erinevates vormides) riskerib sellega, et seda peetakse naiivseks. Ärimaailmas muutuvad suhtumised olenevalt suhtumise tundlikkusest tarbijate surve suhtes ning selle suhtelisest mõjujõust kauplemisahelas. Mõnede reaktsioonide taga on mure suhtekorralduse pärast (tootemargi väärtuse kaitsmine), mõned dikteerivad turg (tootekujundus vastavalt uutele murevaldkondadele), teised on ajendatud hangetest (asjakohase hoolsuse ja riskijuhtimise kultuur). Kõikidel lähenemisviisidel võib olla oma väärtus, kuid ettevõtete erinev motivatsioon viitab ühtse analüütilise raamistiku vajalikkusele.

5. Ühtne raamistik

5.1 Igale "eetilise kaubanduse" süsteemile, mis keskendub tarbijagarantiidele, on omased teatud pinged Ühelt poolt püüab süsteem jõuda sotsiaalsete ja keskkondlike eesmärkideni turustusahela raames, teiselt poolt püüab pakkuda tarbijatele garantiid. See tekitab mitmeid võimalikke probleeme.

5.2 Skeem, mis tuleb paika panna garantii pakkumiseks, ei pruugi olla proportsioonis tegeliku mõjuga eemärkide saavutamises. Näiteks võib auditeerimine olla kulukas, läbipaistvuse tagamiseks vajalikud haldusalased muutused jällegi kallid ja keerukad

5.3 Veelgi tõsisem on see, et garantiinõuetel võib olla kava eesmärkidele negatiivne mõju — näiteks keskendumine

mõõdetavatele ja auditeeritavatele valdkondadele võib prioriteete moonutada; auditeerimiskõuded ja kulud võivad välja jätta tootjad, kes peaksid kõige rohkem tingimusi parandama.

5.4 Samuti võivad sageli olla tarbijate arusaamine ja seega prioriteetid piiratud ning tulemuseks on moonutused kavas. Näiteks peavad tarbijad üldiselt prioriteetseks "puhast" turustusahelat (ei kasutata laste tööjõudu, ei ole pestitsiidide jääke), mitte niivõrd tõhusaid edusamme tootmiskohal (paremad palgad ja hariduse kättesaadavus, parem keskkonnajuhtimine).

5.5 See võib iseenesest viia selleni, et ettevõtted valivad uusi pakkujaid, kes juba vastavad standarditele, mitte ei tegele oma eksisteeriva turustusahela pikaajalisema parandamisega. Sellest ei pruugi lõppkokkuvõttes laiemate eesmärkide osas mingit kasu olla.

5.6 Kava, millel puudub sõltumatu hinnang, võib esitada väiteid, mis kava mõju liialt suurendavad või lihtsustavad (või mis on lausa valed). Lühiajalises perspektiivis õnnestab see eesmärgid ja pikaajalises perspektiivis tarbijate usaldust garantiikavade vastu üldiselt.

5.7 Süsteemis, millel on mõned peamised rahastajad, saab kõnealuste küsimustega tegeleda hea juhtimise abil, aga süsteemis, kus rahastamine toimub suures osas lisatasu arvel, mis tuleb tarbijate isiklikest ostueelistustest, ei pruugi olla nõuetekohane juhtimismenetlus paigas ja tarbijad ise ei oska hinnata tarbijagarantii kava kvaliteeti või tasuvust.

5.8 Tarbijagarantii kavasid kritiseeritakse sageli seetõttu, et kuna need olenevad suuremal või vähemal määral tarbijate suhtumisest ning tarbijate arusaam probleemist on piiratud, pakuvad sellised kavad lihtsamat ja täielikumat tagatist, kui on tegelikult õigustatud. Lahenduseks saab olla ainult avatum ja teavitatum arutelu ning avatud ja teavitatud (teadmistepõhisele) turule arenemisvõimaluse andmine.

5.9 Ei ole sobiv, et EL või liikmesriigid üritaksid tsentraliseeritult ette kirjutada "eetilise kaubanduse" erinevate harude määratlused või sisulised nõuded. Tsentraliseeritud kontrollil puudub paindlikkus võtta arvesse paremaid tulemusi ja muutuvaid tingimusi. Samuti töötab see tarbijate õiguse vastu teha valikuid oma muutuvate väärtushinnangute alusel. Küll aga saab olla ja peaks olema tsentraliseeritud see alus, mille põhjal tarbijad võivad olla kindlad, et kõnealused kavad saavutavad seda, mida väidavad.

5.10 Käesoleva arvamuse eesmärgiks on luua raamistik, milles erinevad algatused saaksid esitada samu küsimusi mõju kindlustamise ja demonstreerimise kohta ning jagada oma kogemusi neile vastamisel. Dünaamika on graafiliselt esitatud 2. lisas. Erinevad garantiikavad on suunatud eri eesmärkidele ja seega oleks lihtne kulude ja tulude analüüs raske ja tõenäoliselt ebaedukas, arvestades, kui raske on hinnata niivõrd mitmekestiste ja subjektiivsete hüvede väärtust. Siiski on võimalik töötada välja ühtne raamistik, milles me saame kõikide kavade puhul küsida samu küsimusi kvaliteedi kohta ning saada võrreldavaid vastuseid. Lõpuks on tarbijad ja tarbijaorganisatsioonid need, kes saadavale teabele oma väärtushinnangud annavad.

5.11 Kuigi täpsed tingimused ja tulemuste mõõtmine varieeruvad vastavalt kava ulatusele ja eesmärkidele, on olemas mitmed kvaliteedipunktid, millele kavad vastavad. Pärast edasist uurimist ja konsulteerimist on võimalik määratleda mõned võtmeküsimused, millele iga kava peaks saama vastata ja mille osas esitama tõendid kvaliteedi demonstreerimiseks. Veelgi olulisem on kindlaks teha kõrgetasemelised sotsiaalsed, keskkonnaalased või majanduslikud eesmärgid, millesse kavad tahavad panustada. Eesmärgid määravad ära kava põhielemendid, nagu sidusrühmad, kohaldamisala ja mõjumeetmed.

5.12 Alguspunktina pakutakse välja järgmised punktid (kuigi edasisteks konsultatsioonideks soovitatakse, et eesmärgiks oleks sidusus olemasolevate ja usaldusväärsete kvaliteediraamistikega):

a) Kava haldamine

Kelle käes on lõplik kontroll?

Kas tegemist on mitme sidusrühma kavaga, kus otsustusorganites on sidusrühmad võrdselt esindatud?

Kas kava kontrollib sõltumatu, kavast mitte kasu saav usaldusisikute grupp, kellele sidusrühmad võivad kaebuse esitada?

b) Kava eesmärgid

Kas eesmärgid on selgelt määratletud?

Kas kava eesmärgid vastavad nende sidusrühmade vajadustele, kes on kaubandussüsteemist tulenevalt kõige ebasoodsamas positsioonis?

Kas kava eesmärgid vastavad tarbijate muredele ja kavas reklaamitava visioonile?

— Kas kava poolt mõjutatavad sidusrühmad (sh arengumaade omad) on kaasatud eesmärkide selgitamise ja formuleerimisse?

— Kas kava eesmärgid on üldsusele kättesaadavad?

c) Kava kohaldamisala

Kas kava käsitleb "probleemi" vastavalt selle tavatähendusele?

— Kas kava tingimused hõlmavad "probleemi" kohaldamisala mõistlikus ulatuses või keskenduvad ainult vähetähtsatele, kergesti saavutatavatele aspektidele?

— Kas sertifitseeritud tootmiskohtade (tootjate) profiilid sobituvad edendatava visiooni ja eesmärkidega?

— Kas tootmiskohad juba vastavad standarditele või kas kava põhiosaks on pidev tingimuste parandamine?

d) Kava standardid või tingimused

Kas kava raames kehtestatud ja kontrollitavad standardid väljendavad kava eesmärke?

— Kas standardite määratlemine toimub meetodi abil, kus sidusrühmad (sh arengumaade omad) saavad osaleda?

— Kas eksisteerib usaldusväärne mehhanism, mille kaudu standardite järgimine aitab kaasa eemärkide saavutamisele?

— Kas kava tingimused või standardid on üldsusele kättesaadavad?

e) Mõjuhindang

Kas eksisteerib usaldusväärne hinnang mõju osas, mis kaval on eesmärkide saavutamisel?

— Kas jälgitakse sektorile avalduvat laiemat ja pikemaajalist mõju ning kas muutused (tulemused) vastavad kava eesmärkidele?

— Kas kohalikud sidusrühmad on aktiivselt ja teadlikult kaasatud mõjuhindangu tingimuste määratlemisse ja selle rakendamisse?

— Kas eksisteerib meetod negatiivsete mõjude identifitseerimiseks ja nendega tegelemiseks?

f) Sõltumatu järelevalve

Kas kava toimimise üle teostatakse sõltumatut järelevalvet?

— Kas sidusrühmad (sh arengumaade omad) on kaasatud tingimuste määratlemisse või järelevalve teostamisse?

— Kas järelevalvearuannete tulemused on üldsusele kättesaadavad?

g) Kulude-tulude analüüs

Kas kasutatakse mõnda meetodit jälgimaks ja hindamiseks, kas pakkujate, ettevõtete ja tarbijate kantavad kava kulud on võrreldavad eesmärkide saavutamiseks tehtud edusammudega?

h) Avalikkusele esitatavad väited

Kas sertifitseeritud ettevõtete või pakujate avalikkusele esitatavad väited käivad kokku kava eesmärkide, standardite ja tulemustega?

— Kas sõltumatu või sidusrühmade poolt teostatav järelevalve kontrollib väiteid, mida kavas osalevad ettevõtted üldsusele esitavad?

5.13 Kõik kavad, mis tahavad tarbijate usaldust või komisjoni ja riigi valitsuse toetust, peavad vastama eelpool kirjeldatud kvaliteedistandarditele (mida tuleb täpsustada ja testida). Standarditele mitte vastavate kavade puhul võib arvata, et nende pakutav ei vasta hinnale.

5.14 Usaldusvääruse, mida on vaja kõnealuste standardite arendamiseks ja edendamiseks, peab tagama paljusid sidusrühmi hõlmav lähenemisviis, mida toetab Euroopa tasandi ametiasutus.

5.15 Selles valdkonnas kulude-tulude hindamise väljatöötamine on kindlasti keerukas, kuid see annab mõistliku aluse tarbijagarantii kavade võrdlemiseks teiste samadele eesmärkidele suunatud meetmetega.

6. Poliitikaraamistik ja kohustused

6.1 Kõnealuses kiiresti arenevas valdkonnas on äärmiselt oluline poliitika ühtsete aluspõhimõtete olemasolu. Sellealased praktilised soovitusused on toodud 7. jaos. EL ja iga liikmesriik arvab, et tugevad eetilised ja humanitaarsed standardid peaksid olema maailma kaubanduse ja diplomaatia lahutamatu osa. Peale selle, et "parem" maailm on omaette ihaldusväärne eesmärk, aitavad ühised huvid arendada edasi väärtustel põhinevat kultuuri kogu Euroopas. Lisaks sellele võib tarbijate ostukäitumise ja teadlikkuse stimuleerimine "eetilises" suunas olla hea võimalus Euroopa tööstusele, mis on heal positsioonil kaubandusvõimalustega tegelemiseks. EL ja liikmesriigid ei tohiks toetada mitte konkreetseid tootemärke, vaid looma kvaliteedi tagamise süsteemi, mida saavad järgida kõik usaldusväärsed tarbijagarantii algatused.

6.2 Seega on põhieesmärgiks poliitika sidusus. Käesoleva arvamuse koostamisel on toimunud juba ulatuslik ja väärtuslik teabe-, seisukohtade ja poliitiliste väljavaadete vahetus. EMSK teeb ettepaneku, et käesoleva arvamuse jätkuna algatatakse ametlikult EMSK egiidi all juhitud aktiivne dialoog sidusrühmade vahel "eetilise kaubanduse" ja tarbijagarantii kavade küsimustes.

6.3 Dialoogi eesmärgiks oleks kindlaks määrata järgmised punktid:

— koordineeritud poliitika olulised elemendid sotsiaalsete ja keskkonnavalaste tarbijagarantii kavade küsimustes;

— meetmed, mida on vaja kõnealuse poliitika rakendamiseks ELis;

— kuidas ergutada kõnealuse poliitika arutelu liikmesriikides.

7. Praktilised meetmed

7.1 Käesolevas arvamuses uuritakse protsesside sidusust, mis stimuleerivad eetilise kaubanduse kavade tarbijatele esitamist. Arvamus on pakkunud lahendussuundi ja poliitikavahendeid, et EL saaks otsustada, kas kõnealust valdkonda edaspidi toetada ning kuidas seda ratsionaalselt ja otstarbekalt teha. On mõned praktilised meetmed, mida EL saab kasutada, et julgustada ja toetada "eetilise kaubanduse" (käesoleva arvamuse määratluse järgi) jätkuvat arengut viisil, mis tagaks kooskõla ELi laiemate poliitiliste eesmärkidega.

7.2 EL ja mõned liikmesriigid soovivad jätkuvalt toetada konkreetsete algatuste arendamist kõnealuses valdkonnas. EMSK soovib, et see toetus keskenduks algatustele, mis pakuvad nii tarbijagarantiiid kui ka suudavad objektiivselt näidata, et nad annavad oma nähtava panuse sotsiaalmajanduslike ja keskkonnavalaste tingimuste parandamiseks kogukondades, mida turustusahel mõjutab. Kindlasti tuleks toetada kavasid, mis arendavad suutlikkust lõunapoolsetes riikides.

7.3 Selle hõlbustamiseks soovib EMSK, et EL tellib eeluringuid, et paika panna selged ja laialt kohaldatavad kriteeriumid, mille alusel tarbijagarantii kavasid saab hinnata. Uuringud peaksid peale tarbijaorganisatsiooni kavade hõlmama nii erinevaid keskkonna ja sotsiaalsete märgistuste kui ka teisi kavasid ning kaasama kogu turustusketi sidusrühmad, et tagada lai kohaldatavus ja soodustada kooskõlastatud kvaliteedivahendite arengut kõnealuses valdkonnas.

7.4 5. jaos esitatud küsimused võivad olla heaks lähtepunktiks suurema hindamisraamistiku loomiseks. EMSK soovib rõhutada, et eesmärgiks ei ole luua ettevõtete või garantiikavade jaoks järgmist bürokraatiatasandit või uut turutõket. EMSK arvab, et iga kava peab suutma näidata oma mõju, kvaliteeti ja kuluefektiivsust. Ühine raamistik aitab vähendada kattumist.

7.5 Uuringud aitaksid ka toetada tarbijate usaldust garantiikavade vastu, võimaldades kodanikuühiskonna organisatsioonidel soovitada oma liikmetel ja toetajatel toetada kavasid, mis vastavad neid huvitavate sotsiaalsetele ja keskkonnaprobleemidele. Arvestades, et kõnealuse valdkonnaga on seotud mitu peadirektoraati, on vaja koordineerimiskeskus, kuhu võimalik suunata teave ja kus toimub sidusa poliitika arendamine.

7.6 Kuna tarbijad sõltuvad väga palju tootemärgistusest, mis aitab neil selgitada välja tooted, mille tootmine ja millega kauplemine toimub spetsiifiliste sotsiaalsete, keskkonna- ja loomade heaolu alaste standardite järgi, siis tõenäoliselt tarbijate segadus ja otsustamisvõimetus järjest suureneb, kuna toodetel on mitmed märgistused. Samuti teeb EMSK ettepaneku, et EL telliks uuringud leidmaks alternatiivseid vahendeid, mille abil usaldusväärselt mõõta toodete sotsiaalseid ja keskkonnaväärtusi ja neile tarbijate tähelepanu pöörata.

7.7 Liikmesriikide strateegiline tarbijate harimise programm peaks keskenduma tarbija teadlikkuse tõstmisele potentsiaalset ja võimalustest, mis neil on ostuotsuste tegemisel, saavutamaks oma prioriteetidele vastavaid sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid eesmärke.

7.8 Tuleb märkida, et arvestades müügikohtades olevate interneti ja teiste kanalite abil töötavate tooteinfosüsteemide kiiret arengut, on paari järgmise aasta jooksul järjest mõistlikum välja töötada toote päritolu ja kvaliteedi andmebaas. Peale käesoleva arvamusega seotud sotsiaalsete ja keskkonnaküsimuste võiks see hõlmata ka laiemaid kvaliteedi ja turvalisuse küsimusi, nt spetsiifilised diedefaktorid, ja võimaldada tarbijatel panna küsimused tähtsuse järjekorda vastavalt nende väärtushinnangutele või vajadustele.

7.9 Ühise raamistiku rajamine "eetilise kaubanduse" garantiikavade kvaliteedi ja mõju hindamiseks soodustab objektiivsema ja jätkusuutlikuma eetilise hankepoliitika arengut nii komisjonis endas kui ka võib-olla liikmesriikides.

7.10 Kõnealuste toodete nõudlust saab suurendada riigihangete abil. Viimase viia aasta jooksul on ametiasutuste rolli sotsiaalsete hangete tegemisel palju ühtlustatud ja selgitatud. Eespool esitatud ettepanekud tagavad selle, et kui ametiasutused otsustavad ELi õigusaktide raames osta tooteid, mis on positiivse sotsiaalse ja keskkonnavalase kasuga, siis saavutatakse nähtavaid tulemusi.

8. Edasised sammud

8.1 Käesoleva arvamuse koostamisega antakse peamistele sidusrühmadele võimaluse reageerida ning osaleda dialoogis, ehkki väga mõõdukalt. See konsultatsioon annab EMSK-le võimaluse edendada tööd järgmise nelja uue algatuse osas.

— Jätkuv dialoog peamiste sidusrühmade, sh tarbijajuhenduste vahel kogu ELis (ja kus võimalik, kogu maailmas), et jõuda ühtse poliitikani "eetilise kaubanduse" ja tarbijagarantii

kavade osas. EMSK teeb ettepaneku võtta juhtpositsioon 2006. aastal, algatades spetsiifilise sidusrühmade foorumi, arendades seda foorumite baasil, mis on juba enda väärtust tõestanud. See võib hõlmata põhjaliku tooteinfobaasi loomist, kuhu saab koguda teavet toote kvaliteedi ja toime aluseks olevate sotsiaalsete, keskkonna- ja teiste faktorite kohta, kusjuures teave on objektiivse kinnituse saanud selgete hindamisprotokollide abil ja kõnealune baas on avalikkusele kättesaadav. Arengukoostöö peadirektoraat on juba näidanud üles huvi selle suhtes, et "eetilise kaubanduse" kavade alane oluline hindamisteave oleks kättesaadav, aitamaks tootjatel ja eksportijatel siseneda Euroopa turule ⁽¹⁰⁾.

— Konsulteerida laiemalt ja üksikasjalikumalt sidusrühmadega liikmesriikides ja globaalselt, arendamiseks ühist "eetilise kaubanduse" garantiiraamistikku mõjuhindamise ja kvaliteedimeetmete osas. See võimaldab ELil ja liikmesriikidel objektiivsemalt eristada algatusi, mis tõepoolest pakuvad lisaväärtust, nendest, mis vaid hajutavad tarbijate kartusi. Kirjeldatud tegevused toetavad arengukoostöö peadirektoraadi poliitilisi eesmärke, edendades jätkusuutlikumaid kaubandussuhteid, ning tervise ja tarbijakaitse peadirektoraadi tööd, pakkudes usaldusväärset teavet tarbijate kohta.

— Osalemine ISO 26000 standardi väljatöötamises: standardi eesmärk on pakkuda praktilisi juhendeid seoses sotsiaalse vastutuse elluviimisega, sidusrühmade tuvastamise ja nende kaasamisega ning aruannete ja sotsiaalse vastutuse alaste väidete usaldusväärsuse suurendamisega. Kuigi peamine eesmärk on töötada välja ettevõtete sotsiaalse vastutuse standard, võib see olla aluseks, mille suhtes mõõta konkreetsete eetilise kaubanduse kavade tulemuslikkust.

— Tarbijate teadlikkuse tõstmise programm, mis algab õppest varases eas, jätkub tavahariduses ning ka elukestvas õppes ning käsitleb tarbijate suutlikkust mõjutada teavitatud ostukäitumise kaudu sotsiaalset ja keskkonnadünaamikat. Tervise ja tarbijakaitse peadirektoraat on juba näidanud üles huvi selle suhtes, et tarbijaid haritaks õiglase kaubanduse teemal. Peadirektoraadi ülesande täitmisel on väga oluline, et teavitatum ja suutlikum tarbijajuhenduskond suudab teha turul tõhusaid valikuid.

— Ettepanek luua rahvusvaheline teadusuuringute keskus, mis keskendub pakujate ja turu-uuringutele, müügi- ja tehnilisele teabele, koolitusalgatustele ning poliitikaarendamisele. Keskus rajatakse ühisprogrammina, mida toetaksid komisjon, liikmesriigid ja kõik peamised sidusrühmad.

⁽¹⁰⁾ Kaaluda tasub koostööd valdkondadevaheliste teabe ja infoteenistustega, nt nagu ELi PRSIMA projekt.

9. Lõppmärkus: käesolevas arvamuses kasutatud mõistete määratlus

Kaubanduse globaalne mõju ühiskonnale ja keskkonnale on viinud mitmete uute terminite ja mõistete tekkimiseni. Järgnevalt on selgitatud käesoleva arvamuse põhitermine ja -mõistete kasutust. Kõnealuse valdkonna terminid ja määratlused erinevad riik riigilt. Vältimaks tõlkeprobleeme arvamuse koostamisel, on eriti oluline, et järgnevalt esitatud termineid kasutatakse läbivalt.

Ettevõtete sotsiaalne vastutus (*Corporate Social Responsibility*): termin on nüüdseks juurdunud. Aktsepteeritakse, et jõukuse loomine ja riiklikele õigusaktidele vastamine ettevõtte tegutsemisel on iseenesestmõistetav kõigi vastutustundlike äritegevuste puhul. Ettevõtete sotsiaalne vastutus viitab täpsemalt järgmisele: **ettevõtte vabatahtlik poliitika ja tavad, mis säilitab ja parandab ettevõtte kogu tegevuse sotsiaalse ja keskkonnategevuse tulemuslikkust**. See võib hõlmata järelevalvet ettevõttesise juhtimise ja hindamissüsteemide abil või välisauditi kaudu.

Eetiline kaubandus:

See on ettevõtete sotsiaalne vastutuse alaliik (ja hilisem kontseptsioon) ning seda kasutatakse peamiselt kahes tähenduses.

Üldkasutuses mõistetakse eetilise kaubanduse all järgmist: teadlik püüd kohandada ettevõtte, organisatsiooni või üksikisiku kaubandustegevust (tootmine, jaemüük või kokkuost) vastavalt teatavatele eetilistele väärtustele. Eetika on filosoofia valdkond, mis tegeleb inimloomuse ja käitumisega. Selles mõttes võib eetiline kaubandus peegeldada väga erinevaid väärtusi. Mõiste võib katta väga erinevaid tooteid ja teenuseid (sh finantsteenused ja turism) mis tahes riigis, sh ELi liikmesriikides. Kui käesolev aramus kasutab mõistet kirjeldatud üldtähenduses, märgitakse mõiste “eetiline kaubandus” jutumärkidega. Ka arvamuse pealkirja on kasutatud mõiste üldtähenduses.

Mõiste teine tähendus on käibel komisjonis ja mitmetes Euroopa algatustes, nt *Ethical Trading Initiative* Ühendkuningriigis, *Initiative Clause Sociale* Prantsusmaal ja rahvusvaheline *Business Social Compliance Initiative*. Siin kasutatakse mõistet tavaliselt järgmises tähenduses: **ettevõtte poliitika ja tavad, mis tegelevad ettevõtte hankimistegevuse sotsiaalse ja keskkonnamõjuga ning eelkõige pakkujate töötingimustega**. Kui käesolev aramus kasutab mõistet selles tähenduses, märgitakse mõiste **eetiline kaubandus** rasvases kirjas.

Brüssel, 27. oktoober 2005

Õiglase kaubandus

Seda võib lugeda eetilise kaubanduse alaliigiks. Üldkasutuses mõistetakse õiglase kaubanduse all järgmist: **kaubandus, mille puhul sellega seotud isikud nii tootmise, tarbimise, ostmise kui müümise valdkonnas ei kannu kahju ja saavad mõistliku ja proportsionaalse kasu**. Kui käesolev aramus kasutab mõistet selles üldtähenduses, märgitakse mõiste “õiglase kaubandus” jutumärkidega.

Mõiste teine, kitsam tähendus on järgmine: **dialoogil, läbipaistvusel ja austusel põhinev kaubanduspartnerlus, mille eesmärk on suurem võrdsus rahvusvahelises kaubanduses**. See toetab jätkusuutlikku arengut, pakkudes kõrvale jäetud ja ebasoodsas olukorras olevatele tootjatele (eelkõige lõunapoolsetes riikides) paremaid kaubandustingimusi ning tagades neile nende õigused. Näiteks aktsepteerivad eeltoodud määratlust Euroopa Õiglase Kaubanduse Ühingus (*European Fair Trade Association*) esindatud organisatsioonid. Kui käesolev aramus kasutab mõistet selles tähenduses, märgitakse mõiste **õiglase kaubandus** rasvases kirjas.

Tarbijagarantii kavad

Käesolevas arvamuses käsitletakse “eetilise kaubanduse” ja “õiglase kaubanduse” ühte konkreetset aspekti, kus tarbijate surve on peamine tegur ja kus tarbijate valik — ja sageli nende soov maksta toote eest rohkem — on muutuse peamine jõud. Käesolevas arvamuses määratletakse tarbijagarantii kavad järgmiselt: **süsteem, mis annab tarbijatele võimaluse ja julgustab neid selliste toodete ja teenuste ostmise osas, mille tootmisel on eesmärgiks jõuda teatud sotsiaalsete või keskkondlike tulemusteni, millest on kasu konkreetsetele kogukondadele või ühiskonnale tervikuna**.

Sõna “kava” hõlmab sotsiaalseid ja keskkonnaalaseid garantiikavasid, mida järgivad nii üksikute ettevõtete, ettevõtete ühenduste kui ka sõltumatute kolmandate osapoolte ja mitut sidusrühma hõlmavad kavad.

Jätkusuutlik areng

“Jätkusuutlik areng on areng, mis vastab praeguse põlvkonna vajadustele, ilma et see ohustaks tulevaste põlvkondade võimet oma vajadusi rahuldada” ⁽¹⁾.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ Maailma Keskkonna- ja Arengukomisjon (WCED). *Our common future*, 1987.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse "Ettepanek: nõukogu määrus humalaturu ühise korralduse kohta"

KOM (2005) 386 lõplik — 2005/0162 (CNS)

(2006/C 28/16)

21. septembril 2005. aastal otsustas Euroopa Liidu Nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 36 ja artikli 37 lõike 2 allpunktile 3 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmise küsimuses: "Ettepanek: nõukogu määrus humalaturu ühise korralduse kohta"

Komitee juhatus tegi 27. septembril 2005. aastal asjaomase töö ettevalmistamise ülesandeks põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust määras komitee 421. täiskogu istungil 26.-27. oktoobril 2005 (26. oktoobril istungil) peaaraportööriks hr KIENLE ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 63, vastu ei hääletanud keegi, erapooletuks jäi 3 liiget.

1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee seisukoha kokkuvõte

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab Euroopa Komisjoni ettepanekut, mille kohaselt asendatakse humalaturu ühist korraldust käsitlevad erinevad määrused ühe uue määrusega.

2. Märkused

2.1 Nõukogu 26. juuli 1971. aasta määrust (EMÜ) nr 1696/71 humalaturu ühise korralduse kohta on pärast vastuvõtmist korduvalt ja suures ulatuses muudetud. Alusetuks muutunud määruste tühistamine ja vana konsolideeritud versiooni põhjal uue määruse välja töötamine on ühenduse õigusaktide selguse ja mõistetavuse huvides.

2.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on viimasel ajal koostanud mitmeid arvamusi humalaturu ühise korralduse kohta⁽¹⁾. Viimati nimetas komitee 26. veebruaril 2004. aastal "järjekindlaks ja asjakohaseks" seda, et pärast 2003. aasta ühise

põllumajanduspoliitika reformi (Luksemburgi otsused) kaasati üldise otsetoetuste määruksesse ka humala otsetoetused.

2.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tahab ka käesolevas arvamuses viidata sellele, et humal (*humulus lupulus*) on õlle tootmise hädavajalik tooraine ja kaheksas Euroopa Liidu riigis kasvatatakse humalat eelkõige väikestes spetsialiseeritud pereettevõtetes, keskmiselt alla kaheksa hektari suurusel alal. Euroopa humalatootjatel on õnnestunud säilitada oma juhtiv positsiooni maailmaturul. Humalaturu ühine korraldus on positiivselt toetanud viimaste aastate turu ülisuuri ümberkorraldusi. Turukorraldus on omaks võtnud ulatuslikud kvaliteedi tagamise ja lepingusüsteemid ning on neid edendanud. Kõnealused kvaliteedi tagamise ja lepingusüsteemid on edukaks humala kasvatamiseks ja turustamiseks vältimatud ning tootjarühmade jaoks humalaturu ühise korralduse alus. Kõnealused põhimõtted tuleks säilitada ka uues turukorralduses.

2.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee viitab sellele, et humalasektori väljaminekuid (umbes 13 miljonit eurot) on suudetud hoida stabiilsena mitmete aastate jooksul.

Brüssel, 27. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ ELT C 110, 30.4.2004, lk 116-124.
ELT C 80, 30.3.2004, lk 46.
ELT C 193, 10.7.2001, lk 38-39.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ, Euratom) nr 1605/2002, mis käsitleb Euroopa Ühenduste üldeelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust"

KOM(2005) 181 lõplik — 2005/0090 (CNS)

(2006/C 28/17)

Vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 otsustas nõukogu 15. juulil 2005 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ, Euratom) nr 1605/2002, mis käsitleb Euroopa Ühenduste üldeelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust"

Võttes arvesse töö kiireloomulisust, otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee oma 421. täiskogu istungil 26.-27. oktoobril 2005 (26. oktoobril istungil) määrata pearaportööriks hr Burani ja võttis vastu järgmise arvamuse 82 poolthäälega, erapooletuks jäi 1.

1. Taust

1.1 Nõukogu võttis uue finantsmääruse (FM) vastu 2002. aasta juunis; sellele järgnes finantsmääruse rakenduseeskirjade vastuvõtmine 2002. aasta detsembris. Rakenduseeskirjade vastuvõtmise ajal võttis komisjon kohustuse esitada 1. jaanuariks 2006 nõukogule aruanne määruse rakendamise kohta ja esitada asjakohased muudatusettepanekud. See ongi käesoleva dokumendi eesmärgiks; ses osas konsulteerivad praegu omavahel ka nõukogu ja kontrollikoda. Arvestades siiski menetlusnõuete täitmisele kuluvat aega, ei ole parimalgi juhul võimalik määrust enne 1. jaanuari 2007 rakendada — nõukogu eelarvekomisjon teatab liikmesriikide seisukohad käesoleva aasta lõpus ja alles siis algab ka konsultatsioonimenetlus — ja võimalik lepitusmenetlus — Euroopa Parlamendiga.

1.2 Käesolevas komisjoni ettepaneku kohta esitatud arvamuses keskendub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee *põhiliselt* määruse nendele aspektidele, mis puudutavad otseselt või kaudselt **suhteid kodanikuühiskonna organisatsioonidega**. Komitee leiab, et ta peaks põhimõtteliselt hoiduma kommenteerimast neid sätteid, mis reguleerivad rangelt tehnilisi ja "sise-misi" asjaolusid, mida on juba kommenteerinud ja mille kohta on arvamuse esitanud selleks kvalifitseeritud ja *otsese* kogemusega ELi asutused, nt komisjoni finantsüksuste võrk (RUF), nõukogu sekretariaat, Euroopa Kohus, kontrollikoda ning Euroopa Parlamendi, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja Regioonide Komitee raamatupidamisosakonnad.

1.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võtab teadmiseks kodanikuühiskonna organisatsioonide, eelkõige valitsusväliste organisatsioonide hulgas laialt levinud seisukoha, et kehtiv finantsmäärus ja selle rakendamine on liiga keeruline, et neil on raske omavahel koostööd teha ja et see kahjustab nende suhteid komisjoniga. Samuti on nad kurtunud, et komisjon ei konsulteerigi ega arutle nendega piisavalt, mis kutsub esile üldist segadust, frustratsiooni ja pettumust.

1.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee omalt poolt sooviks näha EL institutsioonide ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel võimalikult tihedat koostööd struktureeritud konsultatsioonide näol. Sellegipoolest peab komitee silmas asja-

olu, et institutsioonidel on vastutus ja eelisõigused, mida tuleb arvestada, isegi kui see tähendab, et kõiki nõudmisi ei ole võimalik täita. Igal juhul peavad osapooled ilmutama mõistmist ja respekti üksteise positsioonide suhtes. Muuhulgas tuleks finantsmääruses või mujal selgesti sätestada, et huvitatud osapooli tuleb teavitada, kui mõnda nende esitatud nõudmist ei ole võimalik täita, samuti tuleb neid teavitada ka selle põhjustest.

2. Üldised märkused

2.1 1. jaanuari 2003. aasta finantsmääruses ja rakenduseeskirjades esitatud uued reeglid lähtuvad teatud üldistest põhimõtetest. Nendest kõige olulisem on keskse *eelkontrolli* kaotamine, mis annab eelarvevahendite käsutajatele rohkem volitusi ja vastutust ning sätestab eelarvevahendite käsutajatele ja peaarvepidajatele mitmed vastastikused kontrollmehhanismid. Siiani tundub süsteem tõhusalt toimivat, ehkki saadud kogemuste põhjal tuleb teha ka mõned muudatused.

2.2 Punktis 1.2 nimetatud tehnilised asutused ja kodanikuühiskonna organisatsioonid on juhtinud tähelepanu vajadusele saavutada parem **tasakaal nõutud kontrollide ja reeglite suurema paindlikkuse vahel**, eriti väiksemate summade osas. Komisjon mõistab seda palvet; Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib siiski osutada tähelepanu sellele, et **komisjoni institutsioonide jaoks** — mille hallata on hiiglasuured rahasummad — **tähendavad väikesed summad midagi muud kui suhteliselt tagasihoidlikumate mastaapidega** kodanikuühiskonna osalejate (varustajate, konsultantide, valitsusväliste organisatsioonide jne) jaoks. 10 000 eurot võib ELi jaoks olla väike summa, kuid väikese või keskmise suurusega osaleja jaoks on see märkimisväärne summa.

2.3 Siinkohal tuleb märkida, et ettepaneku seletuskirjas ütleb komisjon: "iga muudatusettepanek peaks ... *tõhustama ELi finants-huvi kaitset pettuse ja ebaseadusliku tegevuse eest*". Teisisõnu ja teisest vaatevinklist nähtuna peab (või peaks) ELi raamatupidamiseeskirjad **julgustama hea turutava järgimist** ning mitte pakkuma lihtsat võimalust kasutada ära liidu "paindlikke" raamatupidamiseeskirju. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

on teadlik, et üksikasjalikud ja keerulised auditid on ELi jaoks koormavad, kuid bürokraatia vähendamise õilis eesmärk ei peaks julgustama korralagedust või ülelihtsustatud lahendusi. Ka OLAFi aruanded näitavad, et pettused on levinud igal tasandil. Siinkohal märgib komitee, et komisjon oleks pidanud saama väärtusliku õppetunni — ja rakendanud seda otstarbekohaste eeskirjade juures —, kui ta oleks uue finantsmääruse kavandamisel konsulteerinud OLAFiga.

2.3.1 Eelöeldut silmas pidades tunnistab komitee kodanikuühiskonna organisatsioonide poolt rõhutatud vajadust luua tasakaal efektiivsuse, tõhususe ja vastutuse vahel, seadmata ohtu rahastajate ja raha saajate vahelise partnerluse põhimõtet; eesmärgiks on mitte pärssida võimalikke uuendusi ega ohustada avaliku sektori rahaliste vahendite nõuetekohast kasutamist. Komitee nõustub selle vajadusega, kuid rõhutab, et mitte mingil juhul ei tohi rikkuda avaliku sektori rahaliste vahendite kasutamise põhimõtteid — läbipaistvust, kasutamise tõhusust ja aruandekohustust.

2.4 Teine kommenteerimist väärt seisukoht on, et “**eeskirjade** liiga sagedasel või piisava põhjendusetu **muutmisel** võib olla **negatiivne** mõju nimetatud abisaajatele ja Euroopa Liidu mainele”. Komitee muidugi nõustub selle seisukohaga, kuid seda tuleks täiendada kaalutlusega, et **uued eeskirjad on põhjendatud sektorites, kus kuritarvitamist esineb kõige sagedamini**. Ka siin saab OLAFi aruannetest kasulikke soovitusi.

3. Erimärkused

3.1 **Ühenduse nõuete sissenõudmisega** seoses (artiklid 72–73a) sätestatakse uues FMis, et nõuded võivad põhineda ka vastavate **õiguslase koostöö** direktiividega vastuvõetud instrumentidel, ning kohustatakse liikmesriike **käsitlenema ühenduse nõudeid sarnaselt riiklike finantsnõuetega**. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on teadlik, et määrad on liikmesriikides otsekohalduvad, kuid soovib teada, kas eeskirjast ei tulene siiski ka vajadus muuta **siseriiklike õigusakte**, eriti pankrotiseadusi, milles harilikult antakse täielik eesõigus (riiklikele) finantsnõuetele ega mainita võlgnevusi ELile. Et eesõigused oleksid kolmandatele pooltele siduvad, **tuleb kõik eesõigused sätestada siseriiklikes seadustes**.

3.2 Viimase ELi **riigihankedirektiivi** vastuvõtmine 2004. aastal tähendab, et FMi ettepanek tuleb viia kooskõlla uute eeskirjadega; 2002. aastal võeti vastu hankedirektiiv, et rakendada samu standardeid mis liikmesriikides. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ei pea vajalikuks kommenteerida eeskirju, mis on juba vastu võetud, millele antakse kogemustele tuginev hinnang ning mida vajadusel muudetakse.

3.2.1 Komisjon juhib tähelepanu artiklisse 95 lisatud lõikele. Selles sätestatakse, et “**kaks või enam institutsiooni**” võivad luua “**ühise andmekogu**”, et tuvastada kõrvale jäetud kandidaadid (artiklid 93 ja 94). Keskse (st mitte ainult ühe asutusega seotud) andmebaasi loomine on hea mõte, kuid komisjon on öelnud ainult, et *kaks või enam institutsiooni võivad* oma andmeid jagada. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõustub, et andmebaas oleks üldiselt kasulik, kuid arwab, et sellel konkreetsel juhul võib andmete integreerimise kulu olla suurem kui potentsiaalne kasu — erinevate institutsioonide süsteemid on küllaltki erinevad ja andmete kogumise kriteeriumid ei ole alati samad.

3.3 Komitee tunneb muret ka kõrvalejätamise põhjuste üle (artikkel 93), sh **süüdimõistmise üle res judicata jõuga kohtuotsusega** (artikli 93 lõike 2 punkt a). See põhimõte kaasati tulenevalt enamiku liikmesriikide põhiseadustest ja muude seaduste sätetest ning on sellisena laitmatu; Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märgib siiski, et osades liikmesriikides tuleb esimese astme kohtuotsuse edasikaebamisel läbida veel kaks õigussüsteemi astet (apellatsioonikohus ja kassatsioonikohus) ning otsust ei loeta lõplikuks enne kõigi edasikaebamise võimaluste ammendumist. Erineva astme kohtute menetluste vahele võivad jääda pikad ajavahemikud, mille jooksul **ei saa esimese või teise astme kohtu otsust, isegi kui see on ilmselgelt hästi põhjendatud, pidada kõrvalejätamise õiguslikuks aluseks**. Praktikas tuleb lepingute sõlmijatel olla **ülimalt ettevaatlik**, kuid ei ole alati kerge — eriti teatud juhtudel — langetada otsuseid, mis on seadusega kooskõlas ja samas ka nõuetekohaselt ettenägelikud.

3.3.1 Vaatamata sellele, et eespool nimetatud säte on vastuvaidlematu, võib see tekitada segadust. See tundub olevat vastuolus ka järgmise artikli 93 lõike 1 punktiga b, mille kohaselt jäetakse hankemenetlusest kõrvale kandidaadid, kelle “**suhtes kehtib artiklis 96 viidatud halduskaristus**”. Protesti esitamine halduskaristuse kohaldamise suhtes haldus- või kohtu korras on siiski lubatud, kuid väljapakutud tekst tundub viitavat, et halduskaristus on **lõplik**, isegi kui see kõigest hetkel kandidaadi “suhtes kehtib”. Kahe sätte võrdlus tekitab kahtlusi nende loogilise ja juriidilise põhjendatuse suhtes: ühest küljest eeldatakse artikli 93 lõike 1 punktis a tõsiste kuritegude **oletatavate** täideviijate süütust kuni **lõpliku** kohtuotsuse tegemiseni, samas kui artikli 93 lõike 1 punktis b peetakse halduskaristusi, mis kandidaadi suhtes hetkel kehtivad (ja mida võidakse seega vaidlustada), **kohese** kõrvalejätamise põhjuseks. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee **soovib mitte muuta artikli 93 lõike 1 punkti b paindlikumaks, vaid pigem lisada artikli 93 lõike 1 punktile a vähem lahtisi otsi jättev kriteerium**.

3.4 Erilist tähelepanu tuleb pöörata **toetuste** jaotisele (artikkel 108 j), mitte ainult seepärast, et tegemist on piisavalt keerulise teemaga, vaid ka seepärast, et ühenduse vahendite andmine paljudele erinevatele saajatele võib erinevatel põhjustel tekitada avalikku kriitikat. Mõnel juhul võib kriitika olla õigustatud, kuid tihti tuleneb see tegelikust või arvatavast **läbipaistvuse puudumisest**, mis tähendab ka, et **eeskirjadest ja nende rakendamise kriteeriumidest ei ole lihtne aru saada**. Loomulikult ei ole kerge koostada sätteid, mis kataksid väga erinevaid juhtumeid, mida ei ole võimalik kergesti ühtse skeemi alla mahutada. Seega on läbipaistvus (siin eelkõige mõistete ja keele selgus) parim garantii, et avalik sektor kasutaks oma diskretsiooni vastutustundlikult.

3.4.1 Artikkel 109 on raskesti mõistetavuse musternäide: lõikes 2 öeldakse, et **“toetuse eesmärgiks ega tagajärjeks ei tohi olla kasumi tootmine”**, kuid lõike 3 punktis c märgitakse, et lõiget 2 ei kohaldata **“meetmete suhtes, mille eesmärgiks on tugevdada abisaaja finantsvõimekust või toota tulu”**. Praktikas ei ole selge, mis on **“kasumi”** ja **“tulu”** vahe — Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib, et selle reegli sõnastust muudetakse nii sisult kui vormilt selgemaks.

3.4.2 Artikli 109 lõike 3 punkti d kohaselt on reegli puhul, et **toetuse eesmärgiks ega tagajärjeks ei tohi olla kasumi tootmine, erandiks ka madala maksumusega toetused**, mis esinevad ühekordsete **maksete** või kindlasummaliste **toetus-tena** (artikli 113 lõike 1 punktid c ja d). Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee juhib mõistete **“madala maksumusega”** ja **“väike”** puhul tähelepanu samale asjaolule nagu eespool punktis 2.2, nimelt et mõisted **“madala maksumusega”** ELi seisukohalt ja **“väikesed”** toetusesaajate seisukohalt tuleks tasakaalustada. Igal juhul tuleb see küsimus lahendada ja muudatused sisse viia FMi, mitte rakenduseeskirjadesse.

3.4.3 Jätkates veel toetuste, eriti madala maksumusega toetuste teemal, ei ole FMi kuskil mainitud **aruandekohustuse nõuet** ega üldse mingit kohustust esitada aruanne saadud vahendite tegeliku kasutamise kohta. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunnustab, et komisjon soovib halduskulud vähendada, kuid komiteele ei ole vastuvõetav, et ühenduse raha jagatakse ilma igasuguse edasise kontrollita selle kasutamise üle.

Sätetatud peaks olema **raamatupidamisdokumentide pisteline kontroll** ja sanktsioonid nõuete täitmatajätmise eest, kas või usaldusväärse avaliku halduse põhimõtte pärast.

3.4.4 Kommenteerimata ei saa jätta ka artiklit 114. Lõikes 4 on sätestatud: **“eelarvevahendite käsutaja võib ... määrata taotlejatele tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid haldus- ja rahalisi karistusi”**. Võib põhjendatult küsida, milliseid tagatisi võivad abisaajad (kes on paljudel juhtudel erinevad isikud kui lepingupartnerid, ka raamatupidamislikult) anda, et nad on võimelised oma karistussumma tasumise kohustust täitma või soovivad seda täita. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates on — liikmesriigi territooriumil asutatud taotlejate puhul — vajalik, et liikmesriik ise tegeleks avaldustega ja tagaks, et haldus- ja rahalistest karistustest tulenevad kohustused oleksid täidetud.

4. Kokkuvõte

4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni ettepanekus esitatud lähenemist, eriti mis puudutab keskse **eelkontrolli** kaotamist ja juba heakskiidetud projektide puhul selle asendamist **enne** maksete heakskiitmist tehtava kontrolliga.

4.2 Teisest küljest kutsub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee üles ettevaatlikkusele mitmete institutsioonide rahandusosakondade nõuetele vastamisel, mis puudutab lepingute ja **“madala maksumusega”** annetuste formaalsuste ja kontrolli lihtsustamist või sellest loobumist. Komitee küll nõustub, et kontrollid on aja- ja rahamahukad, kuid kulude kokkuhoiu tänuväärne algatus peaks olema tasakaalus murega, et Euroopa kodanikele ja panustajatele ei jääks mulje, nagu koheldaks **“väikesed”** summasid ülelihtsustatud korras ja hoolimatult.

4.3 Kodanikuühiskonna organisatsioonid omalt poolt soovivad, et igasugune finantsmääruse ümbertöötamine toimuks komisjoniga nõu pidades, vastastikuse mõistmise vaimus ja arvestades korraliku finantsjuhtimise vajadust mõlemal poolel. Komitee toetab seda soovi, kuid juhib tähelepanu sellele, et kõik vastu võetud otsused peavad arvestama avaliku sektori rahaliste vahendite läbipaistva juhtimise nõuet.

Brüssel, 26. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Nõukogu direktiiv, milles sätestatakse üksikasjalikud eeskirjad käibemaksu tagastamiseks vastavalt direktiivile 77/388/EMÜ maksukohustuslastele, kelle registrijärgne asukoht ei ole riigi territooriumil, vaid teises liikmesriigis”

KOM(2004) 728 lõplik — 2005/0807 (CNS)

(2006/C 28/18)

20. juulil 2005. aastal otsustas Euroopa Liidu Nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 93 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: “Ettepanek: Nõukogu direktiiv, milles sätestatakse üksikasjalikud eeskirjad käibemaksu tagastamiseks vastavalt direktiivile 77/388/EMÜ maksukohustuslastele, kelle registrijärgne asukoht ei ole riigi territooriumil, vaid teises liikmesriigis”

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee 26.-27. oktoobril 2005. aastal toimunud 421. täiskogu istungil (26. oktoobri istungil) pearaportööriks hr BURANI ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 79, vastu hääletas 0, erapooletuks jäi 1.

1. Sissejuhatus: Komisjoni dokument

1.1 Komisjon koostas 2003. aasta oktoobris dokumendi⁽¹⁾, milles ta naasis juba 2000. aasta juunis välja pakutud käibemaksustrateegia juurde. Strateegia üks eesmärk oli menetluse lihtsustamine. 2004. aasta oktoobris⁽²⁾ esitas komisjon täiendavas dokumendis kolm samateemalist konkreetset algatust. Neist kahe⁽³⁾ kohta on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee juba arvamused⁽⁴⁾ koostanud, kolmas on käesoleva dokumendi teema.

1.2 Komisjoni ettepaneku eesmärk on menetluse kiirendamine ja lihtsustamine seeläbi, et maksukohustuslastele, kelle registrijärgne asukoht ei ole riigi territooriumil, tagastatakse käibemaks, mis on neilt sisse nõutud seoses kõnealuse riigi territooriumil teiste maksukohustuslaste poolt tarnitud kaupade või teenustega või seoses kaupade impordiga nende territooriumile.

1.3 Põhiosas üldiseid reegleid ei muudeta. Tegelik edasiminek sisaldub ettepanekus põhjalikult lihtsustada bürokraatiat, millega puutub kokku käibemaksu tagastamisele õigust omav isik, ning selles, et kui asjaomane maksuamet ei teosta tagasimakset teatud perioodi jooksul, siis on kõnealusel isikul õigus kahjude hüvitamisele.

⁽¹⁾ KOM(2003) 614 lõplik.

⁽²⁾ KOM(2004) 728 lõplik.

⁽³⁾ “Ettepanek: Nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 77/388/EMÜ käibemaksukohustuse lihtsustamiseks” ja “Ettepanek: Nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1798/2003 halduskoostöö korra kehtestamise osas seoses koondsüsteemiga ja käibemaksu tagastamise korraga”.

⁽⁴⁾ ELT C 267, 27.10.2005, lk 45 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 77/388/EMÜ käibemaksukohustuse lihtsustamiseks” ja “Ettepanek: Nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1798/2003 halduskoostöö korra kehtestamise osas seoses koondsüsteemiga ja käibemaksu tagastamise korraga”. KOM(2004) 728 lõplik – 2004/0261 (CNS) – 2004/0262 (CNS).

1.4 Bürokratiat lihtsustamist reguleeritakse direktiivi ettepaneku artiklis 5. Selle kohaselt peavad asjaomased maksukohustuslased standardvormil esitatud avalduse asemel, millele on lisatud arvete originaalid ja tollidokumendid, esitama **tagastamisavalduse elektroonilisel teel**. Loomulikult peab avaldus sisaldama rea andmeid, mida kirjeldatakse lähemalt artiklis 5 ning mille põhjal peab maksuametil olema võimalik kontrollida õigust käibemaksu tagastamisele.

1.5 Põhimõtteliselt võib avaldus käsitleda kaupade või teenuste ostu arve alusel või impordi, mis on toimunud **vähemalt kolme kuu ja kuni ühe kalendriaasta** pikkuse perioodi jooksul ning avaldus tuleb esitada **kuue kuu jooksul** pärast maksu arvestamise kalendriaasta lõppu. Teatud tingimustel on siiski võimalik muuta nii käsitletavat perioodi kui taotluse esitamise tähtaega.

1.6 Liikmesriigi maksuamet, kus käibemaksu arvestati, on kohustatud taotluse esitajat **teavitama oma otsusest ja hüvitama võlgnetava summa kolme kuu jooksul** pärast tagastamisavalduse esitamist taotleja poolt. Avalduse tagasilükkamist tuleb põhjendada. Tagasilükkamisel võib esitada **edasikaebuse**, mille suhtes kehtivad samad tähtajad ja tingimused, mis asjaomases liikmesriigis registrijärgset elukohta omavatele maksukohustuslastele. Maksuametitel on õigus nõuda **täiendavat teavet**, ent seda vaid kolme kuu jooksul pärast avalduse esitamist. Kõnealusel juhul aga arvestatakse tagasimakse teostamise tähtaega alates võimaliku täiendava teabe nõudmise hetkest. Taotlused loetakse **rahuldatuks, kui neid ei lükata selgesõnaliselt tagasi kindlaks määratud tähtaja jooksul**.

1.7 Nagu punktis 1.6 mainitud, peab tagastatava summa **tasumine** leidma aset **kolme kuu jooksul** pärast taotluse esitamist. Igat liiki viivituste korral on liikmesriik kohustatud tasuma taotlejale **1 % intressi kuus** tagasimaksmisele kuuluvast summast.

2. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märkused

2.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab alati bürokratia lihtsustamist taotlevaid ettepanekuid, eriti kui lihtsustamine väljendub samaaegselt riikliku halduspraktika tõhustamises ja paremale töö organiseerimisele ajendamises, nagu konkreetsel juhul. Kõnealuse ettepaneku puhul ei vasta lihtsustamine mitte üksnes tühipaljale menetluskorra tõhustamise soovile, vaid tegelikule vajadusele. Meenutagem siinkohal, et nii nagu Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on juba esile tõstnud ⁽⁵⁾, sedastab komisjon ise kolme ettepaneku sissejuhatavas seletuskirjas järgmist: "...praegune kaheksandast käibemaksudirektiivist tulenev tagastamiskord [näib] olevat nii koormav, et rohkem kui arvestuslik 53,5 % suurtest äriühingutest ei ole nende probleemide tõttu taotlenud käibemaksutagastust, millele neil oli mingil hetkel õigus" ⁽⁶⁾.

2.2 Nagu juba direktiivi pealkirjast võib lugeda, on direktiiv kohaldatav "maksukohustuslastele, kelle registrijärgne asukoht ei ole riigi territooriumil, vaid teises liikmesriigis", seda kooskõlas rakenduseeskirjadega ning seoses tehingutega, mis on kehtestatud praegu kehtivate sätetega.

2.3 Tõeliselt oluline on direktiivi ettepaneku artikli 5 uuendamine. Kõnealuses artiklis sätestatakse, et paberil esitatavate tagastamisavalduste asemel, millele tuleb lisada arved, tollidokumentide originaalid ja muud tõendid, piisab **elektroonilisel teel esitatud** avaldusest, milles viidatakse kõikidele juba ametkondade käsutuses olevatele vajalikele dokumentidele. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on ettepanekuga loomulikult nõus, kuid märgib siinkohal, et selline korraldus oleks juba praegu võimalik ka ilma elektrooniliste vahenditeta, juhul kui ametkondade töö oleks paremini ja tõhusamalt organiseeritud.

2.4 Nimetatud viimane märkus ei ole nii lihtlabane, kui see võibolla tundub, ning see sisaldab konkreetset sõnumit: kui direktiivi rakendamine võtab palju aega, siis peaksid maksu- ja tolliametkonnad vahepealsel ajal tegelema aktiivselt oma **töökorralduse ratsionaliseerimisega** ning võimaldama maksukohustuslastel esitada lihtsustatud taotlust, kas siis paberil või elektrooniliselt.

2.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõustub täielikult ettepaneku ⁽⁷⁾ artikliga 6. Komitee võtab rahuloluga teadmiseks

komisjoni pingutused kehtestada liikmesriikidele **eeskiri**, mis moodustab põhimõtteliselt riikide ja kodanike vaheliste suhete aluse, olgu siis tegu majandusvaldkonnas tegutsejatega või mitte: **Avalik haldusaparaat on alati kohustatud käsitlema esitatud avaldusi viivitamatult**. Taotluse läbivaatamisele kehtestatud tähtajad, eriti avalikule haldusaparaadile antud kolmekuuline tähtaeg, mille jooksul tuleb tagastamisele kuuluv summa tasuda või teatada avalduse tagasilükkamisest, tunduvad asjakohased ja mõistlikud. Kas need tähtajad on *realistlikud* ka kõigile 25-le Euroopa Liidu liikmesriigile, on teine küsimus. Mõnes riigis võtab käibemaksu tagastamine nii palju aega, et tegu saab olla üksnes põhimõttelise ebatõhususega, mida ei ole võimalik niisama lühiajaliselt muuta.

2.6 Artikkel 8 põhineb samas võrdsuse põhimõttel, mis peaks kehtima kõigi ametkondade ja maksu maksjate vaheliste suhete puhul. Kõnealuse põhimõtte kohaselt peab avalik haldusaparaat tasuma taotlejale **intressi 1 % kuus**, kui tagasimakse ei ole teostatud kolme kuu jooksul avalduse esitamise või siis nõutud selgitavate dokumentide esitamisest. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on eeltooduga põhimõtteliselt nõus, ent on siiski seisukohal, et kehtestatud viivise määra rakendamine ei ole lihtne. Tuleb viidata sellele, et 1 % suurune intress kuus vastab **liitintressile 12,68 % aastas**. Mõningates riikides sätestavad aga tarbijakaitseseadused piirid, millest suuremat intressi loetakse **liigkasuvõtmiseks**. Kui riigis kehtiv ülempiir on alla 12,68 %, siis kehtestatakse ühe eeskirjaga avaliku haldusaparaadi poolt tasutav nii kõrge intressimäär, mis ei ole lubatav teise eeskirja kohaselt. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee teeb seega ettepaneku, muuta artiklit 8 nii, et viivise intressid arvutataks igas riigis välja **eeskirjade põhjal, mis siseriiklikud õigusaktid näevad ette maksuvõlglastele**.

2.7 Kokkuvõttes on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõus direktiivi ettepanekuga kehtestatud põhimõtetega ja eriti nendega, mis puudutavad taotleja õiguseid ning mis ajendavad kaudselt, aga mõjusalt avaliku haldusaparaadi töökorralduse parandamisele. Komitee soovib komisjonil eeskirjade koostamisel lähtuda enam *realistlikkusest* ning seejuures teadvustada seda, et 25 liikmesriigi tarbijakaitsese, tõhusus ja tehnilised ressursid on veel väga erinevatel tasemetel.

Brüssel, 26. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁵⁾ ELT C 267. 27.10.2005 lk 45, punkt 1.4.

⁽⁶⁾ KOM(2004) 728, 29.10.2004, punkt 1, lõige 7.

⁽⁷⁾ Vaata käesoleva arvamuse punktid 1.6 ja 1.7.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal: "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 90/544/EMÜ sagedusribade kohta, mis on eraldatud üleeuroopalise üldkasutatava maismaa kaugotsingu teenuse kooskõlastatud kasutuselevõtmiseks ühenduses"

KOM(2005) 361 lõplik — 2005/0147 (COD)

(2006/C 28/19)

15. septembril 2005 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 90/544/EMÜ sagedusribade kohta, mis on eraldatud üleeuroopalise üldkasutatava maismaa kaugotsingu teenuse kooskõlastatud kasutuselevõtmiseks ühenduses"

27. septembril 2005 tegi komitee juhatus transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioonile ülesandeks komitee asjaomase töö ettevalmistamise.

Pidades silmas teema pakilisusest nimetas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 421. täiskogu istungil 26. ja 27. oktoobril 2005 (27. oktoobril) hr RETUREAU pearaportööriks ning võttis vastu järgmise arvamuse 66 poolthäälega, erapooletuid oli 2.

1. Komisjoni ettepanek

1.1 Pakutud direktiivi⁽¹⁾ eesmärk on tunnistada kehtetuks 1990. aasta ERMES-direktiiv⁽²⁾, millega nähti ette sagedusriba 169,4–169,8 MHz varukshoidmine Euroopa kaugotsingu süsteemile. Eelneva direktiivi kehtetuks tunnistamiseks on vajalik spetsiaalne direktiiv (õiguslike vormide ühilduvuse põhimõte).

1.2 Õiguslik alus: EÜ asutamislepingu artikkel 95 (siseturg, EÜ asutamislepingu artikli 14 rakendamine), kooskõlastusmenetlus (EÜ asutamislepingu artikkel 251).

1.3 Põhjendus: kõnealuse sagedusriba kasutamine kaugotsingu süsteemiks on lõppemas ning sagedusriba spektrit kasutatakse järjest vähem; kasutusel on juba uued tehnoloogiad (GSMi kaudu toimivad lühisõnumisüsteemid). Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2002. aasta otsuse raames (raadiospektrit käsitlev otsus)⁽³⁾ soovib komisjon kehtestada luua muud teenused vastavalt ühtlustatud spektrikavale, mis töötati välja koostöös CEPTiga⁽⁴⁾ ja mille kohta teeb komisjon otsuse hiljem.

1.4 Sagedusriba 169,4–169,8 MHz kasutusvaldkonnad ühenduses on peaauglikult järgmised: kuulmispuuetega ja vanemate inimeste sotsiaalse kaasatuse ja liikuvuse parandamine

Brüssel, 27. oktoober 2005

Euroopa Liidus⁽⁵⁾, vargusevastase kaitse parandamine, ühiskondlike varustustevõtete tõhusamate jälgimisvõimaluste tagamine ning sobivate elektrooniliste sidevahendite kindlustamine. Esile tõstetakse positiivset mõju telekommunikatsioonisektori ettevõtetele.

1.5 Liikmesriigid võivad riiklikul tasandil jagada neid ülalmainitud sagedusriba sagedusi, mida komisjon ja CEPT ei jaga ühenduse tasandil.

2. Komitee tähelepanekud

2.1 Jätakuvalt suureneb raadiosageduste vajadus uute teenuste arendamiseks. Kaugotsingu süsteemi käsitleva direktiivi (ERMES-direktiivi) kehtetuks tunnistamise ettepaneku eesmärk on avada hetkel alakasutatud sagedusala uutele kasutusvõimalustele, milleks on eelkõige puuetega ja vanemate inimeste sotsiaalse kaasatuse parandamine, ohutuse suurendamine, mobiilsideteenuste edendamine jne.

2.2 Komitee tervitab seega ettepanekut ja loodab, et esmajärjekorras käsitletakse sotsiaalse hõlvamisega seotud teenuste arendamist ning et see viib ettevõtete ning töökohtade loomiseni majandusharudes, mis on Euroopa kodanikele hädavajalikud. Komitee kutsub liikmesriike üles sageduste jagamisel uuteks raadiosideteenusteks seadma esikohale sotsiaalse hõlvamise ning tööhoive infoühiskonnas.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ KOM(2005) 361 lõplik.

⁽²⁾ Nõukogu 9. oktoobri 1990. aasta direktiiv 90/544/EMÜ sagedusribade kohta, mis on eraldatud üleeuroopalise üldkasutatava maismaa kaugotsingu teenuse kooskõlastatud kasutuselevõtmiseks ühenduses (ERMES-direktiiv).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta otsus 676/2002/EÜ Euroopa Ühenduse raadiospektripoliitikat reguleeriva raamistiku kohta (raadiospektrit käsitlev otsus).

⁽⁴⁾ Euroopa Postiside- ja Telekommunikatsioonitaluste Konverents (CEPT). V "Final report from CEPT, Radio Spectrum Committee, review of the frequency band 169.4-169.8MHz", RSCOM 04-69, Brüssel, 24. november 2004.

⁽⁵⁾ Raamdirektiiv 2002/21/EÜ, millega nõutakse, et tegeldaks selliste eriliste ühiskonnarühmade, nagu puuetega kasutajad, vajadustega; Vitorias toimunud telekommunikatsiooni eest vastutavate ministrite mitteametliku kohtumise järeldused, milles nõutakse, et puuetega inimestele ja vanuritele tagataks juurdepääs kõikidele elektroonilistele teenustele, ning Seviljas 21.–22. juunil 2002. aasta toimunud Euroopa Ülemkogul vastuvõetud tegevuskava e-Euroopa 2005.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal “Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse otsust nr 2256/2003/EÜ seoses heade tavade levitamise ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia tulemuslikkuse järelevalve programmi pikendamisega 2006. aastaks”

KOM(2005) 347 lõplik — 2005/0144 (COD)

(2006/C 28/20)

10. oktoobril 2005 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 157 lõikele 3 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega teemal

27. septembril 2005 tegi komitee juhatus transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioonile ülesandeks komitee asjaomase töö ettevalmistamine.

Küsimuse kiireloomulisust arvestades otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 26. ja 27. oktoobril 2005 toimunud 421. täiskogu istungil (27. oktoobril istungil) nimetada pearaportööriks hr RETUREAU ning võttis käesoleva arvamuse vastu. Poolt oli 79, vastu 1 ja erapooletuks jäi 2 liiget.

1. Sissejuhatus

1.1 Programm MODINIS⁽¹⁾ on täiendav panus nendele eesmärkidele, mis seati 23.–24. märtsi 2000. aasta Lissaboni Ülemkogul (teha EList teadmuspõhine ja maailma kõige konkurentsivõimelisem majandusjõud) ning 19.–20. juuni 2000. aasta Feira Ülemkogul, kus võeti vastu e-Euroopa tegevuskava aastaks 2005 ja pikaajalised perspektiivid teadmuspõhise majanduse soodustamiseks, mis edendab kõigi ELi kodanike juurdepääsu uutele info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatele.

1.2 Tegemist on infoühiskonna rahastatava mitmeaastase (2003–2005) programmiga, mis viiakse läbi käesoleva aasta lõpus lõppeva e-Euroopa tegevuskava järelmeetmete raames. Komisjon teeb ettepaneku pikendada programmi koostöö ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna heade tavade ja infoühiskonna analüüsi edendamise osas (esialgsesse programmi kuulunud võrkude ja teabevahetuse turvalisuse küsimused viiakse üle programmi ENISA alla ning neid ei rahastata enam MODINISE kaudu) aastani 2006.

1.3 Tuleb tagada meetmete jätkumine ka 2005. aastal lõppeva tegevuskava e-Euroopa ja uue, 2006. aastal käivitatava algatuse i2010 ning 2007. aastaks kavandatava info- ja kommunikatsioonitehnoloogia poliitika toetusprogrammi vahel. MODINISE pikendamisel ajavahemikuks 1.01.–31.12.2006 kaoks vajadus võtta tarvitusele täiendavaid üleminekumeetmeid; selle hinnanguline maksumus oleks 7,72 miljonit eurot. 2006. aasta prioriteetide ja tegevuste üksikasjalik töökava avaldatakse

lähiajal. Kavandatav otsus lähtub Euroopa Majanduspiirkonna huvidest.

2. Üldised tähelepanekud

2.1 Komitee on mitmetel juhtudel väljendanud oma arvamustes toetavat ja soosivat suhtumist kõigisse infoühiskonda edendavatesse algatustes, nagu näiteks e-Euroopa tegevuskava, ning avaldab peagi oma seisukoha programmi i2010 kohta. Komitee arvab, et kogemuste ja heade tavade vahetamine ning sobivate näitajate kasutuselevõtt on infoühiskonna analüüsiks äärmiselt vajalikud ning loovad lisaväärtuse, edendades Euroopa teadmuspõhise majanduse konkurentsivõimet, sotsiaalset ühtekuuluvust ja hõlvamist ning kvalifitseeritud tööjõudu ja jätkusuutlikku majanduskasvu.

2.2 Kõnealusel kontekstis on komitee taotlenud eelkõige, et liikmesriike innustataks algatama konsulteerimismenetslusi programmi teemade kohta, et arvestada võimalikult hästi kasutajate ja ekspertide ettepanekuid ja vajadusi ning võrkude säästlikkust. Sama soovitakse ka e-Euroopat jätkava raamprogrammi puhul, mille raames tuleks tööturu osapooltega põhjalikult konsulteerida eelkõige infoühiskonna töötajate kvalifikatsiooni ja tööhõive küsimustes.

2.3 Komitee toetab komisjoni ettepanekut pikendada programmi MODINIS veel aasta võrra. Komitee soovib saada lähitulevikus teavet komisjoni poolt aastaks 2006 ettevalmistatava tööprogrammi kohta.

Brüssel, 27. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ KOM(2002) 425 lõplik — 2002/0187 CNS; otsus nr 2256/2003/EÜ. ELT C 61, 14.3.2003.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal “WTO kuuenda ministrite konverentsi ettevalmistamine — Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee seisukoht”

(2006/C 28/21)

10. veebruaril 2005 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse teemal: “WTO kuuenda ministrite konverentsi ettevalmistamine — Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee seisukoht”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava välissuhete sektsiooni arvamuse võeti vastu 10. oktoobril 2005. Raportöör oli hr NILSSON.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 421. täiskogu istungil 26. ja 27. oktoobril 2005 (27. oktoobril) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 95, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 4.

Kokkuvõte

1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on veendunud, et Hongkongi ministrite konverentsi edu edastaks selge, usaldust tekitava signaali, et liikmesriigid tegutsevad tugeva, mitmepoolse kaubandussüsteemi nimel. Seeläbi suurendatakse usaldust maailmamajanduse suhtes, arvestades seoses naftašoki, ülemaailmse turvalisuse riski ja kasvava proteksionistliku survega tekkinud ebakindlust.
2. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on Hongkongi ministrite konverentsi eel mures läbirääkimiste aeglase kulgemist pärast. Järgmistel nädalatel on vajalikud märkimisväärsed edasiminekud kõikides valdkondades, et vaidlusalustes küsimustes saavutataks üksmeel ja et oleks võimalik mahtuda läbirääkimisteks ettenähtud ajalisesse raamistikku.
3. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõuab täpsemat vahetegemist erinevate arengumaade vahel. Komitee viitab sellele, et eri- ja diferentseeritud kohtlemise tingimused on WTO lepingute lahutamatu osa ja sellega tuleb läbirääkimistel arvestada. Eriti tuleks pöörata tähelepanu vähimarenenud riikide muredele. Suurendamiseks nende madala sissetulekuga riikide osalust maailmakaubanduses tuleks neid toetada, andes neile kaubandusosalast tehnilist abi ja aidates kaasa suutlikkuse suurendamisele.
4. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates peaksid liikmesriigid jõudma enne Hongkongi ministrite konverentsi ühisele seisukohale kogu ekspordiabi käsitlevate siduvate põhimõtete sisseseadmise, kaubandust moonutavate põllumajandustoetuste kaotamise korralduse ja ulatuse ning tollitariifide alandamise viiside osas, mis ei võimalda üksnes paremat turulepääsu, vaid jätavad ka liikmesriikidele piisavalt liikumisruumi strateegiliselt oluliste põllumajandusharude säilitamiseks.
5. Edukad läbirääkimised põllumajanduse valdkonnas on eelduseks tõelistele edasiminekutele teistes läbirääkimiste valdkondades. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab, et Euroopa Liit on käimasolevate läbirääkimiste ajal teinud põllumajandusvaldkonnas suuri järeleandmisi: algatus “Kõik peale relvade” aastal 2001, ühise põllumajanduspoliitika toetuste eraldamise aluste ümberkorraldamine aastal 2003, kohustus kaotada eksporditoetused aastal 2004. Eeltoodust lähtuvalt peaksid nüüd teised riigid tegema vajalikke jõupingutusi üldise kokkuleppe saavutamiseks.
6. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee viitab sellele, et liikmesriigid peaksid jõudma üksmeelele mittepõllumajandustoodete (NAMA) turulepääsu puudutava tollide alandamise viisi struktuuri ja ka NAMA paketi täiendavate oluliste osade osas ning määrama Hongkongi ministrite konverentsil kindlaks vastavad arvud.
7. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kahetseb, et teenustealaste läbirääkimiste senised tulemused tekitavad pettumust, ja toetab seda, et järgmistel, Hongkongi ministrite konverentsini jäänud kuudel otsitaks täiendavaid läbirääkimismenetlusi ja –põhimõtteid teenuste osutamise sektoris.
8. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et liikmesriigid peaksid dumpinguvastastes ja toetusi puudutavates küsimustes jõudma üldisele kokkuleppele vähemalt nende teemade osas, millealaste läbirääkimiste käivitamise suhtes (õigusalaste tekstide alusel) tuleks ministritel kokku leppida.
9. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub üles kõrvaldama nii ruttu kui võimalik tõkked keskkonnaalaste toodetega kauplemiselt ning koostama enne Hongkongi ministrite konverentsi algust nimekirja, mis sisaldab keskkonnaalaseid tooteid ja teenuseid.
10. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab oluliseks, et rahvusvaheliselt tunnustatud ILO põhilised töönormid kaasataks rahvusvahelisse kaubandussüsteemi ja kutsub üles andma ILO-le WTOs alalise vaatleja staatust. Komitee peab vajalikuks anda uus hoog ülemaailmsele sotsiaalsete õiguste alasele debatile.
11. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee julgustab kodanikuühiskonna organisatsioone osalema Doha arengukava teemalistes teabekampaniates ning andma omalt poolt panuse jätkusuutliku arengu edusse, esitades selleks oma hinnanguid ja ettepanekuid. Komitee astub välja institutsionaalse dialoogi eest WTO ja kodanikuühiskonna vahel ning organiseeritud kodanikuühiskonna osalemise eest vaidlusküsimuste lahendamise mehhanismis.

12. Jätakuvalt tuleb arendada WTO demokraatlikku iseloomu ja suurendada läbipaistvust. Komitee on juba varem osutanud, et WTO parlamentaarne mõõde saaks anda sellesse olulise panuse.

1. Sissejuhatus

1.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on esitanud oma vaateid ja seisukohti juba varemates arvamustes enne 2001. aastal Dohas toimunud neljandat⁽¹⁾ ning enne 2003. aastal Cancúnis toimunud viiendat⁽²⁾ Maaailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) ministrite konverentsi. Kõnealused arvamused omavad endiselt väga suurt tähtsust. Käesolev uus arvamus 2005. aasta detsembris Hongkongis toimuva kuuenda ministrite konverentsi ettevalmistamiseks puudutab peamiselt praegu Doha vooru raames (mille ametlik nimi on Doha arengukava (DDA)) toimuvaid uusi läbirääkimisi.

1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on koostanud veelgi arvamusi, mis puudutavad ja mõjutavad komitee seisukohta WTO protsessi jätkamise osas, nagu näiteks Euroopa Komisjoni teatist⁽³⁾ käsitlev arvamus teemal "Globaliseerumise sotsiaalne mõõde"⁽⁴⁾. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide koostöö raames praegu tehtav töö puudutab samuti küsimusi, mis on otseselt seotud WTO läbirääkimistega, kuna Cotonou lepingu raames 2007. aastaks väljatöötatavad nn majanduspartnerluse lepingud (*Economic Partnership Agreements* — EPA) peavad vastama WTO lepingule. Lisaks võttis Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee vastu arvamuse teemal "Teenustekaubanduse üldleping (GATS) — läbirääkimised 4. tarneviisi üle (füüsiliste isikute liikumine)"⁽⁵⁾.

1.3 Doha läbirääkimiste voor sai alguse 2001. aastal Dohas toimunud neljandal ministrite konverentsil. Kuigi ametlikes dokumentides kannab voor tegelikult nime "Doha töökava" (*Doha Work Programme*), räägitakse tihti Doha arengukavast (DDA). Kõnealune läbirääkimiste voor pidi lõppema 2005. aasta jaanuaris. Cancúnis toimunud viiendal ministrite konverentsil tehti vahekokkuvõtteid, ent läbirääkimised sellel konverentsil ebaõnnestusid ja ministrite ühisdeklaratsioon jäi koostamata. Sisulistes küsimustes tehti siiski mõningaid edusamme. 2004. aasta juulis alustati uuesti ja 1. augustil võttis WTO peanõukogu vastu nn "juuli paketi". Nii oli taas võimalik alustada läbirääkimistega, mille eesmärgiks on kokkulepete saavutamine hiljemalt 2005. aasta detsembris. Peeti mõningad ministrite mini-konverentsid, mis andsid eelkõige tehnilistele aspektidele keskendunud läbirääkimistele poliitilise varjundi. Nüüd loodetakse, et Hongkongis toimival kuuendal ministrite konverentsil saavutatakse piisav edasimineku, et läbirääkimised oleks võimalik lõpule viia 2006. aastal.

(1) "WTO neljanda ministrite konverentsi ettevalmistamine: majandus- ja sotsiaalkomitee seisukoht", raportöör hr VEVEER, kaasraportöör pr SANCHEZ (ELT C 36, 8.2.2002, lk 99).

(2) "WTO viienda ministrite konverentsi ettevalmistamine" raportöör hr VEVEER (ELT C 234, 30.9.2003, lk 95).

(3) KOM(2004) 383 lõplik.

(4) "Globaliseerumise sotsiaalne mõõde — Euroopa Liidu poliitiline panus hüvede loomiseks kõigile", raportöörid hr ETTY ja pr HORNUNG-DRAUS (ELT C 234, 30.9.2005, lk 41).

(5) "Teenustekaubanduse üldleping (GATS) — läbirääkimised 4. tarneviisi üle (füüsiliste isikute liikumine)", raportöör: pr FLORIO.

1.4 2005. aasta detsembris Hongkongis toimuva kuuenda ministrite konverentsini on jäänud veel vaid paar nädalat, ent kõigis läbirääkimiste valdkondades on veel vaja teha märkimisväärsed edusamme. Asjade praeguse seisu juures ei ole tõenäoline, et Doha läbirääkimiste voor oleks võimalik lõpetada detsembris 2005. Kui Hongkongi ministrite konverents peaks ebaõnnestuma, siis tooks see endaga kaasa mitmeid ebaameeldivaid tagajärgi.

— See nõrgestaks WTOd kui organisatsiooni.

— WTO-sisene mitmepoolne läbirääkimiste süsteem võiks asendada kahepoolsete ja piirkondlike kokkulepetega, mis ei aitaks arengumaid.

— See võiks kahjustada maailmamajandust ja usku majanduse arengusse ja suurenda ebakindlust tulevaste arengute suhtes.

— Ameerika Ühendriikide kongressi poolt antud USA läbirääkimiste mandaat lõppeb 30. juunil 2007. aastal ning see kujutab endast teatud ebakindluse faktorit, kuna ei ole kindel, kas kongress kõnealust mandaati pikendab.

2. Doha läbirääkimiste vooru taasalustamine — Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee seisukohad kuuenda ministrite konverentsi eel

2.1 DDA on eriti suunatud arengumaade vajadustele. Praegu peetakse muuhulgas läbirääkimisi järgmistes valdkondades, kus soovitakse saavutada kaubanduse lihtsustamist:

— **Põllumajandus**, kusjuures teemadeks on parem turulepääs, kaubandust moonutava omamaise toetuse ja eksporditoetuste vähendamine.

— **Mittepõllumajandustoodete turulepääs (*Non-Agriculture-Market-Access/NAMA*)**, siin on teemaks mittepõllumajandustoodete, niisiis tööstustoodangu, parem turulepääs.

— **Teenused**, mille puhul läbirääkimiste keskpunktis seisavad liberaliseerimine ja parem turulepääs teenustekaubanduse üldlepingu (GATS — *General Agreement on Trade in Services*) raamides.

— Kaubandusprotseduurid

— **Arengumaade eri- ja diferentseeritud kohtlemise arengukava**, mille raamides arutatakse arengumaade jaoks laia kandepinnaga küsimusi.

— Dumpinguvastased eeskirjad

— Sotsiaalküsimused

— Keskkonnavalased küsimused

3. Põllumajanduslääbirääkimised

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tõdeb, et Euroopa Liit on mänginud põllumajanduslääbirääkimistel juhtivat rolli. Euroopa Liit on juba teostanud ulatuslikke ühise põllumajanduspoliitika reforme ning lausa teatanud, et on kahel tingimusel valmis järk-järgult loobuma kehtivatest eksporditoetustest. Esiteks peavad teised riigid andma vastavaid lubadusi igasuguste otsete ja kaudsete ekspordisubsiidiumite vähendamise osas, k.a toiduabi, mida nad kasutavad turu reguleerimiseks. Teiseks on meelele vaja pidada Euroopa väliskaubanduse volinik Pascal Lamy' ja põllumajandusvolinik Franz Fischleri 2004. aasta mais kirjutatud ühist kirja, mille kohaselt on eksporditoetuste kaotamine võimalik ainult sellise põllumajanduslepingu raames, mille kolm keskset valdkonda — turu avamine, eksporditoetused ja kaubandust moonutavad põllumajandustoetused — on omavahel tasakaalus.

3.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et läbirääkimistel on vaja saavutada ühtlane edasimineku kõigis kolmes põllumajanduslääbirääkimisi puudutavas teemadingis: turulepääs, omamine toetus ja ekspordikonkurents. Enne kui kõigis valdkondades ei ole otsust langetatud, ei ole mitte midagi otsustatud.

3.3 Komitee peab väga oluliseks, et teised riigid järgiksid Euroopa Liidu eeskujuga ning teeksid sarnaseid pakkumisi. Eriti peaksid läbirääkimiste edule kaasitavaid jõupingutusi tegema riiklike kaubandusettevõtete (*State Trading Enterprises*) omavad ja ekspordikrediiti eraldavad riigid ning riigid, mis kasutavad toiduabi kaubanduslikel eesmärkidel.

3.4 Ühise põllumajanduspoliitika raames viidi läbi reforme, muuhulgas neid, mille eesmärgiks oli tasandada teed tulevasele WTO lepingule. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et kõnealuste reformide kõigist aspektidest tuleb kinni pidada. Mõningates liikmesriikides on muutunud valjemaks nõudmine rangema lähenemise järele ühises põllumajanduspoliitikas, nõutud on CAPI riigitasandile tagasiviimist või lausa selle täielikku kaotamist. Tihti viidatakse seejuures WTO läbirääkimistele ja arengumaade vajadustele. Komitee arvates ei ole see aga täielikult kooskõlas ühise Euroopa Liidu siseturu ideega. Tuleb mõelda ka sellele, et teostatud reformid ei ole veel täielikult ja täiel määral ellu viidud ja nende mõjudest ei ole veel võimalik ülevaadet teha. Doha kõnelustevooru tulemus ei saa seega selles mõttes minna kaugemale kui läbi viidud ühise põllumajanduspoliitika reformid.

3.5 Eriti oluline on küsimus, kuidas lähenetakse läbirääkimistele teatavatele probleemidele, mis ei puuduta otseselt kaubavahetust: multifunktsionaalsus, loomakaitse, toidukvaliteet ja -ohutus. Põllumajandustooteid käsitlevas kokkuleppes on ette nähtud, et arvesse tuleb võtta ka huve, mis ei ole seotud kaubavahetusega. Aga esialgu ei ole leitud vastust küsimusele, kuidas seda teha. Raskus seisneb selles, kuidas kaasata mitte üksnes need olulised küsimused, vaid näiteks ka fütosanitaarsed ja teised küsimused, ilma seejuures protektsionistlikult konkurentsi takistamata. Kui soovitakse, et kodanikud aktsepteeriks

WTOd ja selle raames sõlmitud lepinguid ning et need saavutaksid ühiskondliku õiguspärasuse, tuleb nende küsimustega arvestada praegu ja ka tulevaste, kaubanduse lihtsustamist käsitlevate läbirääkimiste ajal.

3.6 Kõnealusel seoses on märkimisväärne ka see, et erinevad turuosalisel reklaamivad enda programme ja standardeid. Nii näiteks otsustas hiljuti suurte Euroopa kaubandusettevõtete rühm EUREP ühel konverentsil, kus oli osavõtjaid enamikelt kontinentidelt, laiendada edasi oma hea põllumajandustava standardit ("EUREP-GAP"). Isegi kui kõnealune standard kehtib osaliselt madalamal tasandil ja takerdub kohati mõningate riikide seadustega kehtestatud nõudmistele, nähtub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates sellest, et turuosalisel esiteks tunnevad vajadust ja teiseks soovivad järgida ülemaailmsel suundumust, mille eesmärgiks on suurendada tarbijate usaldust kaubanduses pakutavate toodete vastu.

3.7 Alates 2005. aasta maist on esmakordselt olemas ka Maailma Loomatervishoiu Organisatsiooni (OIE) rahvusvaheline standard, mis võiks olla esimeseks sammuks rahvusvaheliste eeskirjade koostamisel WTO raamides.

4. Mittepõllumajandustoodete turulepääs (NAMA)

4.1 Ülemaailmses võrdluses kuulub Euroopa Liit nende riikide hulka, kus tööstustoodetele on kehtestatud kõige madalamad tollitariifid. Lisaks satuvad tänu kahepoolsetele või teistele kokkulepetele või siis ühepoolsete kohustuste teel Euroopa Liidu turule tooted paljudest maadest, kusjuures teatud riikide suhtes kehtib sooduskohtlemine või nad on soodsamas olukorras seoses üldise soodustuste süsteemi ja kaubandusprogrammiga "Kõik peale relvade". Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on juba varem väljendanud toetust laiemale, mitme-poolselt kokkulepitud tollitariifide alandamisele, seda eelkõige keskkonnaalaste toodete osas ja nende toodete puhul, mis pakuvad erilist huvi arengumaadele.

4.2 Madalamad tollitariifid võivad vaestele arengumaadele ja vähimarenenud riikidele võimaldada lihtsama pääsu mitmete arenenud riikide turgudele. Võib-olla on veelgi olulisem, et see võiks stimuleerida lõuna-lõuna suunal toimuvat kaubavahetust. Eelkõige peaksid kõige arenenumad arengumaad võtma endale turu suurema avamise kohustuse. Komitee täheldab märkimisväärset majanduslikku edasiminekut sellistes riikides nagu Argentiina, Brasiilia ja India. Läbirääkimistel peaksid kõnealused riigid tegema ettepanekuid, mis vastavad nende majanduslikule arengutasemele, ning neile ei tuleks tagada sama suurt paindlikkust nagu võimaldatakse reeglina arengumaadele. Vastavalt nn "juuli paketele" ei pruugi vähimarenenud riigid tollitariife alandada.

4.3 Komitee on seisukohal, et kaubanduse või äritehingute läbipaistvuse ja turvalisuse suurendamiseks on oluline pürgida täielikult seotud tollitariifide poole, nii nagu seda tehti põllumajanduslääbirääkimistel. Sidumata tollitariifid kahjustaksid neid tolliliidu sõlminud arengumaad ja vähimarenenud riike.

4.4 Komitee arvates tuleb selgelt nimetada ja võimalusel vähendada selliseid mittetariifseid kaubandustõkkeid (*Non-Trade Barriers* — NTB) nagu näiteks tehnilised ja haldusalased eeskirjad ning ühtlustamata menetlused. Ühtsete märgistamise ja sertifitseerimise eeskirjade poole püüdlisel tuleb jõuda kokkuleppele tehniliste kaubandustõkete kõrvaldamise osas. WTO läbirääkimiste raamides tuleks enam arvestada kehtivate rahvusvaheliste standarditega.

4.5 GATT-kokkuleppe ja WTO eeskirjade kohaselt on kaubandustõkked lubatud juhul, kui nendega soovitakse kaitsta inimeste tervist, loomi, taimi või taastumatute loodusvarade säilimist. Samas kehtib piirang, et taoliste meetmetega peab kaasnema sisemaise tootmise või tarbimise piiramine. Näiteks juhul, kui sanitaar- ja fütosanitaarmede rakendamise leping (SPS) ja GATT-kokkulepe peaksid olema vastuolus, on esimene üliluslik. Kõnealust kaitset tuleb komitee arvates respektiivida täielikult ka tulevases lepingus.

4.6 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni ettepanekut nn lihtsa Šveitsi valemi (*Swiss formula*) osas, mille kohaselt kõigil arenenud riikidel on ühtne koefitsient ja arengumaadel on erinevad koefitsiendid olenevalt sellest, kuidas nad rakendavad punktis 8 toodud paindlikkuse võimalust (st vastavalt valemile oleks paindlikkuse vähese kasutamise tulemuseks kõrgem koefitsient ja seega ka väiksem tollitariifide alandamine). Oluline on, et WTO liikmesriigid jõuaksid neil vähestel Hongkongi ministrite konverentsini jäänud nädalatel üksmeelele tollitariifide alandamise struktuuri ja vormi ning NAMA paketi võtmeküsimuste osas.

4.7 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab läbirääkimisrühma kokkulepet laiendada NAMA läbirääkimisi kõikidele toodetele, mida ei ole ära toodud põllumajanduskokkuleppe lisas 1. Lisaks kiidab komitee heaks Euroopa Liidu aktiivse osaluse NAMA valdkonnaspetsiifilisi tollitariifi komponente käsitlevates läbirääkimistes, mis toimuvad lähtuvalt "kriitilise massi põhimõttest". Komitee märgib, et enne detsembrit tuleb kiiresti käsitleda ka teisi tähtsaid teemasid, nagu väärtuselise tolli ekvivalentide ümberarvutamine ja sidumata tariifiridade käsitlemine.

4.8 Siiani on läbirääkimistel saavutatud nii vähe edu, et oleks ebarealistlik oodata 2005. aasta detsembris Hongkongis toimuvast ministrite konverentsist mingit tulemust.

5. Teenused

5.1 Suurim tulevikupotentsiaal võiks peituda teenustekaubanduse üldlepingus (GATS). See on võib-olla läbirääkimiste valdkond, kus võib täheldada kõige väiksemaid edasiminekuid. Liikmesriigid on võtnud väheseid ja mitte väga kaugeleulatuvaid kohustusi. Euroopa Liidu jaoks on siinkohal tegu ülimalt olulise

valdkonnaga. Teenuste osutamine moodustab rikastes riikides umbes 65 % kogutoodangust ja ka vaestes riikides omab see suhteliselt suurt osakaalu, moodustades kogutoodangust umbes 40 %. Maailmakaubanduses on rahvusvahelise teenustekaubanduse osa seevastu kõigest 20 %.

5.2 Tõhusad teenuste sektorid on iga majanduse kasvamise seisukohast ülimalt olulised. Raske on ette kujutada riiki, millel on suur, püsiv majanduskasv ja kasvav rahvusvahelise kaubanduse maht, ent millel puudub moodne infrastruktuur teenuste osutamiseks sellistes sektorites nagu finantsteenused, õigusabi ja muude vabade elukutsete esindajate poolt osutatavad teenused, telekommunikatsioon ja transport. Unustada ei tohiks ka seda, et teenused (kommunikatsioon, levi, pangandus jne) annavad ka olulisi impulsse toodete tootmiseks.

5.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kahetseb, et algsed ja ümbertöötatud läbirääkimisettepanekud olid tagasihoidlikud ega aidanud kuidagi kaasa teenustesektori edasisele liberaliseerimisele. Tugevamad arenevad majandused (näiteks Lõuna-Aafrika, Brasiilia, Venezuela) ja mõningad arenenud riigid (sh Ameerika Ühendriigid) peaksid turulepääsu küsimustes tegema edasisi järeleandmisi, et luua ülemaailmsetele teenuste pakujatele uusi võimalusi kaubanduse, investeringute ja tööhõive osas. Siinkohal võib julgustava näitena tuua India konstruktiivse rolli teenuste osutamise alastel läbirääkimistel.

5.4 Komitee toetab seda, et vaeste arengumaade puhul arvestataks hetke arengutaset ja vähimarenenud riikidele ei esitataks palju nõudmisi. Sellele vaatamata on vähimarenenud riikidel soovitatav osaleda ka edaspidi teenuste osutamise teemalistel läbirääkimistel, seda eelkõige nende endi majanduslikest huvidest lähtuvalt.

5.5 Komitee tervitab oma arvamuses "Teenustekaubanduse üldleping (GATS) — läbirääkimised 4. tarneviisi üle" Euroopa Liidu poolt väljapakutud teenuste ajutise osutamise lihtsustamist. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab, et oluline on tagada ajutiste töötajate kaitse, hoiduda diskrimineerimisest ja rakendada nõuetekohaseid järelevalvemehhanisme. Põhimõtteliselt toetab komitee Euroopa teenuste foorumi ettepanekut GATS-loa loomiseks WTO raamides. Kõnealune luba muudaks teenuste osutajate liikumise nii Euroopa Liidust kui Euroopa Liitu sujuvamaks ning 4. tarneviisi kasutamise jälgimise läbi-paistvamaks. Lisaks kutsub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Euroopa Liitu praegu mitte nõustumata 4. tarneviisi laiendamiseks vähese väljaõppega või väljaõppeta töötajatele.

5.6 Komitee nõuab, et riikidele jäetaks avalike teenuste reguleerimise pädevus, seda sotsiaalsel ja arengut puudutavatel põhjustel. Komitee toetab seda, et avalike teenuste osutamise alastel läbirääkimistest arvatakse välja põhiteenused näiteks hariduse, veemajanduse, tervishoiu ja energia valdkonnas.

5.7 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märgib, et teenuste osutamise alased läbirääkimised, mida on juba enam kui viis aastat peetud "nõudmise-pakkumise" põhimõttel, on andnud väga vähe positiivseid tulemusi teenuste sektori liberaliseerimise osas. Mitmed läbirääkimiste osapooled on seadnud kõnealuse põhimõtte tõhususe kahtluse alla. Komitee toetab seda, et Hongkongi ministrite konverentsini jäänud kuude jooksul otsitaks teenuste sektoris täiendavaid läbirääkimismenetlusi ja -põhimõtteid, mis tooksid WTO liikmesriikidele kaasa rangemad kohustused (näiteks teatud standardsed lähenemisviisid mitmepoolsel ja mõnepoolsel tasandil, sektoripõhised lähenemised jne).

5.8 Komitee on valmis uurima Euroopa Liidu ettepanekut viia teenustekaubanduses sisse ühtne kohustustemiinumum ja järgida standardset lähenemisviisi. Ettepanek võib aga olla vastuolus GATSi keskse ülesehituspõhimõttega, mis tagab nimelt teatud paindlikkuse liberaliseerimiskohustuste valiku ja ulatuse osas. Ettepanek on vallandanud vastureaktsioone ka mõnedes arengumaades.

5.9 Komitee toetab neljanda tarneviisi kaudu toimuva laiendatud juurdepääsu sidumist piirangute kaotamisega välismaises omanduses olevatele teenuseid osutavatele ettevõtetele vastavalt kolmandale tarneviisile (näiteks ettevõtte esindus). Kõnealune "vahetuskaup" võiks veenda mitmeid arengumaid osalema teenuste osutamise alasel läbirääkimistel.

6. Kaubanduse lihtsustamine

6.1 Kaubanduse lihtsustamise teema on ainus "veel elus" Singapuri teema. Iga riigi majanduskasvu jaoks on kaubanduse lihtsustamine ülimalt suure tähtsusega, eriti suurt rolli mängib see siiski vaeste ja vähimarenenud riikide jaoks, kuna tänu suuremale osalusele maailmaturul võivad nad välja tulla vaesusest. Moderniseerimine ja lihtsustamine sellistes valdkondades nagu eksport/import, rahvusvaheline maksete süsteem, transport, logistika ja tolliprotseduurid, samuti infotehnoloogia aktiivsem kasutamine ja parem juurdepääs levikanalitele võivad anda suure panuse toodete transpordihindade alandamise, rahvusvaheliste kaubavoogude suurendamise ja tuua arengumaadesse uusi investeeeringuid. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on korduvalt väljendanud toetust mitmepoolselt kokkulepituid eeskirjadele kõnealuste küsimustele lahenduse leidmiseks.

6.2 Tolli- ja transpordiprotseduuride ning infrastruktuuri moderniseerimine võib osutada vaeste riikide jaoks liiga kulukaks, seetõttu on vajalik arenenud riikide poolne tehniline abi ja toetus suutlikkuse suurendamisele. Abi saavad riigid peaksid siiski rakendada nõutavaid ennetavaid meetmeid, et eraldatud ressursse kasutataks läbipaistvalt ja mõjusalt. Komitee arvates

oleks vähimarenenud riikidele, kellele üldiselt ei esitata nõudmisi kaubanduse lihtsustamise osas, kasulikum kaubandusprotseduuride moderniseerimine kui järkjärguline kohustuste ülevõtmine.

6.3 Ministrite konverentsini jäänud nädalatel annab kaubanduse lihtsustamise valdkonna läbirääkimiste rühm hinnangu enam kui 30-le erinevate WTO liikmesriikide poolt esitatud ettepanekule, mis käsitlevad kaubandust lihtsustavaid meetmeid ja vajalikku tehnilist abi. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee loodab, et kaubanduse lihtsustamise meetmed tulevad lõpuks arengumaadele kasuks ja et neile kohustuste panemisel arvestatakse kõnealuste riikide suutlikkust neid kohustusi täita.

7. Arengumaade eri- ja diferentseeritud kohtlemise arengukava (SDT)

7.1 On suhteliselt selge, et kõige enam aitavad arengule kaasa parem juurdepääs tööstustoodete, teenuste ja põllumajandustoodete turule, lihtsamad tolliprotseduurid, üheselt mõisteta-vamad sanitaar- ja fütosanitaarnormid, tõhusamad WTO eeskirjad jne. Selle illustreerimiseks võib öelda, et maailmapanga hinnangu kohaselt võiks Doha läbirääkimiste voorul realselt saavutatav tulemus suurendada aastas ülemaailmselt sissetulekut 100 miljardi USA dollari võrra, millest osa läheks vaestele riikidele ja arengumaadele.

7.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub Euroopa Komisjoni üles hoolitsema selle eest, et Hongkongi ministrite konverentsi ettevalmistavatel läbirääkimistel ja edasistel läbirääkimistel pöörataks suurt tähelepanu järgmistele teemadele:

- reaalne edasimineku nõrgimate arengumaade ja vähimarenenud riikide suhtes eri- ja diferentseeritud kohtlemise rakendamisel; lisaks vähimarenenud riikide vabastamine igasugusest turu avamise kohustusest ja võimalus kaitsta sobivate tollidega tooteid, mis on olulised kõnealuste riikide toiduga varustatuse tagamise ja maaelu arengu jaoks;
- arengumaade olukorra ja positsiooni täpsem arvestamine, eristades selgemalt riike, kus valitseb pidev mahajäämus, ja riike, mis näitavad kiireneva majanduse esimesi märke;
- tõhus toetus rahalisel ja projektide kujul tehnilise abi ja suutlikkuse suurendamiseks vähimarenenud riikides;
- tõsiselt tuleb pöörata tähelepanu vaeste riikide tollisoodustuste kahanemise probleemile, k.a selle võimalik rahaline kompenseerimine;
- kaubandust moonutavate toetuste vähendamist käsitlevate otsuste rakendamine olulistest tootegruppides nagu näiteks puuvill ja suhkur;

— Doha deklaratsiooni kuudenta lõiget puudutava 30. augusti 2003. aasta otsuse rakendamine. Kõnealune otsus käsitleb TRIPS-lepingut ja rahvatervist, leidmaks lahendust WTO liikmete probleemidele seoses farmaatsiaalase tootmisvõimsuse puudumisega, mille olemasolu võimaldaks efektiivselt kasutada TRIPS-lepingu sätteid, mis lubavad ravimite sundlitsentse riiklike hädaolukordade või ulatuslike epideemiatega korral.

7.3 Ka teised tööstusriigid peaksid avama oma turud vähimarenenud riikidest pärinevatele toodetele kvoodi- ja tollivabalt, nii nagu seda tegi Euroopa Liit algatuse "Kõik peale relvade" raames. Ameerika Ühendriigid, Kanada ja Jaapan ei ole kõnealust ettepanekut järginud, vaatamata nende poolt 2001. aastal milleeniumikonverentsil antud lubadustele.

7.4 Turgude avamine kõige vaesemate riikide toodangule peab toimuma koos ulatuslike rahaliste vahendite eraldamisega suutlikkuse suurendamiseks ja infrastruktuuriarengu toetamiseks, et aidata kõnealuseid riike tootmisel ja toodete transportimisel maailmaturgudele. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab häälkalt Euroopa Liidu lubadust G8 tippkohtumisel Gleneaglesis, mille kohaselt EL suurendab kaubandusega seotud arenguabi aastas 1 miljardi euro võrra. Euroopa eeskujuga peaksid samuti järgima Ameerika Ühendriigid, aga ka rahvusvahelised finantsinstitutsioonid, nagu Maailmapank ja IMF, ning eraldama enam vahendeid kaubanduse mahu vajalikuks arenguks.

8. Dumpinguvastased eeskirjad

8.1 Pärast Uruguay voores on dumpinguvastaste juhtumite arv paljudes arengu- ja tähtsate majandustega riikides drastiliselt kasvanud. Kuna tollitariife on suures ulatuses alandatud, siis rakendatakse dumpinguvastaseid eeskirju üha enam protektsionistlikel eesmärkidel, nii nagu seda näitavad mõningad dumpinguvastaste juhtumid Ameerika Ühendriikides ja mujal. Dumpinguvastase kontrolli peensusi ja meetodeid (näiteks kahjuhindamisi) kasutatakse tihti ära, et hoida välismaa ettevõtteid eemal oma turgudelt. Reeglina on see vaid mõnede teatud ettevõtete huvides ning toimub üldiste huvide arvelt.

8.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab WTO dumpinguvastase lepingu sätete ümbertöötamist, et piirata dumpinguvastaste meetmete kasutamist protektsionistlikel ja poliitilistel eesmärkidel. Mõningad väljapakutud meetmed, nagu ahelkaebuste keelustamine, väiksema tollimaksu reegel (*Lesser duty rule*), avalikkuse huvide kaalumise, uurimisperioodi ja dumpinguvastaste meetmete kestvuse piiramine muudaksid keerulisemaks dumpinguvastaste reeglite kasutamise protektsionistlike barjääradena.

8.3 Komitee jagab komisjoni kriitilist seisukohta dumpinguvastaste reeglite teemalistel läbirääkimistel saavutatud suhtes. Kuna Hongkongi ministrite konverents läheneb, siis oleks vaja jõuda üldistele kokkulepetele vähemalt teemades osas, millealaste

läbirääkimiste käivitamise suhtes (õiguslaste tekstide alusel) tuleks ministritel kokku leppida.

9. Sotsiaalküsimused

9.1 Märkimisväärne on Doha ministrite konverentsi deklaratsiooni punkt 8: "Me kinnitame Singapuri ministrite konverentsil vastuvõetud deklaratsiooni rahvusvaheliselt tunnustatud põhiliste töönormide osas. Me võtame teadmiseks Rahvusvahelises Tööorganisatsioonis (ILO) tehtud tööd globaliseerumise sotsiaalse mõõtmise valdkonnas."

9.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee jaoks on oluline ILO põhiliste töönormide kaasamine maailmakaubandussüsteemi. Kuigi kõnealused küsimused ei ole Doha arengukava läbirääkimiste osaks, tervitab komitee ILO algatusi antud valdkonnas ja pooldab ILO-le alalise vaatleja staatuse andmist WTOs. Väga raske on saavutada maailmakaubandussüsteemi aktsepteerimist, kui samas töötajad kaotavad oma töökoha, kuna nende ettevõtte peab konkureerima firmadega, kus valitsevad ebainimlikud töötingimused ja kus eitatakse igasuguseid ametiühingute õiguseid. Eeltoodule lisaks tuleks WTO rahvusvahelise kaubanduse süsteemi siduda kaheksa ILO põhikonventsiooni. Sotsiaalsete õiguste kaitseks vajalikud kõrvalmeetmed on eriti olulised just üldise teenustekaubanduse kokkuleppe seisukohalt, mis reguleerib füüsiliste isikute vabadust osutada ajutiselt teenuseid piirleselt (neljas tarneviis).

9.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab Euroopa Komisjoni viimaseid soovitusi seoses ILO maailmakomisjoni aruande "Globaliseerumise sotsiaalne mõõde" elluviimisega. Komitee kiidab heaks Euroopa Komisjoni kavatsuse, millega lülitatakse põhilised töönormid kahepoolsetesse ja piirkondlikesse kaubanduskokkulepetesse ning seeläbi rahvusvahelisse kaubandus- ja investeerimissüsteemi. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab ka soovitusi lülitada käimasolevasse ELi-Mercosuri läbirääkimistesse sotsiaalpeatükk.

9.4 Komitee toonitab, et Euroopa Komisjon peaks jääma oma poliitilise eesmärgi juurde, millega nähakse ette ametliku "alalise foorumi" loomine, ühendades WTO, ILO, UNICTADI (ÜRO kaubandus- ja arengukonverents), Maailmapanga, Rahvusvahelise Valuutafondi ja teised rahvusvahelised osalejad, et edendada poliitilist ühtsust rahvusvahelisel tasandil.

10. Keskkonnakaitse

10.1 Kunagises üldises tolli- ja kaubanduskokkuleppes (GATT) isegi ei mainitud sõna "keskkond". Kuigi WTO ülesannete valdkonda kuuluvad eelkõige kaubandusküsimused, on nüüdseks WTO lepingu üheks eesmärgiks siiski ka keskkonnakaitse aspektid. Doha deklaratsiooniga anti volitused kaubanduse ja keskkonnavaldeks läbirääkimisteks, et tuua välja võimalikud vasturääkivused rahvusvaheliste keskkonnakonventsioonide kaubandusega seotud eeskirjade ja WTO eeskirjade vahel.

10.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et kaubandus- ja keskkonnakomitee peaks jätkama läbirääkimisi WTO eeskirjade ja mitmepoolsete keskkonnalepingute (*multilateral environmental agreements* — MEA) vahelise suhte küsimuses, seda ka siis, kui senised edusammud ei ole olnud kuigi julgustavad. Komitee toetab ka MEA sekretariaatidele ja UNEP-le WTOs vaatleja staatuse andmist.

10.3 Komitee on seisukohal, et nii kiiresti kui võimalik tuleks eemaldada tõkked keskkonnaalaste toodetega kauplemisel (tooted, mis on seotud sanitaar- ja hügieenivaldkonnaga, heitveekäitlusega, taaskasutatavate energiakandjatega). Komitee loodab, et keskkonnaalaste toodete ja keskkonnateenuste nimekiri valmib õigeaegselt Hongkongi ministrite konverentsiks.

11. WTO ja kodanikuühiskond

11.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub erinevaid kodanikuühiskonnas osalejaid (ettevõtjad, erialaorganisatsioonid, sotsiaalpartnerid, valitsusvälised organisatsioonid) üles

- osalema teabekampaaniates, mis tutvustavad Doha arengukava raames käsitletavaid küsimusi,
- korraldama rahvusvahelisi kohtumisi sektoriülesest või sektorisiseselt,
- aitama läbi oma hinnangute, ettepanekute ja kaastöö kaasa jätkusuutliku arengu ülemaailmsele edule.

11.2 Paralleelselt WTO ja kodanikuühiskonna vahelise institutsionaalse dialoogiga tuleb lähemal ajal järele mõelda selle üle, kuidas saavad vaidluste lahendamise protsessis osaleda organiseeritud kodanikuühiskond ja muud sotsiaalpartnerid, seda vastavalt kehtivatele ÜRO valitsusväliste organisatsioonide ja sotsiaalpartnerite kaasamist reguleerivatele klassifikatsioonidele (kategooriad 1 ja 2).

11.3 Komitee osaleb kõnealustes algatustes. Enne Hongkongi ministrite konverentsi korraldab EMSK, nagu ka 2004. aastal, konverentsi, et arutada ettepanekuid osalusdemokraatia

parandamiseks, kaasates selleks WTO töösse organiseeritud kodanikuühiskonna.

11.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kavatab tugevdada maailmakaubanduse dialoogi teiste majandus- ja sotsiaalnõukogudega, olgu siis Euroopa Liidu liikmesriikidest või kolmandatest riikidest, nagu AKV riigid, vähimarenenud riigid, piirkondlikud kaubandusblokid Põhja- ja Lõuna-Ameerikas (nagu Mercosur — Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturg, Andide rühm, CARICOM — Kariibi Ühendus ja Ühisturg), Aasias (ASEAN — Kagu-Aasia Maade Assotsiatsioon, SAARC — Lõuna-Aasia Piirkondliku Koostöö Assotsiatsioon) ja Aafrikas (ECOWAS — Lääne-Aafrika riikide majandusühendus ja SADC — Lõuna-Aafrika Arenguühendus). Samuti tugevdatakse dialoogi teiste arengumaadega.

11.5 2003. aastal vastu võetud arvamus "Inimnäoga WTO" sisaldab samuti spetsiifilisi ettepanekuid, mis on suunatud arengumaade ja kodanikuühiskonna aktiivsemale kaasatusele WTO töösse. Arvamuses esitatud komitee ettepanekud puudutavad WTO juures parlamentaarsete mõõtme loomist, institutsionaalse dialoogi sisseviimist WTO ja organiseeritud kodanikuühiskonna sidusrühmade vahel, jätkuvat abiosutamist vähimarenenud riikidele, edastades neile ressursse ja tehnilist oskusteavet, ning institutsionaalse dialoogi sisseviimist WTO ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide vahel (näiteks ÜRO, Maailmapank, IMF, OECD, ILO jne).

11.6 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et enne uue kaubanduskokkuleppe jõustumist tuleb teostada täpsed mõjuhindamised, mis puudutavad toiduainete ohutust, tööhõivet, sotsiaalseid norme, meeste ja naiste võrdsust ning seda tuleb teha eelkõige arengumaades. Kõnealuses kontekstis tervitab komitee komisjoni poolt teostatud jätkusuutlikkuse ekspertiise (*Sustainability Impact Assessment*, SIA), mis annavad juba praegu pidepunkti selleks, mida tuleks teha lõpetamaks läbirääkimiste voor kõigi poolte jaoks rahuldava tulemusega. Lisaks kutsub komitee üles konsulteerima kõnealuste ekspertide teostamisel kodanikuühiskonna sidusrühmadega.

Brüssel, 27. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Anne-Marie SIGMUND

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: kodanikuühiskonna dialoog ELi ja kandidaatriikide vahel

KOM(2005) 290 lõplik

(2006/C 28/22)

29. juunil 2005 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega teemal "Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: kodanikuühiskonna dialoog ELi ja kandidaatriikide vahel"

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava välissuhete sektsiooni arvamus võeti vastu 10. oktoobril 2005. Raportöör oli hr Pezzini.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 412. täiskogu istungil 26.–27. oktoobril 2005 (27. oktoobri koosolek) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 99, vastu hääletas 5, erapooletuks jäi 9.

1. Komisjoni teatise kokkuvõte

1.1 Senised laienemistega seotud kogemused on näidanud, et avalikkus on laienemise ajal olnud väheteadlik ja laienemiseks halvasti ette valmistatud. ELi tulevase sammude silmas pidades tuleb parandada dialoogi kodanikuühiskonnaga ehk tugevdada nn kolmandat sammast ⁽¹⁾.

1.2 Kodanikuühiskondadevahelise dialoogi edendamist peavad ajendama järgmised eesmärgid:

- kontaktide ja kogemuste vahetamise tugevdamine liikmes- ja kandidaatriikide kodanikuühiskondade kõikide sektorite vahel;
- kandidaatriikide, eelkõige nende kultuuri ja ajaloo tundmise ja mõistmise süvendamine Euroopa Liidus, et juhtida tähelepanu tulevaste laienemistega kaasnevatele võimalustele ja probleemidele;
- Euroopa Liidu, eelkõige selle aluseks olevate väärtushinnangute ning toimimise ja poliitika tundmise ja mõistmise süvendamine kandidaatriikides;
- kodanikuühiskonda on määratletud erinevalt. Komisjon on valinud kõige laiem ja kõikehõlmavama määratluse, mille esitas EMSK: kõik organisatsioonilised struktuurid, mille liikmete eesmärgid ja kohustused teenivad üldisi huve ning mis tegutsevad vahendajatena riigivõimu ja kodanike vahel ⁽²⁾.

1.3 Komisjon on visandanud strateegilise raamistiku, millega nähakse ette pidevad tugevdavad meetmed, muuhulgas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kümne aasta pikkused kogemused, ning kavandatakse uued meetmed käimasoleva protsessi tugevdamiseks ja süvendamiseks.

1.3.1 Horvaatia ja Türgiga dialoogi arendamisele suunatud meetmete kontekstis nimetatakse järgmisi programme: Socrates,

⁽¹⁾ Esimene samm hõlmab reformipoliitikat; teine samm hõlmab liitumisläbirääkimisi; kolmas samm hõlmab kodanikuühiskondadevahelisi läbirääkimisi.

⁽²⁾ Sotsiaalpartnerid (ametiühingud ja tööandjate organisatsioonid); üldiselt öeldes sotsiaal- ja majanduspartnereid esindavad organisatsioonid (näiteks tarbijahendused); valitsusvälised organisatsioonid; nn rahvahendused (näiteks pere- ja noorteühendused); usukogukonnad; meedia ja kaubanduskojad.

Leonardo, Euroopa Noored, Jean Monnet, Marie Curie ning kultuuri- ja meediaprogrammid. Eeldatavasti töötatakse välja valitsusväliste organisatsioonidele ja kodanikuühiskonna organisatsioonidele suunatud programm.

1.3.2 Ehkki nimetatud teatise rõhutatakse, et kogemustele tugineb ja uusi programme töötab välja kodanikuühiskond, soovitatakse tulevikus võetavate meetmete osas siiski alljärgnevat:

- pikaajaline partnerlus valitsusväliste organisatsioonide, sotsiaalpartnerite ja kutseorganisatsioonide vahel, millel on õigus saada ühenduse rahalist abi;
- tihedad sidemed naiste õiguste eest võitlevate organisatsioonide vahel;
- ELi ja Türgi vahelise ärinõukogu loomine;
- uued linnadevahelised "mestimisprojektid" kohalike kogukondade vahel;
- noori, ülikoole ja kutsealade esindajaid hõlmavad lähetusprojektid;
- kultuurivahetused;
- aktiivsem osalemine ühenduse kultuuri- ja meediaprogrammides;
- aktiivsem keeleõpe;
- avalike arutelude (iseäranis interneti kaudu toimuvate arutelude) edendamine;
- kogemuste vahetamine ajakirjanike vahel ja ajakirjanike teadlikkuse tõstmine;
- dialoog kirikute ja erinevate usukogukondade vahel.

1.3.3 Võimalusel tuleks viisade andmise korda lihtsustada ja viisasid väljastada kiiremini.

1.4 Sotsiaaldialoogi programmi rakendamine eeldab ligikaudu 40 miljoni euro suurust investeringut. EMSK leiab, et kõnealune summa on liiga väike.

2. Märkused

2.1 Euroopa Komisjoni dokumendi pealkiri vihjab dialoogile kõigi kandidaatriikidega, samas on teatis peaaegu täielikult suunatud Türgile, välja arvatud põgus Horvaatia mainimine.

2.2 EMSK arvates oleks mõttekas laiendada teemat Horvaatia, Serbiale ja Lääne-Balkanile ⁽³⁾

2.3 Türgil on Vahemere lõunaosas strateegiline asukoht ja seega kuulub Türgi riik Euroopa Vahemere-poliitika alla. Komisjonil tuleks kaaluda kõnealuse kaksikrolli iseloomu ja omaduste selgitamist.

2.4 Kandidaatriikide töötajad ja ettevõtted on olnud Euroopa tasandi esindusorganisatsioonides (ETUC, UNICE, UEAPME, EUROCHAMBRE) esindatud alates 1990ndatest. Nad on osalenud sotsiaaldialoogi erinevates etappides ja Türgi on oma pühendumuse ja entusiasmiga erilisel silma paistnud. EMSK arvates tuleks uurida kõnealuse pühendumuse ja kogemuste mõju Türgi ametiühingutele ja ettevõtetele.

2.5 Sotsiaaldialoogil, mis peaks aitama valmistuda liitumisläbirääkimisteks, on oluline roll ühenduse õigustikus ja strateegias ning see ei tohiks toimuda improviseerituna. EMSK leiab, et komisjon peaks osutama erilist tähelepanu nimetatud dialoogile eesmärgiga tagada kõigi esindusorganite püsiv kaasatus.

2.5.1 Türgis on mitmeid kultuuri sihtasutusi ja organisatioone, milles noortel on märkimisväärne roll. EMSK arvates annavad kõnealused kultuurirühmitused suurepärase võimaluse ühiste teemade täpsemaks määratlemiseks ja kõige sobivamate vahendite kindlakstegemiseks ning seega mõjutavad need ühiskonna arengut.

2.5.2 Kohalike omavalituste, ülikoolide ja koolitusasutuste vahelist mestimist tuleks edendada ja toetada, sest neil on võimalused tagada pidev kogemustevahetust ja julgustada kodanikuühiskonna osalejaid hindama erinevaid viise kultuuri-, sotsiaal- ja majandusküsimuste käsitlemisel ja lahendamisel.

2.6 Konkreetsete tulemuste saavutamiseks tuleks sobivate vahendite abil suurendada kandidaatriikide esindajate osalust sotsiaalküsimuste peadirektoraadi ja ELi tasandi esindusorganisatsioonide töös.

2.7 Erinevate religioonide, eriti kristlaste ja muhameedlaste vahelist koostööd tuleks edendada ja toetada.

⁽³⁾ Lääne-Balkani all peetakse üldjuhul silmas territooriumi, mis võtab enda alla endise Jugoslaavia (v.a Sloveenia) ja Albaania, st Horvaatia, Bosnia ja Hertsegoviina, Serbia ja Montenegro (sh Kosovo), endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariik ja Albaania.

2.8 Samamoodi tuleks igal viisil edasi arendada erinevaid kultuure puudutavat dialoogi.

2.9 Seoses valitsusvälistele organisatsioonidele suunatud programmiga — mille Euroopa Komisjon peatselt avaldab — avaldab EMSK lootust, et kõnealuse programmi väljundiks on konstruktiivset kogemustevahetamist puudutavad konkreetsed ja kasulikud ettepanekud.

3. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee poolt võetud meetmed

3.1 Tehes tihedat koostööd Euroopa Komisjoniga, on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee alates 1995. aastast loonud ühised nõuandekomiteed kõikide laienemisel liituvate riikidega.

3.2 Loodud on ka Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riike hõlmav komitee, mis on nüüd komisjoni kontaktpunktiks Cotonou lepingu kohaldamisel ja majanduspartnerluse kokkulepete haldamisel.

3.3 Samuti on EMSK loonud Ladina-Ameerika jälgimiskomitee, mille ülesandeks on edendada sotsiaal-majanduslike organisatsioonide arendamist Ladina-Ameerika riikides, aidata kaasa nende organisatsioonide osalemisele käimasolevates piirkondlikes integratsiooniprotsessides (Kesk-Ameerika, Andide rühm, Mercosuri riigid) ning tagada sõlmitud ja läbirääkimiste etapis olevate assotsiatsioonilepingute jälgimine.

3.4 Üheksakümnendate aastate teisel poolel loodi EMSK raames Euromedi komitee, et aidata komisjonil viia ellu Vahemere piirkonna lõunaosa tarbeks kavandatud sotsiaal- ja majanduspoliitikat.

3.4.1 ELi ja India kodanikuühiskonna ümarlaud ja Atlandi-ülene tegevuskava on aidanud Euroopa Liidul teha oma sotsiaalse ja kultuurilise struktuuri märgatavamaks mujal maailmas.

3.5 Lääne-Balkani kontaktrühm loodi 2004. aastal eesmärgiga edendada koostööd EMSK ja Lääne-Balkani kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel majandus- ja sotsiaalnoukogude ⁽⁴⁾ kaasabil selleks, et aidata Lääne-Balkani riikide kodanikuühiskonna organisatsioonidel paremini integreeruda ELi, mis tipneb Euroopa Liiduga ühinemisega.

3.5.1 EMSK on Kagu-Euroopa küsimustes koostanud järgmised dokumendid:

— teabearuanne "Euroopa Liidu ja teatavate Kagu-Euroopa riikide vahelised suhted" ⁽⁵⁾

— omaalgatuslik aruanne "Inimressursside areng Lääne-Balkanil" ⁽⁶⁾

⁽⁴⁾ Majandus- ja sotsiaalkomiteed on loodud Horvaatias ja Makedoonias.

⁽⁵⁾ Teabearuanne, CESE 1025/98 fin, raportöör: hr Sklavounos.

⁽⁶⁾ EMSK arvamus, raportöör: hr Sklavounos. EÜT C 193, 10.7.2001, lk 99.

- omaalgatuslik aruanne “Kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamise edendamine Kagu-Euroopas — mineviku kogemused ja tuleviku väljakutsed” ⁽⁷⁾
- ettevalmistav arvamus “Kodanikuühiskonna roll Euroopa uues Lääne-Balkani strateegias” ⁽⁸⁾
- omaalgatuslik arvamus “Horvaatia Euroopa Liidu liikmeks saamise taotlus” ⁽⁹⁾

3.5.2 Komitee on lisaks võtnud vastu omaalgatusliku arvamuse Bulgaaria, Rumeenia ja Horvaatia kohta.

3.5.3 EMSK on juba koostanud kaks osalist hinnangut Euroopa naaberriikide poliitika ⁽¹⁰⁾ kohta ja koostab käesoleval ajal ettevalmistavat arvamust antud teemal ⁽¹¹⁾.

3.6 Erinevalt teistest komiteedest, mille puhul oli ette nähtud kuue või üheksa majandus- ja sotsiaalkomitee liikme osalus (kolm liiget rühma kohta), loodi ELi-Türgi ühine nõuandekomitee 18 majandus- ja sotsiaalkomitee liikme ning 18 Türgi liikmega. Suurem liikmete arv oli põhjendatud riigi suuruse ja potentsiaalsete probleemidega, mis võivad tõusetuda asjaolust, et tegemist on esimese ELi liikmestaatust taotleva moslemiriigiga.

3.6.1 ELi-Türgi ühine nõuandekomitee on organ, mis ühendab ELi ja Türgi organiseeritud kodanikuühiskonna esindajaid. Nimetatud komitee liikmed on pärit erinevatest kaubandus-, tööstus- ja käsitöökodadest, kutseühingutest, tööandjate liitudest, kooperatiividest, põllumajanduskodadest, tarbijaorganisatsioonidest, valitsusvälistest organisatsioonidest, kolmanda sektori organisatsioonidest jne.

3.6.2 ELi-Türgi ühise nõuandekomitee koosolekuid ⁽¹²⁾ on peetud vaheldumisi Brüsselis ja Türgi linnades. Koosolekutel on puudutatud sotsiaal- ja majandusküsimusi: ühise nõuandekomitee 19. koosolek peeti 7. ja 8. juuli 2005 Istanbulis ⁽¹³⁾.

3.6.3 Kohtumistel arutatud huvitavamateks teemadeks on olnud:

- Türgi ja ELi vahelised suhted energeetikaküsimustes (1996).

⁽⁷⁾ EMSK arvamus, raportöör: hr Wilkinson. ELT C 208, 3.9.2003, lk 82.

⁽⁸⁾ EMSK arvamus, raportöör: hr Confalonieri. ELT C 80, 30.3.2004, lk 158.

⁽⁹⁾ EMSK arvamus, raportöör: hr Strasser. ELT C 112, 30.4.2004, lk 68.

⁽¹⁰⁾ Üks puudutab Kesk- ja Ida-Euroopat (EMSK arvamus, ELT C 80, 30.3.2004, lk 148, raportöör pr Alleweldt ja teine Vahemere riiki (teabearuanne CESE 520/2005 fin, raportöör pr Cassina).

⁽¹¹⁾ Raportöör pr Cassina (REX 204). Arvamus on koostamisel.

⁽¹²⁾ Praeguseks ajaks on toimunud 19 kohtumist.

⁽¹³⁾ Esimene kohtumine toimus Brüsselis 16. novembril 1995 ja sellel osales Türgi ELi saadik hr Özüiker.

- ELi ja Türgi vaheline koostöö väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ja kutseõppe valdkonnas (1996).

- Põllumajandustooted EÜ ja Türgi vahelise tolliliidu kontekstis (1997).

- Tolliliidu sotsiaalne mõju (1998).

- Naiste roll arengus ja otsuste tegemisel (1999).

- Migratsioon (2000).

- Teadus- ja arendustegevus (2000).

- Teenuste liberaliseerimine (2000).

- Sotsiaaldialoog ning majanduslikud ja sotsiaalsed õigused Türgis (2001).

- Türgi majanduskriisi mõju (2002).

- Piirkondlikud erinevused Türgis (2002).

- Põllumajanduse areng Türgis (2002).

- Türgi teel Euroopa Liitu (2003).

- Puuetega inimeste sotsiaalne integreerimine (2004).

- Väikeettevõtted ja standardimisprotsessid (2004).

- ELi ja Türgi vaheliste suhete areng ning kodanikuühiskonna kaasamine liitumisläbirääkimistesse (2005).

3.7 Eeltoodust nähtub, et Türgi kodanikuühiskonna organisatsioonidega peetud kohtumistel on käsitletud paljusid ühenduse õigustiku valdkondi. Tuleb rõhutada, et nendel kohtumistel (iseäranis Türgis peetud kohtumistel ⁽¹⁴⁾) olid kohal mitmed Türgi kõige esinduslikemate kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajad.

3.8 Türgis toimunud kohtumistest võtsid lisaks ÜNK liikmetele osa paljud Türgi erinevate organisatsioonide esindajad, kes mängisid vastastikuse mõistmise edendamisel olulist rolli.

3.9 Ühise nõuandekomitee poolt välja töötatud algatuste seas tuleks esile tõsta kohustust luua Türgis sotsiaal- ja majanduskomitee, mis põhineb ELi mudelil ja paljude Euroopa riikide komiteede mudelitel ⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁴⁾ Türgis on toimunud 9 koosolekut: 3 Istanbulis, 1 Gaziantepis, 2 Ankaras ja 1 nii Trabzonis, Izmiris kui ka Erzurumis.

⁽¹⁵⁾ Majandus- ja sotsiaalkomitee on järgistes riikides: Austria, Belgia, Hispaania, Soome, Prantsusmaa, Kreeka, Ungari, Itaalia, Luksemburg, Malta, Poola, Portugal, Sloveenia, Bulgaaria ja Rumeenia (allikas: EMSK).

3.10 Komisjoni teatistes tunnustatakse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aktiivset rolli Türgiga suhete arendamises viimase kümne aasta jooksul⁽¹⁶⁾. Komisjon loodab, et regioonide komitee roll saab Türgi erinevate piirkondadega seoses olema sama aktiivne.

4. Kolmanda samba ja rohujuure tasandi demokraatia rakendamine

4.1 Rohujuure tasandi kultuur, mis koos **subsidiarsuse** tugevdamisega esindab hiljutistel aastatel esile kerkinud tendents, on muutumas üha olulisemaks kultuuriliseks seisukohaks, mille kaudu kodanikud väljendavad oma soovi mängida sotsiaalsete otsuste tegemisel otsustavat rolli.

4.2 Samaaegselt rohujuure tasandi demokraatia tekkega leidsid aset kaks märkimisväärset arengut:

- riiklike parlamentide uued ülesanded;
- subsidiarsuse põhimõtte tugevnemine.

4.3 Parlamenti peetakse sageli liiga aeglaseks ja süsteemituks otsustajaks. Seega tuleb teha jõupingutusi uue parlamentaarse struktuuri ja rolli väljatöötamiseks⁽¹⁷⁾.

4.3.1 Elkõige Euroopa Liidu eeskujul on levinud subsidiarsuse kultuur, mille aluseks on mitmetasandilise otsustusprotsessi põhimõte. Seejuures on kõige olulisem teha kindlaks sobivaim tasand. Ei ole mõtet teha Brüsselis seda, millega saadakse paremini hakkama riiklikul või kohalikul tasandil, ja vastupidi.

4.4 Tänu uutele tehnoloogiatele levivad teadmised kiirusega ja ulatuses, mis olid varem mõeldamatud. Paljud, kel varem puudus teabele juurdepääs, on nüüd paremini ette valmistatud, teadlikumad ja tunnevad, et nende seisukohti võidakse otsuste tegemisel arvesse võtta⁽¹⁸⁾.

4.4.1 Neid vajadusi, mis sümboliseerivad ühiskonda, milles on toimumas kultuurilised muutused (osaliselt muude Euroopa riikidega jagatud kogemuste tõttu), on parem rahuldada rohujuure tasandi demokraatia kaudu.

4.4.2 Hiljuti lõpule viidud laienemise ning tulevikus Türgit ja Horvaatiat hõlmavate laienemiste eelduseks on, et sellised kultuurilised ja sotsiaalsed mudelid oleksid ühised.

4.5 Nimetatud mudelite eesmärgiks on integreerida erinevad aspektid (majanduslikud, tööstuslikud, ametiühinguid ja kutsealasid puudutavad aspektid) samasse korraldusliku konsensusse süsteemi.

⁽¹⁶⁾ KOM(2005) 290, 29.6.2005, punkt 2.2.2.

⁽¹⁷⁾ Jacques Delors valgustas seda teemat oma huvitavas kõnes, mille ta pidas EMSK koosolekul 1999. aastal.

⁽¹⁸⁾ Rohujuure tasandi demokraatia mõiste tugineb osavõtu-kontseptsioonile ja väljendab seda selgesõnaliselt, kuna see korraldab ja organiseerib konsensusse saavutamist vahendite ja institutsioonide kaudu (nt EMSK ja riiklikud ning piirkondlikud majandus- ja sotsiaalnõukogud), mis aitavad ületada probleeme ja otsivad lahendusi radikaalsete sotsiaalsete ja majanduslike muutuste korral. Tüüpiline näide on teenuste, energia- ja gaasituru, eriti aga üldhuviteenuste liberaliseerimine mitmetes ELi liikmesriikides.

4.5.1 **Erinevate kultuuride integreerimine** Erinevate kutsealade lõikes käsitletakse probleeme sageli erinevalt. Isegi kui paljud vajadused tunduvad praegusel ajal kultuurilise arengu tõttu olemuslikult sarnased, on vajaduste rahuldamise ja üha keerukamate püüdluste realiseerimise vahendid erinevad. Praegusel ajal rakendatavate mudelite kohaselt viiakse erinevad seisukohad omavahel kooskõlla poliitilise vahendustegevuse abil kõrgeimal tasandil.

4.5.2 Nimetatud protsess põhjustab aga üha enam rahulolematust ning võõrandumist poliitikutest ja kutseliitudest. Probleemide erinevate aspektide paremaks integreerimiseks tuleb alates madalaimatest tasanditest rakendada erinevaid ulatuslikke meetmeid. Küsimus ei ole mitte kultuurilise homogeensuse loomises, vaid ühises tegutsemises eesmärgiga teha kindlaks edasiliikumise viisid, mis tagavad võimalikult laia konsensusse.

4.5.3 **Samas süsteemis.** Integratsiooniprotsessi võib käivitada erineval moel ja nii seda praegusel ajal tehaksegi. Sellegipoolest tuleb seda protsessi süstemaatiliselt ja metoodiliselt organiseerida. Süsteemid, mis on osutunud edukaimateks nii Euroopa kui ka liikmesriikide organite tasandil, on liigitanud kodanikuühiskonna organisatsioonid kolme rühma⁽¹⁹⁾: esiteks tööandjate esindajad, teiseks töötajate esindajad ning kolmandaks sõltumatud spetsialistid, valitsusvälised organisatsioonid, võrdsete võimaluste komiteed, tarbijakaitse rühmitused ja rohujuure tasandi ühendused.

4.6 **Erinevatel tasanditel.** Sedasorti organisatsioon vastutab konkreetsete, sageli keerukate küsimuste lahendamise eest piirkondlikul, riiklikul või Euroopa tasandil. Just seetõttu asutati Rooma lepinguga, mille alusel loodi 1957. aastal Euroopa Liit, lisaks muudele institutsioonidele ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee.

4.6.1 Ühiste lahenduste otsimiseks **sobivaimate tasandite määratlemine** moodustab osa kultuurilistest muutustest ja rohujuure tasandi demokraatia taotlemisest.

4.7 Organiseeritud kodanikuühiskonnaga peetava **aktiivse dialoogi meetod.** Jätkuv dialoog organiseeritud kodanikuühiskonnaga ja selle raames tekib ja saab areneda küpse demokraatia tingimustes, mille puhul teadmisi ja teavet avalikkuse hulgas levitatakse. See tagab, et ka kõige keerulisemaid küsimusi käsitletakse ideoloogiliste moonutustest ja vähiklikkusest tulenevate piiranguteta.

⁽¹⁹⁾ Kõnealused kolm rühma on veidi teisenatud kujul leidnud heakskiidu ELi 15 liikmesriigi majandus- ja sotsiaalnõukogus.

4.7.1 **Jätkuv dialoog** Jätkuv dialoog on oluline tegur, kuna see tagab juhulikult dialoogist tulenevate piirangute ületamise. Iseäranis keerukate probleemide puhul võib pidev, organiseeritud ja meetodiline teabevahetus anda loodetust paremaid tulemusi.

4.8 **Koostoime** ⁽²⁰⁾ kui kiirete ja ühiste lahenduste leidmise viis. Koostoime järgneb loomulikult viisil pidevale ja meetodilisele tööle ning tagab tulemuste kvaliteedi ja jätkusuutlikkuse. Seisukohtade väljatöötamisel viiakse esialgu lahknevatena paistvad arvamused omavahel kooskõlla.

4.9 Sellised protsessid leiavad tavaliselt aset parlamentide töös, ent hõlmavad ka organiseeritud kodanikuühiskonda rohujuure tasandil. Et laiendada neid mudeleid piirkondadele organiseeritud, jätkusuutlikul ja meetodilisel viisil, tuleb rakendada demokraatia küpsemat vormi, mis omakorda viib madalaima (rohujuure) tasandi demokraatiani.

5. Liitumisläbirääkimised ja kodanikuühiskond

5.1 Laienemise aluseks olevad põhimõtted, mis lähtuvad Kopenhaageni kriteeriumidest, kohustavad uusi liikmesriike ühenduse õigustiku täies ulatuses oma poliitikasse ja tegevusse üle võtma. Sellega seoses väljendab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kogu südamest rahulolu komisjoni 29. juuni teatise üle ELi ja Türgi kodanikuühiskondade vahelise dialoogi kohta.

5.2 Komitee arvates peab kumbki pool unustama stereotüübid, lähtuma Euroopa Liidust ja Türgist nende praegusel kujul ning leidma sobivaimad viisid üksteist puudutavate teadmiste suurendamiseks ja rohujuure tasandi demokraatia tõhusamaks rakendamiseks.

5.3 Komiteel on hea meel märkida, et arvukate organiseeritud kodanikuühiskonna esindajate, sealhulgas mitmete ühise nõuandekomitee liikmete osavõtul on Türgi Majandus- ja Sotsiaalnõukogu reformimiseks valmistatud ette uus seaduseelnõu.

5.3.1 Ühest küljest võimaldab see seaduseelnõu kodanikuühiskonna esindajatele nõukogus olulisema rolli ja parema esindatuse ning teisest küljest piirab valitsuse rolli.

5.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee loodab, et kõnealune seaduseelnõu võetak vastu ja rakendatakse võimalikult kiiresti ning kinnitab veel kord, et uus Türgi Majandus- ja Sotsiaalnõukogu peab saama tegutseda **sõltumatult**, tagades selleks vajalikud rahalised vahendid ja inimressursid.

⁽²⁰⁾ Koostoime rajab teed vastastikustele ja sarnastele arusaamadele: "vastastikustele" selles mõttes, et üks kaasab teist, ja "sarnastele", kuna püütakse leida analooge ja ühist loogikat (Allikas: Alberoni et al).

5.5 On ülioluline, et ELi ja Türgi vahelisi suhteid iseloomustaks läbipaistvus, aktiivne osalemine ja aruandekohustus.

5.6 Arvestades ELi ja Türgi vaheliste suhete iseloomu ja hiljuti Euroopa Liiduga ühinenud riikide kogemust, on komitee ühise nõuandekomitee liikmete tegevuse kaudu teinud ettepaneku mitmete meetmete rakendamise suhtes, mille eesmärgiks on kaasata organiseeritud kodanikuühiskond liitumisläbirääkimistesse.

5.6.1 Et võimaldada kodanikuühiskonna organisatsioonidel liitumisläbirääkimistes oma sõna öelda, tuleb arendada nende organisatsioonide suutlikkust. Nimetatud eesmärgi saavutamine eeldab abi ja rahastamist.

5.6.2 Taolist tuge peaks osutama eelkõige Türgi valitsus, ent täiendavat abi peaksid andma ka ELi institutsioonid ja olemasolevate ELi liikmesriikide kodanikuühiskonna organisatsioonid.

5.7 Türgi organisatsioonide suutlikkuse tõstmisele aitab kaasa sidemete tugevdamine Euroopa organisatsioonidega ja osalemine Euroopa rahvusvahelistes projektides.

5.7.1 Samuti võivad ÜNK liikmed anda eeltooduga seoses oma väärtusliku panuse ning nende oma organisatsioonid on teretulnud alustama kodanikuühiskonna dialoogi programme. Sellised projektid peavad olema suunatud vastastikuste teadmiste suurendamisele ja koostöö tagamisele, iseäranis parimaid tavasid puudutava teabe vahetamise kaudu.

5.8 Türgi ühenduste esindajatele tuleks kindlasti kasuks osalemine ELi tasandil peetavate uurimisrühmade aruteludes, mille eesmärgiks on Euroopa poliitikate rakendamine, nagu on tegu Luxembourgis protsessi puhul.

5.9 Ühise nõuandekomitee arvates takistavad liikmesriikide viisaprotseduurid suhete arendamist kodanikuühiskonna sees. Seetõttu kutsub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee valitsusi üles neid protseduure lihtsustama, et

— edendada dialoogi kodanikuühiskonna esindajate vahel;

— edendada koostööd ametiühingute vahel;

— aidata kaasa kaubandus- ja ärisuhete arendamisele;

— stimuleerida kaubandus- ja majandussuhteid;

— luua valitsusväliste organisatsioonide platvorm.

5.10 Oluline on kiirendada Türgi Majandus- ja Sotsiaalnõukogu loomist eelpool nimetatud sõltumatul viisil, kuna nimetatud institutsioon kujutab endast valitsuse ja organiseeritud kodanikuühiskonna vahelise alalise dialoogi mehhanismi ning hõlmab kõiki sidusrühmi.

5.10.1 Kuna Türgi Majandus- ja Sotsiaalnõukogu tagab **rohujuure tasandi demokraatia** parema rakendamise, peab see vastama kogu organiseeritud kodanikuühiskonna püüdlustele ning peegeldama kodanikuühiskonna vajadusi ja potentsiaali Euroopa Liitu eluoluga integreerumise protsessis.

5.10.2 Laiapõhjalisuse tagamiseks peaks Türgi Majandus- ja Sotsiaalnõukogu olema moodustatud piirkondlikul tasandil ja kaasatud kõikide läbirääkimiste objektiks olevate ühenduse õigustiku peatükkide üle peetavatesse konsultatsioonidesse. Nimetatud konsultatsioonid peaksid toimuma pidevalt ja olema õigeaegselt lõpule viidud.

5.11 Läbirääkimiste edukuse tagamisel on kõige olulisem tõsta teadlikkust ja suurendada arusaamist riiklikest mudelitest ja kultuuritraditsioonidest nii Türgis kui ka ELis. Tagamiseks, et ELi avalikkuse arusaam Türgist (ja vastupidi, Türgi avalikkuse arusaam EList) vastaks tegelikkusele, tuleks rakendada eraldi meetmeid.

5.11.1 Nimetatud eesmärgi saavutamise tõhusaimaks viisiks oleks anda kodanikuühiskonna organisatsioonidele võimalus korraldada mõjusaid teavituskampaaniaid.

5.12 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on ühise nõuandekomitee pikaajalise ja ulatusliku töö kaudu alati seadnud enesele eesmärgiks:

- edendada organiseeritud kodanikuühiskonna kaasamist arutamise objektiks olevate peatükkidega seoses toimuvasse läbirääkimiste protsessi;
- uurida hoolikalt Türgi poolt ühenduse õigustiku vastuvõtmise sotsiaalmajanduslikke tagajärgi;
- edendada ja tugevdada dialoogi ja koostööd ELi ja Türgi organiseeritud kodanikuühiskonna esindajate vahel.

5.12.1 Seda tehes võivad majandus- ja sotsiaalkomitee ning ühisele nõuandekomiteele osutada kasulikuks uutest liikmesriikidest pärit liikmete kogemused, mis on seotud läbirääkimiste käigus esile tulnud raskuste ületamisega.

5.12.2 Eesmärk on tugineda kohalike ja piirkondlike organisatsioonide tööle **rohujuure tasandi demokraatia** protsessi kaudu, mida poliitikud iseseisvalt kunagi saavutada ei suudaks.

5.13 Türgi puhul on kohtumised ja kogemuste vahetamine olnud enam sügavuti minevad ja sagedasemad, arvestades selle riigi suurust ja probleemide keerukust. Ent teha on veel palju.

5.14 Rahastamine peab olema ulatuslikum, pühendumine peab olema intensiivsem, kohtumised ja kogemuste vahetamine peavad olema sagedasemad ning kaasatud sotsiaal- ja kutsekategoriad peavad olema selgemalt määratletud.

6. Kokkuvõtteks

6.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee usub, et kokkuleppel Türgi Majandus- ja Sotsiaalnõukoguga ning viimase aktiivsel osalusel tuleks paika panna alaline struktuur, mis koondab endas kodanikuühiskonna esindajaid ja kannab vastutust järgnevate liitumisläbirääkimiste eest⁽²¹⁾, mille eesmärgiks on ühenduse õigustiku tõhus ja täielik rakendamine.

6.1.1 Türgi suurust ja kultuurilist mitmekesisust arvestades peaks nimetatud organ olema suuteline funktsioneerima nii riiklikul kui ka piirkondlikul tasandil.

6.2 Ülioluline on, et kultuuriline koosmõju ja ühenduse õigustikuga kaasnevad hüved ei muutuks ainult Istanbuli, Ankara ja teiste Türgi suuremate linnade pärisosaks, vaid laieneks ka provintsidele ja maapiirkondadele.

6.3 Inimeste püüdlused, mured ja ootused kajastuvad ning saavad konkreetse väljenduse kodanikuühiskonna organisatsioonides. Nendel organisatsioonidel peaks olema oluline roll Türgi ELi liikmesust puudutava teavitamiskampaania planeerimisel ja elluviimisel.

6.3.1 EMSK arvates on samuti oluline luua ühtne suhtlusplatvorm⁽²²⁾, st foorum, millesse kaasataks ühingud ja valitsusvälised organisatsioonid, millel omakorda võimaldataks keskenduda peamistele probleemidele ja otsida ühiseid lahendusi konkreetsetes vormis ja rohujuure tasandil.

6.4 Liitumiseelne protsess hõlmab toetusprogramme ja rahalist abi. Sageli on ainult üliväike hulk inimesi (asjaga tegelevad spetsialistid) kursis menetluste, tähtaegade ja rahaliste võimalustega. Selget teavet tuleb anda algusest saadik, et seda oleks võimalik levitada kõigi asjaomaste organisatsioonide seas ning et projekte ja projektitaotlusi oleks võimalik realiseerida.

6.4.1 Samuti peavad vajaminevate rahaliste vahendite hankimise menetlused olema võimalikult lihtsad ning kodanikuühiskonna esindajatele selgelt teatavaks tehtud.

⁽²¹⁾ Selleks tuleb luua horisontaalne ja vertikaalne partnerlus, mis kaasaks kodanikuühiskonna (horisontaalne) ja institutsioonide (vertikaalne) esindajaid sarnaselt NUTS II sihtala 2 piirkondadele. Kõnealused partnerid on saanud kasu konsultatsioonidest ja teabevahetusest, mis on aidanud märgatavalt kaasa paremate lahenduste leidmisele nende probleemide osas, millega seisavad silmitsi mahaäänud piirkonnad (vt regionaalpoliitika peadirektoraadi dokumendid piirkondade protseduurireeglite ja ühtsete programmide kohta).

⁽²²⁾ Dialoogiks sobiv struktuur.

6.5 Euroopa Komisjoni delegatsioon Türgis (mida toetuse ja kogemuste vahendamise vormis abistab ka ühine nõuandekomitee), Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Regionide Komitee võivad anda märkimisväärse panuse, hoides alal praktilist ja struktureeritud dialoogi Türgi kodanikuühiskonna kõigi sektorite esindajate, sh sotsiaaldialoogis osalejate ning Türgi ja ELi vahel⁽²³⁾. Oluline on kasutada kodanikuühiskonna tugevdamiseks mõeldud eelarvet selleks, et tagada Türgi ja ELi sotsiaalpartnerite koolituslaste ühisprojektide koostamine paljudes valdkondades, mis on esitatud ühenduse õigustiku 31 peatükis.

6.6 EMSK arvates on senisest veelgi olulisem edendada Türgi organisatsioonide suutlikkuse tõstmist, võimaldades neil nii tugineda oma teadmistele Euroopa kolleegide kohta, iseäranis nende teadmiste osas, mis puudutavad Euroopa vastavate organisatsioonide kohustusi ja esindusrolli rohujuure tasandi demokraatias.

6.6.1 Ühenduse õigustiku vastuvõtmise protsessis tuleks võtta vastu liite käsitlev õigusakt, mis peaks olulises osas olema kooskõlas Euroopa olemasolevate õigusaktidega.

6.7 Juhindudes ühenduse õigustikust, peaks Türgi valitsus sisse viima parandused organisatsioone puudutavatesse õigusaktidesse ja eemaldama valitsusväliste organisatsioonide arengu teel olevad takistused.

6.8 Soolise võrdõiguslikkuse küsimuste osas nõuab komitee tungivalt, et Euroopa Komisjon tagaks naiste piisava kaasatuse koostöömeetmetesse ning samuti naiste kohase esindatuse dialoogi ja tegevuskavasid puudutavates foorumites.

6.9 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on arvamusel, et Türgi erinevaid organisatsioone tuleks toetada selliselt, et neist võiksid asjaomastes valdkondades väga lühikese aja jooksul saada Euroopa ja rahvusvaheliste organisatsioonide liikmed.

6.10 Türgi osalemist haridus- ja koolitusprogrammides tuleks edendada kõikvõimalike vahendite abil, muuhulgas ka olemasolevaid programme täiendavate uute sihtprogrammide kaudu.

6.10.1 Vastavalt täiustatud Erasmus programmi alusel toimuv hariduse omandamise järgne praktika oleks erinevate riikide tudengitele suurepärane võimalus üksteise tundmaõppimiseks ja vastastikuse austuse edendamiseks.

6.11 Komitee on veendunud, et suurt osa paberitööst, mida Türgi ministriumid nõuavad juhtudel, mil Türgi ettevõtted ja muud majanduselus osalejad otsustavad korraldada üritusi Euroopas, oleks võimalik vähendada või koguni kaotada.

6.12 Sidemeid sarnaste organisatsioonide esindajate ning Türgi ja ELi vahel tuleb toetada, stimuleerida ja edendada, kuna need hõlbustavad ja kiirendavad kultuuri ja kogemuste jätkuva vahetamise protsessi.

6.13 Oluline on, et kõik jõupingutused oleksid suunatud selle tagamisele, et võimalikult suur hulk eurooplasi tutvuks Türgiga ja Türgi elanikud omakorda Euroopaga.

Brüssel, 27. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND

⁽²³⁾ Laiaulatuslik dialoog juba käib. Ametiühingute, tööandjate organisatsioonide ja mikroettevõtete esindajate vahel toimuvad sagedased kohtumised ametiühingute esindatuse, tööhõive, krediitprobleemide, kutseõppe ja toodete turustamise ning rahvusvahelistumise alal kas Brüsselis (UNICE, UEAPME, ETUC) või Türgis. Siiski tuleb leida võimalus ametlikumaks suhtlemiseks. Tekstiili valdkonnas on ettevõtlike peadirektoraat uurinud üleeuroopalise kaubanduspiirkonna loomist Vahemere ääres, mis pakuks kvaliteetset alternatiivi Hiinale.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2000/14/EÜ välitingimustes kasutatavate seadmete müra kohta käivate liikmesriikide seaduste ühtlustamise kohta"

KOM(2005) 370 lõplik — 2005/0149(COD)

(2006/C 28/23)

16. septembril 2005. aastal otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses: "Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2000/14/EÜ välitingimustes kasutatavate seadmete müra kohta käivate liikmesriikide seaduste ühtlustamise kohta".

Komitee juhatus tegi 27. septembril 2005. aastal asjaomase töö ettevalmistamise ülesandeks põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna seksioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee 26.-27. oktoobril toimunud 421. täiskogu istungil (27. oktoobril istung) pearaportööriks hr PEZZINI ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 81, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni ettepanekut, millega muudetakse direktiivi 2000/14/EÜ ("müradirektiiv")⁽¹⁾.

1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kasutab antud võimalust viitamaks sellele, et just direktiivis 2000/14/EÜ loetletud seadmed on need, mis tekitavad ehitussektoris ning ka aianduses ja metsanduses põhilist müra ning et kõnealuste seadmete tehniline teave ja tootjate poolt antud garantiid on olulised selleks, et tööandjal oleks võimalik korrektselt mürataset kontrollida.

1.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab ka, kui oluline on direktiivi 2000/14/EÜ täielik rakendamine, vähendamaks keskkonda koormavat mürasaastet, kui riiklikud ja erasektori tellijad lisaksid lepingutingimustele madala müratasemega seadmeid käsitlevad sätted.

1.4 Lõpuks meenutab komitee veel seda, et olemas on ühtlustatud standardid mürataseme mõõtmiseks. Tehnilise ühtlustamise ja standardimise osas põhineb müradirektiiv (2000/14/EÜ) uue strateegia printsiipidel ja kontseptsioonidel, mis esitati nõukogu 7. mai 1985. aasta resolutsioonis⁽²⁾ ja nõukogu 22. juuli 1993. aasta otsuses 93/465/EMÜ⁽³⁾.

2. Põhjendus

2.1 Komisjoni ettepanek käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. mai 2000. aasta direktiivi 2000/14/EÜ välitingi-

mustes kasutatavate seadmete müra kohta käivate liikmesriikide seaduste ühtlustamise kohta ("müradirektiiv").

2.2 Alates 3. jaanuarist 2002. aastast peavad kõik 57 direktiivi reguleerimisalasse kuuluvat seadmetüüpi vastama müradirektiivi nõuetele, et neid võiks tuua Euroopa Ühenduse turule või seal kasutada.

2.3 Direktiivis sätestatakse 22 liiki seadmete puhul maksimaalne lubatud helivõimsus ja kohustuslik mürataseme tähistus ning ülejäänud 35 liiki seadmete puhul kohustuslik mürataseme tähistus.

2.3.1 22 liiki seadmete jaoks, mille suhtes kohaldatakse lubatud helivõimsuse tasemeid, oli ette nähud kaks rakendamis-etappi. Esimene neist jõustus 3. jaanuaril 2002. aastal. Vähen- datud helivõimsuse tasemete teine etapp peaks jõustuma 3. jaanuaril 2006. aastal.

2.3.2 Teatud seadmete liikide puhul oli komisjoni poolt koostatud töörühm "WG7"⁽⁴⁾ üksmeelel, et teise etapi heli- võimsuse tasemetest kinnipidamine ei ole nende puhul tehniliselt võimalik.

2.3.3 Komisjon teeb seega ettepaneku vaadelda kõnealuste seadmete jaoks teises etapis kehtestatud helivõimsuse tasemeid kui puhtalt soovituslikke näitajaid. Lõplikud näitajad kehtesta- takse lähtuvalt müradirektiivi võimalikust muudatusest vastavalt artiklis 20 ette nähtud aruandele.

2.4 Kui direktiivi ei muudeta, jäävad kehtima esimese ja teise etapi näitajad.

⁽¹⁾ EÜT L 162, 3.7.2000, lk 1.

⁽²⁾ EÜT C 136, 4.6.1985, lk 1.

⁽³⁾ EÜT L 220, 30.8.1993, lk 23.

⁽⁴⁾ Töörühm "Välitingimustes kasutatavad seadmed" (komisjoni tali- tuste moodustatud ekspertide rühm).

3. Üldised märkused

3.1 Komitee on positiivselt meelesstatud direktiivi 2000/14/EÜ muutmise ettepaneku suhtes. Seejuures tuleb esile tõsta **kahte olulist aspekti**.

3.2 **Esimene aspekt** puudutab direktiivi 2000/14/EÜ suunitluse säilitamist ja kinnitamist selle osas, et kõnealune ettepanek täiendab rea olulisemate müraallikate (eelkõige maantee- ja rööbassõidukite, infrastruktuuriseadmete, õhusõidukite, välis-tingimustes kasutatavate seadmete, tööstusseadmete ja mobiilsete seadmete osas) mürasaastet käsitlevaid ühenduse meetmeid ja peaks panema aluse täiendavate lühi-, kesk- ja pikaajaliste meetmete arengule.

3.2.1 Kõnealune direktiiv on seotud järgmiste õigusaktidega, mis käsitlevad teatud kategooria seadmete mürasaastet:

- nõukogu 6. veebruari 1970. aasta **direktiiv 70/157/EMÜ** mootorsõidukite lubatud müratasest ja heitgaasisüsteemi käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta;
- nõukogu 29. märts 1977. aasta **direktiiv 77/311/EMÜ** põllu- või metsamajanduslike ratastraktorite juhtide poolt tajutava müra taset käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta;
- nõukogu 20. detsembri 1979. aasta **direktiiv 80/51/EMÜ** allahelikiirusega õhusõidukite müra piiramise kohta;
- nõukogu 30. juuni 1992. aasta **direktiiv 92/61/EMÜ** kahe- ja kolmerattaliste mootorsõidukite tüübikinnituse kohta;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. mai 2000. aasta **direktiiv 2000/14/EÜ** välis-tingimustes kasutatavate seadmete müra kohta käivate liikmesriikide seaduste ühtlustamise kohta.

3.2.2 Enne keskkonnapoliitika olulisuse tõusu ei olnud mürakaitsemeetmete näol tegu üksnes keskkonnast lugupidamise küsimusega, vaid eelkõige vaba konkurentsi ja kaupade vaba liikumise ⁽⁵⁾ põhimõtete teostamise küsimusega.

⁽⁵⁾ Euroopa Kohtu 12. märtsi 2002. aasta otsus, kohtuasjad C-27/00 ja C-122/00.

3.2.3 Komisjoni kõnealuses ettepanekus näivad keskkonnakaitse vajadused ja vaba turu säilitamise vajadused olevat tasakaalus.

3.3 **Teise aspekti** puhul on tegu ettepaneku ühtimisega Euroopa Liidu keskkonna-, tervishoiu-, ja mürakaitsealaste programmide, meetmete ja eesmärkidega.

3.3.1 Ühenduse poliitika raames tuleb saavutada tervishoiu- ja keskkonnakaitse kõrge tase ning üks eesmärke, mille poole selles kontekstis pürgitakse, on mürakaitse.

3.3.2 Tulevast mürakaitsepoliitikat käsitlevas rohelistes raamatus kirjeldab komisjon müra kui Euroopa ühte põhilist keskkonnaprobleemi.

3.4 Komisjoni ettepanek seostub otseselt tegevuskavade rakendamise meetmetega ja Euroopa Ülemkogu 27. oktoobri 2003. aasta järeldustes mainitud Euroopa keskkonna- ja tervishoiualase strateegiaga.

3.4.1 Tuleb meenutada, et Euroopa Ühendus on kehtestanud direktiiviga 2002/49 olulise õigusakti mürasaastega võitlemiseks, selles sätestatakse ja täpsustatakse keskkonnamüra aktsepteeritava taseme määramise kriteeriumid.

3.5 Ühenduse institutsioonid on sätestanud **ühise hindamis- menetluse** ja sisse toonud piirmäärade mõiste. Nüüd tuleb liikmesriikidel kehtestada piirväärtused erinevates linnapiirkondades ja ühtlustada need riiklike õigusaktidega.

3.5.1 Ühiste kriteeriumite kehtestamine oli vältimatut, kuna muidu oleks võinud juhtuda, et erinevates riikides kehtivad erinevad mürataseme piirmäärad, mis oleks võinud endaga kaasa tuua näiteks teatud sõidukite või õhusõidukite transiidi-keelu ning erinevaid piiranguid liiklusvahendite kasutamises riigi territooriumil.

3.6 Direktiivi 2002/49 eesmärk ongi mürasaaste vastu võitlemine. Seejuures tuleks eelkõige vältida keskkonnamüra kahjulikku mõju inimestele.

3.6.1 Mis puudutab kõrge müratasemega kokkupuutumist **töökohal**, siis seda valdkonda reguleerivad järgmised üldtuntud tervishoiu ja tööohutuse miinimumnõudeid käsitlevad direktiivid:

- nõukogu 12. juuni 1989. aasta **direktiiv 89/391/EMÜ** töötajate tervishoiu ja tööohutuse parandamist soodustavate meetmete kehtestamise kohta;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. veebruari 2003. aasta **direktiiv 2003/10/EÜ** tervishoiu ja tööohutuse miinimumnõuete kohta seoses töötajate kokkupuutega füüsilis-

test mõjuritest (müra) tulenevate riskidega; nõukogu 30. novembri 1989. aasta **direktiiv 89/655/EMÜ** töötajate isikukaitsevahendite kasutamisega seotud tervisekaitse ja ohutuse miinimumnõuete kohta.

- Kõnealused direktiivid sätestavad, et müra tekitavate tööde puhul peab tööandja kavandama tööd nii, et müraga kokkupuutumine oleks minimaalne. Selleks tuleks eelkõige kasutada vähem müra tekitavaid seadmeid, kontrollima müraallikaid ja pidada nõu töötajatega.

Brüssel, 27. oktoober 2005

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Anne-Marie SIGMUND